

Meerjarenbegroting 2027-2030

Van ambitie naar doen: Realistisch, transparant en dichtbij.

Besloten in de vergadering van de raad van de gemeente Moerdijk d.d. 5/11/2026

mij bekend,
de raadsgriffier,

MOERDIJK

Colofon

Ontwerp/opmaak: John Gaasbeek, johngaasbeek.nl

Fotografie: Gert van der Ros, Marcel Otterspeer, gemeente Moerdijk, Skyvisie

Uitgave: september 2026

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook en evenmin in een geautomatiseerd gegevensbestand worden opgeslagen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Gemeente Moerdijk.

Bij het redigeren en optimaliseren van enkele teksten is generatieve AI als hulpmiddel ingezet.

Inhoud

Inleiding 4

Leeswijzer 7

Begrotingsprogramma's
Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk 8
Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk 20
Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk 36
Ondersteuning voor mensen die het écht nodig hebben 57
Partnerschap in een veranderende samenleving 75

Financiële positie 2027-2030 93
Staat van baten en lasten 2027-2030 110

Paragrafen
Paragraaf Lokale heffingen 112
Paragraaf Financiering 125
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing 132
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen 146
Paragraaf Wet open overheid (Woo) 157
Paragraaf Grondbeleid 159
Paragraaf Bedrijfsvoering 168
Paragraaf Verbonden partijen 172
Paragraaf Subsidies 196

Bijlagen
Beleidsindicatoren 201
Overzicht incidentele lasten en baten 2027-2030 208
Geprognosticeerde begin- en eindbalans 214
Meerjarig verloopoverzicht reserves en voorzieningen 217
Overzicht structurele reservemutaties 219
Overzicht taakvelden 221

Inleiding

Beste raadsleden,

Hierbij presenteren wij u de eerste begroting van deze nieuwe bestuursperiode. Een bijzonder moment: met deze begroting geven we voor het eerst concreet invulling aan de ambities van het nieuwe college. Ons uitgangspunt daarbij is helder: van ambitie naar doen. Realistisch, transparant en dichtbij.

Vooruitblik

De komende jaren werken we aan een Moerdijk waarin het prettig wonen, werken en leven is. Dat betekent dat we niet alleen vooruitkijken, maar ook vandaag concrete stappen zetten. Zo ondersteunen we inwoners bij de energietransitie en maken we werk van een groene en gezonde leefomgeving. Via de Lokale Aanpak Isolatie willen we minimaal 1.954 woningen helpen verduurzamen.

We werken aan het realiseren van onze woningbouwambitie en investeren in een veilige en leefbare gemeente, met goede voorzieningen. De uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs krijgt daarbij concreet vorm, onder andere door de nieuwbouw van basisschool De Toren en een nieuwe gymzaal ter vervanging van gymzaal Droge Mark. We bouwen in 2027 woningen in Klundert, Langeweg, Moerdijk, Zevenbergen en Zevenbergschen Hoek.

Moerdijk is een economische motor voor de regio, waar ook landelijke opgaven hun plek moeten krijgen. De haven, industrie en bedrijvigheid zorgen voor werkgelegenheid en kansen, maar vragen tegelijkertijd om zorgvuldige keuzes. Daarbij zoeken we steeds naar een goede balans tussen wonen, werken, landbouw, bereikbaarheid, natuur, energie en leefkwaliteit. Groei is mogelijk, maar niet onbeperkt. De ontwikkelingen rond Powerport brengen bovendien veel onzekerheid met zich mee voor Moerdijk en vragen blijvende aandacht. Onze inzet blijft gericht op een integraal besluit dat duidelijkheid biedt aan inwoners, gebaseerd is op eerlijke voorwaarden en voorzien van ruimhartige compensatie. Tegelijkertijd zien we ook volop kansen voor de toekomst. Met de verdere ontwikkeling van NXT Moerdijk versterken we de verbinding tussen arbeidsmarkt, kennisontwikkeling, innovatie en talent. Daarnaast investeren we in betere fiets- en openbaarvervoerverbindingen, waaronder de fietsroute Breda-Prinsenbeek-Zevenbergen-(haven) Moerdijk en de busverbinding tussen Zevenbergen en Breda. Een goede bereikbaarheid is immers een belangrijke voorwaarde voor een sterke economie en een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

In het sociaal domein zetten we in op goede, betaalbare en toegankelijke ondersteuning voor inwoners die dat écht nodig hebben. We leggen daarbij meer nadruk op eigen kracht en eigen (morele) verantwoordelijkheid, zodat we de zorg ook op langere termijn betaalbaar en toegankelijk houden voor onze meest kwetsbare inwoners. We werken aan één herkenbare inwonersroute en zoeken naar mogelijkheden om ondersteuning sneller en zonder onnodige wachttijden beschikbaar te maken. Tegelijkertijd willen we als gemeente dichtbij en benaderbaar blijven. Door regionaal samen te werken, inwoners beter te betrekken en te investeren in onze medewerkers bouwen we verder aan een sterke en wendbare organisatie.

Klimaatverandering, digitale dreigingen en geopolitieke ontwikkelingen vragen om meer weerbaarheid en veerkracht van inwoners, ondernemers en lokale overheid. Daarom versterken we de fysieke en sociale veiligheid, pakken ondermijnende criminaliteit en overlast integraal aan en vergroten de weerbaarheid van inwoners, ondernemers en de gemeentelijke organisatie.

Financiële positie

Voor 2027 is het gelukt om (met inzet van de algemene reserve) tot een structureel sluitende begroting te komen. De begroting is opgesteld zonder bezuinigingen op bestaand beleid en zonder extra lastenverzwaring voor inwoners en ondernemers. Daarbij is ook rekening gehouden met de financiële effecten van het bestuursakkoord en de daarin opgenomen nieuwe ambities.

Dat de begroting voor 2027 structureel sluitend is, neemt niet weg dat de financiële positie van de gemeente de komende jaren onder druk blijft staan. Vanaf 2028 verwachten we structurele tekorten van € 3,4 miljoen in 2028, € 2,7 miljoen in 2029 en € 2 miljoen in 2030. Ook daarna voorzien we ontwikkelingen die de financiële ruimte verder kunnen beperken. De kostenbeheersing binnen het sociaal domein, de omvangrijke investeringsopgave en de daarmee samenhangende stijging van de kapitaallasten vormen hierbij belangrijke aandachtspunten. Aan de inkomstenkant blijven er bovendien landelijk grote onzekerheden over de omvang en verdeling van de middelen die we van het Rijk ontvangen via het gemeentefonds.

De komende periode onderzoeken we verder welke ombuigingen of keuzes voor meer structurele begrotingsruimte kunnen zorgen. Hier betrekken we de gemeenteraad bij, zoals afgesproken in de kadernota. Op die manier wordt gezamenlijk toegewerkt naar een structureel sluitende begroting voor 2028-2031 en naar een financiële positie die ook op langere termijn gezond en houdbaar is.

Zevenbergen, 29 september 2026
Het college van burgemeester en wethouders,

Aart-Jan Moerkerke
Arno Fens
Bennie Blom
Danny Dingemans
Pauline Joosten
Sjoerd Elseman

Leeswijzer

Voor u ligt de begroting 2027-2030. Dit document geeft inzicht in de ambities en doelstellingen van de gemeente, de ontwikkelingen en prestaties die daarbij horen en de financiële middelen die daarvoor beschikbaar zijn. De begroting bestaat uit de vijf begrotingsprogramma's, de paragrafen en de bijlagen.

Begrotingsprogramma's

De begroting is opgedeeld in vijf programma's. Per programma en thema wordt toegelicht wat de gemeente de komende jaren wil bereiken en wat daarvoor wordt gedaan. Per thema komen de ambities en strategische doelen aan bod. Waar mogelijk zijn deze gekoppeld aan indicatoren die inzicht geven in de beoogde maatschappelijke effecten. Daarnaast wordt ingegaan op relevante ontwikkelingen, randvoorwaarden en risico's.

De prestaties maken concreet welke activiteiten en resultaten in 2027 worden beoogd. Waar relevant zijn deze ook voor de daaropvolgende jaren in beeld gebracht. Per programma worden daarnaast de lasten en baten weergegeven en worden de belangrijkste verschillen met de begroting 2026 toegelicht.

Paragrafen

Naast de programma's bevat de begroting verschillende (wettelijk voorgeschreven) paragrafen. De paragrafen behandelen onderwerpen die van belang zijn voor meerdere programma's of voor de financiële en organisatorische positie van de gemeente. Voorbeelden hiervan zijn lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud van kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering en verbonden partijen. Naast de verplichte paragrafen kan de gemeente aanvullende paragrafen opnemen. In de begroting van Moerdijk is bijvoorbeeld de paragraaf Subsidies opgenomen.

Bijlagen

De bijlagen bevatten aanvullende en meer gedetailleerde informatie over verschillende onderwerpen. De meeste bijlagen zijn op grond van (BBV) wetgeving verplicht. Daarnaast zijn aanvullende bijlagen opgenomen ter verdieping en onderbouwing van de begroting.

Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk

De gemeente Moerdijk werkt samen met inwoners, ondernemers en partners aan een toekomstbestendige, leefbare en sterke gemeenschap. Er wordt ingezet op passende woningen, goede voorzieningen, een sociale basis en een duurzame economie met aandacht voor innovatie en energietransitie. Klimaatverandering, energietransitie en schaarste aan ruimte vragen om samenhangende keuzes, waarbij groei mogelijk is maar altijd ten dienste van welzijn en leefkwaliteit. Daarom werken we samen aan een groene, klimaatbestendige en gezonde leefomgeving. Dat doen we met slimme oplossingen voor de openbare ruimte, het verduurzamen van gebouwen en een gezamenlijke aanpak van de energietransitie. Daarbij staan transparantie, uitvoerbaarheid en betrokkenheid centraal.

Thema Energietransitie

Ambitie

De energietransitie is een internationale opgave die voortkomt uit het Klimaatakkoord van Parijs. We stappen over van (eindige) fossiele brandstoffen naar volledig duurzame energiebronnen, zoals zon- en windenergie. Als lokale overheid leveren wij onze bijdrage aan het doel om in 2050 klimaatneutraal te zijn.

Om deze doelen te bereiken, werken we intensief samen met inwoners, bedrijven, de agrarische sector, woningcorporaties, Stichting Energietransitie Moerdijk (STEM) en Energiek Moerdijk. Ook werken we regionaal samen met buurgemeenten en met Regionale Energie Strategie West-Brant (RES West-Brabant). Daarnaast werken we samen met de provincie Noord-Brabant en het Rijk. Als gemeente kunnen we deze opgave niet alleen uitvoeren.

Strategisch doel

- We leveren een evenredige bijdrage aan mondiale en Rijksdoelstellingen (inclusief het Klimaatakkoord), zoals minimaal 55% reductie van uitstoot van broeikasgassen in 2030 (t.o.v. 1990).

Effectindicatoren

- Hoeveelheid geïnstalleerd vermogen voor windenergie en grootschalige zonne-energie;
- Aantal gesubsidieerde isolatiemaatregelen;
- Aantal woningen met energielabel D of lager;
- Aantal gasaansluitingen;
- Gemiddeld aardgasverbruik per woning;
- Aantal woningen met zonnepanelen;
- Aantal deelnemers aan energiebesparingsprojecten in de windkernen A16 en Klundert.

Nieuwe ontwikkelingen

Ontwikkelingen in de nationale energie-infrastructuur

Moerdijk heeft een belangrijke rol in het nationale energienet van de toekomst. Veel projecten rondom de ontwikkeling van nationale energie-infrastructuur vinden hun weg naar gemeente Moerdijk. We onderzoeken aan de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk in hoeverre deze ontwikkelingen zijn in te passen in de omgeving met behoud van een duurzaam leefbaarheidsperspectief voor onze inwoners en gebruiksmogelijkheden van onze goede landbouwgronden. Daarbij betrekken we ook vele andere grote opgaven in het gebied.

De individuele projecten gaan ondertussen in hun eigen tempo door. De komende jaren verschuiven deze projecten stap voor stap van planvorming naar uitvoering. Daardoor neemt de druk op onze organisatie verder toe.

Actualisatie Energieprogramma

In 2025 zijn we gestart met het opstellen van het gemeentelijk Warmteprogramma. Dit programma is de opvolger van de Transitievisie Warmte en is wettelijke verplichting. Het vormt het overkoepelende kader en laat zien in welke wijken en kernen we tot en met 2035 starten met het proces om deze gebieden aardgasvrij te maken.

In de actualisatie van het Energieprogramma zal het warmteprogramma opgenomen worden. De energietransitie is landelijk sterk in beweging en veel onderdelen zijn nog niet uitgewerkt. In deze actualisatie nemen we daarom ook alle relevante ontwikkelingen op het gebied van energie mee.

Daarbij besteden we extra aandacht aan het energiesysteem van de toekomst, met elektriciteit als belangrijkste energiebron, in combinatie met warmtenetten, groen gas en opslag.

Helwijk, Klundert en windkernen A16

In Helwijk, Klundert en de windkernen A16, namelijk Moerdijk, Langeweg en Zevenbergschen Hoek, zijn we in 2024 en 2025 samen met inwoners en de woningcorporatie gestart met de zoektocht naar een alternatief voor aardgas voor het verwarmen van woningen en gebouwen. Dit vraagt veel tijd, onderzoek en inzet om samen met inwoners tot de juiste keuze te komen.

Energiebesparing

Isolatie

De komende jaren blijven we inwoners stimuleren om isolatiemaatregelen te nemen. Via de Specifieke uitkering Lokale Aanpak Isolatie stelt het Rijk tot en met 2028 in totaal ongeveer € 3.750.000 beschikbaar. Daarmee willen we minimaal 1.954 woningen helpen bij het nemen van isolatiemaatregelen.

Daarnaast gaan we meer doen om inwoners te activeren en te ondersteunen. Dat doen we onder meer met lokale (activatie)campagnes via het gemeentelijk energieloket, inzicht in de woning, advies van energiecoaches en ondersteuning bij financiering. Ook zetten we wijkgerichte communicatie en ondersteuning in, gekoppeld aan de wijken waar we met een wijkuitvoeringsplan aan de slag gaan.

Van Energieloket naar Energiehuis

De gemeente Moerdijk heeft een energieloket. Daar kunnen inwoners informatie krijgen over energiebesparing, het verduurzamen van woningen en subsidies en leningen. Nog niet alle relevante onderdelen en initiatieven zijn uitgewerkt. Daar gaan we verder mee aan de slag. Zo ontwikkelt het huidige Energieloket zich door tot een Energiehuis. Hiervoor werken we intensief samen met Energiek Moerdijk en de buurgemeenten.

Nieuwe energie

Ons energiesysteem verandert ingrijpend. Lange tijd werd energie vooral centraal opgewekt en via netwerken naar gebruikers vervoerd. Nu spelen ook wind- en zonneparken, bedrijven, maatschappelijke organisaties en huishoudens een steeds grotere rol. Tegelijkertijd verandert de energievraag door de elektrificatie van mobiliteit, warmte en bedrijfsprocessen. Daardoor wordt het belangrijker om vraag, aanbod, infrastructuur, ruimte en betaalbaarheid goed op elkaar af te stemmen.

Hoe het energiesysteem van de toekomst er precies uitziet, is nog onzeker. Techniek, wetgeving, marktontwikkelingen, netcapaciteit en maatschappelijke voorkeuren ontwikkelen voortdurend. Wel is duidelijk dat er behoefte is aan een slimmer en flexibeler energiesysteem. In zo'n systeem benutten we lokaal opgewekte energie beter, beperken we piekbelasting en stemmen we elektriciteit, warmte, mobiliteit, opslag en energiedelen beter op elkaar af.

Als gemeente hebben we niet op alle onderdelen direct invloed, maar we kunnen lokaal wel richting geven. Dat doen we met ruimtelijke keuzes, warmteprogramma's, laadbeleid, samenwerking met partners, ondersteuning van lokale initiatieven en de verdere ontwikkeling van energyhubs op bedrijventerreinen. Daarbij sturen we op basis van leidende principes, zoals betrouwbaarheid, duurzaamheid en rechtvaardigheid.

Binnen deze onzekerheid verkennen we verschillende mogelijkheden, zoals samenwerking met lokale partners, de mogelijke rol van een gemeentelijk energiebedrijf en ondersteuning van energiegemeenschappen. Lokaal eigendom kan daarbij een belangrijke bouwsteen zijn. De eerste stappen worden onder meer gezet bij de re-powering van windpark Volkerak, de pilot energiedelen in Langeweg en de verdere ontwikkeling van energyhubs na Energyhub Dintelmond.

Randvoorwaarden

We kunnen de prestaties binnen dit thema alleen realiseren als we intensief samenwerken met inwoners, bedrijven, woningcorporaties, buurgemeenten, RES West-Brabant, waterschappen, de provincie en Enexis. Ook is voldoende ambtelijke capaciteit en specialistische kennis nodig voor voorbereiding, uitvoering en monitoring.

Het gebruik én het opwekken van elektriciteit stijgt. Ons elektriciteitsnet is daar nog niet voldoende op ingericht. Netcongestie speelt een steeds grotere rol en belemmert in toenemende mate de ambities van Moerdijk. Het tempo waarin het net wordt verzwaard, is te laag. Randvoorwaardelijk voor onze doelen is dus dat het net verzwaard wordt, we lokaal energie gebruiken (en het net dus minder nodig hebben) en dat we het gebruik van onze energie meer in evenwicht brengen.

Risico's

Onzekerheid in landelijk beleid Energietransitie

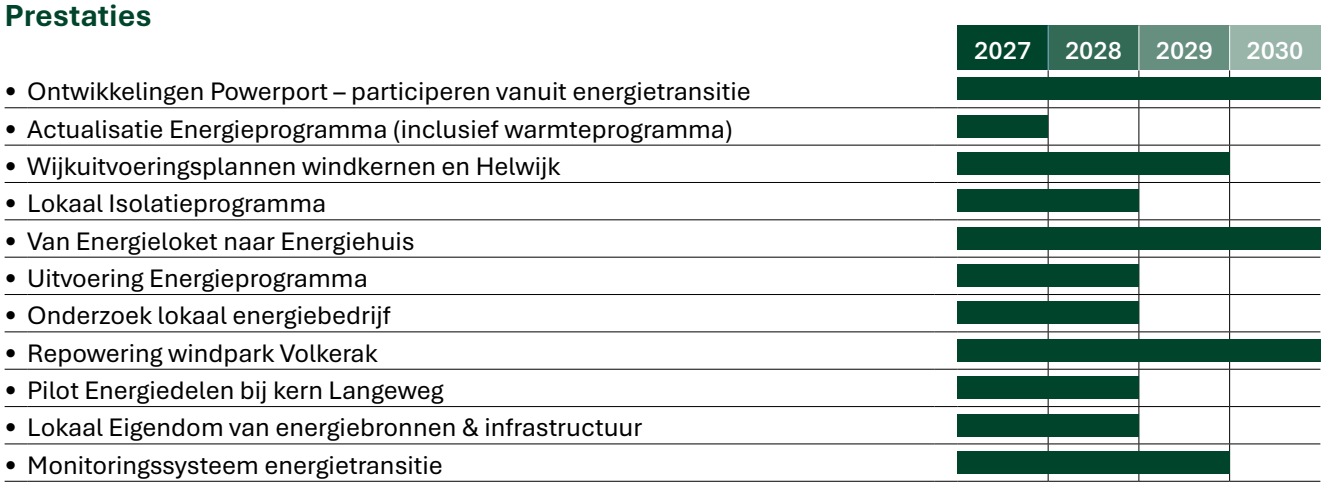
Veel belangrijke onderdelen van de energietransitie zijn nog niet uitgewerkt. Dat vraagt om volharding en om oplossingen, zowel lokaal als op provinciaal en landelijk niveau. Het uitblijven van politiek-bestuurlijke duidelijkheid over (langjarig) beleid, rollen en financiën is een groot risico voor de voortgang van de energie- en warmtetransitie.

Op dit moment financieren we deze processen met geoormerkte rijksmiddelen voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. Structurele (financiële) steun van het Rijk en de provincie blijft noodzakelijk.

Proces van besluitvorming en vergunningprocedures

Het realiseren van voldoende duurzame energie(-infrastructuur) - van windparken en zonnevelden tot warmtenetten, waterstofsystemen en slimme opslag - is noodzakelijk om onze klimaatdoelen te halen, de leveringszekerheid te garanderen en de economie toekomstbestendig te maken. Deze projecten lopen nu vaak vast in langdurige besluitvorming, complexe vergunningprocedures en een tekort aan uitvoeringscapaciteit.

Prestaties

Thema Klimaatadaptatie

Ambitie

De uitdagingen waar het veranderende klimaat ons voor stelt merken we inwoners, bedrijven en overheid steeds vaker. Daarom werkt de gemeente Moerdijk volgens de drie strategische lijnen uit de Moerdijkse Klimaatdialoog:

- Gezond leef-, werk- en leerklimaat;
- Klimaat en het productielandschap 2.0;
- Samen met de natuur.

Deze strategische lijnen werken we uit in de ambitie en doelen uit het focusdocument van het Gemeentelijk Waterplan (GWP) Moerdijk 2024-2027. Dit document vormt ook de basis voor de vergroeningsplannen die we samen met inwoners voor alle kernen opstellen. Daarbij zijn beheerbaarheid en de 3-30-300-regel onze uitgangspunten.

Daarnaast passen we bij nieuwe ontwikkelingen de bodem- en watersituatie niet langer aan. In de Kamerbrief van 25 november 2022 is deze nieuwe koers vastgelegd: water en bodem zijn sturend. Water zal steeds zichtbaarder worden in onze openbare en particuliere ruimte. De definities van waterhinder en wateroverlast worden bepalend voor welke maatregelen voor de verwerking van hemelwater we wel en niet (meer) nemen.

Focus voor de verwerking van hemelwater:

1. Hergebruik;
2. Bergen en infiltreren;
3. Afvoeren naar sloten of wegen met een afwaterende functie;
4. Hemelwaterriolering, waarbij bovengrondse oplossingen voorrang hebben op ondergrondse oplossingen.

Deze aanpak gaat ook gelden voor de bestaande bebouwde omgeving. Dat betekent dat we deze regels toepassen zodra nieuwe verharding wordt aangelegd. Dat kan gaan om een integrale herinrichting van de openbare ruimte, een nieuwe woonwijk of een particulier die een uitbouw of nieuwe bedrijfsloods bouwt. Hiervoor zetten we de we de rekentool ‘klimaatrobuuste ingrepen’ in.

We zetten ook in op het Soortenmanagementplan (SMP). Daardoor kunnen particuliere en gemeentelijke projecten doorgaan op basis van vastgelegde werkprotocollen in onze ontheffing. Zo is maatwerk per project mogelijk. Op die manier ontstaat een goede balans tussen de bescherming van de diersoorten die in het SMP staan en beschermd zijn onder de Omgevingswet, en werkzaamheden aan gebouwen of sloop daarvan.

Strategisch doel

- Wij werken samen met inwoners aan een veilige, gezonde, groene en klimaatbestendige leefomgeving die bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering en bijdraagt aan de leefkwaliteit, sociale samenhang en toekomstbestendigheid van alle kernen.

Effectindicatoren

- Percentage verhard oppervlak binnen het stedelijk gebied, op zowel openbaar als particulier terrein, ten opzichte van het groenoppervlak;
- Percentage afgekoppeld hemelwater en gerealiseerde waterberging, gemeten met de rekentool;
- Aantal meldingen van wateroverlast, inclusief duiding;
- Aantal subsidieaanvragen voor ‘Moerdijk Klimaatbestendig’;
- Aantal ontheffingen op basis van het Soortenmanagementplan;
- Afname van locaties met structurele wateroverlast en hittestress.

Nieuwe ontwikkelingen

De gevolgen van klimaatverandering worden steeds nadrukkelijker zichtbaar. Lange perioden van hitte en droogte, en hevige neerslag, zorgen ervoor dat hittestress en wateroverlast vaker voorkomen en meer impact hebben op de leefomgeving. Vooral hittestress is een groeiende uitdaging voor de gezondheid, de leefbaarheid en de inrichting van de openbare ruimte.

Daarnaast is het waterschap voornemens strengere eisen te stellen aan de berging en verwerking van hemelwater. Daardoor wordt het nog belangrijker om bij ruimtelijke ontwikkelingen voldoende ruimte te reserveren voor waterberging en infiltratiecapaciteit. Deze strengere eisen maken ruimtelijke ontwikkelingen en herinrichtingsprojecten ook complexer. Al in een vroeg stadium moet dan meer ruimte voor water worden vrijgemaakt en zijn extra afwegingen nodig bij de inrichting van de openbare ruimte.

Op dit moment werken we aan een gemeentelijk actieplan voor de Kaderrichtlijn Water (KRW). In dit actieplan wordt uitgewerkt welke maatregelen nodig zijn om bij te dragen aan het behalen van de KRW-doelstellingen.

Randvoorwaarden

We kunnen de prestaties binnen dit thema alleen realiseren als we intensief samenwerken met inwoners, grondeigenaren, bedrijven, woningcorporaties, het waterschap en de provincie. Daarvoor is het nodig om te investeren in draagvlak. Ook is voldoende ambtelijke capaciteit en specialistische kennis nodig voor de voorbereiding, uitvoering en monitoring.

Verder moeten de uitgangspunten uit het Gemeentelijk Waterplan, de Klimaatstrategie en het principe 'Water en Bodem sturend' worden geborgd in ruimtelijke plannen en bij vergunningverlening.

Risico's

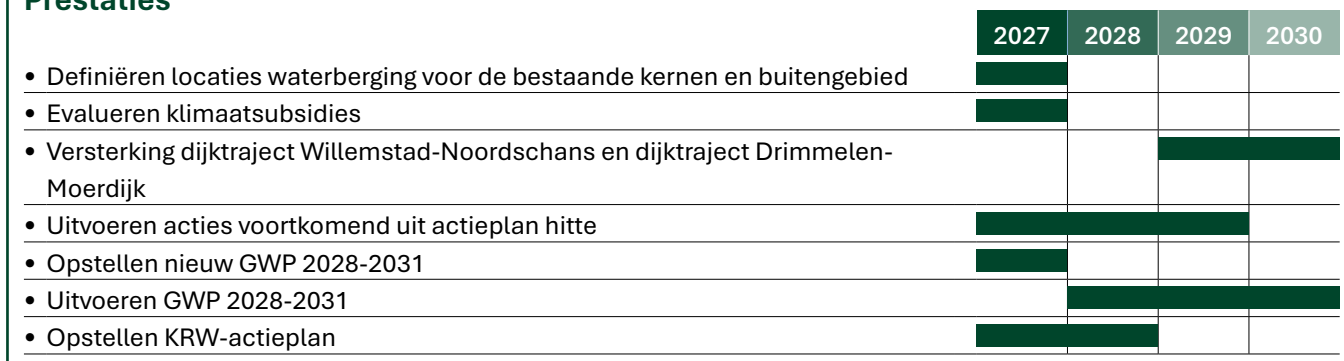
De effecten van klimaatverandering ontwikkelen zich sneller dan we de leefomgeving kunnen aanpassen. Daardoor kunnen wateroverlast, droogteschade en hittestress toenemen. Deze extreme weersomstandigheden kunnen ook leiden tot hogere beheer-, onderhouds- en investeringskosten dan eerder voorzien.

De ambities binnen dit thema vragen veel van de schaarse ruimte, vooral in de bestaande kernen. Daardoor kan ruimtegebrek ontstaan, wat de uitvoering van klimaatadaptieve maatregelen en andere ruimtelijke opgaven belemmert.

De uitkomsten van het KRW-actieplan kunnen leiden tot extra investeringen en aanvullende beheermaatregelen. Naast financiële gevolgen voor de gemeentelijke begroting kunnen de eisen vanuit de Kaderrichtlijn Water ook gevolgen hebben voor de haalbaarheid en voortgang van ruimtelijke ontwikkelingen en economische ambities.

Ook kunnen mogelijk strengere eisen van het waterschap voor waterberging ervoor zorgen dat ruimtelijke ontwikkelingen en onderhoudsprojecten technisch ingewikkelder worden of financieel niet haalbaar zijn.

Prestaties

Thema Leefomgeving

Ambitie

We blijven werken aan een groene, klimaatbestendige en gezonde leefomgeving in de hele gemeente Moerdijk. Bij ruimtelijke ontwikkelingen en projecten wegen we klimaat, duurzaamheid en leefkwaliteit integraal mee. Zo zorgen we voor een goede balans tussen ontwikkeling en leefbaarheid.

Strategisch doel

- Bij vraagstukken over gebiedsontwikkeling streven we naar een beter evenwicht tussen economie en de (milieu)druk op mens en omgeving. Daarbij kijken we naar de bijdrage van ontwikkelingen aan de doelen voor gezondheid, duurzaamheid, klimaat en leefbaarheid.

Effectindicatoren

- Aantal ingekomen milieuklachten;
- Aantal m2 gesaneerde asbestdaken;
- Resultaten van de meetstations voor luchtkwaliteit Moerdijk;
- CO2-reductie door toezicht op de energiebesparingsplicht voor bedrijven.

Nieuwe ontwikkelingen

Omgevingsvisie

De omgevingswet is gebaseerd op de beleidscyclus, die start met de Omgevingsvisie. De uitvoering van de visie vindt plaats via programma's of regels in het omgevingsplan. De Omgevingsvisie Moerdijk 2040 maakt nu een afweging over geschikte locaties, bijvoorbeeld voor woningbouw. Als deze locaties niet voldoende zijn voor de extra ambities uit het bestuursakkoord, dan is het noodzakelijk om de Omgevingsvisie te herijken.

Omgevingsplan

De gemeente heeft tot 2032 de tijd om een gebiedsdekkend omgevingsplan op te bouwen. Inmiddels is fase 1, Centrum Zevenbergen, vastgesteld. Fase 2, de woonwijken van Zevenbergen, is in voorbereiding. We gebruiken de volledige overgangsperiode om te komen tot een gebiedsdekkend omgevingsplan, op basis van het Transitieplan Omgevingsplan Moerdijk. Dit plan herijken we jaarlijks.

De regels uit gemeentelijke verordeningen die effect hebben op de fysieke leefomgeving, moeten worden opgenomen in het omgevingsplan. Voor deze regels moet de gemeente afwegen of zij deze wil behouden en, zo ja, hoe deze in het omgevingsplan worden opgenomen. Voor deze vertaling wordt een lost project opgestart.

Vertaling regels 'bruidsschat'

De milieuregels die bij de invoering van de Omgevingswet zijn gedecentraliseerd, zijn als zogenoemde 'bruidsschat' opgenomen in het huidige omgevingsplan. Voor deze regels moet iedere gemeente zelf afwegen of zij deze wil behouden, schrappen of wijzigen. Voor deze vertaling wordt een los project opgestart. Daarbij is samenwerking met de OMWB essentieel.

Onderdeel hiervan is ook dat de geluidzones van industrieterreinen moeten worden omgezet naar de nieuwe systematiek van geluidproductieplafonds (GPP's). De omzetting naar GPP's van het Haven- en Industrieterrein Moerdijk ligt op dit moment stil, in afwachting van de besluitvorming over Powerport. Daarom halen we de omzetting van de geluidzone van industrieterrein Dintelmond naar voren in de planning.

Randvoorwaarden

Voordat de geluidzone van het Haven- en Industrieterrein Moerdijk wordt omgezet in geluidproductieplafonds, moeten er goede afspraken zijn gemaakt met het ministerie en de provincie over een eventuele verruiming van de geluidruimte.

Risico's

Als ontwikkelingen worden voorgesteld op locaties die niet in de Omgevingsvisie zijn voorzien, is het noodzakelijk om eerst de Omgevingsvisie te actualiseren. In dat proces kan een integrale afweging worden gemaakt of de ontwikkeling op die plek de juiste is, of dat andere, meer geschikte locaties, voor handen zijn.

Ontwikkelingen in het kader van Powerport Moerdijk vormen een bedreiging voor de leefbaarheid van omliggende kernen en het gebruik van het landelijk gebied voor onder andere agrarische activiteiten. Een toename van bebouwing, verkeersbewegingen en geluid kan de leefbaarheid in de omgeving van het Haven- en Industrieterrein Moerdijk verder onder druk zetten.

Prestaties

	2027	2028	2029	2030
• Uitvoering totstandkoming gebiedsdekkend Omgevingsplan, realisatie loopt tot uiterlijk 2032	■	■	■	■
• Geluidproductieplafonds Haven- en Industrieterrein Moerdijk	■	■		
• Geluidproductieplafonds Dintelmond	■	■	■	
• Basis Geluid Emissies gemeentelijk wegen			■	
• Geluidproductieplafonds Schansdijk – De Koekoek wordt dezonering		■	■	■
• Geurbeleid en geurgevoelige functies en locaties, bepalen referentiepunten		■		
• Actualiseren beleid luchtkwaliteit			■	
• Actualiseren bodem en beleid voormalige stortplaatsen			■	■
• Evaluatie en herijking omgevingsvisie	■	■		
• Vertaling regels bruidsschat naar omgevingsplan		■	■	
• Vertaling regels gemeentelijke verordeningen naar omgevingsplan		■	■	
• Implementeren beleidcyclus omgevingswet	■			

Thema Circulaire Economie

Ambitie

We kunnen er niet omheen dat een toekomstbestendige gemeente circulair is. Daarom werkt de gemeente Moerdijk toe naar een circulaire economie, waarin grondstoffen zo lang mogelijk in gebruik blijven en afval zoveel mogelijk wordt voorkomen.

In de komende periode stellen we lokaal circulair beleid op dat aansluit bij landelijke doelen en verplichtingen. Zo zorgen we ervoor dat circulariteit niet ad hoc wordt toegepast, maar structureel wordt meegenomen in gemeentelijke besluitvorming, beleid en uitvoering. Om dit te bereiken, verankeren we circulariteit stap voor stap in de gemeentelijke organisatie, besluitvorming, projecten en samenwerkingen.

Vanuit onze verschillende rollen als overheid, opdrachtgever, gebiedsregisseur en samenwerkingspartner nemen we onze verantwoordelijkheid in de transitie naar een circulaire economie.

Strategisch doel

- De gemeente Moerdijk draagt actief bij aan de transitie naar een circulaire economie door circulariteit steeds verder te verankeren in gemeentelijk beleid, inkoop, gebiedsontwikkeling, projecten en samenwerking. Daarnaast werkt de gemeente gericht aan het terugdringen van de hoeveelheid restafval per inwoner. De huidige hoeveelheid restafval is nog hoog, waardoor sprake is van een aanzienlijke opgave om landelijke doelstellingen op het gebied van afvalscheiding, grondstoffenhergebruik en afvalreductie te behalen.

Effectindicatoren

- Afname van het aantal kg restafval per inwoner per jaar;
- Afvalscheidingspercentage.

Nieuwe ontwikkelingen

Beleid lokale circulaire economie

Nederland werkt toe naar een volledig circulaire economie in 2050. Gemeenten krijgen steeds meer verantwoordelijkheid om circulariteit te verankeren in hun beleid en uitvoering. Het Circulair Materialenplan (CMP), dat sinds eind 2025 van kracht is, biedt beleidsmatige kaders en concrete handvatten voor circulair grondstoffengebruik, afvalbeheer en het maken van circulaire keuzes.

Daarnaast werken overheden binnen de Krachtenbundeling Rijk-Regio voor de Circulaire Economie samen aan thema's zoals circulair inkopen, ruimte voor circulaire economie, vergunningverlening en kennisdeling. De resultaten van deze samenwerking ondersteunen gemeenten bij het verder integreren van circulariteit in beleid en uitvoering.

De toenemende aandacht voor circulair en biobased bouwen vergroot de noodzaak om gemeentelijke ambities en kaders voor circulariteit vast te leggen. Daardoor wordt circulariteit steeds vaker onderdeel van ruimtelijke ontwikkelingen, gebiedsontwikkelingen en gemeentelijke projecten.

Afvalscheiding en inzameling

De transitie naar een circulaire economie vraagt om een verschuiving van afvalbeheer naar grondstoffenbeheer. Het Circulair Materialenplan (CMP) stimuleert hoogwaardige verwerking van materialen, meer hergebruik en afvalpreventie. Daarom is het noodzakelijk om de gemeentelijke afvalinzameling en afvalstoffenheffing opnieuw te bekijken, zodat deze blijven aansluiten bij circulaire ambities en toekomstige ontwikkelingen.

De opgave is daarbij aanzienlijk, omdat de hoeveelheid restafval nog hoog is. Tegelijkertijd kunnen ontwikkelingen rondom inzamel- en verwerkingscontracten vanaf 2027 gevolgen hebben voor de kosten van afvalinzameling en -verwerking. Dit benadrukt het belang van verdere afvalscheiding, afvalpreventie en hergebruik van grondstoffen.

Randvoorwaarden

De gemeente kan de transitie naar een circulaire economie niet alleen realiseren. Ook bedrijven, onderwijsinstellingen en inwoners moeten daaraan bijdragen. Om minder restafval te produceren en meer grondstoffen te hergebruiken, moeten inwoners hun afval beter scheiden. Goede communicatie en voorlichting helpen daarbij.

Voor het bereiken van de doelen op het gebied ‘Van Afval Naar Grondstof’ is het een randvoorwaarde dat wij onze inwoners stimuleren hun grondstoffen beter te scheiden. Het scheidingsgedrag bepaalt de mate van succes.

Risico’s

Het behalen van onze circulaire doelen kost tijd en vraagt om veranderingen in gedrag, samenwerking en werkwijzen. Als inwoners afval onvoldoende scheiden, gaan grondstoffen verloren en blijft de hoeveelheid restafval hoog. In combinatie met mogelijke wijzigingen in inzamel- en verwerkingscontracten vanaf 2027 kan dit leiden tot hogere kosten voor de gemeente en een stijgende afvalstoffenheffing.

Ook landelijke ontwikkelingen en nieuwe wet- en regelgeving hebben invloed op het tempo en de manier waarop wij uitvoering geven aan onze circulaire ambities.

Prestaties

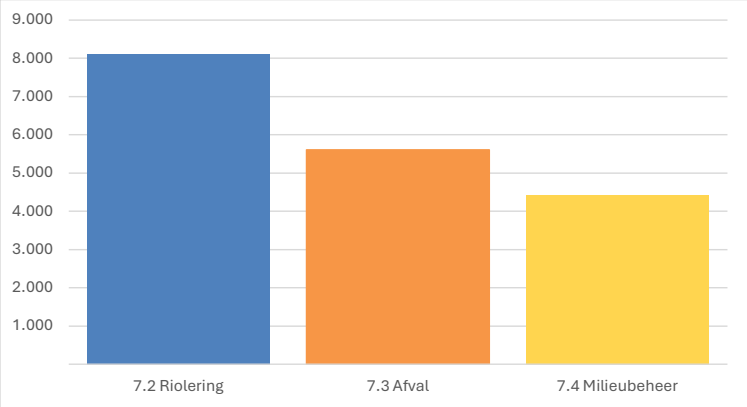
	2027	2028	2029	2030
• Lokaal circulair economie beleid formuleren met eigen doelen en ambities	■			
• Herijking afvalstoffeninzameling en afvalstoffenheffing	■			

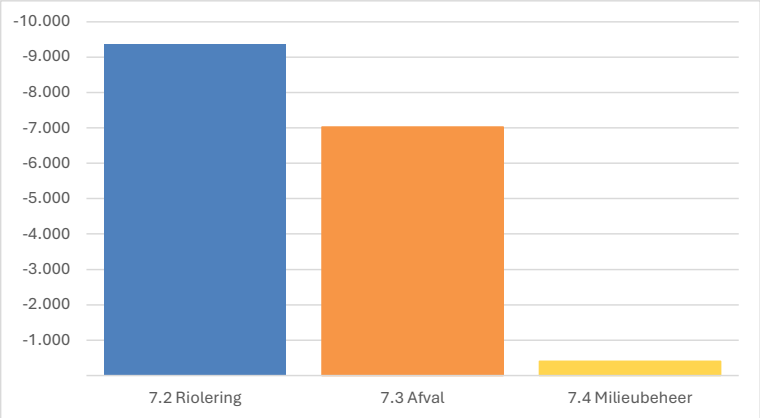
Lasten en baten 2027

bedragen x € 1.000

Lasten: € 18.149

Baten: € 16.792

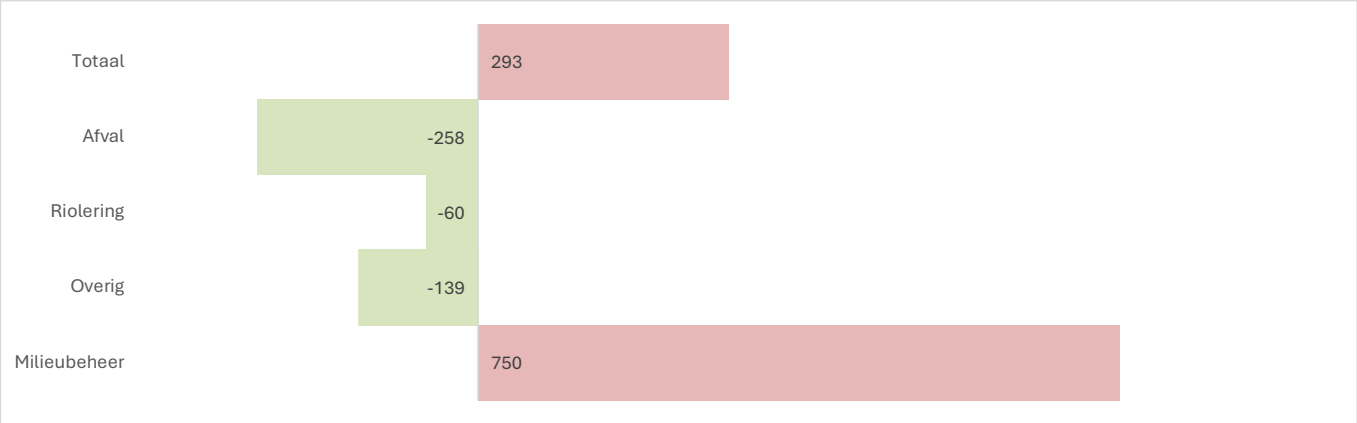
Overzicht taakvelden

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026			Begroting 2027			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2026	Baten 2026	Saldo 2026	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
7. Volksgezondheid en milieu	**17.173**	**-16.059**	**1.114**	**18.149**	**-16.792**	**1.357**	**1.559**	**1.508**	**1.517**
7.2 Riolering	7.030	-8.226	-1.196	8.112	-9.367	-1.256	-1.271	-1.307	-1.306
7.3 Afval	5.521	-6.685	-1.164	5.600	-7.023	-1.422	-1.404	-1.417	-1.410
7.4 Milieubeheer	4.622	-1.148	3.474	4.437	-402	4.035	4.234	4.232	4.232
Saldo baten en lasten	**17.173**	**-16.059**	**1.114**	**18.149**	**-16.792**	**1.357**	**1.559**	**1.508**	**1.517**
0.10 Mutaties reserves	0	-50	-50	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**17.173**	**-16.109**	**1.064**	**18.149**	**-16.792**	**1.357**	**1.559**	**1.508**	**1.517**

Analyse Programma 1

Baten en Lasten Programma 1 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	2029	2030
Totaal Lasten	17.823	17.173	18.149	17.319	16.922	17.159
Totaal Baten	-17.093	-16.059	-16.792	-15.760	-15.414	-15.642
Resultaat voor bestemming	730	1.114	1.357	1.559	1.508	1.517
Storting in reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	-161	-50	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	569	1.064	1.357	1.559	1.508	1.517
Verschil t.o.v. 2026			293			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2026

Het verschil op programma 1 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2027 ten opzichte van 2026 bedraagt € 293.000 nadelig. Ten opzichte van de totale lasten binnen dit programma is dat een afwijking van 2 %.

Ten opzichte van 2026 zijn de totale lasten binnen dit programma met ca. € 976.000 toegenomen en de opbrengsten met ca. € 733.000 toegenomen. Voornamelijk de opbrengten voor milieubeheer dalen als gevolg de specifieke uitkering voor energie en klimaatbeleid, die door het rijk is omgezet naar een decentralisatieuitkering binnen het gemeentefonds. Hierdoor worden deze baten nu onder programma 5 verantwoord. Daarnaast geldt dat binnen dit programma vanuit het oogpunt van 100% kostendekkendheid zowel de lasten als opbrengsten toenemen binnen de onderdelen riolering en afval.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2026 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag (x € 1.000)	%	V/N	Toelichting
Afval	-258	-5%	V	Voor de afvalstoffenheffing geldt dat deze maximaal 100% kostendekkend mag zijn. Conform dit principe zijn op basis van de verwachte (hogere) kosten in 2027, de tarieven met 4,89 % verhoogd (wat in lijn ligt met de in de kadernota verwachte 5%). Door het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid zou er in feite geen voordeel of nadeel op de afval gerelateerde posten zichtbaar moeten zijn. Een deel van de kosten is echter opgenomen onder andere programma's in de begroting, zoals overheadkosten en de betaalde btw. Door een toename op deze overige kosten is er een voordelig verschil binnen programma 1. Een verdere toelichting op de afvalstoffenheffing is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.
Riolering	-60	-1%	V	Alle kosten en opbrengsten m.b.t. riolering worden gesaldeerd en het overschot wordt toegevoegd aan de voorziening riolering. In feite zou er dus geen voordeel of nadeel op de post riolering zichtbaar moeten zijn. Een deel van de kosten is echter opgenomen onder andere programma's in de begroting, zoals overheadkosten en de betaalde btw. Door een toename op deze overige kosten is er een voordelig verschil binnen programma 1. De opbrengstraming van de rioolrechten is gebaseerd op de aangepaste tarieven voor 2027. Hierbij is uitgegaan van een indexering met 3,6% (1,6% reguliere prijsindexatie conform de kadernota + 2% extra indexatie op basis van raadsbesluit d.d. 12 maart 2026). Een verdere toelichting op de rioolrechten is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.
Milieubeheer	750	22%	N	De deelnemersbijdrage aan de GR OMWB (€ 66.000 N) en de GR Nazorg gesloten stortplaatsen (€ 77.000 N) stijgt ten opzichte van 2026. De hogere deelnemersbijdragen zijn conform de begrotingen 2027 van de betreffende GR-en zoals die eerder in de gemeenteraad zijn behandeld. Verder worden vanaf 2026 de middelen die gemeenten ontvangen t.b.v. energie en klimaatbeleid door het Rijk niet meer beschikbaar gesteld als specifieke uitkering, maar via een decentralisatie uitkering binnen het gemeentefonds. Die middelen worden verantwoord binnen programma 5. Enkel het restant van de Specifieke uitkering wordt nog binnen dit budget als opbrengst verantwoord.
Overig	-139	-	V	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**293**		**N**	

Verbonden Partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen “Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:
- Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen
- Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk

De gemeente Moerdijk wil een sterke, leefbare en toekomstgerichte gemeenschap zijn. Daarbij werken we samen met inwoners, ondernemers en partners. We zorgen voor voldoende en diverse woonmogelijkheden, sterke voorzieningen in de kernen en een sociale basis die mensen verbindt en ondersteunt. Moerdijk vervult een belangrijke rol als economische motor in de regio. Daarbij letten we op duurzaamheid, innovatie en leefkwaliteit. We besturen transparant en koersvast. Daarbij zoeken we steeds de juiste balans tussen wonen, werken, natuur, energie en bereikbaarheid. Zo blijft Moerdijk een aantrekkelijke en veilige gemeente om te wonen, werken en recreëren. Met oog voor wat onze gemeente en onze inwoners uniek maakt.

Thema Wonen

Ambitie

We willen de woningmarkt in beweging krijgen. Ook zorgen we voor voldoende betaalbare en passende woningen en voor leefbare kernen. Daarbij hanteren we vier uitgangspunten:

1. We maken de volgende stap op de woningmarkt mogelijk;
2. In Moerdijk is goed wonen mogelijk voor elke portemonnee;
3. Iedere kern krijgt de kans om zich te ontwikkelen en vitaal te blijven;
4. In Moerdijk bouwen we aan een inclusieve samenleving.

Strategisch doel

- Wonen is voor ons meer dan alleen huizen bouwen. We willen dat onze gemeente een aantrekkelijke plek blijft om te wonen, werken, ondernemen en recreëren. Daarom voegen we voldoende passende woningen toe en stimuleren we doorstroming. Zo werken we aan leefbare dorpen en een vitaal buitengebied. Dat helpt ook verenigingen, winkels, horeca en het openbaar vervoer. Zo blijft Moerdijk een gemeente met sterke, hechte gemeenschappen en een gezonde bevolkingsopbouw.

Effectindicatoren

- Aantal vergunde woningen;
- Aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen;
- Groei woningvoorraad;
- Groei van het aantal inwoners;
- Aantal verstrekte startersleningen;
- Aantal verstrekte stimuleringsleningen.

Nieuwe ontwikkelingen

Wet versterking regie op de volkshuisvesting

De Wet versterking regie op de volkshuisvesting is op 1 juli 2026 in werking getreden. Gemeenten moeten daardoor afspraken maken over:

- de betaalbaarheidsopgave, uiterlijk 31 december 2026;
- de verdeling van aandachtsgroepen over de regio, uiterlijk 31 december 2027;
- een volkshuisvestingsprogramma dat deze afspraken bevat, uiterlijk 1 juli 2027 vastgesteld door het college;
- een gelijkluidende urgentieregeling in de huisvestingsverordening, uiterlijk 31 december 2027 vastgelegd door de gemeenteraad.

Regionale samenwerking en interbestuurlijk toezicht wordt geïntensiveerd

Door deze wet gaan gemeenten intensiever samenwerken. Daarbij worden twee regio-indelingen gebruikt:

- de woningbouwregio, voor afspraken over de betaalbaarheidsopgave;
- de woningmarktregio, voor afspraken over aandachtsgroepen en urgentiegroepen.

De provincie Noord-Brabant wil deze regio's zoveel mogelijk gelijk laten lopen. Voor Moerdijk betekent dit dat wij onderdeel worden van de woningbouw- en

woningmarktregio Stedelijke Regio West-Brabant. Voor de huisvesting van aandachtsgroepen vallen we deels ook in de Stedelijke Regio Breda-Tilburg. Daardoor wordt het maken van verdeelafspraken en een gelijkluidende urgentieregeling complexer. De regionale afspraken moeten bovendien worden vastgelegd in lokaal beleid. Daardoor is regionale samenwerking minder vrijblijvend.

Provincie en Rijk houden ook toezicht op de uitvoering van de wet. Als gemeenten onderling geen afspraken maken, kan de provincie sturen op wat gemeenten moeten realiseren. Voor de verdeling van aandachtsgroepen kan wettelijk worden bepaald welk percentage van de vrijkomende woningen aan deze groepen wordt toegewezen. Ook kunnen Rijk en provincie instructies geven of ingrijpen als gemeenten de wet onvoldoende uitvoeren.

Mismatch aanbod van en vraag naar woningen

In het woningbouwprogramma zijn voldoende woningen opgenomen om te voldoen aan de kwantitatieve vraag naar woningen. Dat is exclusief de extra woningbouwopgave van 700 woningen uit het bestuursakkoord.

Kwalitatief sluit het woningbouwprogramma nog niet goed aan op de vraag van alle woningzoekenden. Het aantal kleine huishoudens groeit sterk, terwijl we nog vooral bouwen voor gezinnen. Daar sturen we de komende periode op bij, voor zover dat mogelijk en wenselijk is.

Randvoorwaarden

Integraliteit

Wonen is meer dan een dak boven het hoofd. Inwoners moeten niet alleen een passende woning hebben, maar

zich ook thuis voelen in hun buurt, kunnen meedoen in de samenleving en - als dat nodig is - toegang hebben tot passende ondersteuning en zorg.

Dat vraagt om nauwe samenwerking tussen de verschillende clusters en domeinen binnen onze organisatie. Ook moeten we de inzet van gemeentelijke instrumenten integraal afwegen. We kunnen deze opgaven niet alleen uitvoeren. Daarvoor werken we samen met medeoverheden, woningcorporaties, huurdersorganisaties, welzijns- en zorgorganisaties en marktpartijen.

Nieuwbouw en aanpak van de bestaande woningvoorraad
Voor onze ambities zijn voldoende capaciteit (intern en extern), financiën en ruimte nodig. Ook zijn subsidies, voldoende netcapaciteit, ruimte binnen de stikstofkaders en intensieve samenwerking met betrokken partners belangrijk. Denk aan medeoverheden, woningcorporaties, huurdersorganisaties, welzijns- en zorgorganisaties, ontwikkelaars, makelaars en Energiek Moerdijk.

Woonwagenstandplaatsen
Voor uitbreiding van het aantal woonwagenstandplaatsen zijn extra middelen nodig. Eerst onderzoeken we waar en onder welke voorwaarden uitbreiding mogelijk is. Daarna kunnen we nieuwe standplaatsen realiseren. Ook hiervoor gelden de randvoorwaarden die bij ‘Nieuwbouw en aanpak van de bestaande woningvoorraad’ zijn genoemd.

Risico’s

Leefbaarheid borgen
Woningbouw helpt bij het behoud van voorzieningen en de leefbaarheid, maar geeft geen garanties. Daarvoor zijn de keuzes van inwoners, maatschappelijke partners en marktpartijen van groter belang.
Er ligt niet alleen een opgave om woningen te bouwen voor vitale woningzoekenden, maar ook voor senioren en aandachtsgroepen. Waar dat mogelijk is, ondersteunen we inwoners om zo lang mogelijk zelfstandig en met regie op het eigen leven in hun vertrouwde omgeving te blijven wonen, of om daar weer naartoe terug te keren.

Woningbouw
We programmeren én organiseren om de woningbouwambitie in de komende jaren waar te maken. Het aantal woningen dat netto per jaar wordt toegevoegd, inclusief sloop en onttrekking, blijft daarbij wel afhankelijk van ontwikkelingen.
Om de woningbouwproductie op peil te houden, zet Moerdijk in op alles wat de gemeente kan doen. Denk aan investeren in (personele) capaciteit, actief grondbeleid waar nodig, onderzoek naar vernieuwende woonconcepten en het benutten van subsidies.

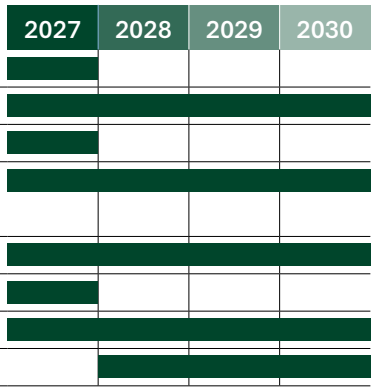
Nieuwbouw, aanpak bestaande woningvoorraad en uitbreiding woonwagenstandplaatsen
Als we niet aan de randvoorwaarden kunnen voldoen, bestaat het risico dat nieuwbouwprojecten of aanpassingen aan de bestaande woningvoorraad niet doorgaan of later worden opgeleverd.

Op basis van de periodieke provinciale bevolkings- en woningbehoefteprognose wordt de minimale woningbouwopgave voor Moerdijk vastgesteld. Woningbouwprojecten van 10 woningen of meer moeten regionaal worden afgestemd. De provincie vraagt daarbij ook om een ruimtelijke onderbouwing. Dat is ingewikkeld, omdat nog niet vaststaat of een project regionaal wordt goedgekeurd. Daardoor moeten ontwikkelaars en/of de gemeente al investeren zonder zekerheid dat het project doorgaat.

Ook wet- en regelgeving, procedures, inspraak, bezwaren en beroep kunnen projecten vertragen of moeilijker uitvoerbaar maken. De capaciteit bij de Raad van State speelt daarbij ook een rol.

Betaalbaarheid en financiële haalbaarheid
De stapeling van eisen en wensen zet de financiële haalbaarheid van projecten onder druk. Dat geldt voor zowel nieuwbouw als de aanpak van de bestaande woningvoorraad. Daardoor komt ook het toevoegen van betaalbare woningen onder druk te staan. In het uiterste geval kunnen projecten daardoor niet worden uitgevoerd.

Prestaties

- Actualiseren volkshuisvestingsprogramma (indien noodzakelijk)
- Uitvoeren volkshuisvestingsprogramma
- Vaststellen huisvestingsverordening
- Prestatieafspraken Woonkwartier – Huurdersvereniging Fijn Wonen – Gemeente Halderberge – Gemeente Moerdijk
- Aan de bestaande woningbouwprogrammering 700 woningen toevoegen
- Onderzoek naar uitbreidingsmogelijkheden woonwagenlocaties
- Uitbreiden van het aantal woonwagenstandplaatsen
- Inzetten van een doorstroommakelaar

Woningbouwprogrammering

- Fijnaart - Centrumplan
- Helwijk – Pr. Christinastraat
- Klundert - Bolwerk
- Klundert - Noordschans
- Klundert - 't Hooft
- Klundert - Westschans
- Langeweg – Kloosterlaan
- Moerdijk – Café de Put
- Moerdijk - Haakonstraat
- Moerdijk - Haakonstraat/ Steenweg
- Moerdijk – Julianastraat
- Moerdijk - Waterfront
- Noordhoek – gem. kavel
- Standdaarbuiten - Groenvliet
- Willemstad - Volkstuinen
- Willemstad – Willemstad-Oost
- Zevenbergen - IJshof
- Zevenbergen - Kop Roode Vaart
- Zevenbergen - Kristallaan
- Zevenbergen - Oevers Roode Vaart
- Zevenbergen – Zevenbergen-Noord – Zoete zijde/ Vloeivelden
- Zevenbergen – Zevenbergen-Oost Markvelden-Midden
- Zevenbergen – Zevenbergen-Oost Markvelden-Noord
- Zevenbergen - Zevenbergen-Oost Markvelden-Zuid
  Zevenbergen – Zevenbergsche Hoeve
- Zevenbergschen Hoek - Sporenbergstraat

Thema Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

Ambitie

De bereikbaarheid van voorzieningen in onze dorpen en steden, het haven- en industrieterrein en de omliggende gemeenten blijft belangrijk. Goede bereikbaarheid draagt bij aan de leefbaarheid, veiligheid en toegankelijkheid van onze omgeving.

Voor inwoners is het essentieel dat werk- en woonlocaties goed bereikbaar zijn, met de auto, fiets of het openbaar vervoer. Dat bevordert veilige en duurzame mobiliteit, vooral voor scholieren, ouderen en werkenden.

Voor de agrarische sector is een veilige en goed toegankelijke infrastructuur onmisbaar om landbouwgronden goed te bereiken en te gebruiken. Ook de bereikbaarheid van winkels en sportaccommodaties is belangrijk voor het dagelijks leven in onze dorpen en buurten. Zo maken we prettig wonen en actief meedoen in de samenleving mogelijk.

Verkeersveiligheid is een belangrijke basis voor prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk. We willen dat inwoners zich veilig kunnen verplaatsen: te voet, op de fiets en met de auto.

Strategisch doel

- We borgen en verbeteren verkeersveiligheid en bereikbaarheid in een groeiend en verduurzamend Moerdijk, binnen de kaders van de Omgevingswet en het vastgestelde mobiliteitsprogramma.
- Woningen, voorzieningen en landbouwgronden zijn goed en veilig bereikbaar. We investeren in veilige infrastructuur en veilig gedrag.
- We werken aan een veilige en leefbare woonomgeving waarin sluipverkeer geen overlast veroorzaakt en lopen, fietsen en ontmoeten vanzelfsprekend en prettig zijn.

Effectindicatoren

- Lager ongevalsrisicocijfer op onze gemeentelijke wegen;
- Aantal activiteiten voor gedragsverandering en bewustwording (mensgerichte maatregelen);
- Ontvangen subsidies of cofinanciering vanuit regio, provincie en/of Rijk.

Nieuwe ontwikkelingen

Uitvoeringsprogramma als afgeleide van het mobiliteitsprogramma

Het mobiliteitsprogramma is in 2026 vastgesteld. Het geeft richting aan de keuzes voor verkeer, verkeersveiligheid, bereikbaarheid en mobiliteit. Ook is het richtinggevend voor de periode tot 2040-2050. De volgende stap is een uitvoeringsprogramma dat hieruit voortkomt. Daarin werken we op operationeel niveau uit wat we per project gaan doen op het gebied van verkeer en mobiliteit.

Financiële afspraken en aanvragen voor verkeersveiligheid en bereikbaarheid

Als gemeente investeren we stevig in regionale samenwerking om onze bovenlokale doelen te bereiken. Voor extra financiële middelen voor bereikbaarheid en verkeersveiligheid moeten vooral op provinciaal en regionaal niveau afspraken worden gemaakt binnen stedelijke regio's en/of tussen stedelijke regio's, Rijk en gemeenten.

Verbetering van OV- en fietsnetwerken in West-Brabant en Moerdijk

Zie toelichting in programma 3.

Sluipverkeer lokaal en regionaal aanpakken

Samen met partners in de regio onderzoeken we hoe we de effecten van sluipverkeer kunnen verminderen. We nemen maatregelen tegen sluipverkeer rondom Zevenbergschen Hoek en Moerdijk, en betrekken bewoners daarbij.

Randvoorwaarden

Vastgesteld mobiliteitsprogramma en uitvoeringsprogramma

Voor een integrale aanpak van mobiliteitsvraagstukken in Moerdijk is een vastgesteld mobiliteitsprogramma essentieel. Ook voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma is dit een belangrijke voorwaarde.

Risico's

Afhankelijkheid van partijen die subsidies en cofinanciering verstrekken

Om de kwaliteit van mobiliteit en verkeersveiligheid te waarborgen of te verbeteren, zijn soms subsidies of cofinanciering van Rijk en/of provincie nodig. Andere overheden kunnen daarbij andere keuzes maken. Dat heeft invloed op onze plannen.

Gewijzigde planningen van derden

Een deel van de maatregelen of werkzaamheden hangt af van projecten of ontwikkelingen van derden. Denk aan vertraging of versnelling in een bouw- of infraproject, bijvoorbeeld van nutsbedrijven of projectontwikkelaars.

Als de planning tijdens de uitvoering moet worden aangepast, kan dat risico's geven voor de uitvoering zelf, zoals extra kosten of uitstel, en voor inwoners, zoals minder vertrouwen in de gemeentelijke planning. Soms spelen ook netcongestie en beperkte netcapaciteit een rol.

Positionering in de regio

Een goede positie in de regio is belangrijk om goede afspraken met provincie en/of Rijk te maken. Het vergroot ook de kans op extra financiële middelen.
Daarom investeren we stevig in regionale samenwerking. We willen daar zo goed mogelijk in gepositioneerd zijn, zodat deze inzet ook echt iets oplevert.

Prestaties

	2027	2028	2029	2030
• Uitvoering mobiliteitsprogramma	■	■	■	■
• Opstellen uitvoeringsprogramma als afgeleide van het mobiliteitsprogramma	■			
• Afschalen N285, inclusief brug over de Roode Vaart met inlaatvoorziening		■	■	■
• Willemstad, diverse aanpassingen aan de wegen rondom de Ruigenhilpolder	■	■	■	
• Reconstructie Oude Heijningsedijk	■	■		
• Maatregelen Achterdijk en instellen bebouwde komgrenzen	■			
• Reconstructie Noordhoek	■			
• Herinrichting Zeestraat-Willem Alexanderlaan	■	■		
• Herinrichting Doelstraat-Molenstraat	■			
• Cofinanciering en subsidies genereren vanuit Rijk/regio in die mate die aansluit bij de investering die we doen als gemeente in regionale samenwerkingen	■	■	■	■

Thema Veilige buurt

Veiligheid is verdeeld over twee programma's: de fysieke leefomgeving valt onder programma 2; de overige veiligheidsopgaven, economie, haven en regionale samenwerking vallen onder programma 3.

Ambitie

Moerdijk ontwikkelt zich naar een gemeente die vanuit het programma Fysieke Leefomgeving integraal stuurt op een veilige, duurzame, aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving.

Opgaven, projecten, beheer en gebiedsontwikkeling bekijken we steeds meer als één geheel. De openbare ruimte die we nu aanleggen, moet ook over 20 tot 30 jaar nog passen bij onze ambities. Maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulariteit, energietransitie, gezondheid en veiligheid vragen om ruimte en om vooruitdenken, in zowel nieuwe als bestaande openbare ruimte.
De focus ligt daarom niet alleen op instandhouding, maar ook op verbetering en maatschappelijke waarde, binnen een uitvoerbare en betaalbare leefomgeving.

Daarnaast zetten we in op veilige en leefbare kernen. We versterken de fysieke en sociale veiligheid, pakken ondermijnende criminaliteit en overlast integraal aan en vergroten de weerbaarheid van inwoners, ondernemers en de gemeentelijke organisatie. Daarbij versterken we ook de regierol en positie van de gemeente binnen het veiligheidsnetwerk.

Strategisch doel

- We hebben veilige, leefbare en toekomstbestendige kernen met een sterke sociale structuur. De openbare ruimte is schoon, heel, veilig en klimaatbestendig, met aandacht voor groen, langzaam verkeer en waterberging. Zie ook Programma 1.
- Het integraal beheer van de openbare ruimte is zichtbaar en herkenbaar voor inwoners. Ambities, capaciteit en financiële middelen zijn met elkaar in balans, waarbij we sturen op haalbaarheid en uitvoerbaarheid.
- We beperken sociale en fysieke veiligheidsrisico's en bestrijden ondermijnende criminaliteit, met extra aandacht voor haven, industrie en spoor.

Effectindicatoren

Leefomgeving

- Tevredenheid van inwoners over de openbare ruimte (Inwonerspeiling);
- Tevredenheid over de afhandeling van meldingen openbare ruimte;
- Aantal meldingen openbare ruimte;
- Percentage areaal dat voldoet aan het vastgestelde kwaliteitsniveau;
- Aantal hittegerelateerde klachten tijdens warme dagen, afgezet tegen de beschikbaarheid van schaduwlocaties;
- Ontwikkeling van het aantal bomen en de boomkroonbedekking in de kernen.

Veiligheid

- Aantal meldingen en signalen via diverse kanalen;
- Aantal casussen sociale veiligheid;
- Aantal opgelegde maatregelen op grond van de Opiumwet en de Wet aanpak woonoverlast;
- Voortgang van Port of Moerdijk Veiliger;
- Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen uit het VNG-programma (41 maatregelen).

Nieuwe ontwikkelingen

Weerbaarheid

Klimaatverandering, digitale dreigingen en geopolitieke ontwikkelingen vragen om meer weerbaarheid en veerkracht van inwoners, ondernemers en de gemeentelijke organisatie. Daarom zet de gemeente Moerdijk samen met de Veiligheidsregio, maatschappelijke partners en inwoners in op het versterken van de fysieke, digitale en sociale weerbaarheid.

Met de inwerkingtreding van de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) krijgen aangewezen organisaties aanvullende eisen op het gebied van risicobeheersing en een meldplicht voor incidenten. De gemeente bereidt zich hierop voor en versterkt waar nodig haar rol binnen het lokale en regionale veiligheidsnetwerk.

Regionale samenwerking

Voor opgaven in de fysieke leefomgeving werken we regionaal samen. Door kennis, capaciteit en uitvoering te bundelen, stemmen we beleid af en pakken we gezamenlijke vraagstukken efficiënt op.

Ontwikkeld beheer

Vanuit ambities en wetgeving vragen alle onderdelen in de openbare ruimte om een plek. Die ruimte is schaars en wordt steeds schaarser. Daarom moeten we al vroeg in de planvorming keuzes maken. Zo kunnen we een openbare ruimte realiseren die kwalitatief goed, passend en haalbaar is.

In 2025 is hiervoor het programma Fysieke Leefomgeving vastgesteld. Op basis daarvan werken we verder aan een integrale benadering van onze beheeropgave, binnen de beschikbare capaciteit en middelen. De komende jaren bouwen we aan een toekomstgerichte manier van beheren van onze openbare ruimte.

In 2027 start het proces om duidelijk te krijgen wat de verschillende onderdelen nodig hebben en welke keuzes daarvoor nodig zijn. In elk geval wordt herzien beleid opgesteld voor:

- Openbare verlichting;
- Gemeentelijk Waterplan.

Wegen

Het wegenbeheer staat voor een steeds grotere en complexere opgave. Een groot deel van de verharding bereikt het einde van de technische levensduur. Tegelijk is het gebruik van wegen intensiever en zwaarder geworden.

Ook vragen klimaatverandering, energietransitie en woningbouw ruimte en afstemming in de openbare ruimte. Er is bovendien veel uitgesteld werk. Dat komt boven op het reguliere onderhoud en de vervanging.

Veiligheid en bruikbaarheid blijven de ondergrens voor het wegennet. We zetten extra in op klein onderhoud en op fiets- en voetpaden. Zo houden we de openbare ruimte toegankelijk voor iedereen.

Europese natuurherstelverordening

In 2024 is de Europese natuurherstelverordening vastgesteld. Deze wet verplicht lidstaten om beschadigde natuur actief te herstellen. De wet wordt stapsgewijs ingevoerd en ook gemeenten krijgen daarin een rol.

Voor gemeenten zijn vooral deze doelen belangrijk:
- geen nettoverlies van groene stedelijke ruimte en boomkroonbedekking in stedelijke ecosysteemgebieden in 2030 ten opzichte van 2024;
- maatregelen voor bestuivende insecten, zodat het aantal bestuivers niet verder afneemt in 2030;
- verbetering van biodiversiteit en bodemkwaliteit in de landbouw, door stijgende trends in o.a. vlinders, vogels en organische koolstof in de bodem. En met meer variatie in het landschap.

Als gemeente zetten we ook in op behoud en versterking van biodiversiteit. Dat doen we onder andere met een soortenmanagementplan (zie programma 1) en het groenbeleidsplan.

Randvoorwaarden

Om grip te houden op onze ambities en de maatschappelijke opgaven is het belangrijk dat we onze organisatie en beheerprogramma's daarop blijven afstemmen.

Ambities en beheer

Om het gewenste kwaliteitsniveau te halen, moeten het te beheren areaal, het kwaliteitsniveau en de beschikbare budgetten en capaciteit met elkaar in evenwicht zijn. Dat vraagt om keuzes.

Bij de vaststelling van ambities en nieuw beleid is het nodig dat ook de benodigde budgetten beschikbaar komen. Daarnaast is heldere prioritering noodzakelijk. De ambities vragen voldoende financiële middelen en capaciteit. Ook blijven we op het gebied van veiligheid afhankelijk van ontwikkelingen zoals grote incidenten, crises, dreigingen en projecten als Powerport.

Risico's

Krapte op de arbeidsmarkt

Ook de komende jaren zien we een risico op personele krapte. Voor medewerkers in eigen dienst en voor inhuur is het lastig om nieuwe mensen te vinden. Ook aannemers hebben steeds vaker last van krapte op de arbeidsmarkt.

Bij grote krapte kunnen werkzaamheden vertragen. Dat heeft gevolgen voor de financiën en/of de kwaliteit, onder meer bij woningbouw, onderhoud en renovatie.

Effecten van klimaatverandering op het beheer van de openbare ruimte

De gevolgen van klimaatverandering worden steeds zichtbaarder in het beheer van de openbare ruimte. Denk aan verzakkingsschade aan wegen op kleidijken door verdroging. Daardoor is vaker en duurder onderhoud nodig.

Ook nieuwe en bestaande beplanting droogt sneller uit, waardoor vervanging eerder nodig is. Bomen worden bovendien gevoeliger voor aantastingen en droogteschade. Maatregelen om deze effecten te beperken staan onder andere in programma 1. De ontwikkelingen en gevolgen van klimaatverandering staan in programma 2.

Energietransitie

De druk op de ondergrond neemt toe. Naast regulier onderhoud en renovatie van de bovengrondse infrastructuur vindt veel van de energietransitie ondergronds plaats. Een groot deel van het elektriciteitsnet wordt verzwaard en er worden glasvezelnetwerken aangelegd. Daardoor worden verhardingen regelmatig opengebroken.

Hoewel afstemming en toezicht steeds beter worden georganiseerd, blijft er risico op snellere slijtage van de openbare ruimte.

Een aantal onderwerpen pakken we regionaal op in werkgroepen. Als die werkgroepen niet goed functioneren, bestaat het risico dat we in 2027 onvoldoende presteren. Voor verschillende taken en prestaties zijn we ook afhankelijk van externe partners, zoals de veiligheidsregio en de politie. Als die onvoldoende capaciteit hebben, kunnen niet alle prestaties goed worden uitgevoerd.

Thema Accommodaties en voorzieningen

Ambitie

Maatschappelijk vastgoed zetten we zo in dat het bijdraagt aan de leefbaarheid in alle kernen. We zorgen voor een portefeuille die financieel beheersbaar is. Daarbij houden we maatschappelijke doelen en financiële doelen in balans, zoals leefbaarheid, verduurzaming en het verminderen van hittestress.

De gemeente biedt accommodaties aan op basis van maatschappelijke behoefte. Daarbij stimuleren we beheerders en gebruikers om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de exploitatie en het onderhoud.

Strategisch doel

- We bieden accommodaties en voorzieningen aan op basis van behoefte, draagvlak, kwaliteit en maatwerk.
- We kiezen voor plekken die aantrekkelijk en kansrijk zijn, en waar we gebouwen veilig en duurzaam kunnen beheren en exploiteren.
- In de accommodaties zorgen we zoveel mogelijk voor een samenhangend en geclusterd aanbod van onderwijs, sport, cultuur en ontmoeting.
- We stimuleren beheerders en gebruikers om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor het onderhoud en de exploitatie van sociaal-maatschappelijke voorzieningen.

Effectindicatoren

- Gemiddelde conditie van de kernportefeuille, op basis van NEN 2767-inspecties; Streefwaarde: voor minimaal 80% van de objecten is de conditie 3 of beter;
- Bezettingsgraad van gemeentelijke sportaccommodaties, gemeten aan de hand van het aantal gerealiseerde reserveringen in het reserveringssysteem;
- Aandeel gemeentelijke gebouwen met een energielabel C of beter. Dit laat zien hoever we zijn met de Routekaart Verduurzaming Vastgoed.

Nieuwe ontwikkelingen

- Vastgesteld Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) voor primair en voortgezet onderwijs op 29 januari 2026. We voeren het IHP uit en starten nieuwe projecten in Zevenbergen. Het gaat om:
  - vervangende nieuwbouw voor basisschool De Toren, met een nieuwe gymzaal ter vervanging van gymzaal Droge Mark;
  - vervangende nieuwbouw voor basisschool De Boemerang;
  - een nieuwe school of dependance in nieuwbouwwijk Zevenbergen-Oost.
- Lopende projecten met vastgoed:
  - vervangende nieuwbouw van De Niervaert in Klundert;
  - nieuwbouw van gymzaal De Regenboog;
  - schoolontwikkeling De Hoeksteen in Zevenbergschen Hoek.
- Lopende scholenprojecten:
  - schoolontwikkeling De Hoeksteen in Zevenbergschen Hoek;
  - MFA Zevenbergschen Hoek;
  - MFA Willemstad;
  - scholenontwikkeling in Fijnaart, voor De Springplank en De Fijne Aarde;
  - scholenontwikkeling in Klundert, voor De Molenvliet, De Rietvest en Het Bastion.
- Bastion Groningen: kredietaanvraag eind 2025, uitvoering vanaf 2028;
- Verduurzaming van zwembaden: in Q2 2026 gaat een voorstel naar de raad over de toekomst van Bosselaar, Ons Bad en De Oester;
- Brandweer Willemstad;
- Uitwerking van het beleidskader voor maatschappelijke accommodaties vanaf 2026;
- Businesscase voor een sport- en accommodatiebedrijf, volgens het bestuursakkoord. Vastgoed levert data aan in Q3 en Q4 2026;
- Exploitatieovereenkomsten voor sportaccommodaties en het proces voor de verhuur van gymzalen. De aanbesteding voor sportzalen en zwembaden loopt;
- Het reserveringssysteem voor toegang op afstand, onder meer voor gymzalen en de sporthal, wordt verder geautomatiseerd. Dit verbetert de service voor verenigingen en scholen.

Randvoorwaarden

- Netcongestie is een belangrijke randvoorwaarde bij de verduurzaming van schoolgebouwen, MFA's en andere gebouwen;
- Politieke afwegingen en keuzes bepalen de verdere uitvoering.

Risico's

- We willen ontmoetingen, sport en cultuur stimuleren. Daarvoor zijn accommodaties nodig;
- Bij de maatschappelijke accommodaties betaalt de gemeente het grootste deel van de kosten. We moeten daarom goed letten op de balans tussen maatschappelijk gebruik en de structurele lasten voor de gemeente, zoals exploitatie- en onderhoudskosten;
- We stimuleren beheerders en gebruikers om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de exploitatie en het onderhoud. Tegelijk staat de druk op vrijwilligers onder spanning. Dit nemen we mee in de businesscase voor het sport- en accommodatiebedrijf;
- Projecten kunnen duurder uitvallen dan verwacht, zoals bij MFA de Niervaert;
- Netcongestie kan zorgen voor vertraging bij IHP-projecten;
- Bij een wisseling van exploitant kan achterstallig onderhoud en extra financiële opgave ontstaan, zoals bij MFC De Parel.

Prestaties

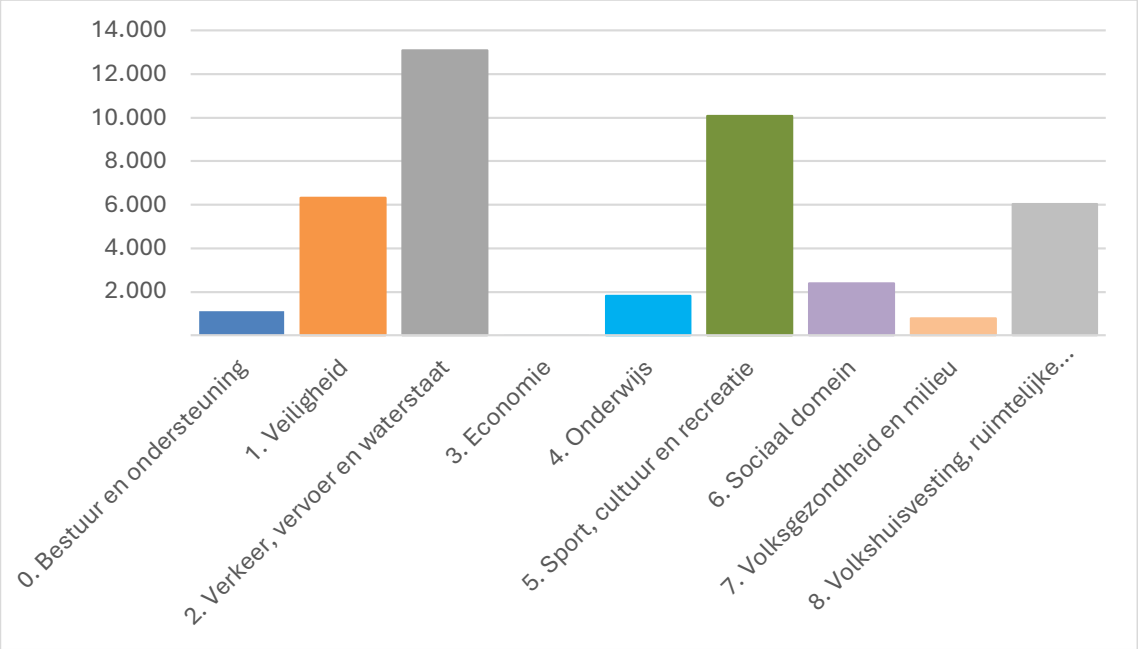

- Nieuwbouw De Niervaert: 2028 (realisatie)
- Gymzaal bij Regenboog Zevenbergen
- Scholenontwikkeling MFA Willemstad (school, gymzaal, gemeenschapshuis)
- Bastion Groningen: realisatie
- Voorstel toekomstperspectief zwembaden: Q2 2026
- Maatschappelijk accommodatiebeleid: uitwerking
- Businesscase sport- en accommodatiebedrijf
- Nieuwe school/ dependance Zevenbergen-Oost
- Bouw MFA Zevenbergschen Hoek
- Vervangende nieuwbouw De Springplank Fijnaart
- Vervangende nieuwbouw De Fijne Aarde Fijnaart
- Scholenproject Klundert: vervangende nieuwbouw De Molenvliet, De Rietvest en Het Bastion.
- Vervangende nieuwbouw De Toren en gymzaal Droge Mark
- Vervangende nieuwbouw De Boemerang
- Afronden aanbesteding exploitatieovereenkomsten gymzalen en sportzalen
- Automatisering reserveringssysteem sportaccommodaties (toegang op afstand)
- Uitvoering planmatig onderhoud in overeenstemming met Beheerplan 2024-2028
- Verduurzaming vastgoed in overeenstemming met Routekaart
- Uitvoering instandhoudings- en herstelonderhoud (Rijks)monumenten in overeenstemming met ontvangen SIM-subsidies
- Inventarisatie energielabelplicht monumenten en uitvoeringsplanning

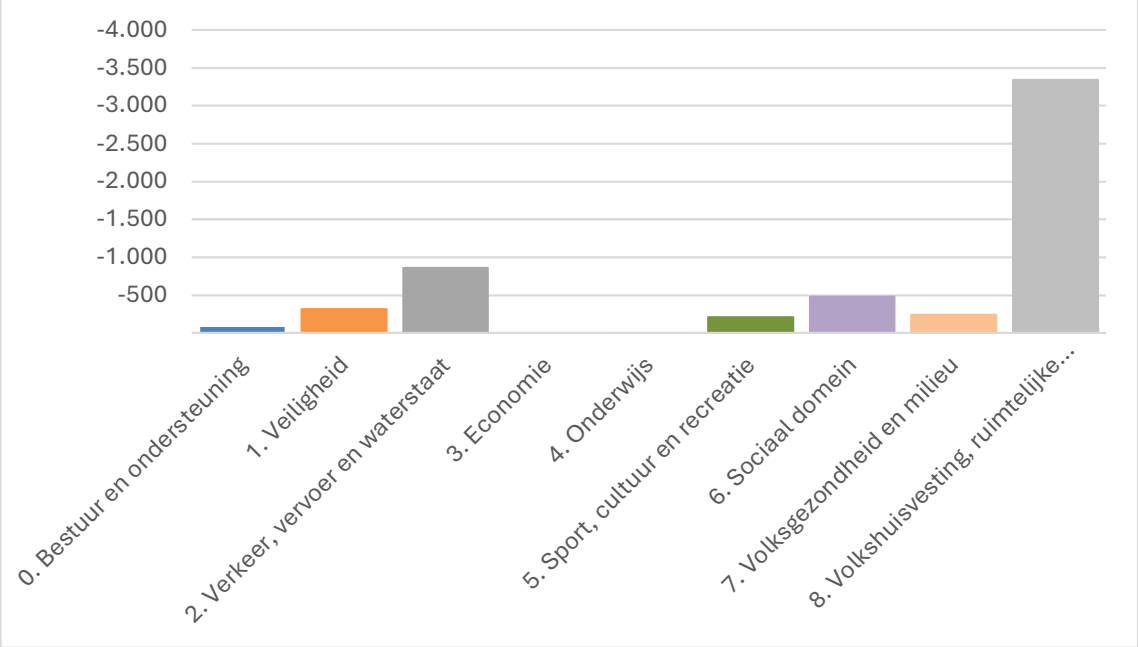
Lasten en baten 2027

bedragen x € 1.000

Lasten: € 41.623

Baten: € 5.552

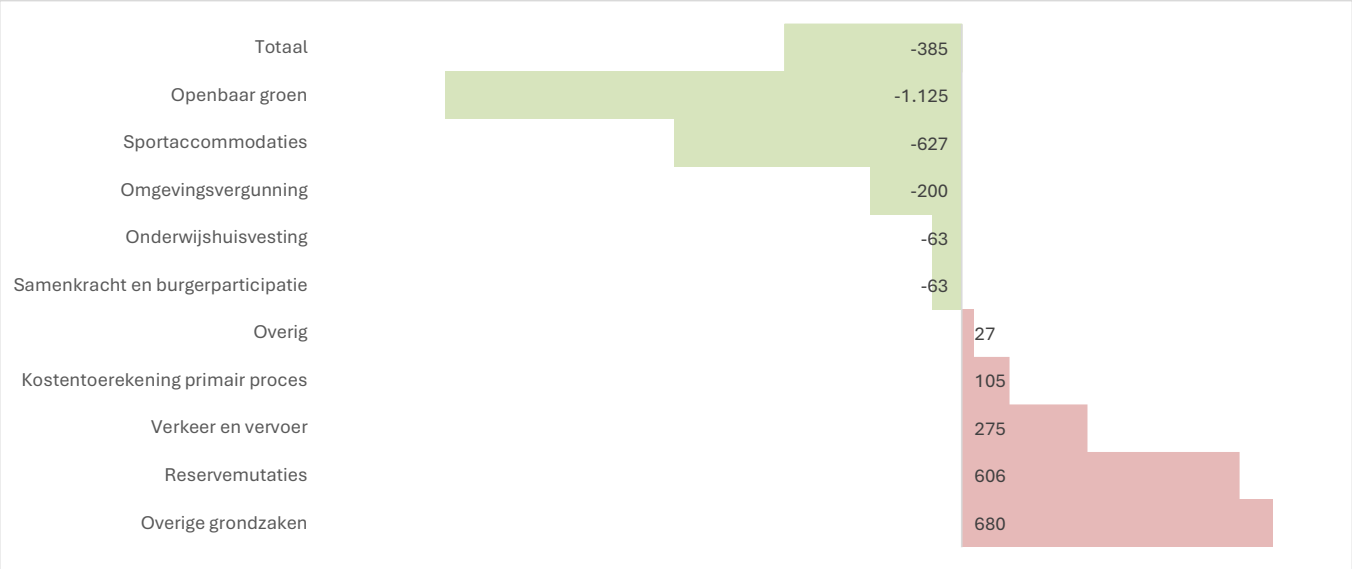
Overzicht taakvelden

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026			Begroting 2027			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2026	Baten 2026	Saldo 2026	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
0. Bestuur en ondersteuning	**1.149**	**-707**	**442**	**1.115**	**-82**	**1.033**	**1.031**	**1.030**	**1.029**
0.3 Beheer overige gebouw. en grond.	1.149	-707	442	1.115	-82	1.033	1.031	1.030	1.029
1. Veiligheid	**6.138**	**-316**	**5.821**	**6.310**	**-317**	**5.993**	**5.969**	**5.953**	**5.949**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.381	-20	3.361	3.359	-15	3.344	3.326	3.323	3.324
1.2 Openbare orde en veiligheid	2.757	-296	2.461	2.951	-302	2.649	2.644	2.631	2.625
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**12.556**	**-761**	**11.796**	**13.085**	**-861**	**12.224**	**13.419**	**15.318**	**16.195**
2.1 Verkeer en vervoer	12.251	-723	11.528	12.801	-853	11.948	13.119	15.028	15.914
2.2 Parkeren	273	-38	235	252	-8	243	266	257	248
2.5 Openbaar vervoer	32	0	32	33	0	33	33	33	33
3. Economie	**12**	**0**	**12**	**15**	**0**	**15**	**15**	**15**	**15**
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	12	0	12	15	0	15	15	15	15
4. Onderwijs	**1.887**	**-12**	**1.875**	**1.827**	**-14**	**1.813**	**1.863**	**1.810**	**1.785**
4.2 Onderwijshuisvesting	1.865	-7	1.858	1.803	-9	1.795	1.845	1.791	1.767
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	22	-5	18	23	-5	18	18	18	18
5. Sport, cultuur en recreatie	**11.920**	**-207**	**11.714**	**10.074**	**-210**	**9.864**	**11.099**	**11.180**	**12.263**
5.2 Sportaccommodaties	5.082	-196	4.886	4.477	-200	4.277	4.675	4.608	4.730
5.3 Cultuurpresentatie, prod., particip.	8	0	8	9	0	9	9	9	9
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.830	-11	6.820	5.588	-10	5.578	6.415	6.564	7.525
6. Sociaal domein	**2.463**	**-414**	**2.049**	**2.385**	**-482**	**1.903**	**2.108**	**2.099**	**2.091**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.463	-414	2.049	2.385	-482	1.903	2.108	2.099	2.091
7. Volksgezondheid en milieu	**837**	**-253**	**583**	**788**	**-244**	**544**	**536**	**521**	**519**
7.4 Milieubeheer	22	0	22	18	0	18	18	18	18
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	815	-253	562	770	-244	526	518	503	501
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**6.070**	**-3.301**	**2.769**	**6.024**	**-3.343**	**2.681**	**2.397**	**2.415**	**2.418**
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.009	-50	958	1.035	-50	985	1.008	1.043	1.048
8.3 Wonen en bouwen	5.062	-3.251	1.811	4.989	-3.293	1.697	1.389	1.373	1.370
Saldo baten en lasten	**43.033**	**-5.972**	**37.061**	**41.623**	**-5.552**	**36.070**	**38.437**	**40.342**	**42.264**
0.10 Mutaties reserves	2.650	-4.155	-1.505	0	-899	-899	-775	-775	-775
Resultaat na bestemming	**45.683**	**-10.127**	**35.556**	**41.623**	**-6.452**	**35.171**	**37.663**	**39.567**	**41.490**

Analyse Programma 2

Baten en Lasten Programma 2 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	2029	2030
Totaal Lasten	40.032	43.033	41.623	43.989	44.851	46.774
Totaal Baten	-6.607	-5.972	-5.552	-5.552	-4.509	-4.510
Resultaat voor bestemming	33.424	37.061	36.070	38.437	40.342	42.264
Storting in reserves	2.535	2.650	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	-3.154	-4.155	-899	-775	-775	-775
Resultaat na bestemming	32.805	35.556	35.171	37.663	39.567	41.490
Verschil t.o.v. 2026			-385			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2026

Het verschil op programma 2 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2027 ten opzichte van 2026 bedraagt ca. € 385.000 voordelig. Ten opzichte van de totale lasten binnen dit programma is dat een afwijking van ca. 0,1%.

Ten opzichte van 2026 zijn de totale lasten binnen dit programma met ca. € 1,4 miljoen gedaald en de opbrengsten met ca. € 0,4 miljoen gedaald. Verder wordt er per saldo ca. € 0,6 miljoen minder uit de reserves onttrokken.
De lagere opbrengsten zijn o.a. het gevolg van het feit dat de opbrengsten in 2026 incidenteel hoger uitvielen door een grondverkoop. Daarnaast vallen de lasten ten opzichte van 2026 o.a. lager uit doordat in dat jaar eenmalige bijdragen zijn gedaan t.b.v. diverse zwembaden en er diverse incidentele budgetten t.b.v. het openbaar groen beschikbaar zijn gesteld. Tot slot wordt er ten opzichte van 2026 minder uit de reserve onttrokken omdat in dat jaar diverse incidentele uitgaven uit de reserves worden gedekt.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2026 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag (x € 1.000)	%	V/N	Toelichting
Openbaar groen	-1.125	-21%	V	De begrote kosten t.b.v. baggerwerkzaamheden vallen in 2027 fors lager uit (€ 780.000 V). Het waterschap is verantwoordelijk voor het onderhoud van de watergangen, waaronder het periodiek baggeren. Daarbij gelden wettelijke regels en afspraken over de verwerking van de vrijkomende baggerspecie. Binnen de bebouwde kom heeft de gemeente als eigenaar van aangrenzende gronden veelal een ontvangstplicht voor deze baggerspecie. De baggerwerkzaamheden kunnen jaarlijks fluctueren. De geraamde budgetten vanaf 2027 zijn aangepast op basis van de gewijzigde planning van het waterschap. Dit leidt tot een verschuiving waarbij de lasten in de eerstkomende begrotingsjaren neerwaarts, en in 2030 opwaarts dienen te worden bijgesteld. Daarnaast vallen in de lasten ten opzichte van 2026 lager uit doordat in dat jaar diverse budgetten door de gemeenteraad beschikbaar zijn gesteld die in 2027 niet, of voor een lager bedrag beschikbaar zijn. Dit betreft bijvoorbeeld budget t.b.v. de monitoring van het soortenmanagementplan (€ 280.000 V) en het verruimen van klimaatsubsidie (€ 80.000 V). Tot slot zijn diverse kleinere mutaties ontstaan.
Sport-accommodaties	-627	-12%	V	Binnen dit taakveld doen zich ten opzichte van 2026 diverse mutaties voor die per saldo tot lagere lasten leiden. In de raadsvergadering van 12 maart 2026 is besloten om in 2026 een eenmalige bijdrage te verlenen aan Stichting Ons Bad (€ 326.000 V) voor het verduurzamen van zwembad Het Buitendiep te Willemstad en een eenmalige bijdrage aan Stichting Zwembad Fijnaart (€ 630.000 V) voor het verduurzamen van zwembad De Oester te Fijnaart. Verder is er besloten om een budget (€ 140.000 V) in 2026 beschikbaar te stellen voor de inhuur van externe projectleiders. Daar staat tegenover dat kapitaallasten in 2027 hoger uitvallen (€ 450.000 N). Deze toename is grotendeels toe te schrijven aan dat de investering Sporthal Zevenbergen Bosselaar in 2026 afgerond wordt en vanaf 2027 wordt gestart met het afschrijven hiervan. Daarnaast is voor de buitensportaccommodaties in februari 2026 een nieuwe Europese aanbesteding doorlopen wat geleid heeft tot een kostenstijging (€ 85.000 N). Tot slot zijn diverse kleinere mutaties ontstaan (€ 66.000 V).
Omgevings-vergunning	-200	-11%	V	De afgelopen jaren zijn de opbrengsten hoger gebleken dan geraamd. De begroting wordt hier nu mee in overeenstemming gebracht. Voor een nadere toelichting en onderbouwing van de kostendekkendheid wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.
Onderwijs-huisvesting	-63	-3%	V	De lasten vallen ten opzichte van 2026 voornamelijk lager uit doordat in dat jaar incidenteel budget beschikbaar is gesteld t.b.v. gemeenschapshuis De Hoeksteen (€ 101.000 V). Daarnaast zijn diverse kleinere mutaties ontstaan (€ 38.000 N).
Samenkracht en burgerparticipatie	-63	-3%	V	De lasten vallen ten opzichte van 2026 voornamelijk lager uit doordat in dat jaar incidenteel budget begroot is m.b.t. de voortijdige beëindiging van de explotatieovereenkomst van de MFC De Parel (€ 146.000 V). Daarnaast zijn diverse kleinere mutaties ontstaan (€ 83.000 N).
Kosten-toerekening primair proces	105	1%	N	De loonkosten en andere indirecte kosten van de primaire afdelingen worden op basis van de verwachte urenbesteding toegerekend aan de diverse programma's en taakvelden van de gemeente. Per saldo heeft deze verdeling geen invloed op het begrotingsresultaat. Aan programma 2 worden ten opzichte van 2026 meer primaire kosten toegerekend.
Verkeer en vervoer	275	3%	N	De kapitaallasten nemen ten opzichte van 2026 toe doordat een aantal grote investeringen in 2026 worden afgerond en die conform het afschrijvingsbeleid vanaf 2027 jaarlijks worden afgeschreven op basis van de verwachte levensduur. Dit betreft voornamelijk de jaarlijkse vervangingsinvesteringen die t.b.v. wegen worden gedaan en de investering aan de Oudendijk-Kreekdijk- Weeldijk (€ 528.000 N). Daar staat tegenover dat in 2027 hogere vergoedingen worden verwacht die de gemeente ontvangt voor het gebruik van gemeentelijke gronden door netwerkbeheerders en nutsbedrijven voor de aanleg, instandhouding en het beheer van kabels en leidingen (€ 150.000 V). Voor een nadere toelichting en onderbouwing van de kostendekkendheid wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen. Tot slot zijn er diverse kleinere mutaties ontstaan (€ 103.000 V).

Reservemutaties	606	23%	N	Reservemutaties hebben een incidenteel karakter en kunnen per jaar dan ook verschillen. Zo wordt er in 2026 een bedrag uit de algemene reserve onttrokken voor de eenmalige bijdrage voor verduurzamen van de zwembaden Het Buitendiep en De Oester (€ 956.000) Daarnaast is bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2025 besloten om ten behoeve van de voortgang van een aantal overlopende zaken vanuit 2025 naar 2026 diverse budgetten opnieuw beschikbaar te stellen. Binnen programma 2 betreft dit € 725.000, wat voornamelijk betrekking heeft op uitgaven m.b.t. de tijdelijke huisvesting De Hoeksteen (€ 80.000) en herstel van groen (€ 70.000) Voor een nader inzicht in de reservemutaties wordt ook verwezen naar het overzicht "incidentele baten en lasten" en het overzicht "structurele reservemutaties". Ook is in de bijlagen een meerjarig verloopoverzicht terug te vinden van de gemeentelijke reserves. Hierbij geldt dat aan alle reservemutaties ten alle tijde een raadsbesluit ten grondslag ligt.
Overige grondzaken	680	97%	N	Ten opzichte van 2026 vallen de opbrengsten in 2027 lager uit. Dit komt voornamelijk doordat in 2026 een eenmalige grondverkoop is begroot (€ 625.000 N). Daarnaast zijn er diverse kleinere mutaties ontstaan (€ 55.000 N).
Overig	27	-	N	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**-385**		V	

Verbonden Partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen “Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk

Onze gemeente heeft een sterke economische functie met regionale en landelijke betekenis. Dat zorgt voor werkgelegenheid voor onze inwoners en voor mensen uit de regio. Verdere economische ontwikkeling biedt kansen voor een inclusieve arbeidsmarkt. Ook kan dit helpen om nieuwe inwoners aan te trekken, zodat de leefbaarheid sterk blijft en voorzieningen op peil blijven.

We bouwen de economische positie van de gemeente verder uit door kansen te benutten. Daarbij zoeken we naar een betere balans tussen economie en de druk van bedrijvigheid op mens en omgeving. Economische ontwikkelingen moeten waar mogelijk bijdragen aan onze doelen voor duurzaamheid, klimaat, leefbaarheid en bereikbaarheid.

We verbinden de economische kracht van het haven- en industrieterrein waar mogelijk met andere lokale en regionale opgaven. Er liggen kansen om de positieve effecten van de industrie voor lokale bedrijven te vergroten.

De zeehaven van Moerdijk, het grote buitengebied, agrarische bebouwing en recreatieterreinen kunnen ook georganiseerde criminaliteit aantrekken. Dat kan een ondermijnend effect hebben op onze samenleving. Tegelijk bieden deze thema's juist ook kansen om de aantrekkelijkheid van onze gemeente verder te versterken.

Thema Haven- en industrieterrein

Ambitie

In de Havenstrategie Moerdijk 2030 hebben de gemeente, de provincie en het Havenbedrijf Moerdijk hun gezamenlijke ambitie vastgelegd. Het Haven- en Industrieterrein Moerdijk is hét knooppunt in de Vlaams-Nederlandse Delta voor duurzame logistiek en procesindustrie, met een goede balans tussen people, planet en profit.

De huidige havenstrategie biedt onvoldoende houvast voor nieuwe opgaven, voor de verzwaring van het elektriciteitsnet, de transitie naar een circulaire economie en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Daarom komt herijking aan de orde in het verlengde van de Ontwerptafel Powerport en de actualisatie van de bedrijfsstrategie van het Havenbedrijf.

Totdat hierover andere afspraken zijn gemaakt, blijft de Havenstrategie 2030 leidend. Daarbij gelden ook de afspraken die we met het Rijk en de provincie hebben gemaakt tijdens het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving van juni 2025 en onze doelstellingen uit de Omgevingsvisie:

- we zetten in op het verduurzamen van het Haven- en Industrieterrein Moerdijk;
- we hanteren een meerwaardebenadering. Daarmee borgen we dat iedere ontwikkeling aantoonbaar meerwaarde oplevert voor duurzaamheid, klimaat, bereikbaarheid en leefbaarheid voor de omgeving en inwoners, en/of voor de bruikbaarheid en verbetering van het omliggende landschap;
- er moet een goede balans zijn tussen werkgelegenheid en het aantal beschikbare werknemers, inclusief de bijbehorende huisvesting;
- de positiebepaling uit de Omgevingsvisie vormt de leidraad voor ons handelen;
- we willen met het Rijk en de provincie afspraken maken over een toekomstbestendig ontwikkelperspectief voor Powerport Moerdijk, waarbij leefbaarheid en brede welvaart zijn geborgd.

Strategisch doel

- Het Haven- en Industrieterrein ontwikkelt zich toekomstbestendig en in balans met de omgeving, vanuit people, planet en profit. We benutten de economische kracht van het gebied door ruimtelijk-economische ontwikkelingen te laten bijdragen aan onze doelen voor klimaat, duurzaamheid en leefbaarheid.

Effectindicatoren

- goederenoverslag in TEU en het percentage stijging of daling;
- scheepvaart en overslag;
- aantal treinen en het percentage stijging of daling;
- ontwikkeling van de werkgelegenheid;
- strategische monitor Havenstrategie Moerdijk 2030;
- uitgegeven industrieterrein in hectares;
- verkregen rijksbijdragen voor Powerport voor capaciteit en gebiedsinvesteringen.

Nieuwe ontwikkelingen

De ontwikkelingen rondom Powerport zorgen voor veel onzekerheid in Moerdijk. Inwoners hebben vragen over de gevolgen voor hun dagelijks leven, het verenigingsleven, de toekomst van scholen en de waarde van hun woning.

Voor de gemeente is het daarom van groot belang dat er een zorgvuldig proces wordt doorlopen, waarin de menselijke maat centraal staat. Ondanks de ontwikkelingen moet Moerdijk een leefbaar dorp blijven, waar inwoners zich thuis voelen en waar ruimte is voor wonen, ontmoeten en samenleven.

De gemeente staat naast haar inwoners en zet zich, samen met het Rijk en de provincie, in voor een zorgvuldig proces en zo snel mogelijk duidelijkheid voor de inwoners en de omgeving.

Met de komst van een nieuw kabinet begin 2026 wilden het Rijk en de regio, naast de oostelijke en zuidoostelijke richting, ook een alternatief scenario voor Moerdijk onderzoeken. Het kabinet heeft de Tweede Kamer hierover op 29 mei 2026 geïnformeerd. Uitgangspunt van dit scenario is het behoud van de woonkernen van de gemeente Moerdijk.

Voor een zorgvuldige vergelijking van de drie scenario's was meer uitwerking nodig. Daarom hebben het Rijk, de provincie en de gemeente op 29 juni 2026 gezamenlijk besloten de keuze voor een ontwikkelrichting uit te stellen tot een later moment. Om onrealistische verwachtingen te voorkomen, is nog geen nieuwe besluitvormingsdatum vastgesteld.

De komende periode staat in het teken van het uitwerken van de beoordelingssystematiek voor de scenario's, het bepalen van de benodigde beslisinformatie en het inrichten van het proces richting een nieuw weegmoment. Voor de gemeente Moerdijk blijven de uitgangspunten en ondergrenzen uit het raadsbesluit van november 2025 onverminderd leidend:

- Menselijke bandering met eerlijke compensatie;
- Een structureel ontwikkelvoertuig van de samenwerkende overheden;
- Een gebiedsfonds voor brede welvaart.

Voor besluitvorming over de nu voorliggende ontwikkelrichtingen is opnieuw een expliciet mandaat van de gemeenteraad nodig. Daarvoor is vooraf duidelijkheid nodig over de inhoud van het besluit, de gevolgen daarvan en de borging van afspraken voor de lange termijn.

Hoewel nog geen keuze voor een ontwikkelrichting is gemaakt, hebben het Rijk, de provincie en de gemeente afgesproken de Moerdijkregeling voort te zetten in 2026 en 2027. Daarmee behouden inwoners de zekerheid dat de gemeente hun woning aankoopt tegen 100% van de getaxeerde waarde. Over voortzetting na 2027 zijn nog geen afspraken gemaakt. Dit wordt betrokken bij het toekomstige weegmoment.

Daarnaast komen middelen beschikbaar voor sociaal-maatschappelijke, economische en juridische ondersteuning. De nadere afspraken hierover werken het Rijk, de provincie en de gemeente gezamenlijk uit.

Ook hebben het Rijk, de provincie en de gemeente afgesproken om een gebiedsbudget of gebiedsfonds uit te werken voor investeringen in leefbaarheid, brede welvaart en herstel van vertrouwen, passend bij het uiteindelijk te kiezen scenario. Uitgangspunt is dat het fonds tegelijk met de besluitvorming over het voorkeurscenario kan worden ingericht en dat de investeringen aantoonbaar bijdragen aan de versterking van leefbaarheid en brede welvaart in het gebied. De nulmeting van brede welvaart, leefbaarheid en gezondheid in 2026 vormt hierbij het referentiekader.

Voor de lopende energieprojecten geldt dat geen onomkeerbare besluiten worden genomen voordat een gezamenlijke voorkeur voor een scenario is vastgesteld. Het Rijk en de regio zetten de voorbereiding van de benodigde procedures wel voort, voor zover die de integrale scenarioafweging niet beperken en niet vooruitlopen op de uiteindelijke keuze.

Binnen het Nationaal Strategisch Profiel wordt gewerkt aan sterkere sturing en herstructurering van het haven- en industriecluster. Deze strategie vormt ook de basis voor de keuze van het Rijk over welk deel van de nationale opgave binnen de Powerportregio Moerdijk wordt gerealiseerd.

Randvoorwaarden

Deze ambitie kunnen we alleen realiseren als het vertrouwen van de gemeenteraad, inwoners, agrariërs, het bedrijfsleven en andere betrokkenen behouden blijft en wordt versterkt. Dat vraagt om een transparant proces, voldoende tijd en capaciteit, zorgvuldige samenwerking en blijvende aandacht voor de belangen van alle betrokken partijen.

Om als relatief kleine gemeente wendbaar en proactief te kunnen samenwerken met het Rijk en de provincie en de lokale belangen goed te kunnen behartigen, zijn structurele inzet van expertise, capaciteit en financiële middelen nodig. Dit vraagt om meerjarige afspraken over bekostiging met het Rijk en de provincie, zodat de benodigde personele capaciteit, plankosten en investeringsmiddelen duurzaam kunnen worden geborgd. In het vervolgproces worden hierover uitvoeringsafspraken gemaakt in een samenwerkingsovereenkomst. Daarin worden ook de werking en uitvoering van de bekostigingsafspraken vastgelegd. Conform eerdere raadsbesluiten blijft het uitgangspunt dat kosten die voortvloeien uit de nationale opgave in beginsel door het Rijk en/of de provincie worden gedragen.

Voor Moerdijk zijn in ieder geval afspraken nodig over:

- de Moerdijkregeling, waaronder looptijd, aanmeldmomenten, dekking, risicoverdeling en uitvoeringskosten;
- sociaal-maatschappelijke, financiële en juridische ondersteuning, waaronder budget, omvang, mandaat,

beheer en verantwoording;
- gebiedsbudget of gebiedsfonds, waaronder criteria, budget, omvang, beheer, verantwoording en mandaat;
- personele inzet van de gemeente, waaronder vergoeding, looptijd en afrekening;
- proces- en organisatiekosten, waaronder de ontwerptafel, onderzoeken, communicatie en participatie;
- grondverwerving en het voorkeursrecht, waaronder rollen, verantwoordelijkheden, financiering en risicodragerschap;
- aanvullende onderzoeken, waaronder de cumulatieve geluidsbelasting;
- monitoring van brede welvaart, leefbaarheid en gezondheid.

Door de dynamiek van het programma is het lastig om de toekomstige personele inzet en kostenontwikkeling nauwkeurig te voorspellen. Om de opgave te kunnen uitvoeren, heeft de gemeente de afgelopen jaren steeds tijdelijk werkbudget en tijdelijke formatie beschikbaar gesteld. Voor 2027 is voorlopig een werkbudget van € 500.000 beschikbaar. De verwachting is dat in december 2026 opnieuw geld wordt toegekend voor de kosten die in 2026 zijn gemaakt. Daarbij is het niet ondenkbaar dat, net als bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2025, opnieuw wordt gevraagd om dit geld deels beschikbaar te stellen voor 2027. Vanuit deze middelen wordt het gemeentelijke programmateam Powerport bekostigd.

Risico's

Geopolitieke ontwikkelingen vormen een belangrijk risico voor het Havenbedrijf Moerdijk, waarvan de gemeente voor 50% aandeelhouder is. Zowel positieve als negatieve marktontwikkelingen kunnen zich snel voordoen en gevolgen hebben voor het verdienvermogen, de concurrentiepositie en de werkgelegenheid in de regio.

Een belangrijk bestuurlijk risico bij Powerport blijft de hoge urgentie waarmee verschillende ministeries afzonderlijke knelpunten willen oplossen. Daardoor bestaat het risico dat afzonderlijke energieprojecten versneld worden gerealiseerd, zonder dat deze voldoende worden afgewogen binnen de integrale ruimtelijke besluitvorming van de Ontwerptafel Powerport.

Daartegenover staat het risico van langdurige bestuurlijke onzekerheid. De Provinciale Statenverkiezingen van 2027 en de daaropvolgende formatie kunnen leiden tot vertraging in de besluitvorming. Voor Moerdijk geldt in versterkte mate dat aanhoudende onzekerheid over rijksbeleid of het uitblijven van besluiten het vertrouwen van inwoners en ondernemers in de overheid kan aantasten en kan leiden tot uitstel van investeringen. Daardoor neemt ook de kans toe dat afzonderlijke ontwikkelingen alsnog los van de integrale gebiedsafweging plaatsvinden.

Een aanvullend risico ontstaat wanneer ruimtelijke besluitvorming niet gepaard gaat met substantiële en structurele investeringen in brede welvaart. In dat geval worden inwoners en bedrijven geconfronteerd met de gevolgen van de nationale Powerportopgave, zonder dat daar een evenredige verbetering van leefbaarheid en voorzieningen tegenover staat.

Tot slot bestaat het risico dat de samenwerkende overheden geen overeenstemming bereiken over de structurele bekostiging van de benodigde capaciteit, uitvoeringskosten en investeringsmiddelen.

Prestaties

- Vanwege de onduidelijkheid over de planning en het vervolgproces zijn er nu geen prestaties opgenomen in de begroting. De komende periode werken de overheden aan een gezamenlijk plan van aanpak tot aan het, nog nader te bepalen, weegmoment. Over de voortgang van Powerport wordt de gemeenteraad periodiek via een klankbordgroep en raadsinformatiebrief geïnformeerd.

2027	2028	2029	2030

Thema Vitale centra

Ambitie

We hebben vitale centra in Zevenbergen, Fijnaart, Klundert en Willemstad. Deze centra zijn belangrijk voor huidige en toekomstige inwoners van de gemeente Moerdijk en voor bezoekers, zowel recreatief als zakelijk. Ook de omliggende kleinere kernen hebben baat bij een goed en bereikbaar aanbod van voorzieningen. Zo geven vitale centra een impuls aan de leefbaarheid van heel Moerdijk. Door de samenhang tussen de opgaven kiezen we voor een programmatische aanpak.

Strategisch doel

- Zevenbergen, Fijnaart, Klundert en Willemstad hebben een bereikbaar en compact winkelhart dat uitnodigt als ontmoetingsplaats. Daar is een aantrekkelijk aanbod van detailhandel, horeca, culturele en recreatieve functies en evenementen.

Effectindicatoren

- ontwikkeling van de leegstand, in verkooppunten en in m^2 winkelvloeroppervlak, per vitaal centrumgebied;
- ontwikkeling van het aantal commerciële verkooppunten, zoals detailhandel, horeca en dienstverlening, per vitaal centrumgebied;
- ontwikkeling van de omvang van het commerciële aanbod, zoals detailhandel, horeca en dienstverlening, in m^2 winkelvloeroppervlak per vitaal centrumgebied;
- ontwikkeling van bezoekersaantallen;
- ontwikkeling van de gemiddelde verblijfsduur van bezoekers;
- ontwikkeling van de bestedingen;
- ontwikkeling van de koopkrachtbinding;
- ontwikkeling van de waardering door inwoners;
- ontwikkeling van de waardering door ondernemers.

Nieuwe ontwikkelingen

De nieuwe ontwikkelingen zijn per vitaal centrum uitgewerkt.

Fijnaart

We voeren fase 1 van het centrumplan Fijnaart uit. Dit bestaat uit de sloop van de aangekochte woningen en het inplannen van het bouwrijp maken van het gebied. Daarnaast brengen we fase 2 en fase 3 onder in een project. Fase 2 gaat over de herinrichting van het evenemententerrein. Fase 3 gaat over de herinrichting van de Voorstraat en de kerktuin.

Klundert

We starten het project voor het openbaar maken van het stadhuis van Klundert.

Willemstad

We leggen een voorstel aan de gemeenteraad voor over de fietsverbinding aan de Hellegatsweg.
Daarnaast bepalen we welke projecten uit de centrumvisie Willemstad worden opgepakt. Daarbij heeft het autoluw maken van de vesting prioriteit.

Zevenbergen

We voeren de maatregelen uit die voortkomen uit het onderzoek naar het autoluwer maken van het centrum van Zevenbergen.

Randvoorwaarden

Deze ambitie vraagt om focus op de vier genoemde kernen, met tegelijk aandacht voor het behoud van bestaande voorzieningen in de kleinere kernen. Ook is betrokkenheid nodig van ondernemers, maatschappelijke organisaties en inwoners.

Daarnaast is het belangrijk dat de huidige financiële afspraken worden verlengd voor de nieuwe bestuursperiode. Ook vullen we de reserve Vitale centra in de komende vier jaar aan met € 1.000.000.

Risico's

Binnen Vitale centra zijn verschillende ingrepen voorzien waarvoor ook investeringen van marktpartijen nodig zijn. Daarom is het belangrijk om partijen aan onze doelen te verbinden en te bekijken welke afspraken nodig zijn om projecten te kunnen realiseren.

Prestaties

	2027	2028	2029	2030
• Definitie deelprojecten centrumvisie Fijnaart	■	■		
• Realisatie deelprojecten centrumvisie Fijnaart	■	■	■	■
• Uitwerking en realisatie herinrichting Bastion Groningen en Oostbeerverbinding	■	■	■	■
• Openbaar maken stadhuis Klundert	■	■	■	■
• Definitie deelprojecten centrum Klundert	■			

Thema Toerisme

Ambitie

We benutten de toeristische kansen van onze kernen om meer bezoekers aan te trekken en hen meer van onze gemeente te laten zien. De ontwikkeling van toerisme zorgt voor positieve effecten voor lokale ondernemers en voegt waarde toe aan het gebied. We vinden het belangrijk dat ook onze inwoners profiteren van een breder aanbod aan toeristische voorzieningen en dat toeristische ontwikkelingen bijdragen aan de brede welvaart van heel Moerdijk. Met het beleefbaar maken van het toeristisch product Moerdijk zetten we in op een fijne en aantrekkelijke leefomgeving waar mensen graag wonen en recreëren en dragen we bij aan het op peil houden van het voorzieningenniveau in onze toeristische kernen. Hierbij houden we oog voor de balans tussen leerbaarheid en levendigheid.

Strategisch doel

- Het gemeentelijk aandeel in het toeristisch product van Moerdijk is en blijft op orde.
- We benutten de toeristische kansen van het gebied op basis van de thema's en doelstellingen uit het beleidsprogramma toerisme.
- Ondernemers versterken het toeristisch product van Moerdijk en dragen bij aan de verdere ontwikkeling ervan.
- Samen met ondernemers brengen we het toeristisch product van Moerdijk op een effectieve en inspirerende manier onder de aandacht van inwoners en bezoekers.

Effectindicatoren

- aantal passagiers van vaarverbindingen;
- aantal bezoekers van het Mauritshuis;
- resultaten van de marketingcampagne Visit Moerdijk.

Nieuwe ontwikkelingen

Programma toerisme

In 2025 is het beleidsprogramma toerisme vastgesteld. Hierin staan ambities en doelstellingen voor verschillende thema's binnen toerisme. We richten ons op de verdere ontwikkeling van het toeristisch product op basis van dit programma en het bijbehorende uitvoeringsprogramma. Dit heeft onze prioriteit.

Regionale samenwerking

Naast het lokale programma toerisme zijn ook regionaal ambities en doelstellingen vastgesteld. Bezoekers denken niet in gemeentegrenzen, maar bezoeken een gebied. Ook creëren we meerwaarde voor het gebied als we ontwikkelingen, kansen en uitdagingen op grotere schaal bekijken en oppakken. Daarom blijft de samenwerking binnen West-Brabant en met de partners van de Zuiderwaterlinie en de Stelling van Willemstad belangrijk. Waar mogelijk versterken we deze samenwerking.

Transitievisie landbouw (Visie buitengebied 2.0)

Het buitengebied van Moerdijk moet aantrekkelijk en toekomstbestendig blijven voor agrarische ondernemers, inwoners en bezoekers. De agrarische sector kan bijdragen aan het toeristisch product en daarmee ook deels invulling geven aan de transitie van het buitengebied. Mogelijkheden en koppelkansen met de toeristisch-recreatieve sector krijgen daarom een plek in de transitievisie die in het bestuursakkoord is aangekondigd.

Monitor toerisme

In 2024 is een monitor toerisme uitgevoerd. In 2027 voeren we deze opnieuw uit. Daardoor kunnen we cijfers en conclusies met elkaar vergelijken en hierop inspelen. Drie jaar later voeren we de monitor nogmaals uit. Dan moeten de effecten van het beleidsprogramma toerisme zichtbaar zijn.

Randvoorwaarden

Toeristische ontwikkelingen moeten in balans zijn met wonen in een kern of gebied. Toerisme moet bijdragen aan de brede welvaart van Moerdijk met aandacht voor de balans tussen leefbaarheid en levendigheid. Vooral in Willemstad vraagt dit aandacht.

Risico's

Bij de verdere ontwikkeling van het toeristisch product van Moerdijk versterken we de samenwerking met lokale en regionale partners. Daardoor houden we zelf een belangrijke rol, maar worden we ook afhankelijker van anderen. Dat kan de sector versterken, maar brengt ook risico's met zich mee.

Door intensiever samen te werken, worden we ook afhankelijker van partners voor uitvoering, planning en financiering. Een voorbeeld daarvan is het operationeel hebben en houden van onze waterverbindingen.

Ook kunnen noodzakelijke werkzaamheden in onze vestingsteden of op belangrijke toegangswegen ervoor zorgen dat bezoekersstromen naar ons toeristisch hart tijdelijk afnemen of dat bezoekers hinder ervaren. Dit kan leiden tot minder bezoekers of een mindere beleving van een bezoek. Daarom is het belangrijk om ook aandacht te hebben voor de gevolgen hiervan voor de toeristische sector.

Prestaties

	2027	2028	2029	2030
• Uitvoering geven aan het beleidsprogramma toerisme	■	■	■	
• Toeristisch bebordingsplan Klundert fase 2 is gerealiseerd	■			
• Invulling geven aan toeristisch informatiepunt Stadhuis Klundert	■	■	■	■
• Uitvoeren toeristische monitor	■			■
• Haalbaarheidsonderzoek steiger riviercruises		■	■	
• Zichtbaar maken van niet zichtbare elementen ZWL		■	■	

Thema Arbeidsmarkt

Ambitie

We willen bijdragen aan een gezonde en duurzame arbeidsmarkt met voldoende en goed geschoold personeel voor ons bedrijfsleven. Daarbij hebben we ook aandacht voor de inzet en positie van arbeidsmigranten, inclusief huisvesting en integratie. Zij leveren een belangrijke bijdrage aan de lokale economie en aan de continuïteit van verschillende sectoren.

Samen met ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden bouwen we aan een sterke en wendbare arbeidsmarkt. Die arbeidsmarkt is voorbereid op maatschappelijke ontwikkelingen, zoals verduurzaming, digitalisering en de circulaire economie. We bouwen aan een plek waar talentontwikkeling en innovatie samenkomen voor de procesindustrie, groene chemie, circulaire economie, logistiek en duurzame energie.

Strategisch doel

- We zorgen er er samen met onderwijs, onderenmers en overheid voor dat we beschikken over voldoende, goed opgeleid en duurzaam inzetbaar personeel om regionaal de economische en maatschappelijke opgaven van nu en later te realiseren. Samen met bedrijven stimuleren we een cultuur van Leven Lang Ontwikkelen, kennisdeling en innovatie. Zo kunnen bedrijven en medewerkers inspelen op ontwikkelingen zoals digitalisering, AI, verduurzaming en circulariteit.
- We bouwen aan een plek in de vorm van een campus, met een netwerk waarin onderwijs, bedrijfsleven en overheid structureel samenwerken aan talentontwikkeling, onderzoek, innovatie en economische ontwikkeling.
- We ontwikkelen NXT Moerdijk verder tot een structureel samenwerkingsplatform waarin bedrijven, onderwijs en overheid samen verantwoordelijkheid nemen voor vraagstukken rond arbeidsmarkt, innovatie en ontwikkeling.
- We erkennen de belangrijke bijdrage van arbeids-migranten aan de economie van de gemeente Moerdijk. Daarom zetten we in op een integrale aanpak van werk, huisvesting, registratie, leefbaarheid en integratie, hiervoor verwijzen we naar programma 4. Zo versterken we zowel de positie van arbeidsmigranten als een toekomstbestendige arbeidsmarkt voor de bedrijven en sectoren die voor onze gemeente van belang zijn.

Effectindicatoren

- aantal openstaande vacatures;
- werkloosheidspercentage in Moerdijk;
- arbeidsparticipatie in Moerdijk;
- aantal bedrijven dat actief deelneemt aan gezamenlijke initiatieven voor arbeidsmarkt en talentontwikkeling;
- aantal medewerkers dat deelneemt aan scholings- en ontwikkeltrajecten;
- aantal collectieve leer- en innovatieprogramma's die zijn ontwikkeld vanuit vragen van bedrijven;
- aantal werkgevers en huisvesters dat deelneemt aan samenwerkingsafspraken over registratie en huisvesting.

Nieuwe ontwikkelingen

Human Capital als randvoorwaarde voor economische groei en innovatie

De ontwikkeling van Powerport en de groei van de energie-, circulaire en procesindustrie zorgen voor een toenemende vraag naar technisch en logistiek talent. Om bedrijven toekomstbestendig te houden, investeert NXT Moerdijk samen met bedrijven, onderwijs en overheid in scholing, Leven Lang Ontwikkelen, hybride leeromgevingen en innovatie. Daarmee geven we invulling aan de ambitie uit het bestuursakkoord om te komen tot campusontwikkeling voor procesindustrie, groene chemie, circulaire economie, logistiek en duurzame energie bij station Lage Zwaluwe.

Initiatieven zoals de ontwikkeling van collectieve hybride opleidingen op het gebied van Nederlandse taal, logistiek en procestechniek dragen hieraan bij. Hierdoor zijn extra en meerjarige investeringen in human capital nodig van zowel publieke als private partners.

Brede welvaart en ontwikkelkansen voor inwoners

De economische ontwikkelingen in het Haven- en Industriegebied bieden kansen voor inwoners op het gebied van werk, scholing en persoonlijke ontwikkeling. NXT Moerdijk zet daarom in op een betere aansluiting tussen onderwijs, arbeidsmarkt en bedrijfsleven, zodat inwoners kunnen profiteren van de groeiende vraag naar personeel. Zo werken we niet alleen aan economische ontwikkeling, maar ook aan brede welvaart, duurzame inzetbaarheid en gelijke kansen op de arbeidsmarkt.

Structurele borging van NXT Moerdijk
NXT Moerdijk ontwikkelt zich van een programmatische samenwerking naar een duurzaam publiek-privaat samenwerkingsverband. In 2026 en 2027 werken we aan een toekomstbestendig organisatiemodel, inclusief governance, rollen en financiering. Voor het behoud en de verdere ontwikkeling van het Human Capital Ecosysteem Moerdijk is structurele borging noodzakelijk. Daarbij gaan we uit van een structurele financieringsbehoefte van ongeveer € 150.000 per jaar voor de programmaorganisatie, aangevuld met projectmiddelen uit subsidies en bijdragen van partners. Voor 2026 is een externe bijdrage van € 75.000 gerealiseerd.

Registratie, informatievoorziening en toezicht op arbeidsmigranten
Naast goede huisvesting zetten we in op betere registratie van arbeidsmigranten en beter inzicht in hun verblijf binnen de gemeente. Samen met werkgevers, huisvesters en regionale partners en gemeenten stimuleren we tijdige inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP). Ook werken we aan een betrouwbare registratie van verblijfslocaties.

Daarnaast zorgen we voor goede informatie over rechten, plichten en beschikbare ondersteuning. Toezicht en handhaving blijven een belangrijk onderdeel van de aanpak. Zo borgen we de kwaliteit van huisvesting en voorkomen we misstanden, zoals arbeidsuitbuiting. Dit onderwerp komt verder terug in het hoofdstuk Veiligheid.

Verantwoordelijkheid van werkgevers voor seizoensarbeiders en arbeidsmigranten
Arbeidsmigranten leveren een belangrijke bijdrage aan de lokale economie. Tegelijk zorgt de vestiging van nieuwe bedrijven die afhankelijk zijn van seizoensarbeiders of arbeidsmigranten voor extra vraag naar huisvesting. Daarom onderzoeken we hoe we de verantwoordelijkheid van werkgevers voor voldoende en passende huisvesting beter kunnen verankeren in het gemeentelijk beleid. Daarbij bekijken we ook hoe afspraken over de beschikbaarheid van huisvesting kunnen worden betrokken bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en bij de afgifte van vergunningen.

Randvoorwaarden

Voor een succesvolle uitvoering van NXT Moerdijk is een heldere bestuurlijke opdracht noodzakelijk, met structureel eigenaarschap van de gemeente, Port of Moerdijk, de provincie, onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven.

Ook zijn actieve inzet en betrokkenheid van bedrijven belangrijk, in combinatie met een goed ontwikkelde HR-community. Dat is bepalend voor het duurzaam verbinden van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

De beschikbaarheid van meerjarige financiering, inclusief cofinanciering door partners en het benutten van externe subsidiemogelijkheden, is in belangrijke mate bepalend voor de continuïteit en voor de ontwikkel- en groeikansen van NXT Moerdijk.

Daarnaast is een duidelijke arbeidsmarktagenda nodig gebaseerd op vraaggestuurde samenwerking met het bedrijfsleven. Alleen zo kunnen we goed aansluiten op actuele en toekomstige ontwikkelingen op de arbeidsmarkt.

Tot slot is het belangrijk dat we inzicht hebben en houden in cijfers over arbeidsmigranten in de gemeente Moerdijk en inzicht hebben in de keten rondom arbeidsmigranten, zoals werkgevers, huisvesters en uitzendbureaus.

Risico’s

Bedrijven ondersteunen de ambitie, maar nemen nog beperkt eigenaarschap en investeren nog beperkt in gezamenlijke oplossingen.

De afhankelijkheid van subsidies zorgt ervoor dat structurele financiering ontbreekt.

Bij onvoldoende bestuurlijke verankering blijft NXT Moerdijk te afhankelijk van individuele personen en tijdelijke projecten.

De opleidingsvraag vanuit het bedrijfsleven ontwikkelt zich sneller dan bestaande onderwijsstructuren en regionale opleidingsaanbieders kunnen bijhouden.

De bereidheid van bedrijven om te investeren kan afnemen door economische ontwikkelingen en onzekerheid rond Powerport.

Onvoldoende medewerking van arbeidsmigranten, werkgevers en huisvesters kan het moeilijker maken om de registratie van arbeidsmigranten in de BRP goed te organiseren.

Prestaties

	2027	2028	2029	2030
• We verkennen de haalbaarheid voor uitbreiding van de app van een loopbaan orientatietool naar een hybride leeromgeving/online campus waar werkenden en studenten kunnen leren en ontwikkelen	■			
• Er worden collectieve opleidingsprogramma's gestart welke inspelen op de sectorale behoeften in logistiek, procestechniek en taal.	■	■	■	■
• In samenwerking met onderwijsinstellingen en ondernemers worden vanaf 2026-2027 jaarlijks terugkerende oriëntatiedagen, bedrijfsbezoeken en workshops georganiseerd.	■	■	■	■
• NXT Moerdijk wordt verder ontwikkeld als verbindend platform waar arbeidsmarkt, kennisontwikkeling, innovatie en talentontwikkeling samenkomen.	■	■	■	■
• Een toekomstscenario inclusief businesscase en governance wordt vastgesteld.	■			
We creëren een actieve en duurzame HR community met ambassadeursstructuur vanuit bedrijven in Moerdijk	■	■		
Onderwijs, bedrijfsleven en overheid ontwikkelen gezamenlijk een arbeidsmarkt- en talentagenda voor het Haven- en Industriegebied Moerdijk.	■	■		
Er wordt uitvoering gegeven aan de ontwikkeling van een campusfunctie voor procesindustrie, groene chemie, circulaire economie, logistiek en duurzame energie.		■	■	■
Er worden meerjarige afspraken gemaakt met publieke en private partners over financiering, eigenaarschap en uitvoering.	■	■		
Inzetten op een betere registratie van arbeidsmigranten in de BRP	■	■	■	■
Vaststellen van de herijkte integrale aanpak arbeidsmigratie	■			
Ontwikkelen van passende informatievoorziening voor arbeidsmigranten en faciliteren van structurele uitbreiding van spreekuren WIN-punt op verschillende locaties binnen gemeente Moerdijk	■	■		
Onderzoeken hoe afspraken over de beschikbaarheid van huisvesting van arbeidsmigranten kunnen worden betrokken bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en afgifte van vergunningen.	■			

Thema Vestigingsklimaat

Ambitie

Een aantrekkelijk vestigingsklimaat is belangrijk om onze bovenregionale economische positie te behouden en te versterken en om de leefbaarheid in gemeente Moerdijk te verbeteren. Daarom bieden we goede dienstverlening aan ondernemers, zowel online als offline. Daarbij leggen we gericht verbinding om economische en maatschappelijke meerwaarde te realiseren. In het bijzonder zijn er ambities voor het vestigingsklimaat op bedrijventerreinen en in het buitengebied.

Bedrijventerreinen

Met de bedrijventerreinenvisie zetten we de algemene koers uit richting 2040. Daarbij benoemen we per bedrijventerrein de belangrijkste accenten en opgaven. Ieder bedrijventerrein heeft immers zijn eigen kenmerken. In de visie onderscheiden we zes speerpunten die richting geven aan de ontwikkelkoers van onze bedrijventerreinen:

- voldoende ruimte om te ondernemen;
- duurzame en klimaatadaptieve bedrijventerreinen;
- een betrouwbare energievoorziening;
- meer veiligheid en het tegengaan van ondermijning;
- aanpak fysieke en digitale bereikbaarheid;
- opzetten van een sterkere organisatiegraad als basis voor toekomstbestendigheid.

Buitengebied

De energie-, voedsel- en grondstoffentransities en landelijke en provinciale regels landen (ook) in het buitengebied van Moerdijk. Daarnaast spelen er opgaven rond autonome veranderingen in de agrarische sector, klimaat, mobiliteit, wonen en recreatie. De Powerportopgave komt voor een groot deel in het buitengebied terecht, op waardevolle landbouwgronden.

De vraag is hoe we voor nieuwe kansen kunnen zorgen om het buitengebied optimaal te gebruiken en te beleven, met behoud van het landelijke en agrarische karakter en in balans met water, bodem en natuur. In de Omgevingsvisie Moerdijk 2040 zijn de eerste beleidslijnen genoemd: we werken de komende jaren actief aan een groen, duurzaam, veilig en beleefbaar buitengebied. De transitievisie die in het bestuursakkoord is aangekondigd, zal duidelijk maken wat daarvoor nodig is in proces, inhoud en uitvoering. Daarmee geven we ook invulling aan de regionale ambitie om te groeien naar een circulair, innovatief, plantaardig en toekomstbestendig West-Brabant.

Strategisch doel

- We faciliteren ondernemers op basis van hun behoeften en stimuleren economische en maatschappelijke meerwaarde en samenwerking tussen ondernemers.
- We zoeken een goede balans tussen het type werkgelegenheid en het aanbod van beschikbare werknemers, inclusief passende huisvesting en een aantrekkelijke leefomgeving.

Bedrijventerreinen

- we beschikken over schone, veilige en duurzame bedrijventerreinen met voldoende ruimte voor ontwikkeling;
- onze bedrijventerreinen zijn goed en duurzaam bereikbaar voor personenvervoer, zoals fiets, deelmobiliteit, openbaar vervoer en auto, en voor goederenvervoer, zoals spoor, buis, water en weg.

Buitengebied

- het buitengebied is in 2040 nog steeds een aantrekkelijk en toekomstbestendig gebied om agrarisch te ondernemen;
- we faciliteren agrarisch ondernemers op basis van hun behoeften en stimuleren en ondersteunen hen in de transitie van het landelijk gebied;
- we zoeken naar een balans tussen water en bodem, natuur, agrarisch gebruik en recreatief gebruik, met behoud van het agrarische en landelijke karakter;
- we benutten ondernemerskansen binnen de transitie en stimuleren de realisatie van maatschappelijke en economische meerwaarde;
- we stimuleren samenwerking van de sector met de lokale overheid en binnen regionale samenwerkingsverbanden;
- we geven samen met de sector invulling aan de regionale ambities rond een plantbased economie.

Effectindicatoren

- ontwikkeling van het aantal bedrijfsvestigingen;
- engagement rate ten opzichte van de benchmark, zoals de online betrokkenheid van volgers en het doorklikken op links via social media;
- ontwikkeling van het aantal volgers van de gemeente op Facebook en LinkedIn;
- ontwikkeling van het online bereik onder lokale ondernemers;
- reizigersaantallen in het openbaar vervoer van en naar het havengebied van Moerdijk.

Nieuwe ontwikkelingen

Verbetering van OV- en fietsnetwerken in West-Brabant en Moerdijk

Sinds juli 2025 is het busvervoer in West-Brabant flink uitgebreid door de nieuwe concessie van vervoerder Arriva. Daardoor is er meer dan 10% extra busvervoer in de regio. Dit verbetert niet alleen de bereikbaarheid, maar ook de leefbaarheid en de toegang tot voorzieningen, ook in onze gemeente.

Een belangrijk onderdeel hiervan voor Moerdijk is een nieuwe buslijn van station Lage Zwaluwe naar LPM en het havengebied. Daardoor is dit hele gebied bereikbaar met het openbaar vervoer. Dat is gunstig voor werknemers en bedrijven. Deze verbinding lijkt in het eerste jaar een groeiend succes. Het aantal instappers ligt nu rond de 1.000 per maand. De verwachting is dat dit aantal verder stijgt als de oplossing voor het laatste deel van de reis voor veel werknemers verder wordt verbeterd. Per juli 2026 start op het terrein van het Havenbedrijf een aanbod met deelscooters, deelsteps en e-bikes. Het doel is om in 2028 uit te komen op 3.000 instappers per maand. Daarbij is het nodig dat bedrijven in het havengebied hier actief HR-beleid op voeren en gezamenlijk de financiering van deelmobiliteit dragen.

Daarnaast zetten we als gemeente, samen met de regio en de provincie, in op een verbetering van de reguliere busverbinding tussen Zevenbergen en Breda tot een hoogwaardige OV-verbinding. Daarbij gaat het om een hogere frequentie, grotere bussen en een zo direct mogelijke route. Ook vinden we als gemeente een betere bereikbaarheid per fiets van woon-werklocaties op het havengebied en LPM, belangrijk. Het bestaande fietstracé tussen Breda en Zevenbergen wordt daarom doorgetrokken tot het havengebied en het dorp Moerdijk. Voor dit project zetten we in op provinciale cofinanciering van ongeveer € 3,5 miljoen.

Uitvoeringsprogramma mobiliteit als afgeleide van het mobiliteitsprogramma

Zie toelichting in programma 2.

Opstellen programma lokale bedrijventerreinen

In 2025 heeft de gemeenteraad de visie op de lokale bedrijventerreinen vastgesteld. In deze visie is voor de bedrijventerreinen, met uitzondering van het Haven- en Industriegebied en Logistiek Park Moerdijk, een duidelijke koers richting 2040 vastgesteld. Per terrein is een koers uitgezet op thema's als beter benutten en intensiveren, verduurzaming, bereikbaarheid en veiligheid. Deze koers gaan we nu concreet uitwerken. Dit programma lokale bedrijventerreinen staat niet op zichzelf, maar raakt onder meer sterk aan de programma aanpak Vitale centra.

Opstellen transitievisie landbouw (Visie buitengebied 2.0)

Om het buitengebied van Moerdijk aantrekkelijk te houden en toekomstbestendig te maken, is een duidelijke visie nodig. De huidige visie voor het buitengebied dateert uit 2016 en is toe aan een herijking. Waardevolle onderdelen uit de huidige visie blijven behouden en waar nodig voegen we nieuwe elementen toe. De Omgevingsvisie Moerdijk 2040 en het bestuursakkoord vormen hiervoor de basis. De transitievisie, of Visie buitengebied 2.0, biedt daarmee een toekomststrategie voor de agrarische sector. Deze sector wordt nauw betrokken bij de totstandkoming.

Randvoorwaarden

Een aantrekkelijk vestigingsklimaat kunnen we alleen realiseren in samenwerking met het bedrijfsleven, het onderwijs, inwoners en regionale partners, waaronder samenwerkende overheden.

Voor een goed en toekomstbestendig vestigingsklimaat zijn in ieder geval de volgende randvoorwaarden van belang:

- beschikbare passende vestigingsmogelijkheden;
- voldoende vergunningmogelijkheden en soepele vergunningverlening voor bedrijven;
- goede bereikbaarheid;
- een goed functionerende arbeidsmarkt waarin vraag en aanbod op elkaar aansluiten;
- een goede organisatiegraad van ondernemers;
- een sterke positionering in de stedelijke regio's, zodat we goede afspraken kunnen maken met de provincie en het Rijk en betere mogelijkheden hebben voor cofinanciering;

- voldoende voorzieningen voor (internationale) werknemers, zoals passende huisvesting;
- heldere, toekomstbestendige en betrouwbare gemeentelijke beleid voor de toekomst.

Risico's

Aan veel randvoorwaarden zijn ook risico's verbonden. Hieronder noemen we vooral de risico's waar we als gemeente minder invloed op hebben of die extra aandacht vragen.

- Schaarste op het elektriciteitsnet en de stikstof-problematiek belemmeren de vestiging van nieuwe bedrijven en de doorontwikkeling en verduurzaming van bestaande bedrijven. De verwachting is dat daar ook waterproblematiek bij komt.
- Er is schaarste aan lokale werknemers en aan huisvestingsmogelijkheden voor internationale werknemers.
- Voor nieuwe vestigingen op het Haven- en Industriegebied Moerdijk is ook het ontbreken van geluidsruimte een extra belemmering.
- Een lage organisatiegraad van ondernemers op onze bedrijventerreinen vormt een risico voor het behalen van grote opgaven en doelstellingen, bijvoorbeeld op het gebied van verduurzaming en circulaire economie.
- De bereikbaarheid van onze gemeente en van het Haven- en Industriegebied staat de komende jaren onder druk door werkzaamheden, onder meer aan rijkswegen.
- Het uitblijven van duidelijkheid van het Rijk en de provincie over grote opgaven, zoals stikstofproblematiek, circulaire economie en duurzaamheid, vormt eveneens een risico.

Prestaties

	2027	2028	2029	2030
• Opwaardering fietsroute Breda-Prinsenbeek-Zevenbergen- (haven) Moerdijk en vice versa samen met PNB	■			
• Opwaardering buslijn tussen Zevenbergen en Breda en vice versa naar HOV verbinding	■			
• Optimalisatie buslijn 177 en (deel)mobiliteit i.r.t. gehele bereikbaarheid havengebied Moerdijk	■	■		
• Vaststelling programma bedrijventerreinen	■			
• Vormgeven en vaststellen Visie buitengebied 2.0 (transitievisie)	■	■		

Thema Veiligheid

Veiligheid is verdeeld over twee programma's. De fysieke leefomgeving valt onder programma 2. De overige veiligheidsopgaven, economie, haven en regionale samenwerking vallen onder programma 3.

Ambitie

We willen criminaliteit en overlast in alle kernen aanpakken. Ook willen we de veiligheid van inwoners versterken. We pakken fysieke en sociale veiligheid, ondermijnende criminaliteit en weerbaarheid van inwoners, bedrijven en de eigen gemeentelijke organisatie actief aan. Daarbij versterken we de regierol van de gemeente in het veiligheidsnetwerk en werken we aan de bedrijfscontinuïteit van de gemeente.

Strategisch doel

- We pakken veiligheidsrisico's en georganiseerde criminaliteit integraal aan.
- We willen dat inwoners, bedrijven, instellingen en onze eigen gemeentelijke organisatie beter zijn voorbereid op verstoringen en crisissituaties. Daarom werken we aan meer zelfredzaamheid, duidelijke handelingsperspectieven en een samenleving die tegen een stootje kan. We vergroten de bewustwording en stimuleren goede voorbereiding en samenwerking in buurten, wijken en organisaties. Zo weten mensen wat zij zelf kunnen en moeten doen als dat nodig is. Ook binnen onze eigen organisatie versterken we de weerbaarheid, zodat we onze taken in moeilijke omstandigheden kunnen blijven uitvoeren.

Effectindicatoren

- Aantal meldingen en signalen via verschillende kanalen;
- Aantal zaken over sociale veiligheid;
- Resultaten van actiedagen en controles;
- Inzet van bevoegdheden en opgelegde maatregelen op grond van de Opiumwet en de Wet aanpak woonoverlast.

Nieuwe ontwikkelingen

Weerbaarheid

Klimaatverandering en militaire dreiging vragen om meer weerbaarheid en veerkracht van inwoners en ondernemers. De gemeente Moerdijk werkt samen met de eigen organisatie en met partners, zoals de Veiligheidsregio, inwoners en maatschappelijke organisaties. We richten ons op fysieke, digitale en sociale weerbaarheid van inwoners, ondernemers en de gemeente zelf. In 2026 gaat de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten in. Organisaties kunnen dan worden aangewezen als kritieke entiteit. Zij moeten binnen 9 maanden aan eisen voldoen en krijgen een meldplicht. De uitvoering volgt in 2027.

Port of Moerdijk Nog Veiliger

In 2025 stelde de gemeente het beleidsprogramma Port of Moerdijk Nog Veiliger vast. Dit programma loopt tot 2030. Het doel is de veiligheid in het haven- en industriegebied en op Logistiek Park Moerdijk verder te vergroten.

Regionale samenwerking

We pakken verschillende ontwikkelingen regionaal op, vaak in werkgroepen. Zo stemmen we beleid en uitvoering goed op elkaar af. Ook kunnen we capaciteit samen inzetten op meerdere onderwerpen.

Themagerichte aanpak arbeidsmigratie en kamergewijze verhuur

Met de themagerichte aanpak arbeidsmigratie pakken we illegale huisvesting in gewone woningen strenger aan. Met gerichte controles brengen we deze situaties beter in beeld. Waar nodig treden we handhavend op tegen overtredingen. Zo zorgen we voor goede huisvesting, beschermen we de leefbaarheid in wijken en voorkomen we ongewenste woonsituaties.

Digitaal nachtregister

Logiesverstrekkers moeten op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening een nachtregister bijhouden. We onderzoeken of we in 2027 een gebruiksvriendelijk digitaal nachtregister kunnen aanbieden in de gemeente. Dat maakt de registratie voor ondernemers makkelijker.

Met een digitaal nachtregister krijgt de gemeente beter inzicht in het aantal overnachtingen, de verblijfsduur en het soort verblijf. Dat helpt ons bij de openbare orde en veiligheid. Bij een incident zien we sneller wie er aanwezig is. Het register geeft ook informatie voor toezicht en beleid over toerisme en tijdelijk verblijf. Daarnaast helpt het bij de controle van de toeristenbelasting.

We willen het digitale nachtregister in 2027 beschikbaar stellen voor logiesverstrekkers in de gemeente.

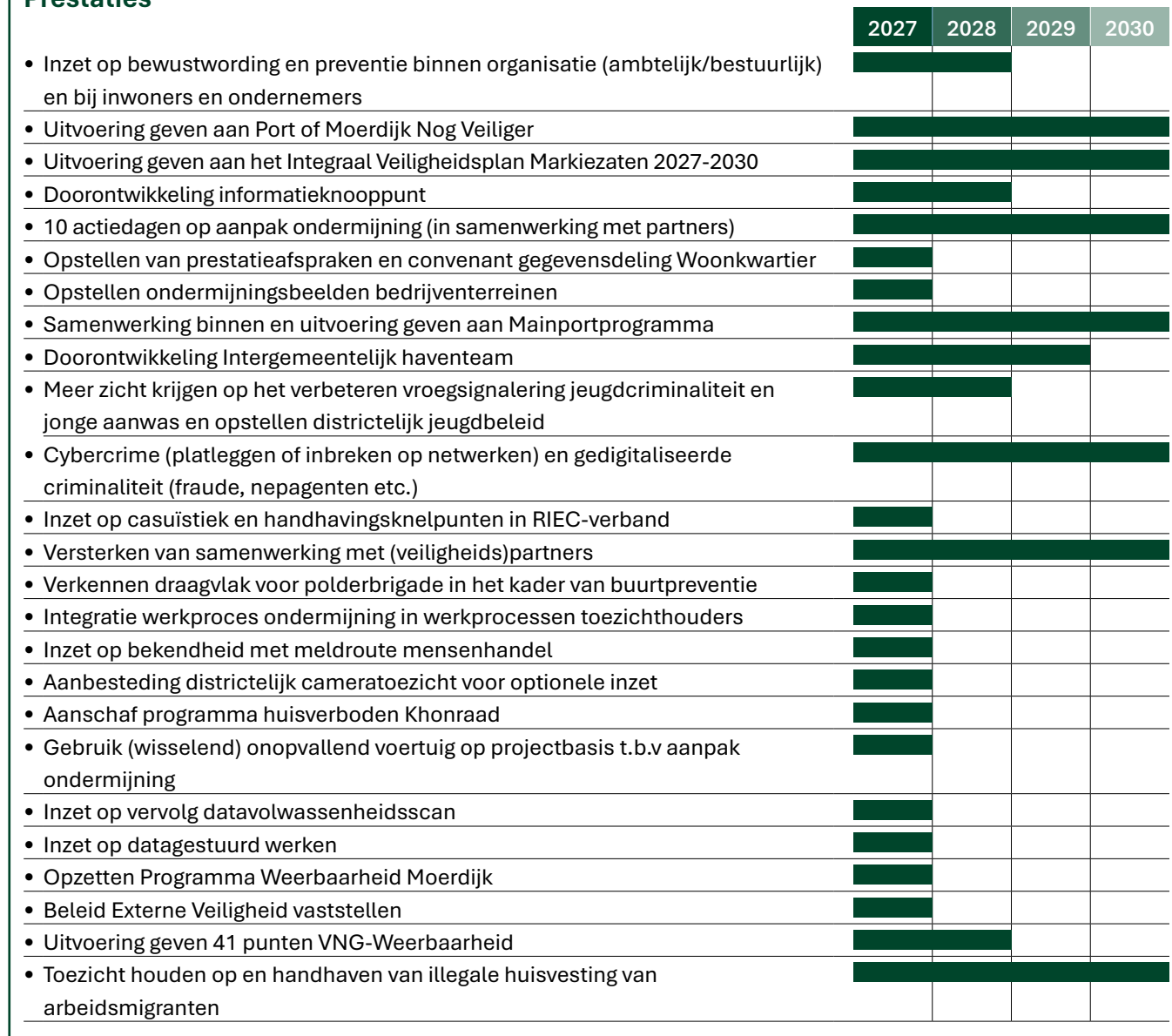
Randvoorwaarden

Voor deze ambities zijn voldoende geld en capaciteit nodig. Ook moeten we goed kiezen wat we eerst aanpakken. Verder zijn we voor veiligheid afhankelijk van ontwikkelingen zoals grote incidenten, crises, dreigingen en projecten zoals Powerport.

Risico's

- Een aantal onderwerpen pakken we regionaal op in werkgroepen. Als die werkgroepen niet goed werken, halen we in 2027 mogelijk niet alle doelen;
- Voor verschillende taken zijn we afhankelijk van externe partners, zoals de Veiligheidsregio en de politie. Als zij te weinig capaciteit hebben, kunnen we niet alle werkzaamheden goed uitvoeren.

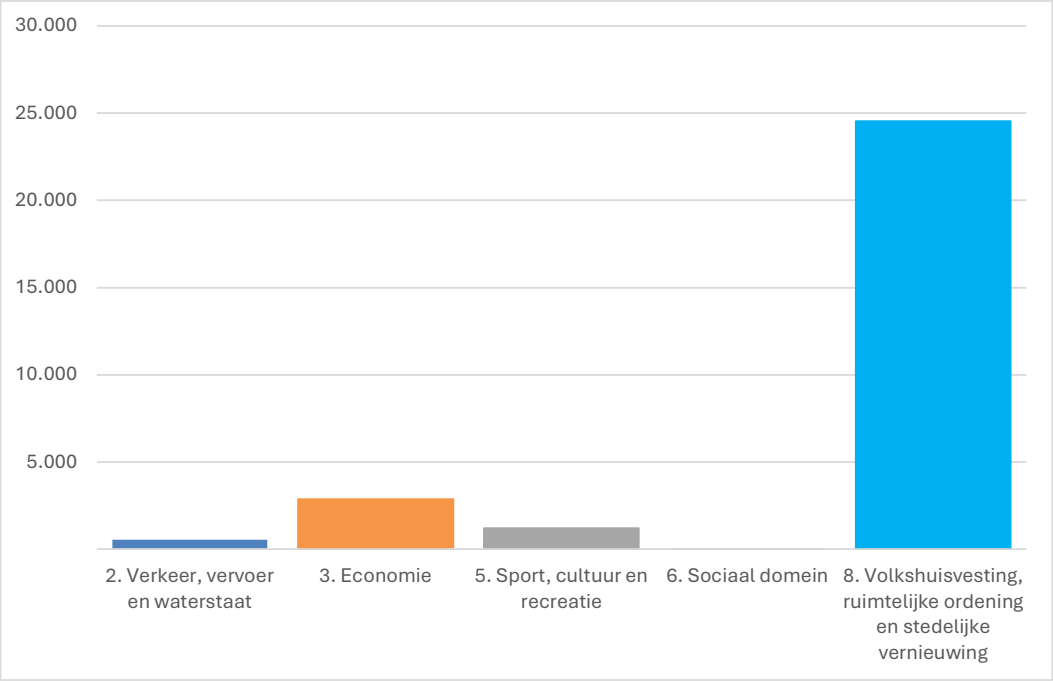
Prestaties

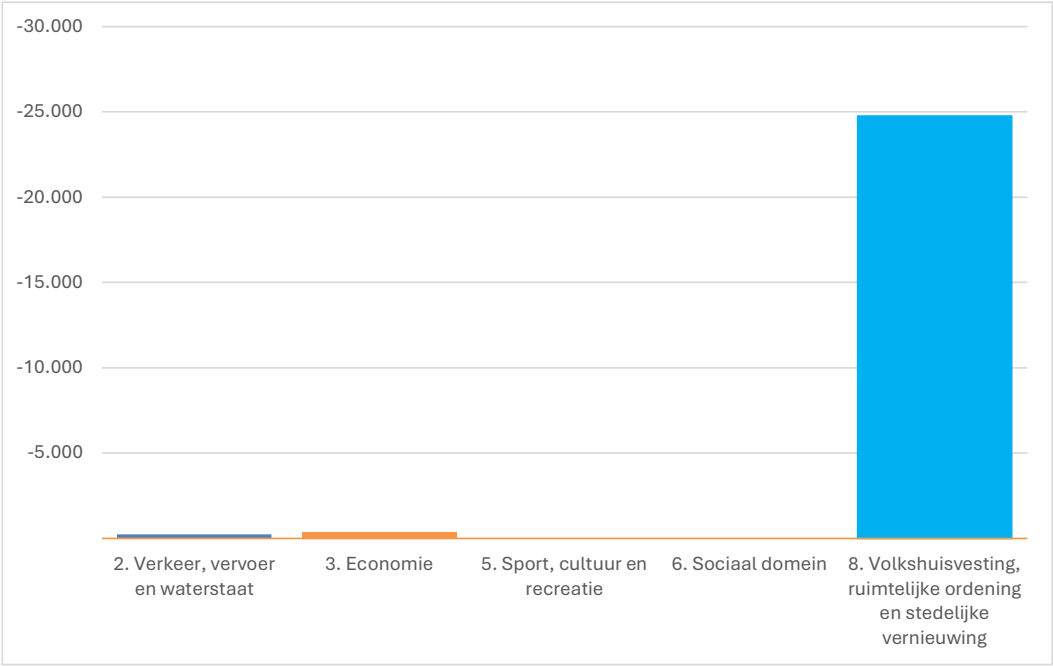
Lasten en baten 2027

bedragen x € 1.000

Lasten: € 29.161

Baten: € 25.400

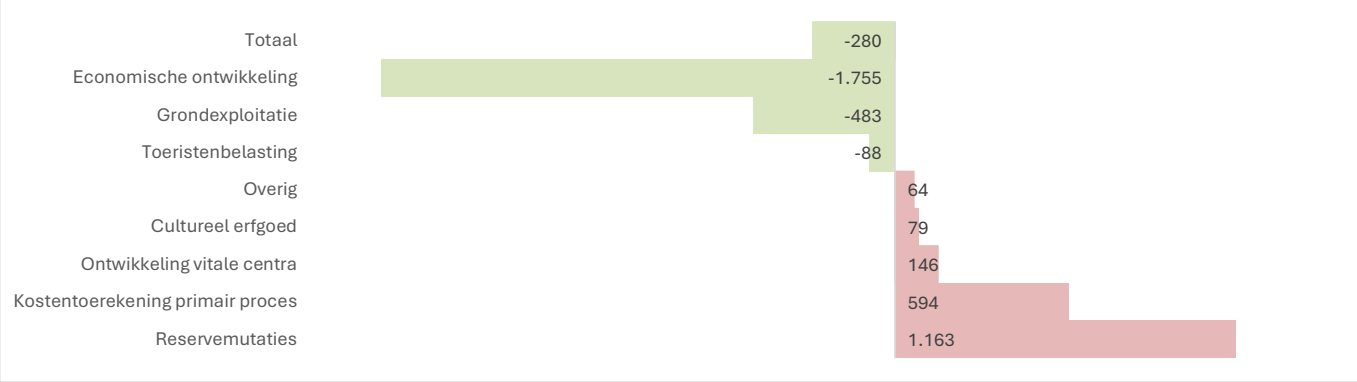
Overzicht taakvelden

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026			Begroting 2027			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2026	Baten 2026	Saldo 2026	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**438**	**-251**	**186**	**526**	**-242**	**284**	**676**	**669**	**661**
2.3 Recreatieve havens	208	-205	3	213	-205	8	7	7	6
2.4 Economische havens en waterwegen	230	-46	184	312	-37	276	669	662	656
3. Economie	**4.021**	**-302**	**3.719**	**2.859**	**-371**	**2.488**	**2.490**	**2.289**	**2.291**
3.1 Economische ontwikkeling	3.011	0	3.011	1.382	0	1.382	1.386	1.380	1.380
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	376	0	376	523	0	523	526	323	319
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	158	-33	125	320	-28	292	291	291	291
3.4 Economische promotie	476	-270	206	634	-343	291	287	295	300
5. Sport, cultuur en recreatie	**1.072**	**-17**	**1.055**	**1.200**	**-16**	**1.184**	**1.191**	**1.186**	**1.181**
5.4 Musea	39	0	39	69	0	69	69	69	69
5.5 Cultureelerfgoed	1.032	-17	1.015	1.131	-16	1.115	1.122	1.116	1.112
6. Sociaal domein	**45**	**-5**	**40**	**40**	**-6**	**34**	**29**	**29**	**29**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	22	-5	17	23	-6	18	18	18	18
6.5 Arbeidsparticipatie	24	0	24	17	0	17	12	12	12
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**19.648**	**-19.445**	**203**	**24.536**	**-24.766**	**-229**	**438**	**615**	**495**
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerr)	19.648	-19.445	203	24.536	-24.766	-229	438	615	495
Saldo baten en lasten	**25.224**	**-20.020**	**5.204**	**29.161**	**-25.400**	**3.761**	**4.824**	**4.787**	**4.657**
0.10 Mutaties reserves	426	-1.482	-1.056	326	-219	107	-395	-195	-195
Resultaat na bestemming	**25.650**	**-21.502**	**4.148**	**29.487**	**-25.619**	**3.868**	**4.429**	**4.592**	**4.462**

Analyse Programma 3

Baten en Lasten Programma 3 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	2029	2030
Totaal Lasten	14.920	25.224	29.161	27.027	17.826	19.969
Totaal Baten	-10.727	-20.020	-25.400	-22.203	-13.039	-15.312
Resultaat voor bestemming	4.192	5.204	3.761	4.824	4.787	4.657
Storting in reserves	1.315	426	326	23	23	23
Onttrekking aan reserves	-1.826	-1.482	-219	-418	-218	-218
Resultaat na bestemming	3.682	4.148	3.868	4.429	4.592	4.462
Verschil t.o.v. 2026			-280			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2026

Het verschil op programma 3 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2027 ten opzichte van 2026 bedraagt € 280.000 voordelig. Ten opzichte van de totale lasten binnen dit programma is dat een afwijking van 1%.

Ten opzichte van 2026 zijn de totale lasten binnen dit programma met ca. € 3,9 miljoen toegenomen en de opbrengsten met ca. € 5,3 miljoen. Verder wordt per saldo ca. € 0,9 miljoen minder uit de reserves onttrokken.
De jaarlijkse baten en lasten binnen dit programma worden sterk beinvloed door de grondexploitaties. De grondexploitaties hebben een dynamisch karakter waarbij de jaarlijkse baten en lasten fluctueren. Daarnaast worden de lasten t.b.v. het dossier Powerport binnen dit programma verantwoord. Hierbij geldt dat in ten opzichte van 2026 verschillen ontstaan doordat in 2026 incidentele middelen zijn begroot t.b.v. het dossier Powerport.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2026 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag (x € 1.000)	%	V/N	Toelichting
Economische ontwikkeling	-1.755	-74%	V	Ten opzichte van 2026 zijn binnen dit taakveld minder lasten begroot. Dit komt voornamelijk doordat in 2026 in totaal € 1,4 miljoen aan incidentele middelen is begroot t.b.v. Powerport. Dit betreft onder andere de middelen die bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2025 (raadsvergadering 9 juli 2026) opnieuw door de gemeenteraad beschikbaar zijn gesteld in 2026. Dit is gedaan om uitgaven voor Powerport in 2026 te kunnen dekken welke de gemeente maakt, dan wel voorschiet zolang definitieve afspreken met Rijk en provincie over de financiering van het vervolg nog ontbreken. Zoals daarbij is toegelicht blijft het uitgangspunt dat zoveel mogelijk kosten die wij als gemeente maken ten behoeve van het programma Powerport door het Rijk worden vergoed. Daarnaast vallen de lasten in 2027 lager uit, doordat in 2026 incidentele middelen door de gemeenteraad beschikbaar zijn gesteld voor de Stedelijke regio's Breda-Tilburg, West-Brabant en Baronie samenwerking (€ 368.000 V).
Grond-exploitatie	-483	-3%	V	De grondexploitaties hebben een dynamisch karakter waarbij ontwikkelingen binnen de grondexploitaties forse effecten kunnen hebben in de vorm van bijv. tussentijdse winstneming of het bijstellen van de benodigde verliesvoorzieningen. De jaarlijkse baten en lasten kunnen dan ook flink fluctueren. Dit is dan ook de reden dat deze baten en lasten als incidenteel worden aangemerkt. Hierbij moet worden opgemerkt dat het resultaat van de grondexploitaties in een bepaald jaar niet altijd een accuraat beeld geeft van de totale winstgevendheid van een grondexploitatie over de volledige looptijd. Tussentijdse winstnemingen hebben bijvoorbeeld een effect op het huidige jaar maar dat hoeft niet te betekenen dat de totale resultaten daarmee ook direct wijzigen. Voor een nader inzicht in de totale (verwachte) resultaten per grondexploitatie wordt daarom verwezen naar de paragraaf grondbeleid.
Toeristen-belasting	-88	-39%	V	Op basis van de ervaring cijfers over de afgelopen jaren zijn de verwachte inkomsten uit de toeristenbelasting opwaarts bijgesteld.
Cultureel erfgoed	79	8%	N	Door diverse oorzaken nemen de lasten ten opzichte van 2026 met in totaal € 79.000 toe. Dit komt onder andere doordat de (wettelijk verplichte) toerekening van ambtelijke uren aan investeringen in 2027 naar verwachting wat lager uitvalt op basis van de geactualiseerde investeringsplanning (€ 44.000 N). Daarnaast zijn diverse andere kleinere mutaties ontstaan (€ 35.000 N).
Ontwikkeling vitale centra	146	39%	N	De kapitaallasten nemen ten opzichte van 2026 toe doordat investeringen naar verwachting in 2026 worden afgerond die vervolgens conform het afschrijvingsbeleid vanaf 2027 jaarlijks worden afgeschreven op basis van de verwachte levensduur. Dit betreft voornamelijk investeringen die in het centrum van Klundert worden gedaan.
Kosten-toerekening primair proces	594	46%	N	De loonkosten en andere indirecte kosten van de primaire afdelingen worden op basis van de verwachte urenbesteding toegerekend aan de diverse programma's en taakvelden van de gemeente. Per saldo heeft deze verdeling geen invloed op het begrotingsresultaat. Aan programma 3 worden ten opzichte van 2026 meer primaire kosten toegerekend.
Reserve-mutaties	1.163	273%	N	Reservemutaties hebben een incidenteel karakter en kunnen per jaar dan ook verschillen. Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2025 is besloten om ten behoeve van de voortgang van een aantal overlopende zaken vanuit 2025 naar 2026 diverse budgetten opnieuw beschikbaar te stellen. Binnen programma 3 betreft dit € 890.000, wat betrekking heeft op uitgaven m.b.t. Powerport (zie ook de toelichting bij dat onderdeel). Voor een nader inzicht in de reservemutaties wordt ook verwezen naar het overzicht "incidentele baten en lasten" en het overzicht "structurele reservemutaties". Ook is in de bijlagen een meerjarig verloopoverzicht terug te vinden van de gemeentelijke reserves. Hierbij geldt dat aan alle reservemutaties ten alle tijde een raadsbesluit ten grondslag ligt.
Overig	64	-	N	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**-280**		**V**	

Verbonden Partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen “Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Havenschap Moerdijk
- Regio de Baronie
- Werkvoorzieningsschap West Noord-Brabant (WVS-groep)
- Werkplein Hart van West-Brabant
- NV REWIN West-Brabant
- NV Havenbedrijf Moerdijk

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Ondersteuning voor mensen die het écht nodig hebben

De gemeente Moerdijk staat voor goede, betaalbare en toegankelijke hulp voor kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen die dat écht nodig hebben.

De behoefte aan ondersteuning verschilt per inwoner en per situatie. De één heeft genoeg aan lichte hulp, de ander heeft intensieve of langdurige ondersteuning nodig. Daarom organiseren we de ondersteuning binnen het sociaal domein en werken we, als dat nodig is, nauw samen met zorgpartners.

Het sociaal domein gaat over meer dan losse wetten en voorzieningen. Als gemeente zien we dit belang en sturen we op de samenhang tussen opvoeding, onderwijs, gezondheid, veiligheid, werk en inkomen, financiën, wonen, mobiliteit, zelfstandig leven en meedoen in de samenleving.

Inwoners en gezinnen hebben vaak vragen op meerdere zorg- en leefgebieden tegelijk. Door integraal en meer systemisch te werken staan de vraag, de situatie en de mogelijkheden van de inwoner bij ons centraal. We bereiken daarmee dat de professionals samenwerken en iedereen over de grenzen van wetten en regels heen kijkt. Op die manier organiseren we tijdige, passende en samenhangende ondersteuning.

Ambitie en centrale beweging

Moerdijk wil een inclusieve gemeente zijn waarin iedereen mee kan doen. Waarin iedereen naar vermogen participeert. Kinderen groeien veilig en kansrijk op en er is aandacht voor het woonklimaat en bereikbaarheid van onder andere voorzieningen. Jongeren houden perspectief op onderwijs, werk of een passende daginvulling. Nieuwkomers vinden vanaf het begin hun weg. Ouderen kunnen zo lang mogelijk zelfstandig en betekenisvol blijven leven.

Om het sociaal domein betaalbaar te houden en deze ambities te bereiken, veranderen we de manier waarop we het sociaal domein organiseren. Dat is nodig om ondersteuning ook in de toekomst toegankelijk en betaalbaar te houden voor inwoners die deze het meest nodig hebben.

We organiseren ondersteuning zo dichtbij, gewoon en passend mogelijk. We kijken breed naar wat iemand zelf kan en wil, welke rol het persoonlijk netwerk en gemeenschappen kunnen spelen en welke vrij toegankelijke of collectieve ondersteuning passend is. Informele netwerken willen wij niet overvragen. Als maatwerk of specialistische ondersteuning nodig is, zetten we die tijdig in.

Zo licht en kort als mogelijk en zo intensief en langdurig als nodig.

De beweging ‘naar voren’ krijgt vorm in één brede inwonersroute, met het Stevig Lokaal Team (SLT) als belangrijke bouwsteen. In dat team werken verschillende professionals samen, dicht bij de inwoner.

Centrale beweging 2027-2030

Wij bewegen:

- Van aparte loketten en werkwijzen naar één brede inwonersroute;
- Van achteraf herstellen naar eerder signaleren en ondersteunen;
- Van vooral verwijzen naar, waar mogelijk, direct ondersteuning starten;
- Van individuele oplossingen naar collectieve oplossingen waar dat past;
- Van langdurige inzet zonder goede evaluatie naar resultaatgericht ondersteunen, evalueren en afschalen;
- Van losse beleidsterreinen naar gezamenlijke maatschappelijke opgaven en domein-overstijgende samenwerking;
- Van alleen budgetbewaking naar samenhangende sturing op maatschappelijke resultaten, kwaliteit, rechtmatigheid en kosten.

Financiële en organisatorische opgave

De komende jaren moeten we het sociaal domein financieel beheersbaar houden. Dat lukt niet met losse maatregelen per wet, voorziening of budget. Kostenbeheersing vraagt om anders organiseren.

We zien kansen door eerder te signaleren, te normaliseren waar dat kan, een sterke en toegankelijke sociale basis te ondersteunen, collectief en vrij toegankelijk aanbod te vergroten, één herkenbare inwonersroute in te richten, maatwerk gerichter in te zetten en ondersteuning tijdig te evalueren en af te schalen.

Tegelijk is dit een complexe opgave. Maatschappelijke ontwikkelingen als vergrijzing, schaarste aan professionals en een hoge vraag naar ondersteuning maken dat resultaten niet altijd direct zichtbaar of financieel toerekenbaar zijn. Investeringen aan de voorkant kunnen grote maatschappelijke winst opleveren, maar die baten komen niet altijd meteen terug in de gemeentelijke begroting.

Het Bestuursakkoord geeft als opdracht dat zorg en ondersteuning beschikbaar blijven voor inwoners die die echt nodig hebben. De bestuurlijke financiële norm is dat de kosten voor ondersteuning en zorg, buiten prijsindexatie, niet groeien. Deze begroting vertaalt die opdracht naar een samenhangende inhoudelijke en financiële beweging. Investeren in preventie en tijdige ondersteuning is daarbij geen extra laag, maar onderdeel van toekomstbestendig organiseren.

De beweging ‘naar voren’ werkt als communicerende vaten. Investeringen in preventie, sociale basis, vrij toegankelijk aanbod en passende alternatieven lopen niet automatisch gelijk op met een daling van de kosten voor maatwerk en specialistische ondersteuning. Opbouw en afbouw moeten daarom goed op in balans worden gebracht. Daardoor kunnen in een overgangsperiode zowel investeringen aan de voorkant als kosten voor bestaande ondersteuning nodig zijn. Ons streven is stabilisatie van de kosten.

Deze beweging vraagt ook om ontwikkeling binnen het domein Mens & Maatschappij: duidelijke rollen en mandaten, andere werkprocessen, goede triage en regie, voldoende uitvoeringscapaciteit, sterke lokale en regionale sturing, contractmanagement, data, monitoring en een vaste verbinding met de P&C-cyclus.

Thema Sociale basis, preventie en meedoen

Ambitie

De sociale basis is de dagelijkse werkelijkheid waarin inwoners leven, elkaar ontmoeten, meedoen en elkaar ondersteunen. We onderscheiden drie samenhangende onderdelen: de persoonlijke, de gemeenschappelijke en de institutionele sociale basis. Deze onderdelen zijn belangrijk voor welzijn, gezondheid, ontwikkeling, verbondenheid en meedoen. Een sterke sociale basis kan ook helpen om sneller steun te bieden en zwaardere ondersteuning te voorkomen of te beperken.
De persoonlijke en gemeenschappelijke sociale basis ontstaan vanuit inwoners zelf. Met een eigen dynamiek. De gemeente kan die niet maken of uitrollen. Onze rol is vooral om voorwaarden te scheppen, initiatieven en gemeenschappen waar passend te ondersteunen, verbinding mogelijk te maken en te zorgen voor een toegankelijke en stevige institutionele sociale basis. Daarbij leggen we verbinding met preventie, publieke gezondheid, de pedagogische basis, bestaanszekerheid, onderwijs, sport, cultuur, bibliotheekwerk en het dagelijks leven van inwoners. De sociale basis zal de komende jaren vooral de nadruk krijgen in het voorliggend veld wat actief wordt betrokken bij de vorming van het Stevig Lokaal Team. Daarbij zal er aandacht zijn voor verbinding met het fysiek domein en participatie. In 2027 wordt dit verder uitgewerkt.

Strategisch doel

- Kinderen en jongeren groeien kansrijk en veilig op, ontwikkelen zich en kunnen meedoen;
- Inwoners kunnen naar vermogen meedoen en zoveel mogelijk regie houden over hun eigen leven;
- Inwoners kunnen steun vinden in hun persoonlijke netwerk en gemeenschappen en hebben toegang tot passende, vrij toegankelijke voorzieningen en maatschappelijke partners;
- Als professionele ondersteuning nodig is, sluit die aan op wat er al is in het dagelijks leven van inwoners, zonder het persoonlijke netwerk of vrijwilligerswerk vanzelfsprekend als oplossing te zien;
- Inwoners krijgen waar mogelijk eerder passende steun die bijdraagt aan gezondheid, welzijn en preventie.
- Collectief en vrij toegankelijk aanbod is, waar dat past, beschikbaar en goed verbonden met publieke gezondheid, welzijn en professionele ondersteuning;
- We werken vanuit wederkerige integratie aan samenhangende en passende ondersteuning voor nieuwkomers. Zo kunnen zij vanaf het begin meedoen, begrijpen hoe het in Nederland werkt, zich thuis voelen in Moerdijk en verbinding maken met bestaande inwoners;
- Jongeren die dreigen uit te vallen uit school of werk worden eerder gezien en houden perspectief op onderwijs, werk, ontwikkeling of een passende daginvulling;
- Sport, cultuur, erfgoed, bibliotheekwerk en ontmoeting dragen bij aan gezondheid, ontwikkeling, identiteit, verbondenheid, inclusie en meedoen;
- Bestaanszekerheid, basisvaardigheden en toegankelijke en begrijpelijke dienstverlening zijn voorwaarden om echt mee te kunnen doen.

Effectindicatoren

- Bereik en gebruik van collectief aanbod en vrij toegankelijke preventieve voorzieningen;
- Uitkomsten van de GGD-monitor en de OKO-vragenlijst over middelengebruik, welbevinden, eenzaamheid en stress;
- Deelname van peuters aan voorschoolse educatie en kwaliteit van de doorgaande ontwikkellijn;
- Absoluut en relatief schoolverzuim, aantal thuiszitters en voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie;
- Bereik van het Doorstroompunt en de Jongerenpunten en duurzame doorstroom naar onderwijs, werk of daginvulling;
- Gebruik van minimaregelingen, aantal vroeg-signaleringen en doorlooptijd van schuldhulpverlening.

Nieuwe ontwikkelingen

Sociale basis, gezondheid en preventie

We werken vanuit drie samenhangende onderdelen. De persoonlijke sociale basis bestaat uit de inwoner en diens persoonlijke relaties en netwerk, zoals familie, vrienden en buren. De gemeenschappelijke sociale basis bestaat uit formele en informele gemeenschappen, zoals verenigingen, clubs, bewonersinitiatieven en vrijwilligersverbanden. De institutionele sociale basis bestaat uit plekken, voorzieningen en professionele ondersteuning die ontmoeting, meedoen, gemeenschappen en informele inzet mogelijk maken, zoals maatschappelijke accommodaties, bibliotheek, welzijn, jongerenwerk en ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers.

De gemeente stuurt niet op de persoonlijke en gemeenschappelijke sociale basis alsof die maakbaar zijn. We sluiten aan bij wat er al is, ondersteunen waar nodig en zorgen dat de institutionele sociale basis bereikbaar, beschikbaar en goed verbonden is. Daarbij bewaken we dat verwachtingen van inwoners, mantelzorgers en vrijwilligers realistisch blijven en dat informele netwerken niet te zwaar worden belast.

We werken verder aan OKO, het actieplan suïcidepreventie, de aanpak tegen eenzaamheid en Samen Sterker. We onderzoeken of voortzetting van de sociale benadering dementie mogelijk en wenselijk is en verbinden dit waar passend met mantelzorg, ontmoeting en inclusie. Daarnaast ondersteunen we organisaties, ondernemers en verenigingen bij bijvoorbeeld onbegrepen gedrag of een verstandelijke beperking. Het inclusiebeleid richt zich op het wegnemen van drempels in voorzieningen, dienstverlening en openbare ruimte. In overeenstemming met het Bestuursakkoord blijft hiervoor € 100.000 per jaar beschikbaar.

Vanaf 2027 worden de middelen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord en het Integraal Zorgakkoord samengebracht in een nieuwe specifieke uitkering, gekoppeld aan de doelen van het Aanvullende Zorg- en Welzijnsakkoord en het Hoofdlijnenakkoord ouderenzorg. Belangrijk onderdeel van deze akkoorden is de beweging van zorg naar gezondheid en welzijn. Vanuit het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord wordt geïnvesteerd in samenwerking op het snijvlak van medisch en sociaal domein en in een sterke sociale basisinfrastructuur. Vanuit het Hoofdlijnenakkoord ouderenzorg zijn er afspraken gemaakt over versterking van het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers.

In de periode 2027 tot en met 2029 ontvangen de regio West-Brabant en de individuele gemeenten hiervoor middelen. Lokaal geven we hiermee invulling aan sociaal verwijzen, laagdrempelige steunpunten, valpreventie, de ketenaanpak overgewicht en obesitas bij volwassenen en Kansrijke Start. Ook kunnen middelen worden ingezet voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden, een gezonde en sociale basisinfrastructuur, het versterken van lokale teams, de Gezonde School en gelijkgerichte mantelzorgondersteuning. Op basis van de regionale werkagenda, de voorwaarden voor regionale en lokale middelen en de evaluatie van het GALA-plan bepalen we de inzet voor de komende jaren. Deze inzet sluit aan bij de al ingezette preventieve activiteiten in de gemeente Moerdijk.

Vanaf 2027 verandert ook de financiering van sport en bewegen. De Brede Regeling Combinatiefuncties en de huidige middelen voor sportstimulering krijgen een plek in een nieuwe, nog vorm te geven, specifieke uitkering Sport en Bewegen. Daarmee versterken we de verbinding tussen sport, bewegen, cultuur, gezondheid, onderwijs en maatschappelijke infrastructuur. We volgen daarnaast de landelijke opvolging van het Sportakkoord en evalueren het uitvoeringsprogramma Sportakkoord Moerdijk 2023-2026.

Sociale Benadering Dementie

Het aantal mensen met dementie stijgt in de gemeente Moerdijk naar verwachting van 660 (in 2021) tot 910 in 2030. Dementie heeft een grote impact op mensen met deze diagnose en hun naasten. Gemeente Moerdijk

streeft ernaar om mensen met dementie veilig en met behoud van kwaliteit thuis te laten wonen en vanuit deze vertrouwde basis onderdeel te laten zijn van de samenleving. Om de betaalbaarheid van de zorg en ondersteuning voor ouderen met dementie duurzaam te borgen, is er een andere meer domeinoverstijgende manier van werken nodig en zal de (traditionele) taakopvatting moeten veranderen. Enige jaren geleden zijn we gestart met de sociale benadering dementie (SBD). Gekeken wordt of deze aanpak kan worden vervolgd in samenhang met onze partners.

Programma Nieuwkomers

Het Programma Nieuwkomers richt zich op asielzoekers, statushouders, Oekraïense ontheemden en arbeidsmigranten en ziet hen als nieuwe inwoners van Moerdijk. Het programma geeft tijdelijk extra inzet op de brede en domein-overstijgende opgave om te bevorderen dat nieuwkomers nieuwe Moerdijkers worden. Die opgave raakt niet alleen het sociale domein, maar ook wonen, economie, dienstverlening, veiligheid, openbare ruimte, vergunningen, toezicht en handhaving en persoonsbeheer.

In 2027 ligt de nadruk op realisatie van de strategische programmadoelen en op duurzame verankering van het programma in de lijnorganisatie. Daarbij kijken we van inzet voor de uitvoering van wettelijke taken, zoals inburgering, huisvesting van statushouders, asielopvang en opvang van Oekraïense ontheemden, naar inzet als gevolg van ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen en naar inzet die bijdraagt aan duurzame en toekomstbestendige integratie van nieuwkomers.

Een extra aandachtspunt is de wijziging van de verblijfsstatus van Oekraïense ontheemden per 4 maart 2028. Dit vraagt om focus op zelfredzaamheid, participatie en duurzaam werk en om normalisering van de rechtspositie. Ook de interne organisatie en externe partners bereiden we hierop voor. Door het Migratiepact verwachten we bovendien veranderingen in de samenstelling van de doelgroep statushouders. De mogelijke gevolgen daarvan voor huisvesting en alternatieve huisvestingsvormen koppelen we aan Programma 2 Wonen. Voor arbeidsmigranten verwijzen we naar Programma 3 Economie.

Onderwijs, schooluitval en participatie

De Wet van school naar duurzaam werk versterkt de ondersteuning van jongeren in de overgang van school naar vervolgonderwijs, leerwerktraject, werk en duurzaam werkbehoud. Het Doorstroompunt heeft een preventieve en outreachende opdracht. De gemeente Moerdijk verbindt het Doorstroompunt, onderwijs, jeugd, het Stevig Lokaal Team, Werkplein, Werkcentrum, werkgevers en jongerenwerk. Zo houden jongeren perspectief op school, werk, ontwikkeling of een passende daginvulling.

Nieuwe wetgeving rond schoolverzuim moet zorgen voor beter zicht op geoorloofd en ongeoorloofd verzuim en eerder ingrijpen bij dreigende uitval. De parlementaire status en ingangsdatum controleren we vóór vaststelling. In 2027 evalueren we ook het onderwijsachterstandenbeleid en bereiden we nieuw beleid vanaf 2028 voor.

De gefaseerde invoering van de Participatiewet in balans vraagt om menselijke maat, vertrouwen, maatwerk en rechtszekerheid. Meedoen is daarbij breder dan uitstroom naar betaald werk. Ook maatschappelijke participatie, vrijwilligerswerk, daginvulling, taalontwikkeling en activering kunnen passende stappen zijn. Met Werkplein maken we afspraken over dienstverlening, re-integratie, maatschappelijke participatie, inkomensondersteuning, data en lokale rapportage.

Bibliotheek en verbetering basisvaardigheden

Verbetering van basisvaardigheden is geen los taal- of bibliotheekdossier, maar een voorwaarde voor meedoen, bestaanszekerheid, gezondheid, werk, geldzaken, opvoeden en toegankelijke dienstverlening. Bibliotheek West-Brabant is hierin een belangrijke partner.

De gewijzigde bibliotheekwetgeving vraagt om gemeentelijke regie en een meerjarenbeleidsplan. De verdere ontwikkeling van een doorgaande leeslijn is hierin een belangrijk thema. Dit geven we uitvoering met de programma's Bibliotheek op School en Boekstart in de kinderopvang, waarvoor in de Kadernota 2027-2030 al middelen beschikbaar zijn gesteld.

Sport, cultuur en accommodaties

Sport- en cultuurverenigingen, activiteiten en voorzieningen horen bij de gemeenschappelijke en institutionele sociale basis. Ze dragen bij aan gezondheid, ontmoeting, talentontwikkeling, identiteit, verbondenheid en meedoen. We stimuleren dat inwoners gebruik kunnen maken van sport- en cultuurvoorzieningen en

onderzoeken de mogelijkheid van een Jeugdpas. Als dat onderzoek positief uitpakt, werken we dit verder uit en toetsen we deze vorm in een pilot. Ook verkennen we ruimte voor talentontwikkeling, waaronder de mogelijkheid van een cultuurmakersplaats.

We herzien het subsidiebeleid voor evenementen. Subsidies koppelen we aan een publiek doel en aan duidelijke afspraken over verantwoording.

Inclusie

Op 26 juni 2025 is de beleidsnotitie Inclusief Moerdijk vastgesteld. In deze beleidsnotitie zijn de ambitie en ontwikkellijnen voor een inclusieve gemeente uitgewerkt.

Het uitvoeringsprogramma Inclusief Moerdijk 2026-2030 vormt de praktische uitwerking van deze beleidsnotitie. Het programma draagt bij aan de uitvoering van de uitgangspunten van het VN-verdrag Handicap en de ambitie van de gemeente Moerdijk om een gemeente te zijn waarin zo veel mogelijk inwoners mee kunnen doen.

Voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma is jaarlijks een structureel budget beschikbaar. Hiermee kunnen bestaande en nieuwe acties op het gebied van inclusie, toegankelijkheid en participatie worden ondersteund.

Het uitvoeringsprogramma draagt eraan bij dat inwoners van de gemeente Moerdijk, ongeacht hun achtergrond of persoonlijke situatie, in toenemende mate zelfstandig kunnen deelnemen aan de samenleving en zich gezien, gehoord en welkom voelen binnen de gemeente.

Daarnaast wordt inclusie structureel onderdeel van beleid, uitvoering en dienstverlening. Hiermee werkt de gemeente toe naar een organisatie waarin toegankelijkheid, participatie en inclusiviteit vanzelfsprekend worden meegenomen bij beleidsvorming en uitvoering. Samenhang tussen alle domeinen en programma's binnen de gemeente is daarbij van groot belang.

Het uitvoeringsprogramma bevat concrete acties, verantwoordelijkheden en tijdspaden voor deze bestuursperiode en zijn ondergebracht in drie ontwikkellijnen namelijk:

- inzetten op blijvende bewustwording
- inzetten op toegankelijkheid
- inzetten op procesverbetering

Hiermee geeft de gemeente invulling aan de uitgangspunten van het VN-verdrag Handicap, waarin is vastgelegd dat mensen met een beperking gelijkwaardig moeten kunnen deelnemen aan de samenleving.

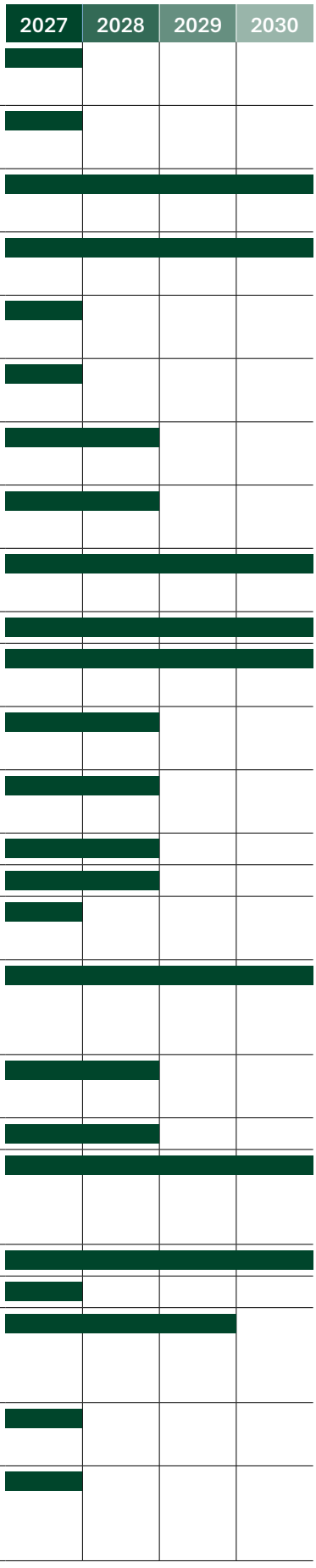
Randvoorwaarden

- Voldoende professionele capaciteit om gemeenschappen, initiatieven, vrijwilligers en mantelzorgers te ondersteunen;
- Voldoende toegankelijk collectief en vrij toegankelijk aanbod;
- Heldere regionale rollen tussen Doorstroompunt, onderwijs, Werkplein, Werkcentrum, gemeente en Stevig Lokaal Team;
- Toegankelijke ontmoetingsplekken en een betaalbaar aanbod van sport, cultuur, bibliotheek en vrijetijdsactiviteiten;
- Begrijpelijke communicatie en dienstverlening voor anderstaligen, laaggeletterden en inwoners met beperkte digitale vaardigheden;
- Goede samenwerking met Meer Moerdijk, Surplus, Bibliotheek West-Brabant, onderwijs, GGD, Woonkwartier, Vluchtelingenwerk, vrijwilligersorganisaties en andere partners;
- Beschikbare en bruikbare gegevens om bereik, deelname, uitval en maatschappelijke resultaten te volgen.

Risico’s

- Er wordt te veel verwacht van persoonlijke netwerken, gemeenschappen en vrijwilligers, waardoor inwoners, mantelzorgers en vrijwilligers worden overvraagd;
- De gemeente of professionele organisaties sturen te veel op wat in de persoonlijke en gemeenschappelijke sociale basis moet gebeuren en sluiten daardoor onvoldoende aan bij de eigen dynamiek en het initiatief van inwoners.
- Versnipperde verantwoordelijkheden en onvoldoende regionale afstemming leiden tot uitval of verlies van contact met jongeren en inwoners.
- Woningtekorten en veranderende landelijke kaders maken duurzame integratie en huisvesting van nieuwkomers moeilijker.
- De beweging naar voren levert niet direct aantoonbare besparingen op, terwijl investeringen nodig zijn en de kosten van zorg en ondersteuning kunnen blijven stijgen.
- Inwoners met beperkte basisvaardigheden of weinig vertrouwen in de overheid worden onvoldoende bereikt.

Prestaties

- We voeren de activiteiten binnen de pijlers van het Programma Nieuwkomers uit.
- We werken aan de duurzame verankering van het programma Nieuwkomers in de lijnorganisatie.
- We bevorderen zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van Oekraïense ontheemden.
- Implementatie(plan) statuswijziging Oekraïne voor interne organisatie en externe partners.
- We verkennen alternatieve huisvestingsvormen voor statushouders in samenhang met Programma 2 Wonen.
- We voeren het koersdocument ‘Werk en participatie nieuwkomers in Moerdijk’ uit.
- We versterken de regionale uitvoeringsstructuur van het Doorstroompunt en Jongerenpunten.
- We evalueren het onderwijsachterstandenbeleid en bereiden beleid vanaf 2028 voor.
- We voeren AZWA uit op basis van de regionale werkagenda en we maken een lokale vertaling.
- We voeren het actieplan suïcidepreventie uit en werken verder aan OKO.
- We versterken de voorwaarden voor een toegankelijke institutionele sociale basis en ondersteunen waar passend gemeenschappen en initiatieven.
- We voeren het lokale plan basisvaardigheden uit en verbinden de uitkomsten aan meedoen, bestaanszekerheid en toegankelijke dienstverlening.
- We evalueren en actualiseren de cultuur- en erfgoednota. We verkennen hierin de ruimte voor talentontwikkeling, waaronder een cultuurmakersplaats.
- We stellen een meerjarenbeleidsplan bibliotheekwerk op.
- We bereiden het advies over de aanwijzing van de streekomroep voor.
- We onderzoeken of voortzetting van de sociale benadering dementie mogelijk en wenselijk is.
- We voeren het inclusiebeleid uit, gericht op toegankelijkheid en meedoen en het wegnemen van drempels in voorzieningen, dienstverlening en openbare ruimte.
- Bij goedkeuring vertalen we de uitkomsten van het onderzoek naar een Jeugdpas naar een concrete werkwijze en toetsen deze binnen een pilot.
- We herzien het (evenementen)subsidiebeleid.
- We verbinden de preventieve aanpak en handhaving met betrekking tot middelengebruik beter met elkaar om middelengebruik onder jongeren terug te dringen en waar mogelijk te voorkomen.
- We voeren het actieplan tegen eenzaamheid uit.
- Evaluatie en actualisatie Sportakkoord Moerdijk (uitvoeringsplan 2023-2026).
- We vertalen de nieuwe specifieke uitkering Sport en Bewegen naar een lokale inzet die sport, bewegen, cultuur, gezondheid en maatschappelijke infrastructuur met elkaar verbindt.
- We verfijnen in 2027 de indicatoren voor de sociale basis, zodat we concreter kunnen meten en rapporteren op relevante uitkomsten.
- We brengen in 2027 de structureel beschikbare gegevens over bereik en deelname aan sport, cultuur, bibliotheek- en ontmoetingsactiviteiten in beeld en vertalen deze naar meetbare indicatoren.

Thema Eén herkenbare inwonersroute en ondersteuning dichtbij

Ambitie

Moerdijk organiseert één herkenbare inwonersroute voor inwoners, gezinnen, professionals en partners. De vraag en situatie van de inwoner staan centraal, niet de wet of regeling. Het Stevig Lokaal Team is geen extra loket, maar de belangrijkste bouwsteen in een route waarin breed wordt gekeken, ondersteuning zoveel mogelijk direct start, regie wordt georganiseerd en waar nodig tijdig wordt op- of afgeschaald.

Strategisch doel

- Inwoners krijgen sneller passende ondersteuning via één herkenbare en toegankelijke route;
- Hulpvragen beginnen met brede vraagverheldering en worden integraal en systeemgericht bekeken over alle relevante leefgebieden;
- Het Stevig Lokaal Team kan lichte, praktische en kortdurende ondersteuning zelf starten en vormt de schakel tussen inwoner, vrij toegankelijke ondersteuning, sociale basis en specialistische hulp;
- Bij meervoudige of complexe problematiek zijn één plan, duidelijke casusregie en waar nodig procesregie georganiseerd;
- Onafhankelijke cliëntondersteuning is zichtbaar onderdeel van toegankelijkheid, vertrouwen en de rechtspositie van inwoners;
- Professionals en partners werken vanuit gezamenlijke afspraken over triage, vraagverheldering, mandaat, gegevensdeling, regie en op- en afschaling.

Effectindicatoren

- Wachttijd en doorlooptijd van aanmelding tot passende ondersteuning;
- Aandeel meervoudige of complexe casussen waarin voortgang actief wordt bewaakt en duidelijke casusregie is belegd;
- Aandeel hulpvragen waarbij ondersteuning vanuit sociale basis, vrij toegankelijk aanbod of Stevig Lokaal Team kan starten;
- Aantal op- en afgeschaalde casussen en ontwikkeling van verwijzingen naar specialistische ondersteuning;
- Gebruik en bekendheid van onafhankelijke cliëntondersteuning;
- Ervaringen van inwoners, professionals en maatschappelijke partners met de inwonersroute.

Nieuwe ontwikkelingen

In 2027 bouwen we voort op de ervaringen uit de proeftuinen die we starten in aanloop naar de vorming van één Stevig Lokaal Team en werken we verder aan een herkenbare inwonersroute. Vanaf 2028 werken we toe naar een structurele inrichting op een schaal die past bij Moerdijk. De definitieve schaal, het aantal proeftuinen en de fasering worden in de uitwerking bestuurlijk vastgesteld.

De ontwikkeling van de inwonersroute en de inrichting van het Stevig Lokaal Team is geen tijdelijk project naast de uitvoering, maar een forse organisatie-ontwikkelopgave voor het domein Mens & Maatschappij. Het vraagt om andere werkprocessen, duidelijke rollen en mandaten, stevige triage, casus- en procesregie, gegevensdeling, monitoring en bestuurlijke sturing. Het team werkt niet als aparte structuur naast maatschappelijke partners, maar als verbindende schakel met huisartsen, onderwijs, welzijn, jongerenwerk, Werkplein, schuldhulpverlening, veiligheidspartners, zorgaanbieders en partners rond nieuwkomers. Deze ontwikkeling kost tijd en aandacht. De komende periode gebruiken we om de contouren te schetsen, starten we met de eerste proeftuinen en werken we samen met onze partners aan de basis van de inwonersroute. Hierin wordt afstemming gezocht met het programma dienstverlening en de ontwikkelingen rond het dorp Moerdijk (Powerport).

De Participatiewet in balans wordt gefaseerd ingevoerd. Binnen West-Brabant-West werken gemeenten en uitvoeringsorganisaties in de keten samen vanuit uitgangspunten als de mens centraal, vertrouwen, maatwerk, nabijheid, samen leren en ontwikkelen en werken met data. We verbinden deze ontwikkeling lokaal aan de brede inwonersroute, zodat ondersteuning rond werk, inkomen en participatie goed aansluit op andere leefgebieden.

Randvoorwaarden

- Heldere bestuurlijke keuzes over schaal, fasering, positionering en mandaat van het Stevig Lokaal Team;
- Voldoende deskundigheid en capaciteit voor brede vraagverheldering, lichte ondersteuning, triage en regie;
- Eenduidige werkprocessen, gegevensdeling en afspraken over privacy, besluitvorming en escalatie;
- Een actueel en toegankelijk overzicht van vrij toegankelijk aanbod, maatschappelijke voorzieningen en specialistische ondersteuning, met zicht op de sociale basis in de gemeente Moerdijk;
- Goede verbinding tussen lokaal georganiseerde ondersteuning en regionaal of extern uitgevoerde taken.

Risico's

- Het Stevig Lokaal Team wordt een extra loket of nieuwe laag in plaats van de praktische vertaling van één vereenvoudigde inwonersroute;
- Rollen en mandaten blijven onduidelijk, waardoor casussen worden overgedragen zonder duidelijke regie;
- Onvoldoende capaciteit of expertise leidt tot langere wachttijden en meer verwijzingen naar specialistische ondersteuning;
- Vrij toegankelijke en specialistische ondersteuning sluiten onvoldoende op elkaar en op het dagelijks leven van inwoners aan, waardoor op- en afschaling niet tijdig plaatsvindt;
- Fasering en verwachtingen lopen vooruit op besluitvorming, uitvoeringskracht en beschikbare middelen.

Prestaties

	2027	2028	2029	2030
• We ontwerpen en implementeren één herkenbare inwonersroute waar ondersteuning breed en integraal start.	■	■		
• We doen in 2027 ervaring op in proeftuinen als tussenstap naar de structurele inrichting van Stevige Lokale Teams.	■			
• We richten het Stevig Lokaal Team vanaf 2028 structureel in.		■	■	■
• We leggen triage, vraagverheldering, casusregie, procesregie en mandaten vast.	■	■		
• We verbinden de sociale basis, vrij toegankelijke ondersteuning, het SLT en specialistische hulp in één werkwijze.	■	■	■	■
• We positioneren onafhankelijke cliëntondersteuning zichtbaar in de inwonersroute.	■	■		
• We monitoren wachttijd, doorlooptijd, overdrachten, op- en afschaling en ervaringen van inwoners en partners.	■	■	■	■
• We borgen signalering en handelen bij (on)veiligheid in de toegang en casusregie en ontwikkelen hiervoor een eenduidige werkwijze.	■	■	■	

Thema Passende ondersteuning en grip op maatwerk

Ambitie

Maatwerk en specialistische ondersteuning blijven beschikbaar voor inwoners die dat echt nodig hebben. We zetten deze ondersteuning passend, tijdig en resultaatgericht in en sturen scherper op instroom, doorstroom, uitstroom, trajectduur, stapeling van zorg, verwijzingen, kwaliteit, rechtmatigheid en kosten. Het uitgangspunt is: zo licht en kort als mogelijk, en zo intensief en langdurig als nodig. Waar dat passend is, verbinden we professionele ondersteuning met het sociale netwerk en de sociale basis, zonder dit als voorwaarde voor maatwerk te zien.

Strategisch doel

- Maatwerk en specialistische ondersteuning worden ingezet wanneer dat nodig is. Brede vraagverheldering, preventie, lichte ondersteuning en passende collectieve alternatieven kunnen, waar mogelijk, voorkomen waar mogelijk dat zwaardere of langduriger ondersteuning nodig is;
- Ondersteuning wordt tijdig geëvalueerd, blijft alleen ingezet zolang die passend en effectief is en wordt waar mogelijk actief afgebouwd of beëindigd;
- Er blijft voldoende en passend aanbod beschikbaar voor kwetsbare inwoners en gezinnen met complexe problematiek;
- We ontwikkelen passende, collectieve en doelmatige alternatieven voor bestaande zware of langdurige ondersteuning;
- Voor Wmo versterken we reablement, eigen regie, behoud of herstel van vaardigheden en ondersteuning dichtbij;
- Voor Jeugd versterken we de pedagogische basis, normaliseren we waar mogelijk, kijken we naar het gezinssysteem en verbeteren we toegang en verwijzing;
- Contractmanagement, accounthouderschap, kwaliteit, rechtmatigheid en lokale regie op regionaal en extern uitgevoerde ondersteuning worden versterkt.

Effectindicatoren

- Aantal en aandeel jeugdigen met jeugdhulp en inwoners met een Wmo-maatwerkarrangement;
- Instroom, doorstroom, uitstroom en afschaling binnen Jeugd en Wmo;
- Gemiddelde wachttijd, trajectduur, verlengingen, her-instroom en stapeling van voorzieningen;
- Kosten per cliënt en per traject en ontwikkeling van de duurste en meest complexe casuïstiek;
- Aandeel trajecten dat tijdig is geëvalueerd en aantoonbaar bijdraagt aan afgesproken resultaten;
- Aantal en bereik van collectieve, vrij toegankelijke of doelmatige alternatieven;
- Ontwikkeling van jeugdbeschermingsmaatregelen, uithuisplaatsingen en gesloten plaatsingen;
- Realisatie ten opzichte van begroting en prognose.

Nieuwe ontwikkelingen

Jeugd

De om- en afbouw van JeugdzorgPlus, gerealiseerd in 2030, vraagt om doorontwikkeling van veilige en passende specialistische alternatieven en om een zorgvuldig vervolgperspectief in individuele casuïstiek. Moerdijk zet in op het voorkomen van uithuisplaatsingen als dat veilig en verantwoord kan. Daarbij kijken we naar het hele gezinssysteem en betrekken we, waar passend en verantwoord, het sociale netwerk en de sociale basis.

We ontwikkelen ambulante, gezinsgerichte en waar passend collectieve alternatieven, zo thuisnabij mogelijk en in samenhang met onder meer onderwijs.

De afbouw van JeugdzorgPlus en andere zware vormen van ondersteuning kan alleen verantwoord als er tegelijk voldoende veilige en passende alternatieven worden opgebouwd. Het gaat daarbij om een samenhang van preventie, ambulante en gezinsgerichte ondersteuning en specialistische alternatieven.

Landelijke ontwikkelingen, waaronder de reikwijdte van de Jeugdwet en de ontwikkelingen binnen het programma Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming, vertalen we naar lokale en regionale beleidskeuzes.

Het Rekenkameronderzoek Jeugd onderstreept het belang van scherpere sturing op instroom, doorstroom, uitstroom, wachttijden, kostenontwikkeling, resultaten, data en monitoring. Daarom volgen we de ontwikkeling van maatwerk systematisch en analyseren we periodiek de duurste en meest complexe casuïstiek. We verduidelijken de profielen en verantwoordelijkheden van jeugdprofessionals en versterken de afspraken met verwijzers en zorgaanbieders.

Om beter grip te krijgen op de voortgang van jeugdcasuïstiek willen we de uitvoering versterken met een procesregisseur en procesondersteuner jeugd. De procesregisseur ondersteunt de regie op complexe casuïstiek en bewaakt voortgang en doorlooptijden. De procesondersteuner zorgt voor procesbewaking, overzicht en tijdige opvolging van acties. Zo willen we stagnatie eerder signaleren en casussen, waar mogelijk en verantwoord, sneller afschalen of afronden.

Verordening Jeugdhulp en verwijzers

In 2027 stellen we een nieuwe Verordening Jeugdhulp vast. Daarin verduidelijken we, binnen de wettelijke kaders, de reikwijdte van de Jeugdwet, de rol en verantwoordelijkheid van ouders, de toegang en de criteria voor individuele voorzieningen.

Met verwijzers werken we concrete afspraken uit over inhoudelijke verantwoordelijkheid, passende inzet, evaluatie en budgetbewust verwijzen. Daarbij onderzoeken we binnen welke juridische, contractuele en uitvoerbare kaders financiële verantwoordelijkheid verder kan worden vormgegeven.

Wmo

Binnen de Wmo versterken we reablement, eigen regie en het behoud of herstel van vaardigheden. Niet de voorziening, maar het dagelijks functioneren en wat een inwoner kan behouden of opnieuw kan leren, staan centraal. We actualiseren beleid en beleidsregels en verbinden de Wmo aan ouderenbeleid, wonen, mantelzorg, eenzaamheid, publieke gezondheid en de brede inwonersroute.

Contractering, kwaliteit en rechtmatigheid

Een groot deel van de ondersteuning wordt regionaal of via partners uitgevoerd. Regionaal waar het moet en lokaal waar het kan, maar altijd met duidelijke lokale regie. We versterken het lokale contractmanagement en accounthouderschap en zorgen voor tijdige en eenduidige signalering richting regionale contractmanagementstructuren. Contracten en opdrachten koppelen we aan resultaten, kwaliteit, rechtmatigheid, gebruik, op- en afschaling en kosten. Misbruik, fraude en oneigenlijk gebruik worden voorkomen we en pakken we aan als dat nodig is.

Randvoorwaarden

- Goede verbinding met huisartsen, gecertificeerde instellingen, specialistische zorg, onderwijs en lokale voorzieningen;
- Een voldoende dekkend en passend zorg- en ondersteuningslandschap, waarin preventieve, vrij toegankelijke, ambulante en specialistische ondersteuning samen beschikbaar zijn;
- Voldoende kennis en expertise bij professionals in de toegang en het Stevig Lokaal Team;
- Doorontwikkeling van contractmanagement, procesregie en kwaliteitssturing;
- Tijdige beschikbaarheid van passende ondersteuning;
- Betrouwbare gegevens over verwijzingen, gebruik, trajectduur, stapeling, resultaten en kosten;
- Heldere afspraken met regionale samenwerkingsverbanden, aanbieders en uitvoeringspartners;
- Samenhangend aanbod met aandacht voor bestaanszekerheid, veiligheid, wonen, onderwijs en ondersteuning van het gezinssysteem.

Risico's

- De uitgaven blijven stijgen ondanks preventie, betere toegang en maatregelen voor doelmatigheid;
- Personeelstekorten en beperkte beschikbaarheid van passende zorg leiden tot wachttijden, escalatie of dure noodoplossingen;
- Onvoldoende zicht op verwijzingen, trajectduur, stapeling en resultaten belemmert tijdige bijsturing;
- De afbouw van voorzieningen loopt sneller dan de opbouw van veilige en passende alternatieven;
- Regionale keuzes en contracten sluiten onvoldoende aan op de lokale doelen en financiële opgave van Moerdijk.

Prestaties

	2027	2028	2029	2030
• We ontwikkelen alternatief aanbod voor wanneer sprake is van een wachttijd of wachtlijst.	■	■	■	
• We ontwikkelen reablement binnen Wmo verder en borgen dit in toegang en uitvoering.	■	■	■	■
• We verduidelijken en implementeren profielen van jeugdprofessionals.	■	■		
• We analyseren periodiek de tien duurste en meest complexe jeugdcasussen en vertalen uitkomsten naar maatregelen.	■	■	■	■
• We ontwikkelen passende collectieve en doelmatige alternatieven voor bestaande zware of langdurige ondersteuning.	■	■	■	■
• We stellen in 2027 de nieuwe verordening Jeugdhulp vast en implementeren deze, inclusief duidelijkheid over ouderlijke verantwoordelijkheid binnen wettelijke kaders.	■	■		
• We versterken afspraken met verwijzers en aanbieders over resultaat, evaluatie, trajectduur, op- en afschaling.	■	■	■	■
• We monitoren instroom, doorstroom, uitstroom, wachttijden, stapeling, trajectduur en kosten.	■	■	■	■
• We versterken procesregie en procesondersteuning Jeugd en bewaken daarmee actief voortgang, doorlooptijden, afschaling en afronding van casuïstiek.	■	■	■	■
• We werken met verwijzers concrete afspraken uit over inhoudelijke verantwoordelijkheid, passende inzet, evaluatie en budgetbewust verwijzen en onderzoeken binnen welke kaders financiële verantwoordelijkheid verder kan worden vormgegeven.	■	■		

Overkoepelend: Opgavegericht, datagedreven en gezamenlijk sturen

Ambitie

Moerdijk stuurt op maatschappelijke opgaven, niet op losse dossiers of alleen op budgetten. We verbinden maatschappelijke doelen, prestaties, uitvoering, ervaringen van inwoners, kwaliteit, rechtmatigheid, financiën en verantwoording in één vaste sturingslijn. Daardoor kunnen management, college en raad volgen of de beweging 'naar voren' echt plaatsvindt, wat die oplevert en waar bijsturing nodig is. Dit vraagt nog om scherpere afspraken, voldoende capaciteit en een uitwerking van de kaders.

Effectindicatoren

- Ontwikkeling van de totale zorg- en ondersteuningskosten ten opzichte van begroting en prijsindexatie;
- Instroom, doorstroom, uitstroom en afschaling binnen Jeugd en Wmo;
- Wachttijd en doorlooptijd van de inwonersroute, Jeugd en Wmo;
- Trajectduur, verlengingen, herinstroom en stapeling van ondersteuning;
- Bereik en gebruik van preventief en vrij toegankelijk aanbod, aangevuld met relevante uitkomsten uit de monitor sociale basis;
- Kwaliteit, rechtmatigheid, ervaringen van inwoners en cliënten en resultaten van aanbieders en partners;
- Voortgang van de financiële taakstelling en afwijkingen tussen begroting, prognose en realisatie.

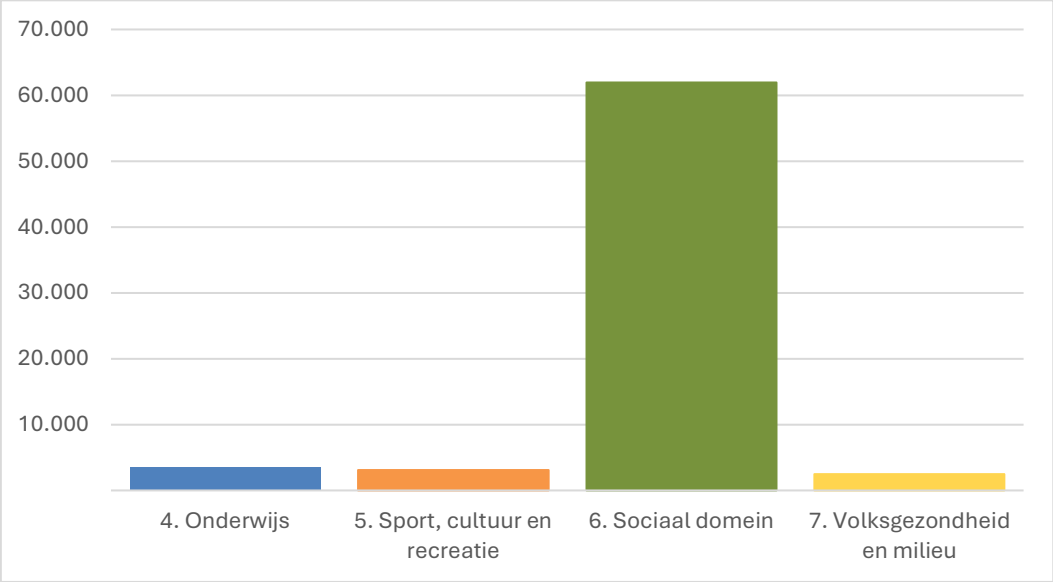
Prestaties

	2027	2028	2029	2030
• We ontwikkelen en implementeren een dashboard sociaal domein dat inhoud, uitvoering, kwaliteit en financiën verbindt.	■			
• We voeren een vaste sturingscyclus in die dashboard, monitoring en P&C met elkaar verbindt.	■			
• We rapporteren periodiek over inhoudelijke resultaten, uitvoering, kwaliteit, rechtmatigheid en kosten.	■			
• We benutten ervaringen van inwoners, adviesraad, professionals en partners bij monitoring en bijstelling.	■			
• We maken zichtbaar wat lokaal, regionaal en via partners wordt uitgevoerd, wie eigenaar is en welke financiële effecten optreden.	■			

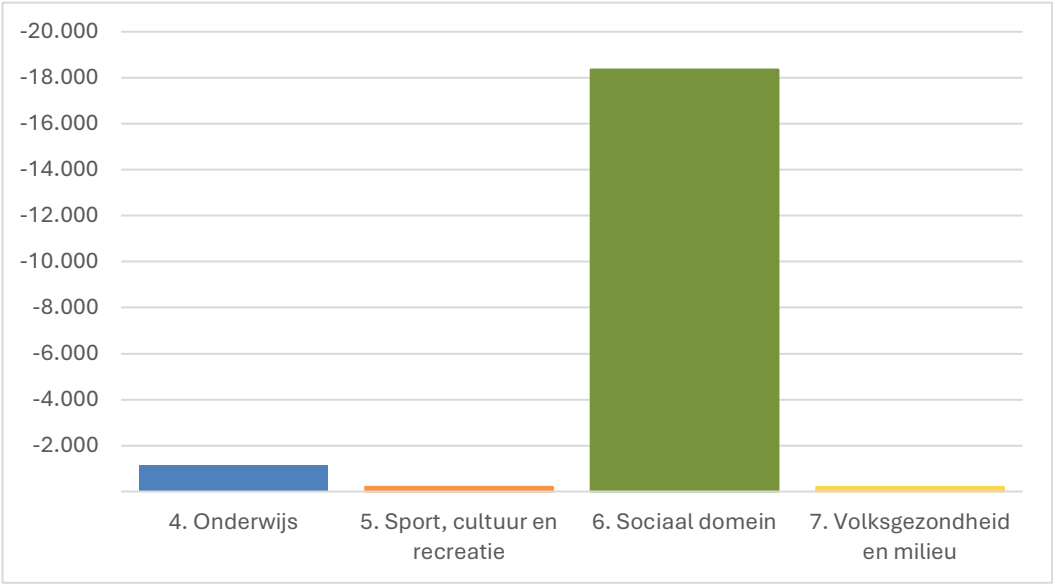
Lasten en baten 2027

bedragen x € 1.000

Lasten: € 70.988

Baten: € 19.870

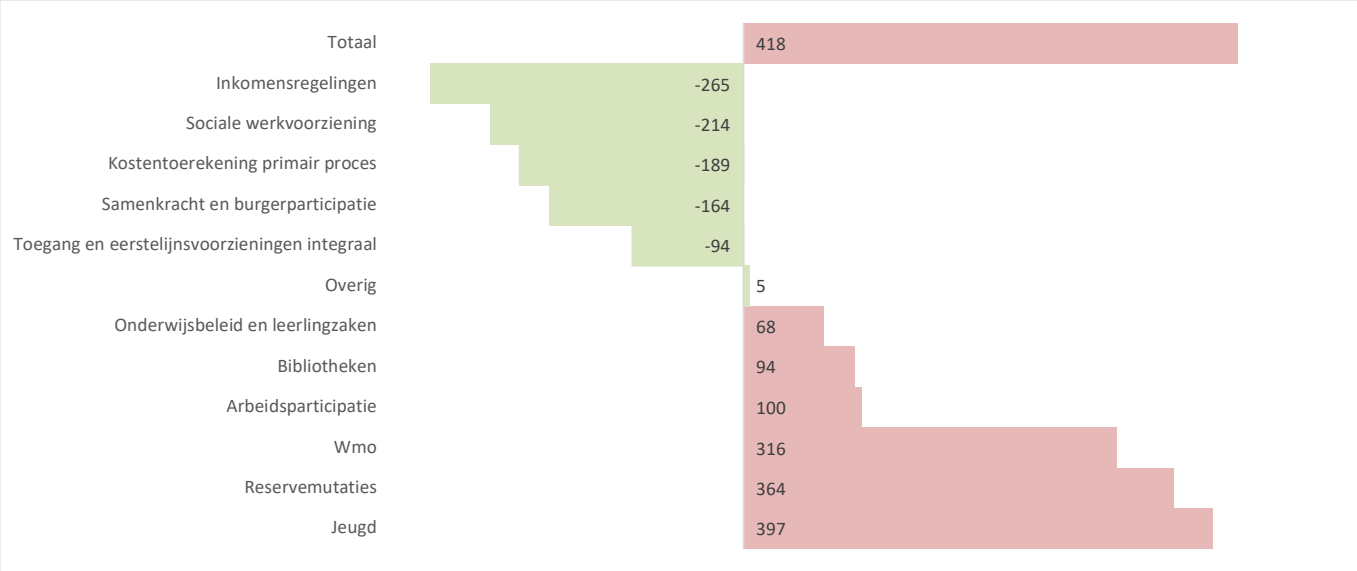
Overzicht taakvelden

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026			Begroting 2027			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2026	Baten 2026	Saldo 2026	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
4. Onderwijs	**3.587**	**-1.245**	**2.342**	**3.519**	**-1.117**	**2.402**	**2.402**	**2.402**	**2.402**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	3.587	-1.245	2.342	3.519	-1.117	2.402	2.402	2.402	2.402
5. Sport, cultuur en recreatie	**2.962**	**-281**	**2.681**	**3.091**	**-215**	**2.877**	**2.872**	**2.872**	**2.872**
5.1 Sportbeleid en activering	1.051	-221	830	1.079	-192	888	888	888	888
5.3 Cultuurpresentatie, prod., particip.	721	-23	698	744	-23	721	716	716	716
5.6 Media	1.190	-37	1.153	1.268	0	1.268	1.268	1.268	1.268
6. Sociaal domein	**60.729**	**-17.008**	**43.721**	**61.906**	**-18.346**	**43.559**	**42.661**	**42.820**	**42.749**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	9.313	-5.987	3.326	8.762	-5.742	3.020	2.594	2.600	2.606
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	593	0	593	612	0	612	611	611	611
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen jeugd	2.501	0	2.501	2.372	0	2.372	2.372	2.372	2.372
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal	869	0	869	724	0	724	724	724	724
6.3 Inkomensregelingen	16.378	-10.720	5.658	17.639	-12.277	5.362	5.231	5.231	5.231
6.4 WSW en beschut werk	3.164	0	3.164	2.948	0	2.948	2.843	2.783	2.692
6.5 Arbeidsparticipatie	775	0	775	879	0	879	836	849	862
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	2.346	-17	2.329	2.394	-18	2.377	2.356	2.356	2.356
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	4.970	-283	4.687	5.039	-310	4.729	4.809	4.909	4.909
6.712 Begeleiding (Wmo)	3.959	0	3.959	4.164	0	4.164	4.241	4.341	4.341
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	2.322	0	2.322	2.521	0	2.521	2.521	2.521	2.521
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	6.949	0	6.949	7.324	0	7.324	6.906	6.906	6.906
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	751	0	751	786	0	786	786	786	786
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	11	0	11	11	0	11	11	11	11
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	4.421	0	4.421	4.476	0	4.476	4.476	4.476	4.476
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	11	0	11	11	0	11	11	11	11
6.791 PGB Wmo	221	0	221	243	0	243	243	243	243
6.792 PGB jeugd	200	0	200	200	0	200	200	200	200
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	-730	0	-730	-686	0	-686	-590	-590	-590
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	52	0	52	52	0	52	52	52	52
6.821 Jeugdbescherming	766	0	766	766	0	766	766	766	766
6.822 Jeugdreclassering	78	0	78	78	0	78	78	78	78
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	179	0	179	180	0	180	176	176	176
6.92 Coördinatie en beleid jeugd	629	0	629	410	0	410	410	410	410
7. Volksgezondheid en milieu	**2.479**	**-158**	**2.320**	**2.472**	**-192**	**2.280**	**2.278**	**2.278**	**2.278**
7.1 Volksgezondheid	2.479	-158	2.320	2.472	-192	2.280	2.278	2.278	2.278
Saldo baten en lasten	**69.757**	**-18.692**	**51.065**	**70.988**	**-19.870**	**51.119**	**50.213**	**50.372**	**50.301**
0.10 Mutaties reserves	8.446	-9.380	-934	0	-569	-569	-128	-134	-88
Resultaat na bestemming	**78.203**	**-28.071**	**50.132**	**70.988**	**-20.439**	**50.549**	**50.085**	**50.237**	**50.213**

Analyse Programma 4

Baten en Lasten Programma 4 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	2029	2030
Totaal Lasten	64.810	69.757	70.988	69.787	69.849	69.608
Totaal Baten	-19.243	-18.692	-19.870	-19.574	-19.477	-19.307
Resultaat voor bestemming	45.567	51.065	51.119	50.213	50.372	50.301
Storting in reserves	1.559	8.446	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	-562	-9.380	-569	-128	-134	-88
Resultaat na bestemming	46.564	50.132	50.549	50.085	50.237	50.213
Verschil t.o.v. 2026			418			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2026

Het verschil op programma 4 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2027 ten opzichte van 2026 bedraagt ca € 418.000 nadelig. Ten opzichte van de totale lasten binnen dit programma is dat een afwijking van afgerond 1%.

Ten opzichte van 2026 zijn zowel de lasten als baten binnen dit programma met ca. € 1,2 miljoen gestegen. Verder wordt naar verwachting per saldo ca. € 0,4 miljoen minder uit de reserves ontrokken.
Hogere lasten doen zich vooral voor binnen de Wmo, jeugd en inkomensregelingen. Voor de inkomensregelingen geldt dat hier ook hogere opbrengsten tegenover staan in de vorm van de BUIG middelen die de gemeente vanuit het Rijk ontvangt. Tot slot wordt ten opzichte van 2026 per saldo minder onttrokken uit de reserves omdat in 2026 diverse incidentele uitgaven uit de reserves worden gedekt.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2026 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag (x € 1.000)	%	V/N	Toelichting
Inkomensregelingen	-265	-2%	V	Ten opzichte van 2026 worden per saldo lagere lasten verwacht. Dit komt voornamelijk doordat op basis van de begroting 2027-2030 van het Werkplein de budgetten zijn bijgesteld. Een groot deel van de kosten van het Werkplein heeft betrekking op het verstrekken van bijstandsuitkeringen. Gemeenten ontvangen hiervoor middelen van het Rijk, de zogenoemde BUIG-middelen. Conform het in de kadernota vastgestelde uitgangspunt is in de begroting ervan uitgegaan dat de ontwikkeling van de gemeentelijke bijdrage aan Werkplein voor deze uitkeringen gelijk oploopt met de ontwikkeling van de BUIG-middelen die we van het Rijk ontvangen. Daardoor heeft dit onderdeel per saldo geen effect op het begrotingsresultaat van de gemeente. Een aantal onderdelen van de begroting van het Werkplein worden niet vanuit de BUIG - middelen gefinancierd. Op basis van de begroting van het Werkplein worden op die onderdelen (o.a. bedrijfsvoering kosten en bijzondere bijstand), lagere kosten verwacht.
Sociale werkvoorziening	-214	-7%	V	De lasten nemen ten opzichte van 2026 voornamelijk af door een lagere deelnemersbijdrage aan de GR WVS. De deelnemersbijdrage is begroot conform de begroting 2027 van WVS, die (samen met de begrotingen van de andere verbonden partijen) in de commissievergadering van 26 mei 2026 en de raadsvergadering van 11 juni 2026 is behandeld.
Samenkracht en burgerparticipatie	-164	-26%	V	De lasten vallen ten opzichte van 2026 lager uit. Dit komt voornamelijk doordat bij de vaststelling van de jaarrekening 2025 (raadsvergadering 9 juli 2026) € 150.000 in 2026 beschikbaar is gesteld ten behoeve van het organiseren van actietafels in 2026. Conform raadsbesluit worden deze uitgaven gedekt uit de reserve nieuwkomers (zie ook het onderdeel reservemutaties).
Kostentoerekening primair proces	-189	-3%	V	De loonkosten en andere indirecte kosten van de primaire afdelingen worden op basis van de verwachte urenbesteding toegerekend aan de diverse programma's en taakvelden van de gemeente. Per saldo heeft deze verdeling geen invloed op het begrotingsresultaat. Aan programma 4 worden ten opzichte van 2026 minder primaire kosten toegerekend.
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal	-94	-12%	V	Ten opzichte van 2027 ontstaan voornamelijk lagere lasten doordat in de 1e bestuursrapportage 2026 incidentele middelen beschikbaar zijn gesteld t.b.v. een eenmalige extra bijdrage van € 82.000 aan Veilig Thuis, waarover de gemeenteraad destijds per informatiebrief (d.d. 28 april 2026) is geïnformeerd. Daarnaast zijn er divers kleinere mutaties ontstaan (€ 12.000 V).
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	68	2%	N	Door diverse oorzaken nemen de lasten ten opzichte van 2026 per saldo met € 68.000 toe. Dit komt onder andere door bijstellingen ten aanzien van het Regionaal Bureau Leren West-Brabant (RBL) en het leerlingenvervoer.
Bibliotheken	94	8%	N	De subsidie aan Bibliotheek West-Brabant neemt ten opzichte van 2026 toe. Zoals in de Kadernota 2027-2030 is toegelicht betreft dit benodigde indexering van de subsidie (i.r.t. stijgende personeelskosten) en middelen om de programma's Bibliotheek op School (dBOS) en BoekStart in de kinderopvang op het gevraagde peil te houden.
Arbeidsparticipatie	100	14%	N	De deelnemersbijdrage aan de GR Werkplein stijgt ten opzichte van 2026 (€ 100.000 N). De hogere deelnemersbijdrage is conform de begroting 2027 van de GR Werkplein, die (samen met de begrotingen van de andere verbonden partijen) in de commissievergadering van 26 mei 2026 en de raadsvergadering van 11 juni 2026 is behandeld.
Wmo	316	3%	N	De grootste kostenstijging binnen de Wmo betreft de begeleiding en huishoudelijke hulp. De raming is bijgesteld op basis van actuele gegevens over het aantal indicaties en de geïndexeerde tarieven (€ 267.000 N). Daarnaast zijn er diverse kleinere mutaties ontstaan (€ 49.000 N).
Reservemutaties	364	5%	N	Reservemutaties hebben een incidenteel karakter en kunnen per jaar dan ook verschillen. Ten opzichte van 2026 wordt minder uit de reserves onttrokken. Dit komt onder andere doordat de gemeenteraad bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2025 heeft besloten om ten behoeve van de voortgang van een aantal overlopende zaken vanuit 2025 naar 2026 diverse budgetten opnieuw beschikbaar te stellen. Binnen programma 4 betreft dit € 120.000, wat betrekking heeft op uitgaven m.b.t. het programma OKO. Daarnaast stond in 2026 een onttrekking van ca. € 100.000 uit de reserve sociaal domein begroot. Daarnaast is in 2026 een onttrekking uit de reserve Nieuwkomers begroot van € 150.000 t.b.v. de organisatie van de actietafels binnen het programma nieuwkomers (zie ook de toelichting bij "samenkracht en burgerparticipatie". Voor een nader inzicht in de reservemutaties wordt ook verwezen naar het overzicht "incidentele baten en lasten" en het overzicht "structurele reservemutaties". Ook is in de bijlagen een meerjarig verloopoverzicht terug te vinden van de gemeentelijke reserves. Hierbij geldt dat aan alle reservemutaties ten alle tijde een raadsbesluit ten grondslag ligt.

Onderwerp	Bedrag (x € 1.000)	%	V/N	Toelichting
Jeugd	397	2%	N	De afgelopen jaren zijn de kosten binnen het sociaal domein, en in het bijzonder in de jeugdzorg, aanzienlijk gestegen. Deze taken worden bekostigd uit het Gemeentefonds, maar dat budget staat inmiddels zwaar onder druk. De budgetten t.b.v. jeugdzorg zijn in deze begroting verwerkt conform de bijstellingen zoals die in de kadernota 2027-2030 waren opgenomen. In de beleidstekst van programma 4 wordt nader ingegaan op opgave om het sociaal domein financieel beheersbaar te houden.
Overig	5		N	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**418**		**N**	

Verbonden Partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen “Ondersteuning voor mensen die het écht nodig hebben” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)
- Openbare Gezondheidszorg West-Brabant (GGD)
- Stichting Openbare Onderwijs West-Brabant
- Leerplicht en Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten regio West-Brabant.

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Partnerschap in een veranderende samenleving

Moerdijk wil een gemeente zijn die dichtbij is, duidelijk communiceert en zorgvuldig samenwerkt met inwoners, ondernemers en partners. Bij besluiten die mensen raken, betrekken we inwoners op tijd en op een begrijpelijke manier. We kiezen voor participatie met heldere afspraken, goede terugkoppeling en realistische verwachtingen.

We werken gebiedsgericht via de stads- en dorpstafels. Zo sluiten we beter aan op wat lokaal nodig is en ondersteunen we initiatieven uit de samenleving. Ook in ons bestuur kiezen we voor realisme en transparantie. We doen geen beloftes die we niet kunnen waarmaken en maken alleen afspraken die uitvoerbaar en betaalbaar zijn.

Onze dienstverlening moet persoonlijk, betrouwbaar en duidelijk zijn. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties moeten snel weten waar zij aan toe zijn. Daarom maken we regelingen en processen beter vindbaar en toegankelijk, en informeren we mensen tijdig over keuzes die hen raken.

Thema Regionale samenwerking

Ambitie

Moerdijk stelt de maatschappelijke opgaven centraal en werkt regionaal samen om haar doelen te bereiken. We zijn in deze samenwerkingen een betrouwbare partner en zijn transparant over onze doelen en inzet. We werken samen op basis van vertrouwen en houden rekening met de belangen van onze samenwerkingspartners. Omdat onze capaciteit beperkt is, maken we keuzes over waar we ons op richten.

Strategisch doel

- We geven de regionale samenwerking effectief vorm en professionaliseren deze, zodat we onze maatschappelijke opgaven en ambities kunnen realiseren.
- We houden grip op onze verbonden partijen.

Effectindicatoren

- Goede overdracht van taken en middelen van de RWB naar de stedelijke regio's en de Baronie.
- Heldere en actuele processen voor de P&C-cyclus van verbonden partijen.
- Goede samenwerking tussen regiefunctionarissen, college en raadsambassadeurs, zodat iedereen vanuit de eigen rol bijdraagt aan grip op verbonden partijen.

Nieuwe ontwikkelingen

Samenwerking op de I

In 2027 leggen we afspraken over de samenwerking op de I vast in een samenwerkingsovereenkomst. Voor de informatievoorziening werken we samen met gemeenten en het Werkplein die op het gebied van automatisering al samenwerken binnen ICT-WBW. We werken samen aan het verminderen van kwetsbaarheden en werken daarbij vanuit een gezamenlijk informatiebeveiligingsbeleid en een gezamenlijk informatiebeleidsplan. Zo zijn collega's inzetbaar voor meerdere gemeenten.

Gemeenschappelijke regeling Jeugdregio West-Brabant West

De negen gemeenten in West-Brabant West werken al ruim tien jaar samen op het gebied van jeugdzorg. Die samenwerking werkt goed. Op grond van de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg moeten jeugdhulpregio's vanaf 1 januari 2027 een gemeenschappelijke regeling inrichten. In 2026 bereiden we die regeling voor. In 2027 start de samenwerking formeel.

Vastleggen takenpakket Regio West-Brabant en goede overdracht van taken
In 2027 passen we de gemeenschappelijke regeling van Regio West-Brabant (RWB) aan, zodat die aansluit op het nieuwe takenpakket. Vanaf 2027 voert RWB alleen nog taken uit op het gebied van arbeidsmobiliteit, kleinschalig collectief vervoer en regioarcheologie.

Op 1 januari 2027 draagt RWB de taken op het gebied van economie over aan Regio de Baronie en Stedelijke Regio West-Brabant. De bijdrage aan REWIN loopt in 2027 nog via de begroting van Regio West-Brabant. Eind 2027 is ook deze bijdrage op een rechtmatige manier buiten de begroting van RWB georganiseerd.

Randvoorwaarden

Vraagstukken op het gebied van wonen, economie, bereikbaarheid, energie en zorg houden niet op bij de gemeentegrens. Daarnaast wordt regionale samenwerking steeds belangrijker om in aanmerking te komen voor rijksgelden, gezamenlijk sterker te kunnen lobbyen en plannen daadwerkelijk tot uitvoering te brengen. Om onze doelen te bereiken, zijn we steeds afhankelijker van wisselende netwerken.

Juist daarom is het van belang dat wij als gemeente actief en stevig aan tafel zitten in regionale overleggen. Dat vraagt om duidelijke regie, focus en een samenhangende inzet. Alleen deelnemen is niet genoeg; we moeten richting kunnen geven, prioriteiten kunnen stellen en ervoor zorgen dat regionale afspraken aansluiten bij onze lokale belangen en ambities.

Door het grote aantal regionale tafels en de beperkte capaciteit is goede afstemming over de inzet van capaciteit essentieel.

Risico's

In regionale samenwerking zijn we altijd afhankelijk van anderen. Of we onze doelen halen, hangt af van de mate waarin we andere gemeenten kunnen overtuigen van onze standpunten.

Prestaties

	2027	2028	2029	2030
• GR Jeugdregio West-Brabant-West	■			
• Overdracht taken RWB en verankeren in gemeenschappelijke regeling RWB	■			
• Borgen van de samenwerking na het sluiten van een overeenkomst van de samenwerking op de I (informatievoorziening)	■			

Thema Participatie

Ambitie

We worden steeds vaker geconfronteerd met opgaven die niet door één organisatie, of door de gemeente alleen, kunnen worden opgelost. Samenwerking en participatie zijn daarom essentieel. We weten dat we niet iedereen altijd tevreden kunnen stellen vanwege de verschillende wensen en belangen. Dat is daarom ook geen haalbaar doel van participatie. We willen wel dat inwoners kunnen zeggen: “Ik ben het niet overal mee eens, maar ik begrijp het besluit en voel me serieus genomen.”

Onze ambitie is dat inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners de gemeente Moerdijk ervaren als dichtbij, persoonlijk, duidelijk, betrouwbaar en inclusief.

Strategisch doel

- We zijn duidelijk over hoe inwoners betrokken kunnen zijn bij plannen en besluiten die hen raken. We betrekken inwoners tijdig en op een begrijpelijke manier. Daarbij zorgen we voor duidelijke informatie, voorspelbare participatiemomenten en laagdrempelige mogelijkheden om mee te denken of mee te doen. We zorgen bovenal voor heldere communicatie, goede afspraken vooraf en een duidelijke terugkoppeling.
- We ontwikkelen een helder proces om initiatieven uit de samenleving goed uit te werken en te realiseren.
- We werken gebiedsgericht samen aan vragen en opgaven. We kennen de gebieden, de netwerken en de behoeften van onze inwoners. Daarom blijven we investeren in de samenwerking tussen de gebiedstafels, het college van B&W en de ambtelijke organisatie.
- We zorgen voor inclusieve participatie, zodat iedereen kan meedoen en zijn of haar stem kan laten horen. Daarbij zoeken we ook naar nieuwe participatiemethoden om moeilijk bereikbare doelgroepen, zoals jongeren, te betrekken.

Effectindicatoren

- Meten en monitoren van de gemeentelijke score op samenwerken vanuit de burgerpeiling en www.waarstaatjegemeente.nl.
- Waardering voor de inspanningen van de gemeente.
- Waardering voor de samenwerking met inwoners.

Nieuwe ontwikkelingen

Uitvoering van de nieuwe participatieverordening en het participatiebeleid

In 2026 stellen we een nieuwe participatieverordening en nieuw participatiebeleid op. In 2027 starten we met de uitvoering daarvan. In de participatieverordening staan de spelregels voor een zorgvuldig proces met inwoners en organisaties. De uitgangspunten van het participatiebeleid sluiten aan bij de visie en ambitie van het programma Dienstverlening: persoonlijk, meedenkend, betrouwbaar, volledig en duidelijk.

Risico’s

- Inwoners hebben behoefte aan een vast aanspreekpunt per gebied. Daarom zijn personele wisselingen bij de gebiedscoördinatoren een risico. We beperken dat risico met een heldere en persoonlijke overdracht tussen gebiedscoördinatoren en betrokken vrijwilligers.
- Ook kan onduidelijkheid ontstaan over de rollen tussen de gemeente en vrijwilligers. Daarom hebben we samenwerkingsafspraken gemaakt tussen de gebiedstafels en de gemeente, en reflecteren we daar regelmatig op.
- Een ander risico is dat medewerkers de nieuwe werkwijzen en spelregels uit het participatiebeleid en de participatieverordening niet op tijd kennen of niet goed kunnen toepassen. Daarom trainen we medewerkers in het vormgeven van participatietrajecten. Ook leiden we een aantal medewerkers op als ‘participatieambassadeur’. Zij worden binnen hun organisatieonderdeel adviseur en aanspreekpunt.

Prestaties

	2027	2028	2029	2030
• Uitvoeren van de nieuwe participatieverordening en het participatiebeleid	■	■	■	■
• We voegen het kopje participatie toe aan alle raadsvoorstellen, zodat de raad weet op welke manier participatie gaat plaatsvinden of heeft plaatsgevonden.	■			
• Ontwikkelen van manieren om een bredere vertegenwoordiging van inwoners te betrekken.	■	■		
• Trainen van medewerkers in vormgeven participatietrajecten en een groep als participatieambassadeurs	■	■		
• Inrichting van een proces voor kleine fysieke en sociale initiatieven	■			

Thema Informatisering en procesgericht werken

Ambitie

We streven naar een toekomstbestendige informatievoorziening en een procesgerichte organisatie die de maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities optimaal ondersteunt. We versterken de kwaliteit van onze dienstverlening en effectiviteit van onze bedrijfsvoering door:

- Processen steeds te verbeteren;
- Informatie en data doelgericht te gebruiken;
- Digitale mogelijkheden verantwoord toe te passen.

We zorgen voor een veilige, betrouwbare en toekomstbestendige digitale werkomgeving, waarin medewerkers goed kunnen samenwerken en inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners kunnen rekenen op een professionele, toegankelijke en betrouwbare gemeente.

Strategisch doel

Moerdijk werkt aan een toekomstbestendige, digitale organisatie die inwoners, ondernemers en bestuur betrouwbaar, efficiënt en veilig ondersteunt. We richten ons daarvoor op onderstaande strategische doelen:

- We verbeteren, vereenvoudigen en standaardiseren onze bedrijfsprocessen. Zo wordt de dienstverlening efficiënter, van betere kwaliteit en minder kwetsbaar.
- We zetten kunstmatige intelligentie verantwoord en doelgericht in, passend bij de gemeentelijke visie op AI.
- We vergroten de AI-kennis van onze medewerkers. Zo kunnen zij AI-toepassingen bewust, verantwoord en effectief inzetten.
- We versterken datagedreven werken, zodat we betrouwbare data gebruiken voor sturing, monitoring, beleid en verantwoording.
- We vergroten continue onze digitale weerbaarheid door risico's te beheersen en informatieveiligheid te versterken via een goed werkend Information Security Management System (ISMS) waarbij monitoring, evaluatie en verbetering zijn geborgd volgens de PDCA-cyclus (Plan-Do-Check-Act).
- We maken informatieveiligheid en privacy een verantwoordelijkheid van de hele organisatie. Zo voldoen we aan wet- en regelgeving, beheersen we risico's en behouden we het vertrouwen van inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners.
- We zorgen voor betrouwbare en goed beheerde informatie en gegevens van goede kwaliteit als basis voor een transparante, rechtmatige en doelmatige uitvoering van onze taken.

Effectindicatoren

- Gemeentelijke processen zijn aantoonbaar verbeterd en geactualiseerd en vastgelegd in de procesapplicatie.
- Medewerkers hebben aantoonbaar meer kennis van AI doordat we minimaal drie organisatiebrede opleidings- en bewustwordingsactiviteiten uitvoeren.
- Beleidsvoorstellen en bestuurlijke besluiten worden, waar dat past, onderbouwd met gevalideerde en betrouwbare data.
- Het Information Security Management System (ISMS) is actueel en werkt volgens de PDCA-cyclus. Het vormt de basis voor continue verbetering van de informatiebeveiliging.
- Bestuur, management en proceseigenaren nemen zichtbaar verantwoordelijkheid voor informatieveiligheid en privacy door deelname aan bewustwordings- en opleidingsactiviteiten.
- De kwaliteit van informatiebeheer, privacy en informatiebeveiliging verbetert aantoonbaar door opvolging van aanbevelingen uit onder meer ENSIA, de Woo-monitor en andere audits en verantwoordingsinstrumenten.

Nieuwe ontwikkelingen

Verankeren van procesgericht werken

In 2027 zetten we een volgende stap in het verder verankeren van procesgericht werken binnen de organisatie. Door processen systematisch te beschrijven, te verbeteren en te monitoren, vergroten we de kwaliteit van onze dienstverlening, versterken we de samenwerking tussen teams en maken we de organisatie wendbaarder. Daarmee leggen we een stevige basis voor verdere digitalisering, datagedreven werken en continue verbetering.

Landelijke ontwikkelingen

De digitale opgaven voor gemeenten worden de komende jaren groter. We bereiden ons voor op nieuwe wet- en regelgeving, zoals de Archiefwet, de Cyberbeveiligingswet, de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) en de Wet open overheid

(Woo). Ook werken we verder aan de implementatie van landelijke standaarden en instrumenten, zoals Common Ground, Open Source en het Gemeentelijk Gegevensmodel (GGM). Daarmee versterken we de kwaliteit, samenhang en toekomstbestendigheid van onze informatievoorziening.

Samenwerking

De digitale opgaven zijn complex en vragen om intensieve samenwerking met andere gemeenten en partners. Daarom zetten we de regionale samenwerking voort op onderwerpen als informatievoorziening, enterprise-architectuur, leveranciersmanagement, projectportfolio, informatiebeveiliging en digitale governance. Ook werken we samen met ICT WBW verder aan de ontwikkeling naar een regieorganisatie. Zo bouwen we aan een stabiele en toekomstbestendige ICT-dienstverlening die past bij de ambities van Moerdijk.

Randvoorwaarden

Voor het realiseren van de ambities op het gebied van informatisering en procesgericht werken zijn deze randvoorwaarden belangrijk:

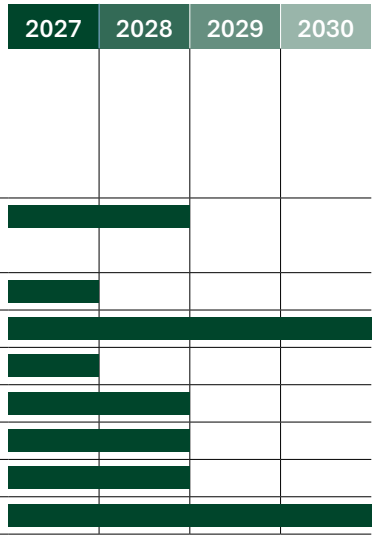
- Voldoende personele en financiële capaciteit, met heldere prioriteiten van de gemeentelijke opgaven;
- Goede samenwerking en afstemming tussen bestuur, directie, organisatie en regionale partners;
- Duidelijke keuzes over informatievoorziening, applicaties, enterprise-architectuur en beheer daarvan, zodat een samenhangend en toekomstbestendig digitaal landschap ontstaat;
- Voldoende kennis en expertise op het gebied van procesmanagement, data, informatiebeheer, privacy, informatiebeveiliging en digitale ontwikkelingen;
- Voldoende investeringsruimte voor het tijdig realiseren van noodzakelijke ontwikkelingen;
- Goede samenwerking met regionale partners en leveranciers, gebaseerd op gezamenlijke afspraken, gedeelde verantwoordelijkheid en wederzijds commitment.

Risico's

Als nieuwe werkwijzen en processen onvoldoende worden geborgd, ontstaan risico's voor informatieveiligheid, privacy, informatiebeheer en archivering. Daardoor kunnen de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van onze informatievoorziening en dienstverlening onder druk komen te staan.

Prestaties

Om de ambitie van de gemeente te realiseren en invulling te geven aan de strategische doelen, werken we vanuit een projectenportfolio dat aansluit op de regio.

Thema Toekomstbestendige organisatie

Ambitie

De samenleving verandert snel en de arbeidsmarkt blijft krap. Daarom blijven we investeren in onze medewerkers en hun ontwikkeling. We zijn als gemeente Moerdijk een aantrekkelijke werkgever zijn en willen dat blijven. We bouwen verder aan een moderne, toekomstbestendige organisatie waarin nieuwe en bestaande talenten ruimte krijgen om bij te dragen aan de opgaven van Moerdijk.

We blijven ook onverminderd werken aan een sterke samenwerking tussen bestuur en organisatie. We maken heldere en haalbare werkafspraken, met oog voor de balans tussen bestuurlijke ambities en ambtelijke uitvoeringskracht.

De financiële basis van Moerdijk is stevig. Met ons financiële beleid zorgen we dat de gemeente ook in de toekomst financieel gezond blijft.

Strategisch doel

- Onze gemeente is een slagvaardige, wendbare en vitale organisatie die denkt en werkt vanuit opgaven en doelen, met duidelijke sturing en eigenaarschap.
- We zijn een goed samenwerkende organisatie, in verbinding met de samenleving, het bestuur en elkaar.
- We zorgen voor financiële stabiliteit en stellen elk jaar een begroting vast die in evenwicht en dus sluitend is.

Effectindicatoren

- Een structureel sluitende begroting met een positief oordeel van de provincie in het kader van interbestuurlijk toezicht.
- Een verklaring van de accountant over de getrouwheid van de jaarrekening en de rechtmatigheidsverantwoording van het college.

Nieuwe ontwikkelingen

Programma Organisatieontwikkeling

Het programma Organisatieontwikkeling helpt de gemeentelijke organisatie verder te ontwikkelen, zodat we integraal kunnen sturen op maatschappelijke opgaven en medewerkers de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen. Daarmee combineren we ambitie op inhoud met aandacht voor mensen. In 2026 is de basis gelegd: de teamindelingen zijn afgerond en nieuwe teammanagers zijn geworven. Daarmee is een belangrijke stap gezet. In 2027 ligt de focus op verdere uitwerking en borging van deze ontwikkeling.

Vanuit de vier programmalijnen — cultuur en gedrag, organisatiestructuur en rolduidelijkheid, opgavegericht werken en het bestuurlijk-ambtelijk samenspel — werken we toe naar concrete output. Dat leidt tot duidelijke kaders, rollen, taken, bevoegdheden, processen en overlegvormen. Op basis van onze kernwaarden en leidende principes maken we inhoudelijke afspraken over samenwerking en gedrag. Ook geven we invulling aan passend leiderschap.

Arbeidsmarktstrategie, onboarding en externe inhuur

De arbeidsmarkt blijft krap, terwijl Moerdijk afhankelijk is van voldoende en goed gekwalificeerde medewerkers. Daarom blijven we in 2027 inzetten op het versterken van onze onderscheidende positie als werkgever. We professionaliseren onze arbeidsmarktstrategie verder en zorgen voor een eenduidige en herkenbare aanpak van werving en selectie. Ook verbeteren we de onboarding van nieuwe medewerkers, zodat zij zich goed voorbereid, welkom en verbonden voelen met onze organisatie.

In 2027 stellen we het inhuurbeleid vast, waarbij we ook aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek meenemen. De aanbesteding voor externe inhuur is afgerond en ingevoerd, zodat we meer grip krijgen op de inzet van externen, zowel kwalitatief als financieel.

Duurzame inzetbaarheid

Duurzame inzetbaarheid blijft een belangrijk speerpunt. In 2026 zijn de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) en het vitaliteitsbeleid uitgevoerd en ontwikkeld. Ook is een samenwerking gestart met een vernieuwde arbodienstverlening, gericht op het vasthouden van de positieve effecten van de intensievere verzuimaanpak sinds 2025 en op verdere preventie. In 2027 geven we met de uitwerking van de ‘Moerdijkse schijf van 5’ concreet invulling aan het vitaliteitsbeleid. Dat biedt handvatten voor medewerkers en leidinggevenden om actief met vitaliteit aan de slag te gaan.

Op basis van de uitgevoerde RI&E’s voor het gemeentehuis, de gemeentewerf, de milieustraat en het Mauritshuis voeren we in 2027 het plan van

aanpak uit. Dit maakt het mogelijk om de inrichting en werkomgeving te laten voldoen aan de eisen voor veilige opslag, een arbo-conforme werkomgeving en geldende brandveiligheidsvoorschriften. Onderdeel daarvan is ook de investering in het klimaatsysteem van het gemeentehuis.

Door de gewijzigde teamindeling in de tweede helft van 2026 voeren we het medewerker onderzoek met aandacht voor vitaliteit in 2027 uit.

Gemeentefonds

De uitkering uit het gemeentefonds is met ruim € 85 miljoen de grootste inkomstenbron van onze gemeente. De Rijksoverheid informeert gemeenten via de circulaires in mei, september en december over de omvang en verdeling van het gemeentefonds. De raming van de uitkering gemeentefonds is in deze begroting 2027-2030, volgens de bestendige richtlijn, gebaseerd op de meicirculaire, in lijn met de begrotingsrichtlijnen van de provincie als financieel toezichthouder.

Uitkomsten meicirculaire hebben positief effect

Op 8 juni 2026 publiceerde het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de meicirculaire 2026 gepubliceerd. Daarmee zijn gemeenten geïnformeerd over de omvang en verdeling van de algemene uitkering, integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds voor 2026 en verder.

Per informatiebrief d.d. 30 juni 2026 is de gemeenteraad hierover geïnformeerd. De meicirculaire heeft in de jaren 2027-2030 een positief effect op het begrotingsresultaat van ongeveer € 1 miljoen. Dat komt vooral door landelijke bijstellingen in het accres en de uitkeringsbasis.

Aanblijvende onzekerheden gemeentefonds

Hoewel de meicirculaire 2026 positief uitpakt, blijven er landelijk onzekerheden over het gemeentefonds.

Vorig jaar stelde het Rijk extra middelen beschikbaar als compensatie voor de tekorten die landelijk werden verwacht in 2026 (het 'ravijnjaar') en deels voor jeugdzorgtekorten tot en met 2027, mede naar aanleiding van het rapport Groeipijn van de Commissie Van Ark. De raad is hierover geïnformeerd via de informatiebrieven over de meicirculaire en septembercirculaire.

Vooral vanaf 2028 blijft onduidelijkheid bestaan en zijn extra middelen beperkt. Het Rijk verwacht dan dat de maatregelen uit de Hervormingsagenda Jeugd worden gerealiseerd. Ook wil het Rijk aanvullende maatregelen invoeren, zoals een eigen bijdrage voor jeugdzorg vanaf 1 januari 2028 en afspraken over een betere sturing op trajectduur binnen de jeugdzorg. Dat moet vanaf 2028 tot lagere lasten leiden. Begin 2027 volgt een zwaarwegend advies van de Commissie Van Ark over de uitvoering en toekomstbestendigheid van het stelsel.

Ook onderzoekt het Rijk of het gemeentefonds anders verdeeld moet worden over gemeenten. In het advies van de ROB van 1 april 2026 staat dat de herverdeling per 2023 een stap vooruit was, maar nog niet voldoende. Van de tien voorstellen om de verdeling te verbeteren, adviseert de ROB om per 2027 alleen beperkte aanpassingen door te voeren en andere wijzigingen niet of op een later moment door te voeren. In het najaar volgt nader advies. Een mogelijke andere verdeling van het gemeentefonds kan grote financiële gevolgen hebben voor Moerdijk. Omdat het gemeentefonds zo groot is, kan een relatief kleine verandering al veel impact hebben. Een afwijking van 1 procent betekent ongeveer € 0,8 miljoen meer of minder opbrengst.

We volgen de ontwikkelingen binnen het gemeentefonds nauwlettend en verwerken de meest actuele inzichten in de P&C-documenten. Als dat nodig is, houden we de raad op de hoogte via raadsinformatiebrieven. Voor een nadere toelichting verwijzen we ook naar de 'paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

Financiële positie en meerjarenperspectief

De gemeente Moerdijk is op dit moment financieel gezond. De gemeente heeft relatief weinig schulden en heeft een gezonde reservepositie. De algemene reserve is het afgelopen jaar door de gemeenteraad verder aangevuld.

Tegelijk laten de vooruitzichten voor de komende jaren zien dat geplande investeringen en andere ontwikkelingen vragen om nadrukkelijke aandacht voor de vraag of de structurele lasten ook op langere termijn gedekt blijven door de structurele inkomsten.

Op basis van de inzichten uit de kadernota en de financiële doorrekening van het bestuursakkoord (raadsvergadering 9 juli 2026) werden voor de komende jaren structurele tekorten verwacht van € 3,4 miljoen* in 2027, € 4,9 miljoen in 2028, € 2,6 miljoen in 2029 en € 2,8

miljoen in 2030. Daarbij is geschetst dat bij ongewijzigd beleid aanvullende maatregelen onvermijdelijk zijn om (ook op middellange termijn) de ambities waar te maken en de gemeente financieel gezond te houden. Daarom heeft de gemeenteraad het vervolgtraject naar de begroting 2027-2030 vastgesteld. Het college kreeg opdracht om maatregelen te nemen voor een sluitende begroting voor 2027 en parallel daaraan structurele maatregelen voor te bereiden voor een duurzaam financieel evenwicht op de (middel)lange termijn.

De afgelopen maanden is dat verder uitgewerkt en vertaald naar de voorliggende begroting 2027-2030. Daardoor kan nu aan de gemeenteraad een sluitende begroting voor 2027 worden aangeboden.

In de aanbiedingsnota, die tegelijk met de begroting aan de gemeenteraad wordt voorgelegd, gaan we uitgebreider in op de financiële positie van de gemeente en het structurele begrotingsresultaat. Ook beschrijven we daar het vervolgtraject om ook voor de volgende begrotingsjaren tot een structureel sluitende begroting te komen.

Randvoorwaarden

Het werk binnen onze organisatie verandert voortdurend door verdere digitalisering, intensievere samenwerking met inwoners, nieuwe wet- en regelgeving en veranderende maatschappelijke verwachtingen. Het is essentieel dat we deze ontwikkelingen steeds vertalen naar de gevolgen voor onze organisatie en medewerkers.

Risico's

- Het verbeteren van processen en de toenemende complexiteit vragen om continue investering in professionele ontwikkeling en sterk, consistent leiderschap. In 2026 is de directie en managementlaag flink veranderd door uitbreiding en vervanging. Daardoor bestaat het risico dat leidinggevenden nog niet volledig in positie zijn om de gewenste ondersteuning te bieden, omdat de benodigde kennis en gemeentelijke ervaring zich nog verder moeten ontwikkelen.
  Zij dragen naast het leren kennen van de organisatie wel direct verantwoordelijkheid voor hun team en vervullen een voorbeeldfunctie. Dat vraagt om goed inzicht in de organisatiecontext en verantwoordelijkheden en kennis van thema's, werkwijzen en afspraken. Om dit risico te beperken, is vanaf september 2026 een intensief, maatwerk onboardingtraject ingericht.
- Door de huidige arbeidsmarkt met hoge mobiliteit en doorstroom van medewerkers, ook op sleutel- en specialistische functies, kan het langer duren voordat nieuwe medewerkers volledig inzetbaar zijn. Daarom investeren we in een zorgvuldig onboardingproces en in trainingen die nieuwe medewerkers helpen de gemeentelijke context snel eigen te maken.

Prestaties

	2027	2028	2029	2030
• Actualisering Waarderings- en afschrijvingsbeleid.	■			
• Actualisering beleid reserves en voorzieningen	■			
Arbeidsmarktstrategie:				
• Kandidatenreis is geprofessionaliseerd (2027)	■			
• Doorontwikkeling van onboarding en employerbranding. (2027)	■			
• Aanbevelingen uit het rekenkamerrapport externe inhuur (2027 & 2028)	■	■		
• Vaststellen inhuur beleid (2027)	■			
• Aanbesteding + implementatie voor externe inhuur (2027)	■			
Duurzame inzetbaarheid:				
• Implementatie en communicatie Moerdijkse schijf van 5 (2027 / 2028)	■	■		

Thema Programma Dienstverlening

Ambitie

Met het programma Dienstverlening werken we breed aan onze dienstverleningsdoelen. Zo bouwen we aan een toekomstbestendige dienstverlenende organisatie.

Dienstverlening aan onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties is een kerntaak van onze gemeente. Iedereen die bij de gemeente werkt, draagt daaraan bij. Inwoners mogen rekenen op de manier waarop wij onze dienstverlening uitvoeren: persoonlijk, meedenkend, betrouwbaar, volledige antwoorden en in duidelijke taal.

Strategisch doel

- Mensgerichte, inclusieve en betrouwbare dienstverlening, waarbij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zich gehoord, geholpen en begrepen voelen.
- Dienstverlening blijven verbeteren, passend bij de behoeften, ervaringen en rechten van inwoners.
- De inclusiviteit van de dienstverlening vergroten.
- Een sterkere dienstverlenende cultuur, houding en gedrag binnen de gemeente.

Effectindicatoren

Het vaststellen en meten van goede effectindicatoren, serviceformules en servicenormen, is integraal onderdeel van het programma Dienstverlening. Dat werken we binnen dit programma verder uit. Daardoor kan het zijn dat uiteindelijk andere indicatoren worden gebruikt dan nu hieronder staan.

- Waardering van inwoners en ondernemers voor de gemeentelijke dienstverlening;
- Waardering van inwoners en ondernemers voor de afhandeling van meldingen over de woon- en leefomgeving;
- Waardering van inwoners en ondernemers uit doorlopende klanttevredenheidsonderzoeken voor verschillende producten;
- We voldoen aan afgesproken servicenormen en reactietermijnen;
- We geven terugkoppeling en denken mee;
- We voldoen aan nieuwe en bestaande wet- en regelgeving over dienstverlening, communicatie, privacy, informatiebeveiliging en toegankelijkheid.

Nieuwe ontwikkelingen

Programma Dienstverlening

Met een programmatische aanpak verbeteren we onze dienstverlening versneld. Het programma Dienstverlening bestaat uit drie programmalijnen:

1. Inwoner centraal
   - We weten aan welke behoeften, ervaringen en wettelijke verplichtingen onze dienstverlening moet voldoen.
   - We krijgen inzicht in klantbeleving en dienstverleningsdata. Die onderzoeken, meten, analyseren, monitoren en rapporteren we. Ook sturen we daarop bij en verbeteren we continu.
   - Dienstverleningsprocessen prioriteren, optimaliseren en verbeteren we vanuit het perspectief van de inwoner, met behulp van data en klantreizen.

2. Inclusieve dienstverlening
   - Dienstverlening is zonder belemmeringen toegankelijk voor iedereen.
   - We werken met een mensgerichte kanaalstrategie: snel en eenvoudig waar het kan, persoonlijk waar het nodig is, en waarbij altijd menselijke hulp wordt aangeboden.
   - Inwoners betrekken we actief bij de ontwikkeling van dienstverlening.

3. Dienstverlenende cultuur
   - Iedere medewerker is zich bewust van zijn of haar rol in de dienstverlening en van de houding en het gedrag dat daarbij hoort.
   - Medewerkers krijgen hier de nodige ontwikkelactiviteiten voor aangeboden en worden aangesproken op een dienstverlenende houding.

Serviceformules en servicenormen

Om het programma Dienstverlening goed uit te voeren, ligt in 2027 eerst de prioriteit bij gemeentebrede serviceformules voor de klantbeleving. Die werken we uit, toetsen we in teams en borgen we in de organisatie. Dit gebeurt in nauwe samenhang met de organisatieontwikkeling. Daarna vertalen we die naar serviceformules, servicenormen en KPI's per dienstverleningskanaal.

Dienstverleningsonderzoek

Ook richten we in 2027 dienstverleningsonderzoek in, gekoppeld aan serviceformules en servicenormen. Zo meten we de klantbeleving structureel en effectief en krijgen we inzicht in hoe onze dienstverlening wordt ervaren. Op basis van die inzichten kunnen we de dienstverlening gericht verbeteren. Tot nu toe was hiervoor geen budget beschikbaar. Daardoor ontbreekt het inzicht om de dienstverlening blijvend te verbeteren. Hiervoor is jaarlijks structureel circa € 40.000 nodig.

Procesgericht werken en verbeteren

We werken in 2027 aan het verbeteren in de organisatie door de methodiek van procesgericht werken en verbeteren te implementeren. Processen worden geprioriteerd, gemodelleerd, geoptimaliseerd en gemonitord vanuit het perspectief van de inwoner (klantreis).

Inclusieve dienstverlening

In aansluiting op de uitvoeringsagenda Inclusie versterken we in 2027 onze inclusieve dienstverlening. We analyseren onze kanalen op inclusiviteit en zorgen dat onze dienstverlening voor iedereen toegankelijk is, met aandacht voor laaggeletterdheid en digitale toegankelijkheid.

We communiceren in duidelijke taal op B1-niveau en ontwikkelen een kanaalstrategie waarin menselijke ondersteuning altijd beschikbaar blijft. Ook maken we onze website volledig toegankelijk. Daarnaast werken we beter samen met het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) en het klantpanel van de bibliotheek om inwoners beter te helpen en onze dienstverlening te verbeteren.

Digitale dienstverlening

In 2027 zetten we de volgende stap om onze website als dienstverleningskanaal te verbeteren. We maken de site gebruiksvriendelijker, verbeteren de structuur en navigatie, schrijven teksten compacter en begrijpelijker en richten de inhoud meer in vanuit de behoefte van de gebruiker. Zo wordt informatie beter vindbaar, kunnen we inwoners en ondernemers sneller en eenvoudiger helpen en kunnen inwoners en ondernemers hun zaken makkelijker zelfstandig digitaal regelen. Dat helpt ook om vragen via telefoon en balie te verminderen.

Begrijpelijke en toegankelijke communicatie voor inwoners

De gemeente Moerdijk werkt aan begrijpelijke en toegankelijke communicatie voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Met het project ‘Direct Duidelijk’ zorgen we ervoor dat duidelijke taal een vast onderdeel wordt van onze dienstverlening. Zie thema ‘Dienstverlening (lijnactiviteiten)’.

Lijnactiviteiten dienstverlening

KCC-processen in kaart voor betere dienstverlening
Het Klantcontactcentrum (KCC) is het eerste aanspreekpunt voor inwoners en bepalend voor de kwaliteit van onze dienstverlening. Om het KCC verder te verbeteren, brengen we alle KCC-processen goed in beeld. Dit inzicht in de ruim 70 processen brengt de huidige situatie objectief in beeld en omvat:

- Procesvolumes
- Doorlooptijden
- Klantreizen
- Proceseigenaarschap
- Capaciteitsinzet
- Knelpunten en verbetermogelijkheden

Zo kunnen we gericht verbeteren en het KCC efficiënter inrichten en beter aansturen.

Facilitair

We zetten de komende periode nadrukkelijk in op hospitality binnen de organisatie. Tegelijkertijd werken we bestaande contracten en afspraken verder uit, zodat die beter aansluiten bij de huidige behoeften, nieuwe wet- en regelgeving en onze kwaliteitsambities. Zo leggen we een stevige basis voor toekomstbestendige en klantgerichte interne dienstverlening.

Daarnaast werken we in 2027 projectmatig aan fysieke veiligheid en bedrijfszekerheid. Op deze belangrijke thema’s gaan we projectmatig werken. Op basis van de quickscan beveiliging gaat een projectleider werken aan beleid voor fysieke veiligheid, in samenhang met onder meer de RI&E en arbo. Ook maken we in 2027 samen met enkele regiogemeenten een bedrijfscontinuïteitsplan. We plaatsen deze ontwikkelingen in het bredere perspectief van weerbaarheid van onze gemeente in zijn geheel. Zie ook veiligheid voor dit onderwerp.

Communicatie

Strategisch communicatiebeleid
In 2027 implementeert de gemeente Moerdijk het nieuwe strategische communicatiebeleid. Met het communicatiekompas maken we bewuste keuzes over wanneer communicatie echt bijdraagt aan maatschappelijke opgaven en aan het vertrouwen van

inwoners. We communiceren volgens de principes: menselijk, eerlijk en samen. We verbinden communicatie sterker met dienstverlening en participatie, zodat inwoners duidelijke informatie krijgen, weten waar zij aan toe zijn en zich serieus genomen voelen. Het beleid helpt ons om communicatie effectiever in te zetten, beter te prioriteren en de effecten van communicatie beter te meten en te verbeteren.

Communicatiemiddelen in de openbare ruimte
We werken aan duidelijke en uniforme communicatie in de openbare ruimte. Daarom stellen we voor om de communicatiemiddelen vernieuwen en uitbreiden. Het gaat om het realiseren vrije plakplaatsen in alle 11 woonplaatsen en een gefaseerde plaatsing van digitale informatieborden. Zo kunnen inwoners, maatschappelijke organisaties en de gemeente beter worden geïnformeerd over lokale activiteiten, ontwikkelingen en belangrijke boodschappen. Met deze investering verbeteren we de toegankelijkheid van informatie in de openbare ruimte.

Begrijpelijke en toegankelijke communicatie voor inwoners
Moerdijk werkt aan duidelijke en toegankelijke communicatie voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Met het project 'Direct Duidelijk' zorgen we ervoor dat duidelijke taal een vast onderdeel wordt van onze dienstverlening. Medewerkers die voor inwoners schrijven, gebruiken de gemeentelijke schrijfwijzer en volgen een training in duidelijke taal.

Ook nemen we duidelijke communicatie structureel op in werkprocessen en in het inwerkprogramma voor nieuwe medewerkers. Teammanagers en directie sturen actief op het gebruik van duidelijke taal. Zo maken we gemeentelijke informatie begrijpelijker, neemt het aantal onnodige vragen af en verbeteren we de dienstverlening. Dat versterkt het vertrouwen van inwoners in de gemeente.

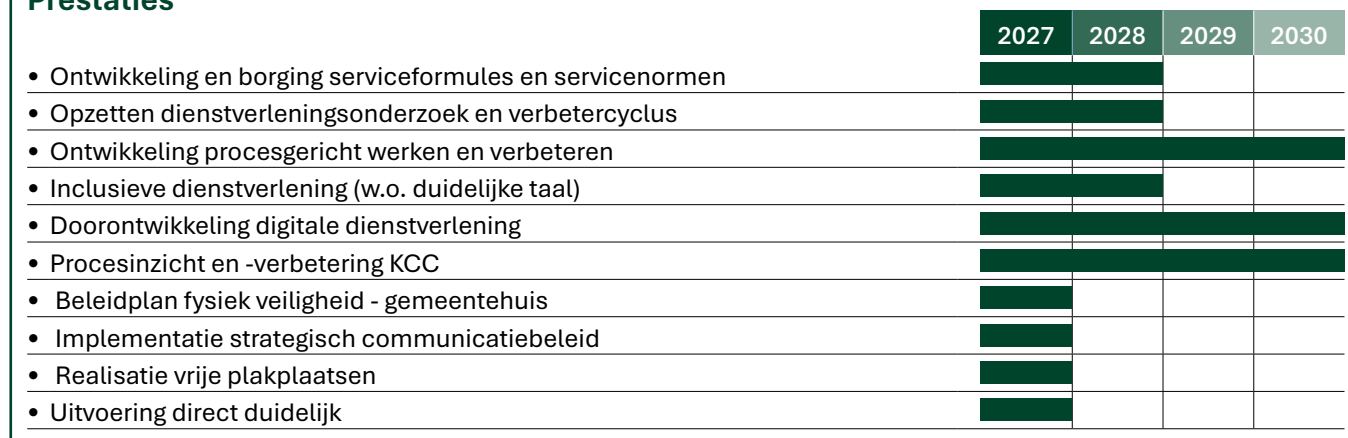
Randvoorwaarden

- Iedereen binnen de organisatie is zich bewust van het belang van goede dienstverlening.
- Programmatisch werken krijgt een duidelijke plek in de gemeentelijke organisatie.
- Er worden vanuit de lijnorganisatie capaciteit en middelen toegekend aan de prioriteiten van het programma en daarmee aan de organisatie en bestuurlijke prioriteiten.

Risico's

- De nieuwe manier van werken, het programmatisch werken, vraagt veranderbereidheid van medewerkers en sturing hierop van het management.
- Ontwikkelingen en projecten op landelijk, regionaal en lokaal niveau versterken elkaar soms, maar kunnen elkaar ook vertragen.
- Meer digitale dienstverlening kan voor een deel van de inwoners als minder prettig worden ervaren.
- De waan van de dag vraagt zoveel, dat dit ten koste kan gaan van ontwikkeling van kennis en vaardigheden.

Prestaties

Thema Control

Ambitie

De gemeentelijke organisatie staat voor steeds complexere maatschappelijke, financiële en bestuurlijke opgaven. Ontwikkelingen zoals toenemende wet- en regelgeving en de groeiende aandacht voor rechtmatigheid, fiscaliteit, informatieveiligheid en risicomanagement stellen steeds hogere eisen aan de controlfunctie. Ook nemen de verwachtingen rond transparantie en publieke verantwoording toe.

Dit vraagt om verdere professionalisering van control en om een sterke controlcultuur. Daarin staan eigenaarschap, risicobewustzijn en continu verbeteren centraal. De complexiteit en omvang van deze ontwikkelopgave vragen om een samenhangende en programmatische aanpak.

Strategisch doel

- Groeien naar gemeentebrede kwaliteitszorg als basis voor betrouwbare dienstverlening;
- Control is van ons allemaal, waarbij iedere medewerker verantwoordelijkheid neemt voor inzicht, beheersing en transparantie binnen zijn of haar eigen werkterrein;
- Van controle achteraf naar control vooraf door middel van het bevorderen van de integrale samenwerking en beheersing van dienstverleningsprocessen en omvangrijke financiële stromen.

Effectindicatoren

- De collegeverklaring met betrekking tot de financiële rechtmatigheid groeit de komende jaren uit naar een “In Control Statement” gericht op de gehele bedrijfsvoering waarbij de wettelijke normen (= minimum) als uitgangspunt worden gehanteerd.

Risico's

De ontwikkelopgave vraagt capaciteit terwijl de winkel openblijft en de bedrijfsvoering doorgaat. Uiteindelijk levert het meer kwaliteit, soms zelfs met minder structurele inzet. Het vraagt sturing en prioritering om zowel de bedrijfsvoering door te laten lopen als de ontwikkelopgave te realiseren.

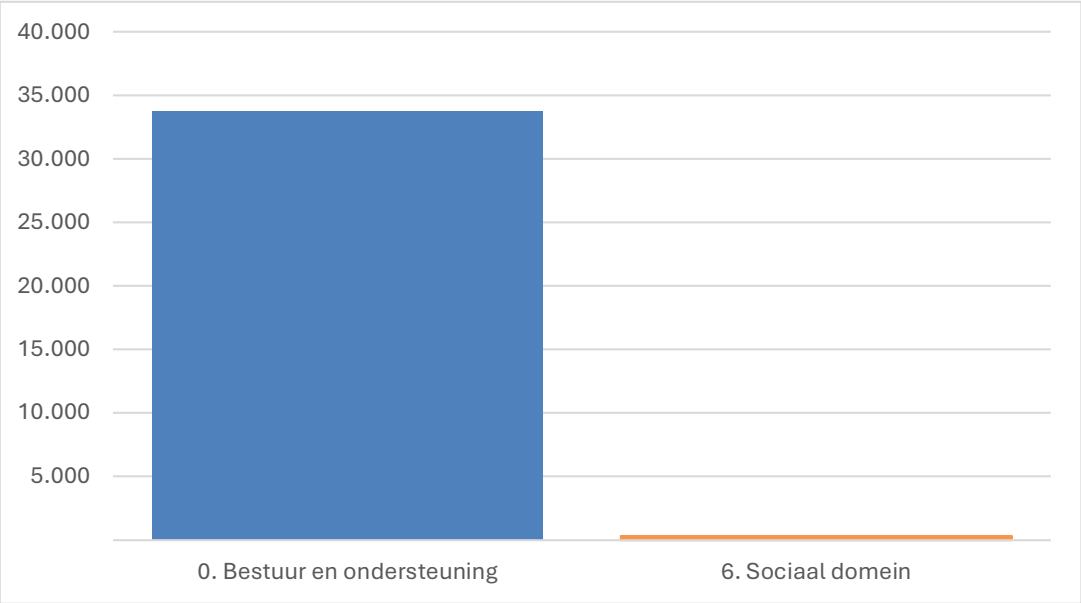
Prestaties

	2027	2028	2029	2030
• Inbedden financiële control (SiSa-verantwoording en balansprocessen)	■			
• Invoering door de accountant aanbevolen methode beter aanbesteden van PIANOo (optimalisatie verantwoording inkoopproces)	■			

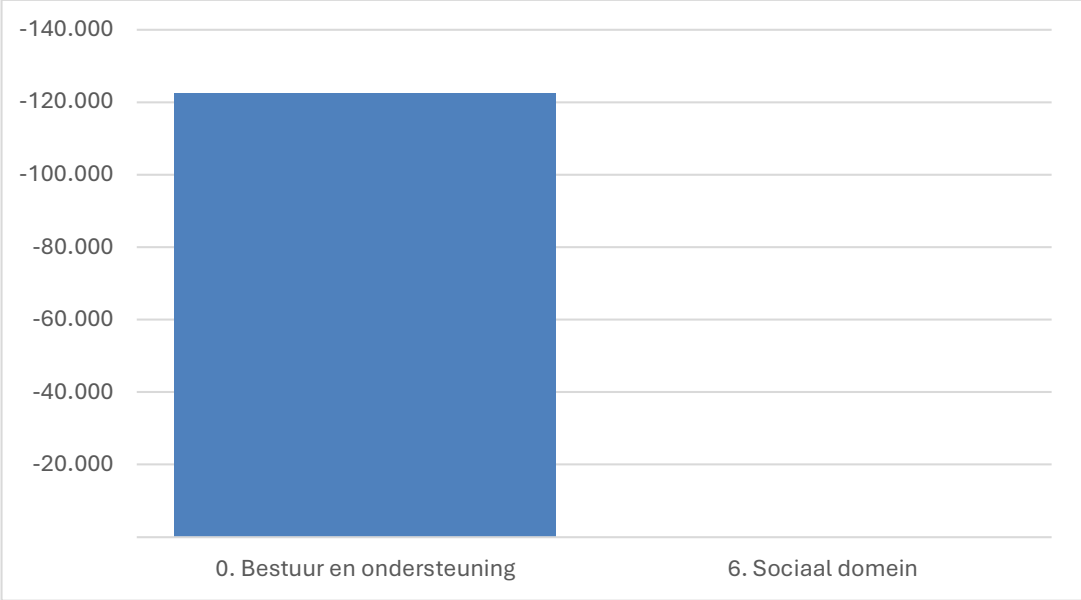
Lasten en baten 2027

bedragen x € 1.000

Lasten: € 34.091

Baten: € 122.359

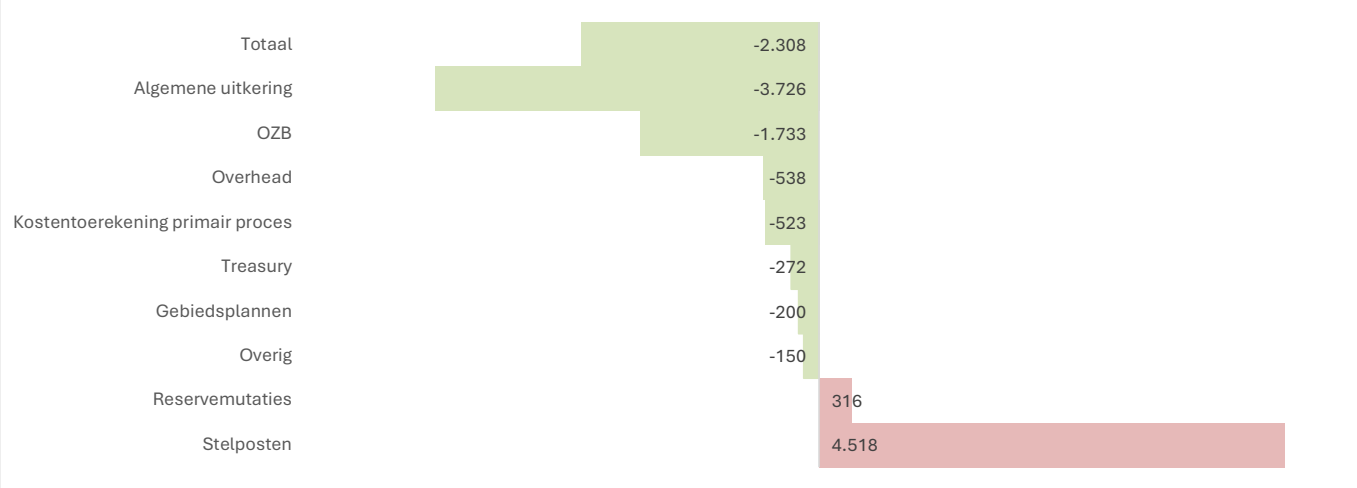
Overzicht taakvelden

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026			Begroting 2027			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2026	Baten 2026	Saldo 2026	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
0. Bestuur en ondersteuning	**30.550**	**-116.667**	**-86.118**	**33.773**	**-122.359**	**-88.586**	**-90.203**	**-93.097**	**-95.561**
0.1 Bestuur	2.456	-1	2.455	2.362	-1	2.361	2.345	2.346	2.390
0.2 Burgerzaken	2.165	-1.058	1.106	2.123	-1.102	1.021	941	1.102	1.222
0.4 Overhead	21.660	-619	21.041	21.134	-630	20.504	19.996	19.643	19.550
0.5 Treasury	406	-4.568	-4.162	488	-4.930	-4.442	-4.473	-4.421	-4.282
0.61 OZB woningen	521	-4.816	-4.296	493	-4.973	-4.480	-4.540	-4.756	-4.880
0.62 OZB niet-woningen	437	-21.576	-21.139	404	-23.139	-22.735	-23.608	-24.479	-24.770
0.7 Alg.uitk. en overig uitk.gem.fnd.	0	-83.197	-83.197	0	-86.923	-86.923	-83.351	-83.021	-84.978
0.8 Overige baten en lasten	2.848	-832	2.016	6.710	-662	6.048	2.428	430	127
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	58	0	58	59	0	59	59	59	59
6. Sociaal domein	**473**	**0**	**473**	**318**	**0**	**318**	**317**	**317**	**317**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	473	0	473	318	0	318	317	317	317
Saldo baten en lasten	**31.023**	**-116.667**	**-85.645**	**34.091**	**-122.359**	**-88.268**	**-89.886**	**-92.780**	**-95.243**
0.10 Mutaties reserves	0	-414	-414	0	-98	-98	-98	-98	-98
Resultaat na bestemming	**31.023**	**-117.081**	**-86.058**	**34.091**	**-122.457**	**-88.366**	**-89.983**	**-92.878**	**-95.341**

Analyse Programma 5

Baten en Lasten Programma 5 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	2029	2030
Totaal Lasten	26.128	31.023	34.091	29.847	27.356	27.365
Totaal Baten	-114.861	-116.667	-122.359	-119.732	-120.137	-122.609
Resultaat voor bestemming	-88.732	-85.645	-88.268	-89.886	-92.780	-95.243
Storting in reserves	234	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	-258	-414	-98	-98	-98	-98
Resultaat na bestemming	-88.756	-86.058	-88.366	-89.983	-92.878	-95.341
Verschil t.o.v. 2026			-2.308			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2026

Het verschil op programma 5 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2027 ten opzichte van 2026 bedraagt € 2,3 miljoen voordelig. Ten opzichte van de totale baten binnen dit programma is dat een afwijking van 7,4%.

Ten opzichte van 2026 zijn de totale lasten binnen dit programma met ca. € 3 miljoen gestegen terwijl de opbrengsten met ca. € 5,7 miljoen zijn gestegen. Verder wordt er per saldo ca. € 0,3 miljoen minder onttrokken uit de reserves.

De toegenomen opbrengsten zijn voornamelijk het gevolg van een hogere uitkering uit het gemeentefonds en hogere OZB opbrengsten. De lasten zijn voornamelijk gestegen doordat de middelen t.b.v. nieuwe beleidsdoelen in eerste instantie binnen dit programma begroot worden op de stelpost nieuw beleid, in afwachting van een (afzonderlijk) raadsvoorstel voor het daadwerkelijk beschikbaar stellen van deze middelen. Tot slot wordt ten opzichte van 2026 per saldo minder onttrokken uit de reserves omdat in 2026 diverse incidentele uitgaven uit de reserves worden gedekt.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2026 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag (x € 1.000)	%	V/N	Toelichting
Algemene uitkering	-3.726	-4%	V	De uitkeringen uit het gemeentefonds hebben met een omvang van ruim € 85 miljoen een groot aandeel in de totale inkomsten van de gemeente. Als gevolg daarvan hebben ontwikkelingen binnen dat onderdeel ook een grote impact op het jaarlijkse begrotingsresultaat. Periodiek worden de gemeenten via circulaires geïnformeerd over de verwachte inkomsten vanuit het gemeentefonds. De raming van de uitkering gemeentefonds in deze begroting is - volgens een bestendige richtlijn – gebaseerd op de meicirculaire 2026 waarmee we op dit punt voldoen aan de begrotingsrichtlijnen van de provincie als financieel toezichthouder. In de beleidstekst van programma 5 wordt nader inzicht gegeven in de actuele ontwikkelingen rondom het gemeentefonds.
OZB	-1.733	-7%	V	De verwachte OZB-opbrengsten zijn begroot conform de in de kadernota 2027-2030 vastgestelde uitgangspunten. Hierbij is uitgegaan van een indexering van de OZB-tarieven met 1,6% en is rekening gehouden met de actuele verwachtingen ten aanzien van verwachte nieuwbouw. Vooral de verwachte nieuwbouw ten aanzien van niet-woningen leidt tot een relatief grote jaarlijkse toename in de OZB-opbrengsten. Voor meer informatie wordt ook verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.
Overhead	-538	-2%	V	Onder overhead verstaan we de kosten die nodig zijn om de organisatie als geheel goed te laten functioneren, maar die niet rechtstreeks zijn toe te rekenen aan de uitvoering van afzonderlijke gemeentelijke taken. Het gaat bijvoorbeeld om leidinggevende en ondersteunende functies en om kosten voor huisvesting en automatisering/informatisering. Deze kosten worden centraal als overhead verantwoord en niet rechtstreeks toegerekend aan de verschillende taakvelden. Voor overhead is in totaal een budget van circa € 20 miljoen begroot. Ten opzichte van 2026 nemen de kosten voornamelijk af door een afname van de bijdrage aan de GR ICT-WBW (€ 650.000 V). De lagere deelnemersbijdrage is conform de begroting 2027 van ICT-WBW, die (samen met de begrotingen van de andere verbonden partijen) in de commissievergadering van 26 mei 2025 en de raadsvergadering van 11 juni 2025 is behandeld. Daarnaast is in 2026 incidenteel budget begroot voor het digitaliseren van bouwdossiers en het overbrengen naar het West-Brabants Archief (€ 400.000 V), waardoor de lasten ten opzichte van dat jaar in 2027 lager uitvallen. Hier staat tegenover dat de kapitaallasten ten opzichte van 2026 toenemen doordat een aantal investeringen in 2026 worden afgerond en die conform het afschrijvingsbeleid vanaf 2027 jaarlijks worden afgeschreven op basis van de verwachte levensduur (€ 343.000 N). Daarnaast nemen de kosten t.b.v. het gemeentehuis toe (€ 129.000 N). Dit betreft o.a. toenemende kosten voor onderhoud en beheer als gevolg van de vervanging en uitbreiding van de audiovisuele middelen. Daarnaast zijn de verzekeringskosten en huuropbrensten geactualiseerd op basis van actuele inzichten. Tot slot nemen de kosten voor software toe (€ 130.000 N). Zoals in de kadernota 2027-2030 was toegelicht, komt dit voornamelijk door stijging van onder andere de licentiekosten als gevolg van de zogenaamde verSaasing. Tot slot zijn er diverse kleinere mutaties ontstaan (€ 90.000 V).
Kosten-toerekening primair proces	-523	-15%	V	De loonkosten en andere indirecte kosten van de primaire afdelingen worden op basis van de verwachte urenbesteding toegerekend aan de diverse programma's en taakvelden van de gemeente. Per saldo heeft deze verdeling geen invloed op het begrotingsresultaat. Aan programma 5 worden ten opzichte van 2026 minder primaire kosten toegerekend.
Treasury	-272	-7%	V	De rentelasten van de gemeente worden via de wettelijk voorgeschreven renteomslag toegerekend aan de taakvelden en programma's van de gedane investeringen. Daarnaast worden ook rentelasten aan de grondexploitaties toegerekend. Door de combinatie van de ontwikkeling van de rentelasten, de bespaarde rente, de boekwaarden van de investeringen en de grondexploitaties en (wettelijk toegestane) afronding kan het uiteindelijke resultaat op het taakveld treasury jaarlijks fluctueren. Voor een nadere toelichting op de systematiek van de renteomslag wordt verwezen naar de paragraaf Financiering.
Gebiedsplannen	-200	-72%	V	De lasten vallen in 2027 voornamelijk lager uit doordat t/m 2026 budget is begroot t.b.v. de doorontwikkeling gebiedsgericht werken (€ 125.000) en initiatiefsubsidies (€ 75.000 V). Ten behoeve van initiatiefsubsidies staan binnen andere budgetten vanaf 2027 nog wel middelen begroot. Ook is in het bestuursakkoord budget opgenomen voor de uitvoering van initiatieven vanuit de samenleving. Voor een nadere toelichting op de diverse subsidies wordt ook verwezen naar de paragraaf Subsidies.

Onderwerp	Bedrag (x € 1.000)	%	V/N	Toelichting
Reservemutaties	316	76%	N	Reservemutaties hebben een incidenteel karakter en kunnen per jaar dan ook verschillen. Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2025 is besloten om ten behoeve van de voortgang van een aantal overlopende zaken vanuit 2025 naar 2026 diverse budgetten opnieuw beschikbaar te stellen. Binnen programma 2 betreft dit € 316.000, wat voornamelijk betrekking heeft op uitgaven m.b.t. handhaving op arbeidsmigratie (€ 200.000), de implementatie van het nieuwe beheersysteem in de openbare ruimte (€ 68.000) en de uitwerking 'inclusief Moerdijk' (€ 48.000) Voor een nader inzicht in de reservemutaties wordt ook verwezen naar het overzicht "incidentele baten en lasten" en het overzicht "structurele reservemutaties". Ook is in de bijlagen een meerjarig verloopoverzicht terug te vinden van de gemeentelijke reserves. Hierbij geldt dat aan alle reservemutaties ten alle tijde een raadsbesluit ten grondslag ligt.
Stelposten	4.518	192%	N	De lasten van nieuwe ontwikkelingen die jaarlijks in de kadernota worden toegelicht, worden in de begroting gereserveerd in de stelpost nieuw beleid. Daarmee reserveren we ruimte in de begroting, in afwachting van het afzonderlijke raadsbesluit over de daadwerkelijke inzet van de middelen. De stelpost nieuw beleid bedraagt voor 2027 ca. € 4,9 miljoen, wat een forse verhoging is t.o.v. de huidige raming voor 2026 (€ 1 miljoen). Deze toename betreft voornamelijk de middelen voor nieuwe ontwikkelingen die voortkomen uit de kadernota 2027-2030 en het bestuursakkoord. Daarnaast geldt dat de stelpost nieuw beleid gedurende 2026 tussentijds is verlaagd doordat voor diverse onderwerpen de gemeenteraad heeft ingestemd met het daadwerkelijk inzetten van deze middelen. Daarnaast is voor 2027 een stelpost van € 540.000 begroot voor verwachte loonkostenontwikkeling. Voor een nadere toelichting op de in de begroting opgenomen stelposten wordt ook verwezen naar het onderdeel "financiële positie 2027-2030".
Overig	-150	-	V	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**-2.308**		**V**	

Verbonden Partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen “Partnerschap in een veranderende samenleving” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- West-Brabants Archief (WBA)
- Regio West-Brabant
- Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)
- ICT-samenwerking West-Brabant West
- BNG Bank N.V.
- Brabant Water NV
- Inkoopbureau Karel

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Financiële positie 2027-2030

Algemeen

De begroting is een belangrijk document binnen de planning – en control (P&C) cyclus van gemeenten. In de begroting stelt de gemeenteraad de na te streven effecten en doelen voor het komende jaar vast en worden de daarvoor benodigde middelen beschikbaar gesteld.

In de kadernota 2027-2030 (raadsvergadering 9 juli 2026) heeft de gemeenteraad de kaders en uitgangspunten vastgesteld die als basis hebben gediend voor deze begroting 2027-2030. De afgelopen maanden is de begroting 2027-2030 verder uitgewerkt op basis van de vastgestelde uitgangspunten uit de kadernota. Daarbij zijn onder meer de beleidsteksten en paragrafen opgesteld, budgetten en investeringen geactualiseerd en de effecten van de meicirculaire 2026 en het bestuursakkoord verwerkt.

De begroting moet na vaststelling door de gemeenteraad worden aangeboden aan de provincie. De provincie beoordeelt de begroting en bepaalt op basis van haar onderzoek het toezichtsregime voor het komende jaar. De provincie kan hierbij kiezen uit preventief toezicht en repressief toezicht. Bij preventief toezicht kan pas uitvoering gegeven worden aan de begroting (en aan in de loop van 2027 optredende wijzigingen van de begroting op basis van een raadsbesluit), nadat de provincie deze getoetst heeft en haar goedkeuring hieraan geeft. Bij repressief toezicht hoeven wijzigingen van de begroting slechts ter kennisname te worden ingestuurd en kan gelijk met de uitvoering gestart worden.

Bij het oordeel over het toe te passen toezichtsregime worden in ieder geval de volgende voorwaarden betrokken:

- de meerjarenbegroting 2027-2030 is reëel sluitend, dan wel de begroting 2027 is reëel sluitend;
- de begroting wordt vóór 15 november van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar vastgesteld en toegezonden aan Gedeputeerde Staten;
- de jaarrekening 2025 is sluitend of heeft een positief resultaat;
- de jaarrekening van het jaar 2025 is tijdig vastgesteld aangeboden aan Gedeputeerde Staten.

Reëel sluitend houdt in dat de begroting structureel in evenwicht is. Dit betekent dat jaarlijks terugkerende lasten moeten worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten. Éénmalige ruimte binnen de begroting (bijv. door positieve resultaten binnen de grondexploitaties) kan alleen ingezet worden om éénmalige uitgaven te bekostigen. De provincie kijkt verder kritisch naar opgenomen stelposten om de begroting sluitend te krijgen. Wil de provincie een dergelijke stelpost accepteren binnen de toets van een reëel sluitende begroting, dan moet deze voldoen aan een aantal eisen (waaronder een voldoende concrete onderbouwing).

Wij zijn van menig dat wij met het aanbieden van de meerjarenbegroting 2027-2030 voldoen aan de eisen om in aanmerking te komen voor het repressieve toezicht. In de aanbiedingsnota die gelijktijdig met de begroting aan de gemeenteraad wordt aangeboden leest u hier meer over terug.

In dit onderdeel van de programmabegroting wordt ingezoomd op de belangrijkste (financiële) onderwerpen van de begroting 2027 en de meerjarenbegroting 2028-2030. Ingegaan wordt op de volgende onderwerpen:

- Kadernota 2027-2030
- Begrotingspositie 2027-2030
- Structureel begrotingssaldo
- Taakstellingen en stelposten
- Kapitaallasten
- Algemene dekkingsmiddelen
- Lokale heffingen
- Reserves en voorzieningen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Ontwikkeling financiële kengetallen
- Grondslagen begroting 2027

Kadernota 2027-2030

Het college heeft voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2027-2030 de uitgangspunten gehanteerd, zoals deze door de gemeenteraad zijn vastgesteld in de kadernota 2027-2030.
Op basis van de besluitvorming in de raadsvergadering van 9 juli 2026 werden onderstaande begrotingsresultaten verwacht.

(Bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Verwacht begrotingsresultaat Kadernota 2027-2030	**-2.553**	**-3.587**	**-1.188**	**-619**
Effecten bestuursakkoord (raadsbesluit 9 juli 2026)	-2.275	-1.975	-1.425	-1.425
Vaststelling jaarstukken 2025 (raadsbesluit 9 juli 2026)	148	408	-201	-14
Verwacht begrotingsresultaat op basis van raadsvergadering 9 juli 2026	**-4.680**	**-5.154**	**-2.814**	**-2.058**
Waarvan structureel	-3.231	-4.561	-2.767	-2.842
Waarvan incidenteel	-1.449	-593	-47	784

Begrotingspositie 2027-2030

De afgelopen maanden is de begroting 2027-2030 nader uitgewerkt. Na het opstellen van de kadernota zijn grofweg onderstaande acties uitgevoerd:

- Het verwerken van de vastgestelde uitgangspunten in de kadernota;
- Het opstellen van de beleidsteksten per programma, waarin de na te streven doelen en ontwikkelingen worden toegelicht;
- Het opstellen van de paragrafen, waarin de gemeenteraad nader inzicht wordt geboden in diverse programma overstijgende onderwerpen;
- Verwerking van de ingevulde productformulieren (voor alle budgetten de ramingen actualiseren en onderbouwen);
- Verwerking van effecten van een aantal nagekomen ontwikkelingen om het huidige beleid te kunnen blijven voortzetten;
- Actualiseren van de rente- en afschrijvingslasten, voortvloeiend uit reeds beschikbaar gestelde investeringskredieten en de vervangingsinvesteringen voor de jaren 2027 t/m 2030;
- Verwerking van de uitkomsten van de meicirculaire 2026 gemeentefonds;
- Verwerking van de financiële effecten van het bestuursakkoord.

In onderstaande tabel zijn de financiële bijstellingen die uit deze acties zijn voortgekomen samengevat. Daarbij is inzichtelijk gemaakt wat dit betekent voor het totale begrotingsresultaat (het totale saldo van de structurele en incidentele baten en lasten).

(bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Verwacht begrotingsresultaat op basis van raadsvergadering 9 juli 2026	**-4.680**	**-5.154**	**-2.814**	**-2.058**
Gemeentefonds	1.241	1.050	991	1.231
Kapitaallasten	1.062	396	-578	166
Personeelskosten	-527	-547	-587	-587
Toerekening uren investeringen	263	173	26	76
Baggerwerkzaamheden	260	460	100	-1.000
Leges omgevingsvergunningen	200	200	200	200
Bijdrage GR Werkplein	166	220	220	205
Voorzieningen onderhoud monumenten en gebouwen	-154	-154	-154	-154
Leges kabels en leidingen	150	150	150	150
Verkiezingen	-	104	-	-120
Gemeentehuis	-115	-115	-115	-115
Overig	-445	-535	-466	-334
Verwacht begrotingsresultaat primitieve begroting 2027-2030	**-2.580**	**-3.752**	**-3.027**	**-2.340**

Hieronder worden de verschillen uit bovenstaande tabel nader toegelicht:

Gemeentefonds
De raming van de uitkering gemeentefonds wordt in de begroting 2027-2030 – volgens een bestendige richtlijn – gebaseerd op de meicirculaire waarmee we voldoen aan de begrotingsrichtlijnen van de provincie als financieel toezichthouder. Doordat de meicirculaire 2026 na het opstellen van de kadernota is uitgekomen, kon in de cijfers van de kadernota 2027-2030 hier nog geen rekening mee worden gehouden.

Via een informatiebrief d.d. 30 juni 2026 is de gemeenteraad geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire 2026 en de voordelige effecten die dit heeft ten opzichte van de ramingen zoals die ten tijde van de kadernota konden worden voorzien. Ondanks de positieve effecten heerst er momenteel landelijk veel onzekerheid over het gemeentefonds. U leest hier meer over in de beleidstekst van programma 5 en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Kapitaallasten
De kapitaallasten (rente en afschrijvingen) m.b.t. de verwachte investeringen worden jaarlijks geactualiseerd, waarbij de afschrijvingslasten worden geraamd met ingang van het jaar na afronding van de werkzaamheden. Zoals in de kadernota is afgesproken is bij het opstellen van de begroting kritisch gekeken naar het realistisch ramen van de kapitaallasten op basis van realistische planningen en het verwachte jaar van afronding van investeringen. Dit betekent niet dat investeringen uitgesteld worden. Het doel is om een zo realistisch mogelijke raming van de kapitaallasten op te nemen in de begroting, waardoor dit voorkomt dat er onnodig beslag op de structurele begrotingsruimte wordt gelegd. Dit vraagt een planning die rekening houdt met tegenvallers en niet uitgaat van het meest optimistische scenario. Dit uit zich in deze begroting vooral in 2027 in lagere kapitaallasten.

Hier staat tegenover dat vanaf 2028 rekening moet worden gehouden met toenemende rentelasten. Op basis van de actuele investeringsplanning is de financieringsbehoefte van de komende jaren geactualiseerd. Om de geplande investeringen te kunnen financieren zal het naar verwachting medio 2028 nodig zijn om aanvullende leningen aan te gaan. Met de hieruit voortkomende rentelasten is in deze begroting rekening gehouden.

Personeelskosten
Jaarlijks wordt in de kadernota een uitgangspunt geformuleerd wat betreft het te reserveren bedrag voor de verwachte loonontwikkeling. Op die manier wordt met de effecten van verwachte loonontwikkeling aan de voorkant rekening gehouden. In de kadernota was uitgegaan van een benodigd bedrag van € 1 miljoen t.b.v. verwachte loonontwikkeling. Inmiddels zijn de salariskosten op basis van de nieuwe cao doorgerekend en in de begroting 2027-2030 verwerkt. De indexering van de lonen valt binnen het bedrag waar in de stelpost rekening mee was gehouden. Van de stelpost van € 1 miljoen resteert jaarlijks ca. € 0,2 miljoen. Doordat de huidige cao een looptijd heeft t/m 31 maart 2027, dient vanuit de resterende stelpost ook een verwachte loonindexering vanaf 1 april 2027 te worden bekostigd. Om te voorkomen dat ten tijde van het ingaan van een nieuwe cao (1 april 2027), een tekort ontstaat dient de resterende stelpost te worden opgehoogd. Op basis van de huidige loonsom en een verwachte indexering vanaf 1 april 2027 van 1,6%, verwachten we een stelpost nodig te hebben van € 540.000.

Daarnaast zijn de ramingen voor de kosten van voormalig personeel met € 177.000 verhoogd. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door een toename van het aantal (voormalige) medewerkers dat een WW- of WIA-uitkering ontvangt. Als gevolg hiervan nemen de lasten die samenhangen met uitkeringsverplichtingen toe. Daarnaast spelen de duur van de uitkeringen en de verwachte ontwikkeling van de instroom en uitstroom een rol bij de hogere raming. Op basis van de meest recente inzichten is de begroting daarom naar boven bijgesteld.

Toerekening uren investeringen
Conform BBV-wetgeving is het verplicht om directe personeelskosten toe te rekenen aan investeringen. Doordat ambtelijke uren aan investeringen worden toegerekend, levert dit in het betreffende jaar een voordeel op met daartegenover op termijn hogere kapitaallasten (doordat de investeringsbedragen toenemen). De ramingen zijn op basis van de actuele investeringsverwachtingen geactualiseerd. Vooral in 2026 en 2027 valt de verwachte urentoerekening m.b.t. wegbeheer hoger uit, wat een voordelig effect heeft op het begrotingsresultaat in die jaren.

Baggerwerkzaamheden
Het waterschap is verantwoordelijk voor het onderhoud van de watergangen, waaronder het periodiek baggeren. Daarbij gelden wettelijke regels en afspraken over de verwerking van de vrijkomende baggerspecie. Binnen de bebouwde kom heeft de gemeente als eigenaar van aangrenzende gronden veelal een ontvangstplicht voor deze baggerspecie.

Uit metingen in 2024 is gebleken dat zich in de vestinggrachten van Willemstad een aanzienlijke hoeveelheid baggerspecie ligt. Op basis van de toen bekende planning van het waterschap zijn in de Kadernota 2027-2030 extra middelen opgenomen voor de baggerwerkzaamheden in 2028 en 2029.Het waterschap heeft de meerjarenplanning voor zowel het landelijk baggeren en het stedelijk baggeren aangepast. De gemeente is hierover recent geïnformeerd. Hierdoor wijkt de actuele uitvoeringsplanning af van de planning waarmee bij de kadernota rekening is gehouden.
Om de benodigde middelen beschikbaar te hebben op het moment dat de werkzaamheden worden uitgevoerd, is het noodzakelijk de eerder geraamde budgetten aan te passen aan de gewijzigde planning van het waterschap. Dit leidt tot een verschuiving waarbij de lasten in de eerstkomende begrotingsjaren neerwaarts, en in 2030 opwaarts dienen te worden bijgesteld.

Leges omgevingsvergunningen
De gemeente ontvangt leges voor het behandelen van aanvragen voor bijvoorbeeld bouw- en ontwikkelactiviteiten. De hoogte van de legesopbrengsten is afhankelijk van het aantal aanvragen en vooral van de aard en omvang van de projecten waarvoor vergunning wordt aangevraagd.
De opbrengsten kunnen hierdoor van jaar tot jaar sterk fluctueren. Met name enkele grotere bouwprojecten kunnen een aanzienlijke invloed hebben op de totale legesinkomsten. Het moment waarop aanvragen worden ingediend, projecten worden aangepast, uitgesteld of niet doorgaan, heeft direct gevolgen voor de daadwerkelijke opbrengsten. Hierdoor blijven de legesopbrengsten lastig te voorspellen.

De raming is geactualiseerd op basis van de huidige inzichten en de ontwikkelingen die op dit moment bekend zijn. Daarbij is ook gebruikgemaakt van de ervaringscijfers van de afgelopen jaren. Op basis hiervan is de geraamde opbrengst naar boven bijgesteld van € 1,9 miljoen naar € 2,1 miljoen. Overigens geldt dat de geraamde opbrengsten maximaal 100% kostendekkend mogen zijn. Dit betekent dat de gemeente niet meer leges mag heffen dan nodig is om de kosten voor de uitvoering van de vergunningverlening te dekken. Een nadere toelichting op de kostendekkendheid van de leges is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Bijdrage GR Werkplein
Op basis van de begroting 2027-2030 van het Werkplein zijn de budgetten bijgesteld. Een groot deel van de kosten van het Werkplein heeft betrekking op het verstrekken van bijstandsuitkeringen. Gemeenten ontvangen hiervoor middelen van het Rijk, de zogenoemde BUIG-middelen. Conform het in de kadernota vastgestelde uitgangspunt is in de begroting ervan uitgegaan dat de ontwikkeling van de gemeentelijke bijdrage aan Werkplein voor deze uitkeringen gelijk oploopt met de ontwikkeling van de BUIG-middelen die we van het Rijk ontvangen. Daardoor heeft dit onderdeel per saldo geen effect op het begrotingsresultaat van de gemeente. Een aantal onderdelen van de begroting van het Werklein worden niet vanuit de BUIG - middelen gefinancierd. Op basis van de begroting van het Werkplein worden op die onderdelen (o.a. bedrijfsvoering kosten en bijzondere bijstand), lagere kosten verwacht.

Voorzieningen onderhoud monumenten en gebouwen
Op basis van geactualiseerde meerjarenonderhoudsplannen en kostenramingen is gebleken dat de huidige dotaties aan de voorzieningen voor onderhoud van monumenten en gebouwen onvoldoende zijn om het planmatig onderhoud op het gewenste kwaliteitsniveau uit te voeren en toekomstige onderhoudskosten evenwichtig over de jaren te spreiden. In de 1e bestuursrapportage 2026 (raadsvergadering 2 juli 2026) zijn de budgetten voor 2026 bijgesteld. In lijn met de bijstellingen die in 2026 zijn gedaan, worden de ramingen voor de voorzieningen vanaf 2027 bijgesteld in deze begroting.

De verhoging van de dotaties zorgt ervoor dat de gemeente de onderhoudsopgave kan blijven uitvoeren. Voor de voorziening onderhoud monumenten geldt dat de verhoging grotendeels verband houdt met de toekenning van enkele SIM-subsidies met een looptijd van 2026 tot en met 2031. Hierdoor worden enkele werkzaamheden naar voren gehaald om voor subsidie in aanmerking te komen. Door de dotatie te verhogen wordt geborgd dat aan de bijbehorende instandhoudingsverplichtingen wordt voldaan.

Leges kabels en leidingen
De gemeente ontvangt vergoedingen voor het gebruik van gemeentelijke gronden door netwerkbeheerders en nutsbedrijven voor de aanleg, instandhouding en het beheer van kabels en leidingen. Het gaat hierbij onder andere om elektriciteits-, gas-, water- en telecommunicatienetwerken. De inkomsten uit vergoedingen voor kabels en leidingen kunnen van jaar tot jaar fluctueren. Ook de planning en fasering van projecten hebben invloed op het moment waarop deze inkomsten worden ontvangen. De werkzaamheden aan kabels en leidingen nemen de komende jaren naar verwachting toe, mede als gevolg van de landelijke opgave rondom de energietransitie. De uitbreiding en verzwaring van elektriciteitsnetten, de aansluiting van nieuwe woningen en bedrijven en de toenemende vraag naar capaciteit vragen om extra investeringen door netwerkbeheerders.

De raming is gebaseerd op de meest recente inzichten en de verwachte ontwikkelingen. Hierbij is ook rekening gehouden met de opbrengsten die in voorgaande jaren zijn gerealiseerd. Op basis hiervan is de geraamde opbrengst opwaarts bijgesteld.

Verkiezingen
Het budget voor verkiezingen is aangepast, waarbij de middelen zijn verschoven van 2028 naar 2030, zodat deze aansluiten bij de jaren waarin de verkiezingen plaatsvinden. Op basis van de huidige planning vinden in 2027 de Provinciale Statenverkiezingen en Waterschapsverkiezingen plaats, in 2029 de Europees Parlementsverkiezingen en in 2030 de Tweede Kamerverkiezingen en gemeenteraadsverkiezingen. In 2028 zijn geen verkiezingen gepland. Het budget wordt ingezet voor onder andere drukwerk, de aanschaf en huur van verkiezingsmaterialen en de vergoedingen voor stembureauleden.

Gemeentehuis
Binnen deze begrotingspost zijn de ramingen op basis van diverse ontwikkelingen bijgesteld. De kosten voor servicecontracten zijn met name verhoogd vanwege de vervanging en uitbreiding van de audiovisuele middelen in de Moerdijkzaal en de bijbehorende kosten voor onderhoud en beheer. Daarnaast zijn de verzekeringskosten geactualiseerd op basis van de werkelijke kosten van het afgelopen jaar en zijn de huuropbrengsten naar beneden bijgesteld op basis van de actuele verwachting.

Overig
De overige nadelen betreft het effect van de doorrekening en actualisatie van ruim 200 andere (sub)budgetten binnen de begroting.

Structureel begrotingssaldo

De begrotingsresultaten zijn opgebouwd uit de totale jaarlijkse baten en lasten van de gemeente, inclusief de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Wanneer de baten in een jaar hoger zijn dan de lasten, ontstaat een positief begrotingsresultaat. Zijn de lasten hoger dan de baten, dan resulteert dit in een negatief begrotingsresultaat.

Gedeputeerde Staten (GS) houden toezicht op de financiële positie van gemeenten. Bij de beoordeling van de begroting staat de vraag centraal of deze reëel en structureel in evenwicht is. Dit betekent dat jaarlijks terugkerende (structurele) lasten worden gedekt door jaarlijks terugkerende (structurele) baten. Incidentele baten, zoals eenmalige opbrengsten uit de grondexploitatie, mogen uitsluitend worden ingezet voor incidentele uitgaven.

Om dit te beoordelen wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. Het structurele begrotingsresultaat is het saldo van alle structurele baten en lasten en vormt het belangrijkste beoordelingscriterium voor de provincie. De provincie beoordeelt in eerste instantie of de begroting voor 2027 structureel in evenwicht is. Alleen wanneer, eventueel na correcties, sprake is van een structureel tekort, wordt ook het meerjarenperspectief betrokken bij de beoordeling.

Na verwerking van bovenstaande budgetaanpassingen ontstaat het volgende meerjarenperspectief.

(Bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Lasten exclusief mutatie reserves	-194.012	-187.969	-176.804	-180.875
Baten exclusief mutatie reserves	189.973	182.821	172.575	177.379
Geraamd saldo van baten en lasten	**-4.039**	**-5.148**	**-4.229**	**-3.495**
Toevoegingen aan reserves	-326	-23	-23	-23
Onttrekkingen aan reserves	1.785	1.419	1.225	1.178
Geraamd resultaat	**-2.580**	**-3.752**	**-3.027**	**-2.340**
Incidentele lasten (excl. reservestortingen)	-8.229	-6.031	-5.626	-5.599
Incidentele baten (excl. reserveonttrekkingen)	5.646	5.099	4.922	4.922
Incidentele toevoegingen reserves	-326	-23	-23	-23
Incidentele onttrekkingen reserves	981	241	47	0
Saldo van incidentele baten en lasten	**-1.928**	**-714**	**-680**	**-700**
Structureel begrotingssaldo	**-652**	**-3.038**	**-2.347**	**-1.640**

Op basis van de voorliggende begroting 2027-2030 worden de komende jaren structurele tekorten (meer structurele lasten dan baten) verwacht van € 0,7 miljoen (2027), € 3 miljoen (2028), € 2,3 miljoen (2029) en € 1,6 miljoen (2030). Uit bovenstaande tabel blijkt ook dat voor 2027 t/m 2030 de incidentele lasten de incidentele baten overstijgen. In het overzicht incidentele lasten en baten is een specificatie en nadere toelichting opgenomen.

In de aanbiedingsnota (die gelijktijdig met het aanbieden van deze begroting aan de gemeenteraad wordt aangeboden) wordt nader ingegaan op het begrotingsresultaat. Zo zijn er diverse ontwikkelingen die zich na het opstellen van de begroting 2027-2030 hebben voorgedaan die nog een effect zullen hebben op het begrotingsresultaat. Ook wordt daarin toegelicht hoe tot een sluitende begroting kan worden gekomen en wordt een verdere doorkijk gegeven naar de verwachte ontwikkeling van het begrotingsresultaat na 2030. Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij het interpreteren van de cijfers van de meerjarenbegroting bedacht moet worden dat deze naarmate het jaar verder af komt te liggen van het begrotingsjaar (2027) steeds ‘zachter’ worden. Het is daarom niet goed om aan deze cijfers absolute waarde toe te kennen. Het betreft niet meer dan een indicatie voor de toekomst.

Taakstellingen en stelposten

In de hierboven gepresenteerde verwachte begrotingsresultaten zijn diverse stelposten opgenomen. Meerjarig kan de volgende specificatie worden gegeven.

(Bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Taakstellingen				
n.v.t.				
Subtotaal taakstellingen	**0**	**0**	**0**	**0**
Stelposten				
Nieuw beleid	-4.953	-3.806	-3.645	-3.389
Verwachte loonontwikkeling	-540	-540	-540	-540
Taakmutaties algemene uitkering				
• Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	-769	806	806	806
• Eigen bijdrage Jeugdzorg	0	440	440	440
• Sturen op trajectduur jeugdzorg	0	115	115	115
• Herinvoering eigen bijdrage Wmo	0	397	397	397
• Wmo huishoudelijke hulp	0	0	1.866	1.908
• Overige taakmutaties	-111	-107	-139	-134
Verwachte afrekening btw-compensatiefonds	410	410	410	410
Subtotaal stelposten	**-5.963**	**-2.285**	**-290**	**13**
Totaal taakstellingen en stelposten	**-5.963**	**-2.285**	**-290**	**13**

In de begroting zijn geen taakstellingen verwerkt. Wel zijn in 2027 in totaal € 6 miljoen aan stelposten opgenomen. Dit betekent concreet dat in de begroting per saldo rekening is gehouden met een totale last van ca. € 6 miljoen in 2027. Hieronder worden de diverse stelposten toegelicht.

Stelpost nieuw beleid

De kadernota is jaarlijks het moment waarop nieuwe ontwikkelingen aan de gemeenteraad voorgelegd worden zodat op basis daarvan een integrale afweging gemaakt kan worden. Dit kan gaan om nieuwe wetgeving of nieuwe plannen en ambities van de gemeente zelf. Conform de financiële verordening worden de lasten van voorziene nieuwe ontwikkelingen in de begroting gereserveerd in de stelpost nieuw beleid. Daarmee reserveren we ruimte in de begroting, in afwachting van het afzonderlijke raadsbesluit over de daadwerkelijke inzet van de middelen. Ook de middelen die voortkomen uit het bestuursakkoord zijn opgenomen in de stelpost nieuw beleid. Dit conform het raadsbesluit van 9 juli 2026, waarin is besloten om de financiële effecten van het bestuursakkoord te verwerken in de begroting. In de bijlage van de aanbiedingsnota is een specificatie opgenomen van de stelpost nieuw beleid.

Stelpost verwachte loonontwikkeling

De salariskosten zijn op basis van de huidige cao doorgerekend en in de begroting 2027-2030 verwerkt. Doordat de huidige cao een looptijd heeft t/m 31 maart 2027, dient in de begroting rekening te worden gehouden met een verwachte loonindexering vanaf 1 april 2027. Op basis van de huidige loonsom en een verwachte indexering vanaf 1 april 2027 van 1,6%, verwachten we een stelpost nodig te hebben van € 540.000. Hiermee wordt voorkomen dat ten tijde van het ingaan van een nieuwe cao (1 april 2027), een mogelijk tekort ontstaat.

Stelpost taakmutaties algemene uitkering

Binnen de stelpost taakmutaties algemene uitkering is rekening gehouden met een aantal stelposten die samenhangen met landelijke ontwikkelingen ten aanzien van het gemeentefonds:

- In 2027 wordt in de vorm van een stelpost rekening gehouden met een verwachte last van € 0,8 miljoen t.b.v. klimaat en energiebeleid. Dit heeft betrekking op de middelen die gemeenten tot en met 2027 van het Rijk ontvangen voor

de uitvoering van klimaat- en energietaken. Deze middelen worden in eerste instantie op een stelpost gereserveerd, waarmee de beschikbaar gestelde middelen beschikbaar blijven om mogelijke toekomstige lasten die hieruit voortvloeien te kunnen dekken.
Op dit moment is nog niet duidelijk op welke wijze de CDOKE-middelen na 2027 beschikbaar worden gesteld. De provinciaal toezichthouder staat vanaf 2028 toe dat gemeenten rekening houden met een verwachte opbrengsten ter hoogte van de lasten die zij hiervoor in de begroting opnemen (voor de gemeente Moerdijk is dit € 0,8 miljoen vanaf 2028). Hierdoor is de verwerking vanaf 2028 per saldo budgettair neutraal voor gemeenten.

- Verder is vanaf 2028 rekening gehouden met 2 stelposten m.b.t. de Jeugdzorg. Dit heeft te maken met de intentie van het Rijk om vanaf 1 januari 2028 landelijk een eigen bijdrage voor Jeugdzorg in te voeren en nadere afspraken te maken over hoe beter gestuurd kan worden op de trajectduur binnen de Jeugdzorg, wat vanaf 2028 tot lagere lasten moet leiden. Het Rijk heeft deze verwachte besparingen vanaf 2028 gekort op het gemeentefonds. Dit zou tot een nadeel voor gemeenten leiden. Omdat aannemelijk is dat het realiseren van deze uitwerking en wetgeving onder de verantwoordelijkheid van het Rijk valt, mogen gemeenten hier (net als afgelopen begroting) een stelpost voor opnemen. Dit vanuit de gedachte dat tegenover deze lagere ontvangsten vanuit het Rijk op termijn lastenbesparingen moeten ontstaan voor gemeenten.

- Daarnaast zijn 2 stelposten opgenomen m.b.t. de Wmo.
  De eerste stelpost heeft te maken met het plan van het Rijk om voor de voorzieningen waar nu het abonnementstarief voor geldt, een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren. Het Rijk verwacht dat dit de druk op het gebruik van Wmo-voorzieningen verlaagt. Daardoor zou de Wmo voor gemeenten langer betaalbaar blijven. Inmiddels is bekend geworden dat de ingangsdatum is verschoven naar 1 januari 2028. Net als in de begroting van vorig jaar mogen gemeenten een stelpost opnemen omdat tegenover de verlaging van het gemeentefonds op termijn hogere opbrengsten zouden moeten ontstaan.
  Verder is in het coalitieakkoord van kabinet Jetten een maatregel opgenomen waarbij de huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening met ingang van 1 januari 2029 wordt geschrapt. In de meicirculaire 2026 is daarom landelijk een uitname van € 1,4 miljard uit het gemeentefonds gedaan. Voor de inwoners die niet in staat zijn de huishoudelijke hulp zelf te regelen blijft deze taak bij de gemeente. Voor dit vangnet wordt landelijk jaarlijks € 430 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd. Het is nog onduidelijk hoe dit vangnet eruit komt te zien en wie hiervan gebruik kan maken. Als gevolg hiervan kunnen gemeenten nog niet inzichtelijk maken wat de daadwerkelijke financiële gevolgen zijn van het nieuwe beleid. Voor de meerjarenbegroting 2027-2030 staat de provinciaal toezichthouder daarom toe een stelpost vanaf het begrotingsjaar 2029 op te nemen van de netto-uitname uit het gemeentefonds ter hoogte van € 1,01 miljard (€ 1.440 miljoen minus € 430 miljoen).

Stelpost verwachte afrekening btw-compensatiefonds

Tot slot is in de begroting een stelpost opgenomen m.b.t. de verwachte afrekening van het btw-compensatiefonds (BCF). Het BCF is een regeling waarmee gemeenten de betaalde btw voor bepaalde activiteiten kunnen terugvragen. Met ingang van 2015 is het BCF geplafonneerd, waarbij het BCF en het gemeentefonds communicerende vaten zijn. Als de gezamenlijke btw-declaraties van gemeenten onder het plafond van het BCF blijven wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname. Gemeenten mogen in hun begroting rekening houden met de (verwachte) afrekening van het BCF. Omdat de hoogte hiervan erg onzeker is, zijn in het verleden afspraken tussen de provinciaal toezichthouders en het ministerie van BZK gemaakt over wat een reële hoogte van deze ruimte is. Afgesproken is dat de laatst gerealiseerde afrekening de maximaal toegestane ruimte is die gemeenten mogen ramen in hun begroting. Voor de raming in de begroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030 wordt de definitieve afrekening van de ruimte onder het BCF-plafond gebruikt van het jaar 2025. Deze gerealiseerde ruimte is bekendgemaakt in de meicirculaire 2026.

Bovenstaande stelposten die in de begroting zijn verwerkt zijn in overeenstemming met de voorschriften van de provinciaal toezichthouder. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de aanvullende begrotingscirculaire van de provincie en het begrotingsadvies 2027-2030 van de VNG.

Kapitaallasten

Investeringen hebben een meerjarig financieel effect op de gemeentelijke begroting. Een kenmerk van een investering is dat het gebruik en het nut ervan zich over meerdere jaren uitstrekken. Naarmate de tijd verstrijkt, neemt de waarde van een investering af. Deze waardevermindering wordt tot uitdrukking gebracht in afschrijvingen. Daarnaast brengen investeringen rentelasten met zich mee als gevolg van de financiering die nodig is om de investeringen te realiseren. De afschrijvings- en rentelasten samen vormen de kapitaallasten.

Het gemeentelijke beleid rondom het activeren, waarderen en afschrijven van vaste activa is vastgelegd in de Notitie waarderings- en afschrijvingsbeleid 2024. Conform dit beleid wordt op een investering afgeschreven vanaf het boekjaar volgend op het jaar waarin de investering gereedkomt of wordt verworven.

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting een prognose gemaakt van de toekomstige kapitaallasten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

1. Al beschikbaar gestelde investeringskredieten: investeringen waarvoor de gemeenteraad eerder middelen beschikbaar heeft gesteld en die momenteel worden uitgevoerd of reeds in het verleden zijn afgerond en waar sindsdien op wordt afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur.

2. Vervangingsinvesteringen: investeringen die conform de financiële verordening jaarlijks bij het vaststellen van de begroting door de gemeenteraad beschikbaar worden gesteld. Hiervan kan het volgende overzicht gegeven worden:

(Bedragen x € 1.000)	Investeringen 2027	Investeringen 2028	Investeringen 2029	Investeringen 2030
Omschrijving				
Wegen	5.101	5.101	5.101	5.101
Rioleringen	6.121	4.140	3.005	3.262
Openbaar groen	1.509	1.612	1.711	1.711
Sportaccommodaties	422	243	875	1.173
Openbare verlichting	442	453	443	532
Bruggen	0	0	545	230
Tractie	240	100	0	182
Afvalinzameling	0	0	55	0
IT-investeringen	330	330	330	330
Telefoons	65	65	130	65
Totaal	**14.230**	**12.044**	**12.195**	**12.586**

   In het raadsvoorstel tot vaststelling van de begroting wordt voorgesteld om de hiervoor opgenomen investeringsbedragen voor 2027 beschikbaar te stellen. Het betreft de vervangingsinvesteringen die gepland staan om in 2027 te starten. Voor de vervangingsinvesteringen is rekening gehouden met een uitvoeringstermijn van twee jaar. De vervangingsinvesteringen in de riolering worden conform het ‘kostendekkingsplan gemeentelijk waterprogramma’ (raadsvergadering d.d. 12 maart 2026) voor 50% gedekt uit de middelen die via de jaarlijkse rioolheffing in de voorziening riolering zijn opgebouwd. Voor nadere informatie over het beheer, onderhoud en de voorgenomen investeringen in de belangrijkste gemeentelijke kapitaalgoederen wordt verwezen naar de paragraaf Kapitaalgoederen.

3. Nieuwe investeringen (stelpost nieuw beleid): investeringen waarvoor nog besluitvorming door de gemeenteraad nodig is. Conform de financiële verordening is voor het daadwerkelijk beschikbaar stellen en inzetten van de benodigde middelen eerst een afzonderlijk raadsbesluit nodig. Tot het moment van dit besluit worden in de stelpost nieuw beleid middelen gereserveerd zodat op termijn deze zaken daaruit gedekt kunnen worden. In de bijlage van de aanbiedingsnota is een specificatie te vinden van de middelen die in de stelpost nieuw beleid zijn gereserveerd.

Hoewel in de begroting dus wel middelen hiervoor zijn gereserveerd, zijn deze lasten in de begroting dus niet terug te vinden als kapitaallasten zoals die op de volgende pagina's worden geschetst.

Ontwikkeling kapitaallasten

De totale kapitaallasten bestaan uit de afschrijvings- en rentelasten. Omdat deze lasten jaarlijks ten laste van de exploitatie komen, vormen zij een structureel onderdeel van de begroting. De ontwikkeling van de kapitaallasten geeft daarmee inzicht in het financiële beslag van de gerealiseerde en geplande investeringen op de structurele begrotingsruimte.

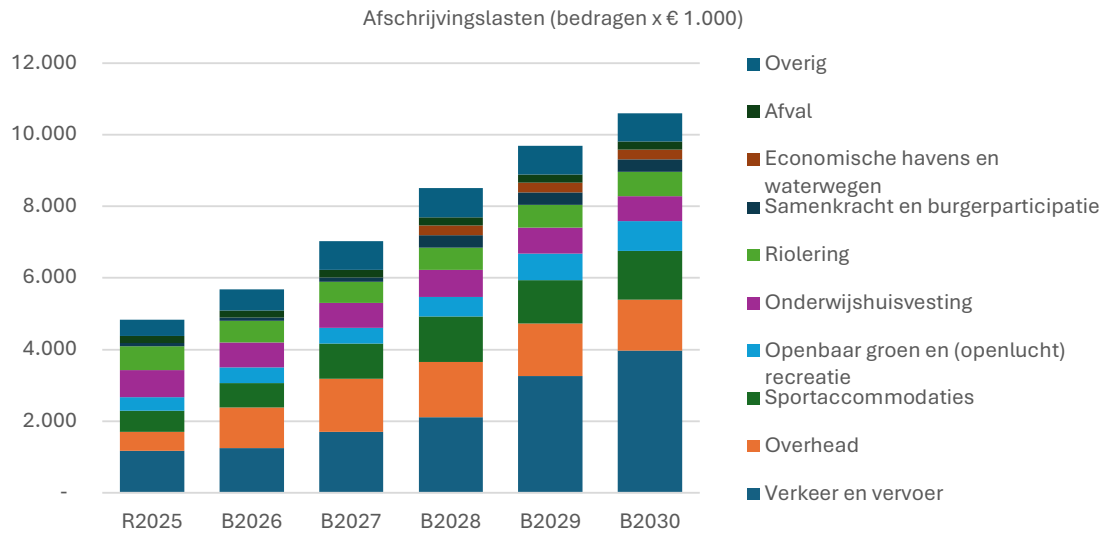
(Bedragen x € 1.000)	B2027	B2028	B2029	B2030
Afschrijvingen	**7.030**	**8.506**	**9.687**	**10.594**
Rente	1.417	2.211	2.518	2.656
Totale kapitaallasten	**8.447**	**10.717**	**12.204**	**13.250**
Totale lasten begroting	194.012	187.969	176.804	180.875
Kapitaallasten als % van totale lasten	**4%**	**6%**	**7%**	**7%**

Er is geen landelijke norm voor het aandeel van de kapitaallasten in de totale begrotingslasten. Wel geeft dit inzicht in het deel van de begroting dat nodig is voor de lasten van de reeds eerder beschikbaar gestelde investeringskredieten en vervangingsinvesteringen. Een stijging van het aandeel betekent niet automatisch dat de financiële positie verslechtert. Een hoger aandeel impliceert dat de gemeente de komende jaren relatief veel investeert in voorzieningen, gebouwen of infrastructuur. Zolang de gemeente voldoende financiële ruimte houdt om ook andere uitgaven en toekomstige investeringen te kunnen blijven dekken hoeft dit geen probleem te zijn. Voor de beoordeling van de financiële positie moet een specifiek kengetal daarom altijd in samenhang met andere financiële aspecten worden bekeken. Voorbeelden hiervan zijn het structurele begrotingssaldo, de reservepositie, het weerstandsvermogen en de andere financiële kengetallen die iets zeggen over de financiële positie van de gemeente.

Hieronder wordt nader inzicht gegeven in de opbouw van de kapitaallasten (afschrijvingen en rente).

Afschrijvingen

De afschrijvingslasten die voortkomen uit de reeds beschikbaar gestelde investeringskredieten en de benodigde vervangingsinvesteringen ontwikkelen zich als volgt:

In bovenstaande tabel is te zien dat de afschrijvingslasten de komende jaren toenemen van ca. € 7 miljoen in 2027 tot € 10,6 miljoen in 2030. Vooral binnen te taakvelden ‘verkeer en vervoer’, ‘sportaccommodaties’ en ‘openbaar groen en (openlucht) recreatie)’ nemen de afschrijvingslasten de komende jaren fors toe.

De toenemende afschrijvingslasten t.b.v. verkeer en vervoer hebben o.a. betrekking op de hierboven toegelichte vervangingsinvesteringen die de komende jaren worden voorzien voor wegbeheer, bruggen en openbare verlichting. Vooral op het gebied van wegbeheer staan de komende jaren forse vervangingsinvesteringen begroot. Ook nemen de afschrijvingslasten toe op basis van eerder door de gemeenteraad beschikbaar gestelde investeringskredieten. Dit betreft bijv. de aanleg van het fietspad Zevenbergen-Moerdijk (raadsvergadering d.d. 13-7-2023), de aanleg van de Randweg Klundert (raadsvergadering d.d. 3 november 2022), de verlengde Zuidrand en Zuidrandtunnel (raadsvergadering d.d. 28 september 2023) en de herinrichting Doelstraat-Molenstraat (raadsvergadering d.d. 4 december 2025).

Ook de afschrijvingslasten t.b.v. de sportaccommodaties nemen de komende jaren toe. Dit betreft de vervangingsinvesteringen die de komende jaren worden voorzien t.b.v. de sportaccommodaties en eerder door de gemeenteraad beschikbaar gestelde investeringskredieten. Dit betreft bijv. investeringen t.b.v. de Kogelvangers (raadsvergadering d.d. 12 september 2024, de nieuwe gymzaal bij basisschool de Regenboog (raadsvergadering d.d. 11 september 2025) en De Niervaert (raadsvergadering d.d. 29 januari 2026).

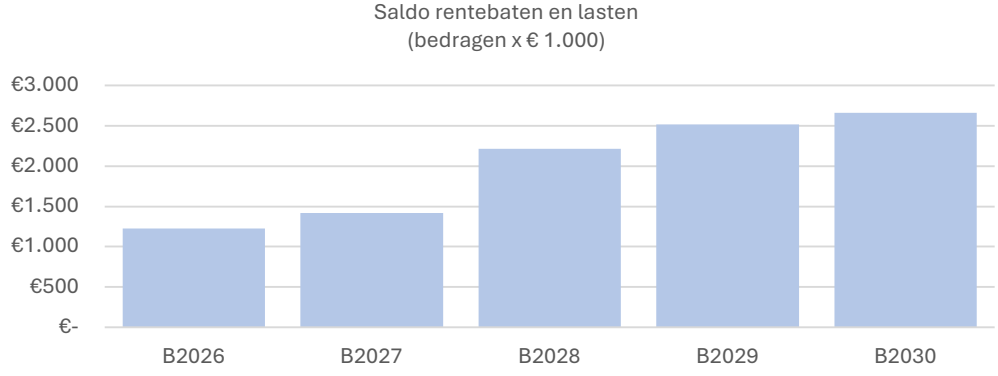
Tot slot nemen de afschrijvingslasten t.b.v. openbaar groen en (openlucht) recreatie de komende jaren toe. Dit betreft grotendeels de afschrijvingslasten die ontstaan n.a.v. de vervangingsinvesteringen die de komende jaren worden voorzien. De investeringen op basis van het uitvoeringsprogramma Vergroening (raadsvergadering d.d. 12 maart 2026) maken daar ook onderdeel van uit.

Voor de volledigheid dient te worden opgemerkt dat de afschrijvingslasten voor een deel van de investeringen worden gedekt uit reserves of voorzieningen. Zo worden de afschrijvingen van diverse investeringen (conform raadsbesluit) gedekt uit de reserve ‘afschrijvingslasten investeringen’ en worden de afschrijvingslasten m.b.t. afval en riolering vanuit het oogpunt van 100% kostendekkendheid doorberekend in de gemeentelijke tarieven.

Rente en financiering

Naast de afschrijvingslasten maken ook rentelasten onderdeel uit van de kapitaallasten van de gemeente. Rentelasten ontstaan wanneer de gemeente leningen aantrekt, bijvoorbeeld om investeringen te kunnen betalen. De gemeente financiert haar uitgaven voornamelijk met jaarlijks terugkerende inkomsten, zoals de algemene uitkering uit het gemeentefonds en lokale heffingen. Omdat inkomsten en uitgaven niet altijd op hetzelfde moment plaatsvinden en de komende jaren relatief veel investeringen staan gepland, is soms externe financiering nodig.

In de begroting is rekening gehouden met onderstaande rentelasten:

De rentelasten nemen de komende jaren naar verwachting toe. Waar in de begroting 2026 van € 1 miljoen aan netto rentelasten wordt uitgegaan, neemt dit de komende jaren naar verwachting toe tot circa € 2,7 miljoen in 2030. De stijging hangt vooral samen met de verwachte financieringsbehoefte als gevolg van de investeringen in de komende jaren. Op basis van de actuele inzichten wordt verwacht dat de komende jaren aanvullende leningen zullen moeten worden afgesloten ter financiering van deze investeringen.

Voor de volledigheid dient te worden opgemerkt dat in de begroting, conform de financiële verordening, gebruik wordt gemaakt van de wettelijke mogelijkheid om bespaarde rente over reserves en voorzieningen te berekenen. Dit is een rekenkundige rentevergoeding over middelen die de gemeente zelf beschikbaar heeft en geen rente die daadwerkelijk wordt betaald. Deze bespaarde rente maakt dan ook geen onderdeel uit van de hierboven genoemde rentelasten.

Voor een nadere toelichting op het rentebeleid en de gehanteerde uitgangspunten wordt verwezen naar de paragraaf Financiering.

Algemene dekkingsmiddelen

De gemeente kent een aantal algemene dekkingsmiddelen die de gemeenteraad naar eigen inzicht mag besteden. Voor een deel zijn de algemene dekkingsmiddelen niet beïnvloedbaar. U moet daarbij denken aan de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Voor een deel kan de gemeente de omvang van haar algemene dekkingsmiddelen zelf bepalen. Dit gedeelte wordt afgebakend door het eigen belastinggebied (zie ook de paragraaf lokale heffingen).

(Bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	Begroting 2027	Begroting 2026
Algemene uitkering (incl. Integratie- en decentralisatie uitkeringen)	86.923	81.799
Belastingen	28.425	26.583
Dividenden/ winstuitkeringen	68	60
Saldo financieringsfunctie	4.442	4.278
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**119.858**	**112.720**

Belastingen

De belastingen bestaan uit de onroerendezaakbelasting (OZB) en de toeristenbelasting. In de paragraaf lokale heffingen wordt hier nader op ingegaan.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering bedraagt voor de gemeente Moerdijk in 2027 naar verwachting circa € 87 miljoen. Dit is substantieel hoger dan dat op dit moment in 2026 wordt verwacht. Dit is een logisch gevolg van het feit dat de omvang van het gemeentefonds dient mee te bewegen met verwachte volume- en prijsontwikkelingen. Dit vanuit de gedachte dat gemeenten gecompenseerd moeten worden voor een toenemend aantal inwoners, woningen, wegen etc. (volumeontwikkelingen) en hogere prijzen (prijsontwikkelingen). De jaarlijkse toe- of afname van het gemeentefonds wordt het accres genoemd. Bij de berekening van de algemene uitkering is uitgegaan van de meicirculaire gemeentefonds 2026.

Dividenden/ winstuitkeringen

Onze gemeente ontvangt jaarlijks dividenduitkering uit het aandelenbezit Bank Nederlandse Gemeenten. Voor 2027 is een dividend van € 68.000 geraamd.

Saldo financieringsfunctie

Conform de Financiële verordening vindt in de begroting en de jaarrekening toerekening van rente over de reserves en voorzieningen aan de programma's plaats (bespaarde rente). Op basis van de wettelijk voorgeschreven berekeningsmethode, is uitgegaan van een rentepercentage van 2,99%. Op basis van de omvang van de reserves en voorzieningen bedraagt de verwachte bespaarde rente in 2027 € 4,5 miljoen.

Lokale heffingen

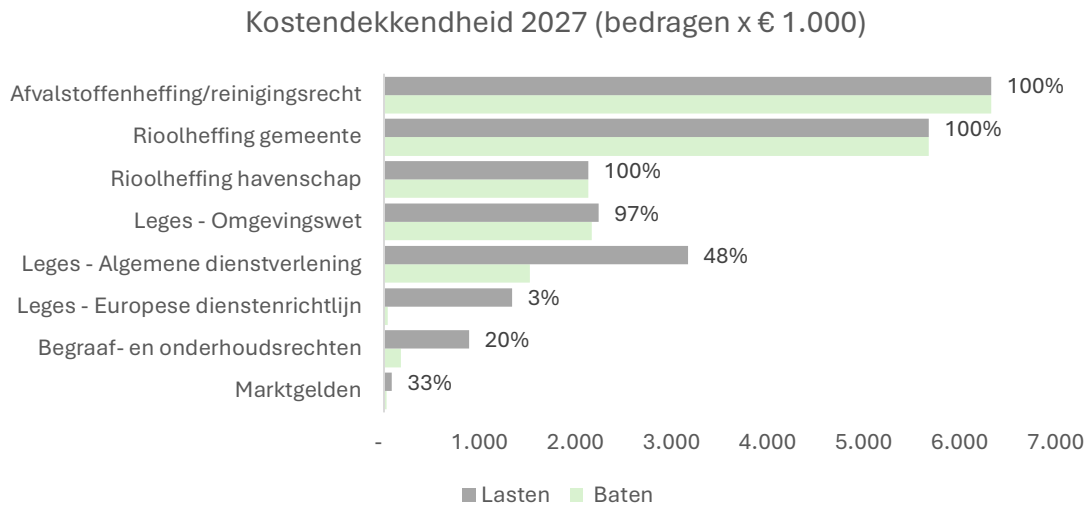
Naast de uitkering uit het gemeentefonds vormen de lokale heffingen een belangrijke inkomstenbron van de gemeente. Voor 2027 zijn de tarieven vastgesteld op basis van de uitgangspunten uit de kadernota 2027-2030. In hoofdlijnen zijn daarbij de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Uitgangspunten

- Algemene prijsindexatie: de tarieven worden verhoogd met 1,6%;
- OZB: bij de geraamde opbrengsten is rekening gehouden met verwachte nieuwbouw;
- Afvalstoffenheffing: er wordt uitgegaan van een tariefsverhoging van 4,89% (wat in lijn ligt met de in de kadernota verwachte 5%);
- Rioolheffing: er wordt uitgegaan van een tariefsverhoging van 3,6% (wat bestaat uit 1,6% reguliere prijsindexatie en 2% extra indexatie op basis van het Kostendekkingsplan riolering (raadsbesluit d.d. 12 maart 2026);
- Lokale lastendruk: voor een meerpersoonshuishouden met een koopwoning met een gemiddelde waarde van € 458.000 komt de lokale lastendruk in 2027 uit op circa € 1.081. Dit is een stijging van circa 3,5% ten opzichte van 2026 (€ 1.045)

Kostendekkendheid

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de kostendekkendheid van de lokale heffingen in 2027.

Voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing geldt het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid. De hiervoor genoemde tariefstijgingen zijn nodig om deze kostendekkendheid te realiseren.

Ook voor leges geldt dat de opbrengsten maximaal 100% van de gemaakte kosten mogen bedragen.

- De leges voor omgevingsvergunningen en ruimtelijke procedures zijn na de tariefverhoging naar verwachting circa 97% kostendekkend. Er wordt bewust enige marge aangehouden, omdat de opbrengsten van deze leges sterk kunnen fluctueren. Hiermee wordt voorkomen dat de maximale kostendekkendheid van 100% wordt overschreden.
- Voor algemene dienstverlening bedraagt de kostendekkendheid circa 48%. Voor een groot deel heeft dit betrekking op het verstrekken van identiteitsdocumenten en rijbewijzen. Hiervoor hanteert de gemeente de landelijk vastgestelde tarieven.
- De kostendekkendheid van de leges die vallen onder de Europese Dienstenrichtlijn, zoals vergunningen voor evenementen en horeca, bedraagt circa 3%. De opbrengsten zijn met ongeveer € 39.000 relatief beperkt, terwijl de uitvoering van deze taken relatief veel gemeentelijke capaciteit vraagt. Een verhoging van de tarieven zou daarom leiden tot forse tariefstijgingen, terwijl dit slechts beperkt extra inkomsten oplevert.

Tot slot bedraagt de kostendekkendheid voor de begraaf- en onderhoudsrechten en marktgelden respectievelijk 20% en 33%.

Een nadere toelichting op de geraamde opbrengsten, de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, de kostendekkendheid en de gevolgen voor de lokale lastendruk is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Reserves en voorzieningen

Bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente is het belangrijk om ook de omvang van de gemeentelijke reserves en voorzieningen in ogenschouw te nemen. Deze worden vaak gezien als de 'spaarpotjes' van de gemeente.

Algemene reserve

De algemene reserve bestaat uit componenten waaraan de raad (nog) geen bestemming heeft gegeven. Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers en vormt een belangrijk deel van het weerstandsvermogen van de gemeente.

De omvang van de algemene reserve bedraagt per 1 januari 2026 € 35,7 miljoen. Hierbij geldt dat deze stand een momentopname is omdat door de gemeenteraad besluiten zijn genomen waarbij de algemene reserve in de toekomst wordt ingezet voor de dekking van uitgaven of waarbij is besloten om juist middelen toe te voegen aan de algemene reserve. Op basis van de nu bekende gegevens en de raadsbesluiten die tot en met 9 juli 2026 zijn genomen kan de volgende prognose worden gegeven van het vrij besteedbare deel van de algemene reserve:

(Bedragen x € 1.000)		
Stand algemene reserve per 31-12-2025 (jaarrekening 2025)		**35.743**
Genomen raadsbesluiten		**6.536**
Powerport - Herstel indexering Moerdijkregeling (raad 23-10-2025)	-225	
Meerjarenbegroting 2026-2029 Reserve Onderwijshuisvesting (raad 6-11-2025)	1.500	
Meerjarenbegroting 2026-2029 Reserve Nieuwkomers (raad 6-11-2025)	6.700	
Grondexploitatie Markvelden-Zuid (raad 12-3-2026)	-150	
Invulling verduurzaming en meerjarige exploitatie zwembaden Moerdijk (raad 12-3-2026)	-956	
Bestemming jaarrekeningresultaat 2025 (raad 9-7-2026)	3.035	
Vaststelling jaarstukken 2025 – toevoeging restant reserve nieuwkomers (raad 9-7-2026)	1.490	
Vaststelling jaarstukken 2025 – toevoeging restant reserve onderwijshuisvesting (raad 9-7-2026)	256	
Vaststelling jaarstukken 2025 – toevoeging middelen realisatiestimulans aan reserve ruimtelijke ontwikkeling (raad 9-7-2026)	-273	
Verwacht jaarrekeningresultaat 2026 (o.b.v. raadsbesluiten t/m september 2026)	-4.841	
Prognose stand algemene reserve per 1-1-2027		**42.279**
Aan te houden weerstandsvermogen (conform paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing)		**19.500**
Prognose vrij te besteden ruimte algemene reserve per 1-1-2027		**22.779**

Op basis van de raadsbesluiten tot en met de gemeenteraad van 17 september 2026 bedraagt de totale omvang van de algemene reserve van de gemeente Moerdijk per 1-1-2027 naar verwachting circa € 42,3 miljoen. Daarvan wordt circa € 19,5 miljoen aangehouden t.b.v. het benodigde weerstandsvermogen. Dit bedrag is voor het afdekken van de risico's die vermeld zijn in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'. Daarmee resteert een verwachte 'vrije ruimte' van circa € 22,8 miljoen. Hierbij geldt dat bovenstaand overzicht een momentopname is. Zo is het daadwerkelijke jaarrekeningresultaat 2026 nog niet bekend en kunnen ook eventuele positieve/negatieve jaarrekeningresultaten in de komende jaren in de toekomst nog tot een toename/afname leiden van de algemene reserve.

Daarnaast kan de besluitvorming over het wegenbeheerplan 2026-2030 (raadsvergadering 29 oktober 2026) nog van invloed gaan zijn op de omvang van de algemene reserve. Daarin wordt namelijk voorgesteld om ten behoeve van het

inlopen van de achterstand op fiets- en voetpaden een voorziening achterstand wegen in te stellen, hier een bedrag van € 4 miljoen in te doteren en dit te dekken vanuit de algemene reserve. Dit is nog niet in bovenstaand overzicht verwerkt.

Bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve beschikt de gemeente over diverse bestemmingsreserves. Deze middelen zijn afgezonderd van de algemene reserve omdat de gemeenteraad hier een bepaald doel aan heeft gegeven. Alleen op basis van een raadsbesluit kan aan deze afgezonderde gelden een andere bestemming worden gegeven. De omvang van de bestemmingsreserves bedraagt per 1 januari 2027 naar verwachting € 49,1 miljoen. In de bijlage is een overzicht opgenomen van het verwachte meerjarige verloop van de bestemmingsreserves.

Voorzieningen

Tot slot beschikt de gemeente over een aantal voorzieningen. Voorzieningen worden aangehouden ter afdekking van kwantificeerbare onzekerheden, b.v. verliesverwachtingen grondexploitatie en om een gelijkmatige verdeling van kosten over een aantal begrotingsjaren te krijgen, zoals voorziening wegen en voorziening riolering. De omvang van deze voorzieningen bedraagt per 1 januari 2027 naar verwachting € 32,7 miljoen. In de bijlage is een overzicht opgenomen van het verwachte meerjarige verloop van de voorzieningen.

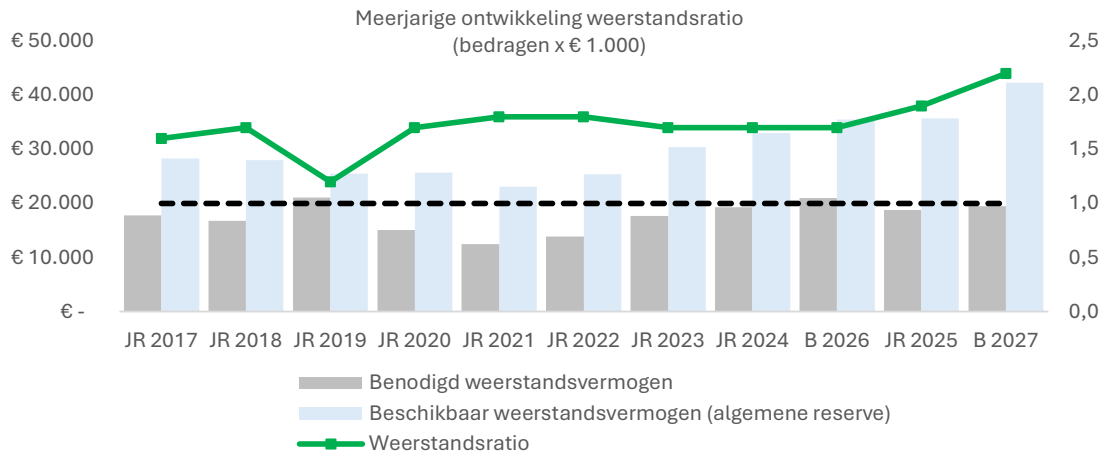
Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Een andere belangrijke vraag bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente is in hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen. Om dat te kunnen beoordelen is inzicht nodig in de omvang en achtergronden van de aanwezige risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

De risico's worden periodiek geïnventariseerd. De meest recente inventarisatie vond plaats bij de jaarrekening 2025. Voor de begroting 2027 zijn de belangrijkste risico's opnieuw beoordeeld. Op basis van deze inventarisatie is per risico een inschatting gemaakt van het maximale financiële effect én de kans dat het risico zich daadwerkelijk voordoet. Samen bepalen deze factoren de benodigde omvang van het weerstandsvermogen.

Dit wordt afgezet tegen het beschikbare weerstandsvermogen (de algemene reserve). De gemeenteraad heeft vastgesteld dat de weerstandratio minimaal 1,0 moet zijn. Dit houdt in dat de beschikbare buffer voldoende moet zijn om alle geïnventariseerde risico's volledig te kunnen opvangen.

In onderstaande grafiek is de meerjarige ontwikkeling van de weerstandsratio weergegeven.

Figuur 1 Meerjarige ontwikkeling weerstandsratio

De weerstandsratio (groene lijn) ligt de afgelopen jaren gemiddeld genomen op 1,7 (1,0 is voldoende en 2,0 is uitstekend). De ratio van het weerstandsvermogen komt in de begroting 2027 uit op 2,2. De weerstandsratio is met

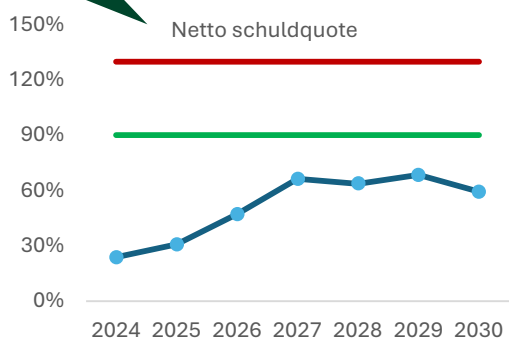
0,3 gestegen ten opzichte van de jaarrekening 2025. Het benodigde weerstandsvermogen is € 0,75 miljoen gestegen doordat een aantal risico's wordt hoger ingeschat. Het saldo van de algemene reserve is € 6,6 miljoen gestegen als gevolg van het overhevelen van enkele bestemmingsreserves en het toevoegen van de bestemming van het positieve jaarrekeningresultaat 2025.
Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

Ontwikkeling financiële kengetallen

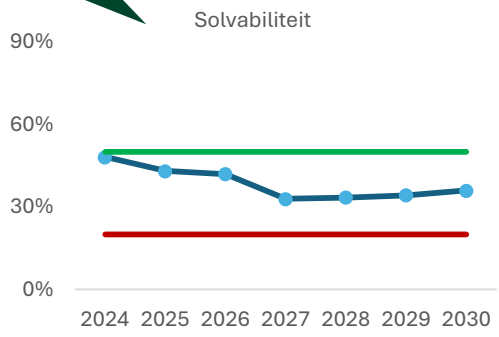
Bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente kan ook gekeken worden naar diverse financiële kengetallen. Deze kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie. Gemeenten zijn vanuit de (BBV) wetgeving verplicht om in de begroting en jaarrekening diverse kengetallen op te nemen. Er zijn geen wettelijke normen vastgelegd voor de kengetallen. Wel zijn er een aantal signaleringswaarden geformuleerd die kunnen helpen bij de beoordeling van de kengetallen.

Hieronder is de meerjarige ontwikkeling van de kengetallen in beeld gebracht. De algehele conclusie is dat de kengetallen een positief beeld laten zien, maar dat deze de komende jaren naar verwachting wel wat minder positief worden. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat we de komende jaren naar verwachting geldleningen zullen moeten gaan aantrekken ter financiering van de geplande investeringen. Voor een nadere toelichting op de financiële kengetallen wordt ook verwezen naar de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

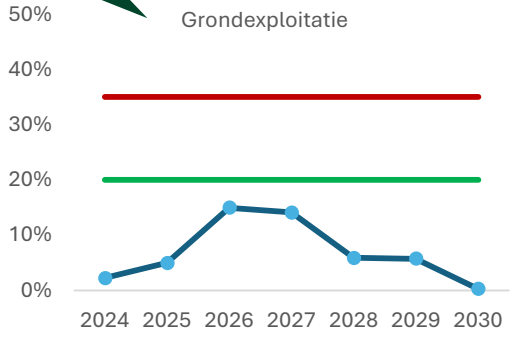
Dit toont de verhouding tussen de schuld en de inkomsten.

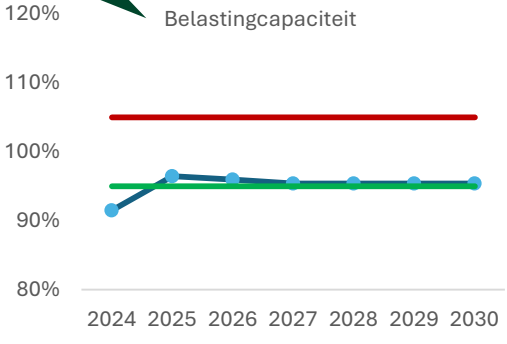
Dit toont hoeveel we van ons bezit financieren met eigen vermogen.

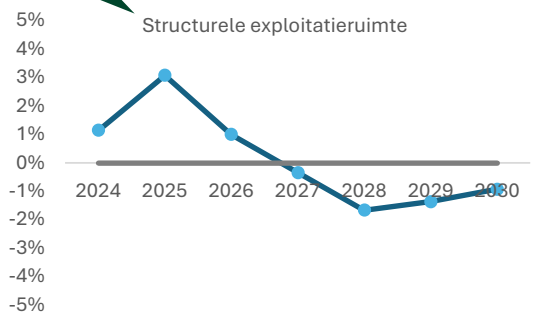
Dit toont hoe groot de (boek)waarde van de grondexploitaties is vergeleken met onze totale baten.

Dit toont hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt vergeleken met het landelijk gemiddelde.

Dit toont hoeveel structurele ruimte we hebben om onze lasten te dragen.

Grondslagen begroting 2027

Bij de samenstelling van de begroting 2027 is uitgegaan van de volgende grondslagen:

Financiële structuur

-salarissen en sociale lasten:	o.b.v. cao 2025- 2027 (t/m 31 maart 2027)
-percentage loonontwikkeling (stelpost)	1,60% v.d. loonsom (voor periode vanaf 1 april)
-norm opleidingen, vorming en training	1,90% v.d. loonsom
-norm vervangingen wegens ziekte	1,60% v.d. loonsom
-kostenontwikkeling (m.u.v. beheerplannen)	Divers (is per budget beoordeeld)
-kostenontwikkeling beheerplannen	3,67%
-inflatiecorrectie lokale heffingen	1,60%
- renteomslag	2,50%
- rente eigen vermogen (bespaarde rente)	2,99%
-basis raming uitkering gemeentefonds	meicirculaire 2026

Fysieke structuur (verwacht per 1-1-2027)

-aantal woningen	17.371
-oppervlakte in land (in ha.)	15.919
-oppervlakte binnenwater (in ha.)	2.483

Sociale structuur (verwacht per 1-1-2027)

-inwoners	38.687
-inwoners jonger dan 18 jaar	6.484
-inwoners ouder dan 75 jaar	4.682

Staat van baten en lasten 2027-2030

(bedragen x € 1.000)

Programma / onderdeel	Ramingen begroting 2027			Ramingen begroting 2028			Ramingen begroting 2029			Ramingen begroting 2030		
(cijfers x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1. Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk	-16.792	18.149	1.357	-15.760	17.319	1.559	-15.414	16.922	1.508	-15.642	17.159	1.517
2. Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk	-5.552	41.623	36.070	-5.552	43.989	38.437	-4.509	44.851	40.342	-4.510	46.774	42.264
3. Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk	-25.086	29.161	4.075	-21.889	27.027	5.138	-12.725	17.826	5.101	-14.998	19.969	4.971
4. Ondersteuning voor mensen die het nodig hebben	-19.870	70.988	51.119	-19.574	69.787	50.213	-19.477	69.849	50.372	-19.307	69.608	50.301
5 Partnerschap in een veranderende samenleving	-1.697	12.400	10.703	-1.570	8.556	6.986	-1.249	6.399	5.149	-1.249	6.260	5.011
Overige onderdelen												
Algemene dekkingsmiddelen	-120.346	488	-119.858	-117.846	595	-117.251	-118.571	615	-117.956	-121.043	855	-120.188
Overhead	-630	21.134	20.504	-630	20.627	19.996	-630	20.273	19.643	-630	20.181	19.550
Heffing vennootschapsbelasting	0	59	59	0	59	59	0	59	59	0	59	59
Bedrag onvoorzien	0	10	10	0	10	10	0	10	10	0	10	10
Resultaat voor bestemming	**-189.973**	**194.012**	**4.039**	**-182.821**	**187.969**	**5.148**	**-172.575**	**176.804**	**4.229**	**-177.379**	**180.875**	**3.495**
Mutaties reserves												
Programma 1												
Programma 2	-899	0	-899	-775	0	-775	-775	0	-775	-775	0	-775
Programma 3	-219	326	107	-418	23	-395	-218	23	-195	-218	23	-195
Programma 4	-569	0	-569	-128	0	-128	-134	0	-134	-88	0	-88
Programma 5	-98	0	-98	-98	0	-98	-98	0	-98	-98	0	-98
Sub-totaal mutaties reserves	**-1.785**	**326**	**-1.459**	**-1.419**	**23**	**-1.396**	**-1.225**	**23**	**-1.202**	**-1.178**	**23**	**-1.155**
Resultaat na bestemming	**-191.758**	**194.338**	**2.580**	**-184.240**	**187.992**	**3.752**	**-173.800**	**176.827**	**3.027**	**-178.557**	**180.897**	**2.340**

Paragrafen

Meerjarenbegroting 2027-2030

MOERDIJK

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen en rechten. Naast de onroerende-zaakbelastingen (OZB) zijn de afvalstoffenheffing, de reinigingsrechten en de rioolheffing van groot belang voor het totaalbeeld van de lokale lasten. In dit onderdeel van de paragraaf wordt een beeld gegeven van de geraamde opbrengsten 2026 en 2027 van de diverse gemeentelijke belastingen/rechten, de kwijtschelding gemeentelijke belastingen en de gevolgen voor de lastendruk gezinsgebonden belastingen. Deze inkomsten geven de huidige situatie weer zoals in de begroting 2027 is opgenomen.

Overzicht lokale heffingen

Onderstaande tabel geeft weer welke inkomsten uit lokale heffingen worden geraamd als dekkingsmiddel in de begroting 2027. Ten opzichte van 2026 zullen deze inkomsten met 7,27% stijgen.

(Bedragen x € 1.000) Product	Begroting 2026	Begroting 2027	Mutatie nominaal	Mutatie in %
Onroerende-zaakbelastingen (OZB)	26.357	28.085	1.728	6,56%
Toeristenbelasting	226	314	88	38,94%
Afvalstoffenheffing/ reinigingsrecht	5.987	6.325	338	5,65%
Rioolheffing Moerdijk	5.438	5.674	236	4,34%
Rioolheffing Havenbedrijf	1.919	2.129	210	10,94%
Leges	3.326	3.728	402	12,09%
Marktgelden	33	28	-5	-15,15%
Begraaf- en onderhoudsrechten	196	180	-16	-8,16%
Totaal lokale heffingen	**43.482**	**46.463**	**2.981**	**7,27%**

Tariefbeleid

Zoals afgesproken in de kadernota wordt voor 2027 een prijsindex gehanteerd van 1,6%. Voor de jaren 2027, 2028 en 2029 wordt de nullijn gehanteerd.
Voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing geldt het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid. De tariefdifferentiaties, zoals tussen één- en meerpersoonshuishoudens bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing, blijven gehandhaafd.
Naast de tariefsaanpassingen is rekening gehouden met autonome ontwikkelingen, zoals nieuwbouw en verbouw.

Toelichting per heffing

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De opbrengsten m.b.t. onroerende-zaakbelastingen gelden als een algemeen dekkingsmiddel. Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten van een gemeente waaraan geen specifiek bestedingsdoel is verbonden. Deze middelen zijn dus naar eigen inzicht te besteden.

Met ingang van 2027 gelden weer nieuwe vastgestelde taxatiewaarden (WOZ-waarden) naar een waardepeildatum van 1 januari 2026. De nieuwe taxatiewaarden zijn pas in het najaar van 2026 bekend. In de begroting is vooralsnog uitgegaan van de economische waarden naar de oude waardepeildatum 1 januari 2025 en een aanpassing van de huidige tarieven met het prijsindexcijfer van 1,6%.

De OZB-tarieven voor 2027 worden definitief vastgesteld in de belastingverordening, die de raad in december 2026 ter vaststelling krijgt aangeboden. In deze voorstellen wordt uitgegaan van de nieuwe taxatiewaarden. Uitgangspunt daarbij blijft dat bij een stijging van de totale economische waarden de tarieven zullen dalen, terwijl bij een daling van de waarden de tarieven zullen stijgen. Dit zodat in 2027 de gemiddelde OZB aanslag 1,6% hoger zal zijn dan in 2026. Dit kan overigens wel betekenen dat in individuele gevallen de aanslag OZB hoger of lager zal zijn. Dit wordt dan veroorzaakt door een afwijking van de nieuwe taxatiewaarde t.o.v. de gemiddelde ontwikkeling. Ten opzichte van 2026 wordt wel rekening gehouden met een meeropbrengst op basis van autonome ontwikkelingen (nieuwbouw en verbouw).

Voor de berekening van de OZB-tarieven 2027 wordt rekening gehouden met:
- Nieuwe taxatie-uitkomsten;
- Autonome ontwikkelingen (nieuwbouw/verbouw/objecten in aanbouw);
- Kwijtschelding € 0.

Van de opbrengsten voor de jaren 2025, 2026 en 2027 kan het volgende overzicht worden gegeven (bedragen x 1000):

Omschrijving	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Eigenaar woningen	€ 4.650	€ 4.797	€ 4.958
Eigenaar niet-woningen	€ 12.012	€ 12.521	€ 13.520
Gebruik niet-woningen	€ 8.429	€ 9.039	€ 9.607
Totaal OZB	**€ 25.091**	**€ 26.357**	**€ 28.085**

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Bij de verdeling van deze uitkering houdt het Rijk, naast verschillen in kosten tussen gemeenten (zoals het aantal inwoners en de oppervlakte), ook rekening met de belastingcapaciteit: de mate waarin een gemeente inkomsten uit de OZB kan genereren.

Voor de berekening van deze belastingcapaciteit gebruikt het Rijk de WOZ-waarden van een gemeente. Daarbij telt voor woningen 80% van de WOZ-waarde mee en voor niet-woningen 70%. Voor niet-woningen geldt bovendien een maximum van € 35.000 WOZ-waarde per inwoner.

De berekende belastingcapaciteit leidt tot een aftrek op de algemene uitkering. Voor 2027 bedraagt deze aftrek voor de gemeente Moerdijk naar verwachting circa € 10,5 miljoen (waarvan € 5 miljoen op basis van de verwachte WOZ-waarden van woningen en € 5,5 miljoen op basis van de verwachte WOZ-waarden van niet-woningen).

Hierbij dient te worden opgemerkt dat de door de gemeenteraad vast te stellen OZB-tarieven geen invloed hebben op deze aftrek. Alleen de WOZ-waarden zijn bepalend voor de berekening van de belastingcapaciteit. Een verhoging of verlaging van de OZB-tarieven zal dus wel degelijk leiden tot hogere of lagere OZB opbrengsten voor de gemeente.

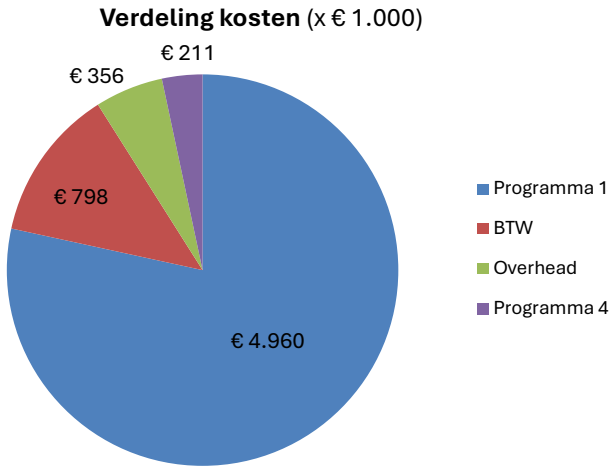
Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht

Verwachte kosten

De gemeente heeft een wettelijke inzamelplicht voor het afval van huishoudens. Daarnaast biedt de gemeente de gelegenheid aan kleine ondernemers hun bedrijfsafval af te voeren. In totaal verwacht de gemeente voor deze plicht en dienst het komende jaar € 6,3 miljoen aan kosten te zullen maken.
Om de kosten transparant te maken, splitsen wij eerst uit binnen welke programma's deze kosten gemaakt zullen worden. Vervolgens wordt ingegaan op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Verdeling van de kosten

Uit onderstaande grafiek blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van programma 1 (€ 5,0 miljoen). De kosten zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van bedrijf- en huishoudelijk afval, het scheiden en recyclen van afval en de kosten die worden gemaakt voor de heffing en invordering van belastingen (BWB). Daarnaast is € 211.000 geraamd binnen programma 4. Dit zijn kosten die worden gemaakt voor kwijtschelding. Naar verwachting zal er € 798.000 aan BTW kunnen worden meegenomen als kostencomponent voor de berekening van de tarieven en € 356.000 aan overhead. Binnen programma 1 is een bedrag van € 20.000 aan oninbaar als kosten geraamd.

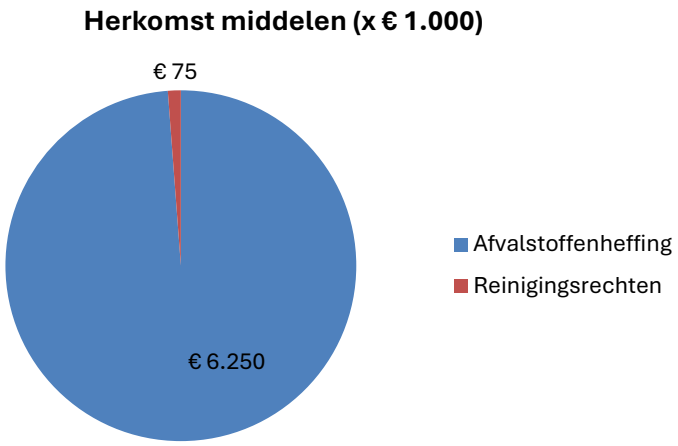

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer voor de inzameling van het afval van huishoudens een afvalstoffenheffing invoeren. Uitgangspunt is dat de totale kosten van afvalverwijdering worden gedekt door de afvalstoffenheffing/reinigingsrechten. De tarieven afvalstoffenheffing voor 2027 worden op basis van deze uitgangspunten met 4,89% verhoogd. Dit is conform de circa 5% die was voorzien in de kadernota. De toename van het tarief wordt bijna volledig veroorzaakt door de toerekening van de primaire salarislasten en inhuur/vervanging en de stijging van overheadkosten.

Voor de begrotingsraming van de afvalstoffenheffing is rekening gehouden met:

- 100% kostendekkendheid;
- Conform artikel 15.33 Wet milieubeheer wordt bij de berekening van het kostendekkingspercentage de compensabele BTW meegenomen als kostencomponent;
- Toerekening van de uitvoeringskosten (kosten heffing en invordering GR BWB);
- Handhaving tariefdifferentiatie alleenstaanden en meerpersoonshuishoudens, waarbij eenpersoonshuishoudens 75% van het tarief van meerpersoonshuishoudens betalen;
- 11.563 meerpersoonshuishoudens en 5.027 éénpersoonshuishoudens;
- Kwijtschelding € 211.300 en oninbare vorderingen € 20.000.

Berekening kostendekkendheid:

Voor de berekening van het percentage kostendekkendheid zijn alle mogelijk toe te rekenen kosten van het product Afval meegenomen.

Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing/Reinigingsrecht (bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€ 5.507
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€ -697
Netto kosten taakveld	€ 4.810
Toe te rekenen kosten	€ 231
Overhead incl. (omslag) rente	€ 486
BTW	€ 798
Totale kosten	**€ 6.325**
Opbrengst heffingen	**€ 6.325**
Dekkingspercentage	**100%**

Van de tarieven en de opbrengst met betrekking tot de jaren 2025, 2026 en 2027 kan het volgende overzicht worden gegeven:

Tarieven	2025	2026	2027
Afvalstoffenheffing eenpersoonshuishouden	€ 282,77	€ 291,47	€ 305,72
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden	€ 377,02	€ 388,63	€ 407,62
Reinigingsrecht per duobak (excl. btw)	€ 377,02	€ 388,63	€ 407,62
	Werkelijk	Begroot	Begroot
Baten/lasten (* 1.000)	2025	2026	2027
Baten	€ 5.859	€ 5.978	€ 6.325
Lasten	€ 5.859	€ 5.978	€ 6.325

Rioolheffing

Verwachte kosten

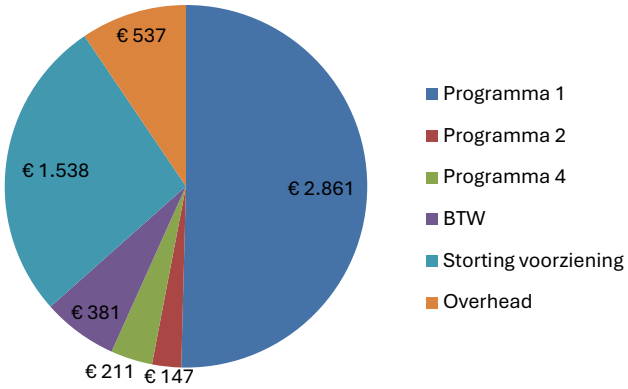
De gemeente is wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. In 2027 verwachten we in totaal € 5,6 miljoen aan kosten te maken om deze zorgplichten na te komen. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij eerst uit binnen welke programma's deze kosten zullen worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Verdeling van de kosten

Uit onderstaande grafiek blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het programma 1. De kosten zitten vooral in het nakomen van onze gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater.

Daarnaast is € 211.000 begroot binnen programma 4. Dit zijn kosten die worden gemaakt voor kwijtschelding. Naar verwachting zal er € 381.000 aan BTW kunnen worden meegenomen als kostencomponent voor de berekening van de tarieven en € 537.000 aan overhead. Binnen programma 1 is een bedrag van € 25.000 aan oninbaar als kosten geraamd. Het bedrag van het verschil in opbrengst en kosten (€ 1.538.000) is als storting in de voorziening opgenomen. Dit om fluctuaties in de tarieven en om toekomstige vervangingen op te vangen. Verder wordt in programma 2 (watertaken en straatreiniging) een bedrag van € 147.000 aan kosten meegenomen.

Verdeling kosten (x € 1.000)

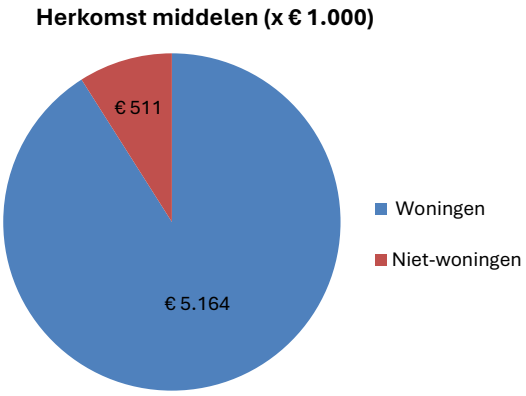

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 228a van de Gemeentewet een rioolheffing invoeren. Conform de vastgestelde kadernota 2027-2030 worden de tarieven met het percentage van de kostenontwikkeling (3,6%) verhoogd. Deze verhoging van 3,6% bestaat uit 1,6% reguliere prijsindexatie + 2% extra indexatie op basis van het raadsbesluit d.d. 12 maart 2026).

Voor de begrotingsraming van de rioolheffing is rekening gehouden met:

- 100% kostendekkendheid;
- Toerekening van de uitvoeringskosten (kosten heffing en invordering GR BWB);
- Handhaving tariefdifferentiatie woningen, bedrijven, bejaardenhuizen en overige gebouwen;
- Handhaving tariefdifferentiatie eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens, waarbij eenpersoonshuishoudens 75% van het tarief van meerpersoonshuishoudens betalen;
- 11.140 meerpersoonshuishoudens en 4.843 eenpersoonshuishoudens;
- Conform artikel 228a Gemeentewet wordt bij de berekening van het kostendekkingspercentage de compensabele BTW meegenomen als kostencomponent;
- Kwijtschelding € 211.000 en oninbare vorderingen € 25.000.

Berekening kostendekkendheid;

Voor de berekening van het percentage kostendekkendheid zijn alle mogelijk toe te rekenen kosten van product Riolering meegenomen in de berekening

Berekening kostendekkendheid Rioolheffing (bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€ 4.521
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€ -
Netto kosten taakveld	€ 4.521
Toe te rekenen kosten	€ 236
Overhead incl. (omslag)rente	€ 537
BTW	€ 381
Totale kosten	**€ 5.675**
Opbrengst heffingen	**€ 5.675**
Dekkingspercentage	**100,00%**

Van de tarieven en de opbrengst met betrekking tot de jaren 2025, 2026 en 2027 kan het volgende overzicht worden gegeven:

Tarieven	2025	2026	2027
Rioolheffing eenpersoons huishouden	€ 244,75	€ 253,07	€ 262,18
Rioolheffing meerpersoons huishouden	€ 326,33	€ 337,43	€ 349,58
Perceel niet in hoofdzaak woning	€ 326,33	€ 337,43	€ 349,58
Woning 501m3 of meer	€ 201,66	€ 208,52	n.v.t.
Niet woning, recreatieterrein, verzorgings- verpleegtehuizen 501m^3 tot en met 1.000m^3	€ 201,66	€ 208,52	€ 216,03
Niet woning, recreatieterrein, verzorgings- verpleegtehuizen 1.001 of meer per m^3	€ 0,73	€ 0,75	€ 0,78

Rioolheffing	Werkelijk	Begroot	Begroot
(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027
Baten	€ 5.442	€ 5.438	5.674
Lasten	€ 5.442	€ 5.438	5.674

Rioolheffing Havenschap

De riolering op het haven- en industrieterrein Moerdijk is binnen de financiering van de gemeentelijke rioleringszorg een op zichzelf staand onderdeel met eigen baten en lasten. De aanwezige riolering is in eigendom van het Havenbedrijf Moerdijk. Hierdoor wordt in de gemeentelijke verordening voor de heffing en invordering van rioolheffing onderscheid gemaakt tussen de percelen die binnen het beheersgebied van het Havenbedrijf liggen en de percelen die zijn aangesloten op de gemeentelijke riolering. Conform de vastgestelde Kadernota 2027-2030 worden de tarieven geïndexeerd met het inflatiepercentage van 1,6%.

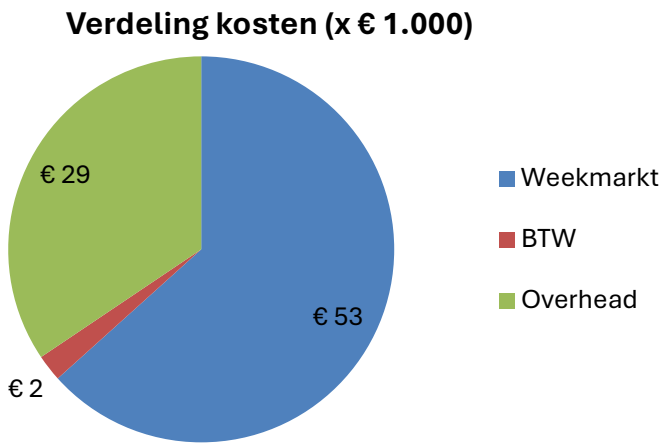
De totale geraamde opbrengst voor 2027 bedraagt € 2.129.000 (2026: € 1.919.000). Ook voor de rioolheffing Havenschap geldt dat een gedeelte van de opbrengst gestort wordt in de voorziening om fluctuaties van de tarieven te voorkomen.

Marktgelden

Verwachte kosten

De gemeente biedt marktkooplui de mogelijkheid om in Zevenbergen hun koopwaar op de markt aan de burgers aan te bieden.

De kosten worden verdeeld in Weekmarkt, overhead en BTW.

Herkomst van de middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 229 eerste lid, aanhef en onderdelen a en b van de Gemeentewet de gemaakte kosten verhalen. De geraamde marktgelden voor de begroting 2027 bedragen € 28.000 (2026 € 33.000). Dit betreft volledig de weekmarkt in Zevenbergen.

Berekening kostendekkendheid;

Voor de berekening van het percentage kostendekkendheid zijn alle mogelijk toe te rekenen kosten van product Weekmarkten meegenomen:

Berekening kostendekkendheid Marktgeld (bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€ 53
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€ -
Netto kosten taakveld	€ 53
Toe te rekenen kosten	
Overhead incl. (omslag) rente	€ 29
BTW	€ 2
Totale kosten	**€ 84**
Opbrengst heffingen	**€ 28**
Dekkingspercentage	**33,28%**

Het dekkingspercentage voor 2027 bedraagt 33,28%.

Leges

Er worden leges geheven voor onder andere bouw- en sloopvergunningen, reisdocumenten, burgerlijke stand en APV.

Voor de begrotingsraming 2027 is voor de leges rekening gehouden met:
- Wettelijke kaders (bijv. maximum tarief paspoorten);
- Autonome ontwikkelingen (aantal bouwvergunningen, aantal reisdocumenten, enz.).

Baten en lasten leges

In het onderstaande overzicht staan de verwachte baten en lasten van de legesverordening over 2027 vermeld. Daarbij zijn de verwachte baten en lasten onderverdeeld naar de titels in de tarieventabel.

	Lasten 2027			Baten 2027		Kostendekkendheid
1.	Algemene dienstverlening	€ 3.165.914	1.	Algemene dienstverlening	€ 1.521.719	48,07%
2.	Omgevingsvergunningen	€ 2.238.625	2.	Omgevingsvergunningen	€ 2.167.594	96,83%
3.	Europese dienstenrichtlijn:	€ 1.337.251	3.	Europese dienstenrichtlijn:	€ 38.817	2,90%
	Totaal	€ 6.741.789		Totaal	€ 3.728.131	55,30%

Kosten die verbonden zijn aan de leges

In de lasten die zijn opgenomen in bovenstaand overzicht bevinden zich alleen de directe kosten met overhead die verbonden zijn aan de betreffende leges. Dit betreft met name het personeel dat de dienst verleent.

Binnen de titel Algemene dienstverlening is er sprake van een kostendekking van 48,1%. Het belangrijkste aandeel binnen deze titel zijn de reisdocumenten, ID-kaarten en de rijbewijzen. De tarieven voor deze documenten zijn gelimiteerd. Hierdoor zijn er weinig tot geen mogelijkheden om de kostendekkendheid binnen deze titel te verhogen.

Binnen de titel Omgevingsvergunningen is voor het begrotingsjaar 2027 sprake van een kostendekking van 96,83%. De belangrijkste baten binnen deze titel zijn de leges voor de omgevingsvergunningen en de leges voor de procedures Ruimtelijke Ordening. Op basis van de verwachte kosten, de doorberekende uren en raming van de leges is de kostendekkendheid berekend. Het aantal vergunningen en de leges (op basis van de bouwsom) fluctueren jaarlijks. De hoogte van de leges dient te worden bezien in relatie tot de hoogte van de leges in de regio. Een verhoging van de leges kan met name effect hebben op het vestigingsklimaat voor bedrijven. Ook kunnen voor particulieren de leges naar verhouding te hoog worden.

Binnen de titel Europese dienstenrichtlijn is de kostendekking 2,90%. Binnen deze titel vallen de diverse APV-vergunningen en vergunningen op basis van de Drank- en horecawet.

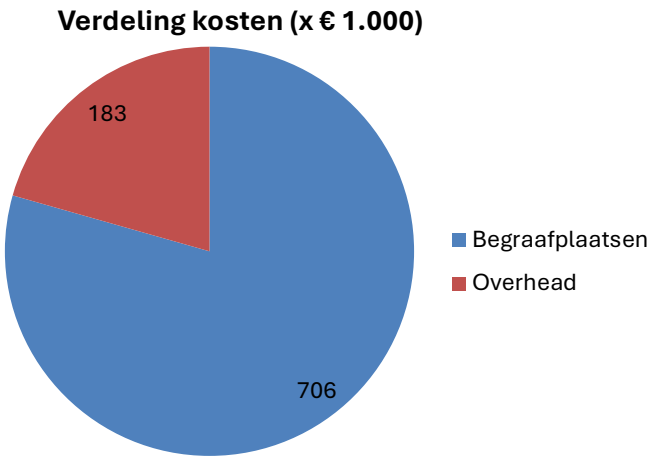
Lijkbezorgingsrechten

Verwachte kosten

De Wet op de lijkbezorging geeft regels voor een zorgvuldige omgang met het stoffelijk overschot tot en met de begrafenis of crematie, voor de asbestemming en voor het ruimen van graven. Daarnaast bevatten de wet- en regelgeving onder meer voorschriften voor begraafplaatsen en crematoria. De kosten die hiermee verband houden kunnen op grond van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b van de Gemeentewet worden verhaald.

In de huidige begroting is uitgegaan van het raadsbesluit van december 2019 om de 100% kostendekkendheid voor de lijkbezorgingsrechten voorlopig los te laten en de tarieven jaarlijks met de vastgestelde prijsindex te verhogen totdat er meer duidelijkheid is over de exploitatiecijfers van de nieuwe begraafplaats.

Verdeling van de kosten

Herkomst van de middelen

De geraamde lijkbezorgingsrechten voor 2027 bedragen in totaal € 180.000 (2026 € 196.000).

Berekening kostendekkendheid;

Berekening kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten (bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€ 706
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€ -
Netto kosten taakveld	€ 706
Toe te rekenen kosten	€ -
Overhead incl. (omslag)rente	€ 183
BTW (opgenomen in kosten)	€ -
Totale kosten	**€ 890**
Opbrengst heffingen	**€ 180**
Dekkingspercentage	**20,23%**

In 2020 zijn er afspraken met de gemeenteraad gemaakt over hoogte van de lijkbezorgingsrechten. Er is toen afgesproken dat de tarieven gebaseerd zijn op een kostendekkingspercentage van 40%. Dit uitgangspunt werd toen ook voor de komende jaren gehanteerd.
Inmiddels is het dekkingspercentage voor 2027 gedaald tot 20,23% (2026: 21,64%).

Toeristenbelasting

Deze belasting geldt als een algemeen dekkingsmiddel en wordt geheven van degene die gelegenheid biedt tot verblijf met overnachten binnen de gemeente.

Het tarief voor 2027 bedraagt per persoon, per overnachting € 1,65 (was € 1,62). De geraamde opbrengst bedraagt voor 2027 € 314.000 (2026: € 226.000). Op basis van de realisatiecijfers over 2025 zijn de ramingen opwaarts bijgesteld.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Kwijtschelding kan in principe voor elke gemeentelijke belasting worden verleend. Uitgangspunt bij het verlenen van kwijtschelding is het ontbreken van draagkracht. Die draagkracht moet steeds individueel worden beoordeeld. Bij de beoordeling van de draagkracht kan worden aangesloten bij het rijksbeleid (90% bijstandsnorm). Gemeenten kunnen er voor kiezen die kwijtscheldingsnorm te verruimen tot maximaal 100% van de bijstandsnorm.

In de gemeente Moerdijk wordt met ingang van 2005 kwijtschelding verleend voor de onroerendezaakbelastingen (OZB), de rioolheffing en de afvalstoffenheffing, met toepassing van maximaal toegestane 100% van de bijstandsnorm. In 2007 is gestart met het verstrekken van automatische kwijtschelding aan bijstandsgerechtigden.

Vanaf 2013 is het ook mogelijk voor natuurlijke personen die een bedrijf of zelfstandig een beroep uitoefenen kwijtschelding toe te passen voor hun privé-belastingen. Ook worden met ingang van 2013 de netto kosten van kinderopvang als uitgaven bij de berekening van het netto besteedbaar inkomen meegenomen. De norm voor de kosten van bestaan voor 65-plussers is verhoogd tot 100% van de toepasselijke netto AOW bedragen.

Het geraamde kwijtscheldingsbedrag voor 2027 bedraagt € 402.500 (2026: € 381.000).

Lokale Lastendruk:

Gevolgen lastendruk gezinsgebonden belastingen

Hieronder worden de gemiddelde woonlasten in beeld gebracht van een huishouden met een eigen woning. Dit betekent een stijging van de gemiddelde belastingdruk ten opzichte van 2026 met 3,47%.

Omschrijving	Werkelijk 2026	Begroot 2027	Mutatie %
Gemiddelde WOZ-waarde	€ 458.000	€ 458.000*	
OZB-eigenaar	€ 318,77	€ 323,87	1,60%
Afvalstoffenheffing	€ 388,63	€ 407,62	4,89%
Rioolheffing	€ 337,43	€ 349,58	3,60%
Totaal	**€ 1.044,83**	**€ 1.081,07**	**3,47%**

*De gemiddelde waarde 2027 zal na hertaxatie nog worden aangepast waarbij het gemiddelde aanslagbedrag (behoudens de indexatie) gelijk zal blijven.

Hieronder is inzichtelijk gemaakt hoe de gemeente Moerdijk zich verhoudt tot andere gemeenten in de provincie Noord-Brabant.

Woonlasten per gemeente*

(OZB, rioolheffing en renigingsheffing: woning met een gemiddelde waarde; euro per jaar per huishouden)

		2025			2026				
		Woonlasten 1 persoons-huishouden	Woonlasten meer persoons-huishouden	rangnummer** meer persoons-huishouden in Nederland	Woonlasten 1 persoons-huishouden	Woonlasten meer persoons-huishouden	rangnummer** meer persoons-huishouden in Nederland	Woonlasten 1 persoons-huishouden verschil in%	Woonlasten meer persoons-huishouden verschil in%
1	Etten-Leur	€ 779	€ 804	7	€ 795	€ 820	5	2%	2%
2	Gilze en Rijen	€ 835	€ 862	23	€ 861	€ 887	20	3%	3%
3	Breda	€ 763	€ 891	35	€ 769	€ 899	22	1%	1%
4	Tholen	€ 754	€ 848	17	€ 791	€ 900	23	5%	6%
5	Rucphen	€ 838	€ 918	53	€ 857	€ 938	40	2%	2%
6	Geertruidenberg	€ 869	€ 908	48	€ 924	€ 968	62	6%	6%
7	Oosterhout	€ 959	€ 1.014	155	€ 919	€ 974	69	-4%	-4%
8	Woensdrecht	€ 856	€ 960	85	€ 892	€ 1.002	89	4%	4%
9	Halderberge	€ 864	€ 997	129	€ 883	€ 1.022	106	2%	2%
10	Baarle-Nassau	€ 796	€ 964	91	€ 845	€ 1.027	111	6%	6%
11	Roosendaal	€ 978	€ 1.014	156	€ 1.000	€ 1.038	123	2%	2%
12	Altena	€ 925	€ 980	111	€ 980	€ 1.038	125	6%	6%
13	Moerdijk	€ 840	€ 1.016	157	€ 864	€ 1.045	134	3%	3%
14	Steenbergen	€ 868	€ 999	131	€ 910	€ 1.051	145	5%	5%
15	Dongen	€ 891	€ 1.019	160	€ 927	€ 1.056	150	4%	4%
16	Drimmelen	€ 939	€ 1.044	188	€ 955	€ 1.061	153	2%	2%
17	Bergen op Zoom	€ 1.006	€ 1.057	197	€ 1.043	€ 1.095	190	4%	3%
18	Zundert	€ 1.088	€ 1.246	312	€ 1.142	€ 1.262	291	5%	1%
19	Alphen-Chaam	€ 1.077	€ 1.196	292	€ 1.167	€ 1.290	300	8%	7%
	Totaal Noord-Brabant	€ 889	€ 973		€ 921	€ 1.011		3%	4%

* Bron Coelo

** Nr 1 heeft de laagste woonlasten

Voor meer informatie en (landelijke) vergelijkingen wordt ook verwezen naar de Atlas lokale lasten die jaarlijks door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere overheden (COELO) wordt opgesteld.

Paragraaf Financiering

Kaders en beleid

De paragraaf Financiering beschrijft de uitvoering van het treasurybeleid van de gemeente Moerdijk, zoals vastgelegd in het Treasurystatuut en de financiële verordening. Het treasurybeleid is gebaseerd op de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) en richt zich op een solide financieringspositie, het beheersen van financiële risico's en het waarborgen van de financiële continuïteit.

De belangrijkste uitgangspunten van het treasurybeleid zijn:
- zorgdragen voor voldoende financierbaarheid op korte en lange termijn;
- optimaliseren van de financieringslasten;
- beheersen van rente- en financieringsrisico's;
- risicomijdend uitzetten van gelden en afgeven van garanties;
- zorgdragen voor een effectief, veilig en efficiënt betalingsverkeer;
- actief onderhouden van contacten met marktpartijen om de toegang tot de financiële markten te waarborgen.

Bij de uitvoering van het treasurybeleid wordt gestreefd naar een zo goed mogelijke afstemming tussen de financieringsbehoefte, de liquiditeitspositie en de beschikbare financieringsmogelijkheden. Daarbij wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de opgenomen en uitgezette gelden. Kortlopende financiering wordt efficiënt ingezet binnen de kasgeldlimiet. Bij een structurele financieringsbehoefte wordt tijdig geanticipeerd op het aantrekken van langlopende financiering.

Bij financieringsbeslissingen worden de rentelasten en de financiële risico's in samenhang beoordeeld. De renterisiconorm wordt niet overschreden en de financieringsstructuur wordt zodanig ingericht dat de financiële continuïteit wordt gewaarborgd. Het beleid sluit aan bij de uitgangspunten van voorgaande jaren.

Renteschema en renteresultaat

Conform het advies van de commissie BBV is een overzicht opgenomen waarmee we transparant inzicht bieden in de rentelasten en -baten en de wijze van rentetoerekening aan grondexploitaties, projectfinanciering en taakvelden (programma's). De rentetoerekening moet worden toegerekend met behulp van een rente-omslagpercentage.

Berekening rente-omslag begroting 2027

Rente		
Rentelasten:		
- Rente kort + langlopende geldleningen	1.789.751	
- Rente financieringssaldo	0	
		1.789.751
Af: externe rentebaten		372.485
Saldo rentelast en rentebaten		**1.417.265**
Af: de rente die aan de facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) moet worden doorberekend	0	
Af: de rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
Bij: de rentebaat van doorverstrekte leningen (specifieke lening)	0	
		0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**1.417.265**
Rente over eigen vermogen		2.956.132
Rente over voorzieningen		1.533.146
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**5.906.543**
De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)		5.797.840
Renteresultaat op het taakveld treasury		**-108.704**
Rente-omslagpercentage		**2,50%**
Boekwaarde vaste activa per 01-01-2027:		*231.913.586*

Het rente-omslagpercentage voor 2027 komt uit op 2,50% (begroting 2026: 2,50%). De renteomslag wordt conform de financiële verordening berekend en wordt als volgt toegelicht. Het percentage van de omslagrente voor de toerekening van rente voor de financiering van de in gebruik zijnde activa en voorraad gronden wordt jaarlijks met de begroting vastgesteld. Het percentage van deze omslagrente wordt bepaald uit het gewogen gemiddelde van het bij de begroting geraamde rentepercentage van de rentekosten op de opgenomen langlopende en kortlopende geldleningen. In de berekening van de totale rentekosten wordt (conform de financiele verordening) rekening gehouden met het berekenen van zgn. bespaarde rente over de reserves en voorzieningen. Het percentage bedraagt 2,99%, dit is het gemiddelde percentage van de rente van aangegane langlopende leningen.
Als de werkelijke rentelasten die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast afwijken van de rentelasten die op basis van de voor gecalculeerde renteomslag zijn toegerekend, dan kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.

Renterisico

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximale bedrag waarmee een financieringstekort met een kortlopende lening gefinancierd mag worden. De omvang van de kasgeldlimiet is bepaald in de Wet fido en wordt via ministeriële regeling vastgesteld. Op dit moment is de limiet vastgesteld op 8,5% van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. In absolute zin komt dit voor 2027 neer op een bedrag van afgerond € 16,5 miljoen. Onderstaande tabel geeft de kasgeldlimiet voor de komende jaren weer.

Kasgeldlimiet	2027	2028	2029	2030
Totale lasten volgens de begroting	194.012	187.969	176.804	180.875
Toegestane kasgeldlimiet (8,5%)	16.491	15.977	15.028	15.374

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de organisatie. Dit wordt bereikt door een limiet te stellen aan dat deel van de vaste schuld waarover het rentepercentage in een bepaald jaar moet worden aangepast aan de op dat moment geldende markttarieven. De jaarlijkse aflossingen en wijzigingen in de rente (bijvoorbeeld bij een rentevast periode) mogen niet meer dan 20% van het begrotingstotaal zijn. Onderstaande tabel geeft de renterisiconorm voor de komende jaren weer.

Renterisiconorm	2027	2028	2029	2030
Begrotingstotaal	194.012	187.969	176.804	180.875
Renterisiconorm 20%	**38.802**	**37.594**	**35.361**	**36.175**
Berekening renterisico				
renteherzieningen	0	0	0	0
aflossingen	1.598	1.603	11.608	1.614
Renterisico	**1.598**	**1.603**	**11.608**	**1.614**
Ruimte onder renterisiconorm	**37.205**	**35.991**	**23.753**	**34.561**

De gemeente Moerdijk heeft naar verhouding weinig leningen en overschrijding van de kasgeldlimiet en renterisiconorm wordt niet verwacht. Bij de genoemde leningen is geen sprake van een renteherziening gedurende de looptijd van de leningen. Het renterisico is daarom beperkt.

Voor de komende jaren heeft de gemeente een investeringsopgave. Deze investeringsopgave wordt gedaan op basis van prognoses en inschattingen in zowel geld als planning. En hierbij is dus sprake van bepaalde onzekerheid. Door het continu monitoren richting de komende jaren wordt een bepaalde mate van zekerheid verkregen en wordt duidelijk wat dit betekent voor het eventueel aantrekken van leningen. De verwachting is dat er in 2027 en 2028 een nieuwe lening zal worden aangetrokken, om in de financieringsbehoefte in deze jaren te kunnen voorzien. De ontwikkelingen worden bijgehouden in de paragraaf financiering bij de begroting en jaarrekening.

Vaste schulden

De gemeente heeft op dit moment 4 vaste geldleningen en de verwachting is om in 2027 en in 2028 een nieuwe lening aan te trekken om in de financieringsbehoefte 2027 en verder te kunnen voorzien. In de begroting 2027 is rekening gehouden met de rentelasten voor deze leningen. De noodzaak voor het daadwerkelijk aantrekken van de geldleningen wordt middels het periodiek actualiseren van de liquiditeitsprognose bepaald.

Omschrijving	Geldgever	Saldo 01-01-2027	Opname 2027	Aflossingen 2027	Saldo 31-12-2027	rente-percentage	laaste jaar aflossing
40.109.450	BNG	4.308.857	0	297.599	4.011.258	1,775	2039
164.412	AG Insurance	4.500.000	0	300.000	4.200.000	1,280	2041
40.118.298	BNG	29.000.000	0	1.000.000	28.000.000	3,440	2055
40.118.814*	BNG	10.000.000		0	10.000.000	2,979	2029
		47.808.857	**0**	**1.597.599**	**46.211.258**		
Moerdijkregeling	Provincie N-B	10.598.983	0	0	10.598.983		
		58.407.840	**0**	**1.597.599**	**56.810.241**		

**) De lening met nummer 40.118.814 van de BNG, ter hoogte van € 10 miljoen, betreft een fixed-fee lening. De aflossing is gepland in 2029.*

Moerdijkregeling

Als ondersteunende maatregel om de leefbaarheid in de kern Moerdijk te verbeteren is er in 2015 een waarborgregeling “Moerdijkregeling” tot stand gebracht, hiervoor is een bedrag ad € 10 miljoen geleend van de provincie Noord-Brabant. In 2025 is het besluit genomen om deze regeling in te trekken. Van deze lening resteert nog € 6,4 miljoen af te lossen. Ten tijde van het opstellen van deze begroting is de verwachting dat per 31 december 2026 deze lening is afgelost.

De Moerdijkregeling is in 2025 geactualiseerd in verband met de ontwikkelingen rondom Powerport en biedt onder voorwaarden een verkoopgarantie voor woningen in het dorp Moerdijk.

In de “Aangepaste Moerdijkregeling” wordt de gemiddelde waardestijging van woningen in Brabant weer meegenomen bij de bepaling van de aankoopwaarde van een woning door de Moerdijkregeling. Dit is conform de afspraak die Rijk, provincie en gemeenten hebben gemaakt in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving van 11 juni 2025. Moerdijk draagt voor 1/9 bij aan de kosten. Deze zijn geraamd op € 525.000 voor de periode 2026-2027. De raad heeft hier op 23 oktober 2025 mee ingestemd.

In het Bestuurlijk Overleg (BO) Powerport van 1 december 2025 hebben Rijk, provincie en gemeente afgesproken dat de garantiewaarde van de Moerdijkregeling per 1 juni 2026 van 95% wordt verhoogd naar 100%. Dit geldt met terugwerkende kracht ook voor de mensen die per 1 december 2025 van de regeling gebruikmaken. Over de kostenverdeling van deze verhoging moeten nog afspraken worden gemaakt tussen het Rijk, de provincie en de gemeente. Inzet van het college is om deze kosten buiten de gemeente te beleggen. De ophoging van de garantiewaarde vraagt een nieuwe aanpassing van de Moerdijkregeling

De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De gemeente garandeert sinds het besluit van 1 december 2025 een aankoopprijs van 100% van de getaxeerde en geïndexeerde woningwaarde. Voorheen was dit 95%.
- De indexering is opnieuw ingevoerd. Daardoor wordt ook de woningwaardestijging vanaf 1 januari 2023 meegenomen.
- Ook woningen die in 2015 niet zijn getaxeerd en voormalige huurwoningen die na 1 januari 2015 zijn verkocht, kunnen onder voorwaarden deelnemen.
- De gemeente koopt maximaal 25 woningen per jaar. Bij meer aanmeldingen wordt gewerkt met een loting en wachtlijst.
- Het is geen algemene uitkoopregeling, maar een vangnet voor woningen die niet normaal verkocht kunnen worden.
- Voor 2026 is de gemeentelijke bijdrage gemaximeerd op €525.000. De aanmeldtermijn voor 2026 is verlengd van 1 juli tot 31 juli 2026.

Ten behoeve van de uitvoering van deze aangepaste nieuwe regeling is een beschikking door de provincie afgegeven voor een maximale lening van € 35 miljoen waarvan in mei 2026 een eerste lening is verstrekt van 10.5 miljoen.

Verstrekte geldleningen

In het treasurystatuut staat vermeld dat de gemeente alleen leningen of garanties uit hoofde van de publieke taak mag verstrekken. Met het verstrekken van nieuwe leningen aan stichtingen, instellingen e.d. wordt zeer terughoudend omgegaan, aangezien dit niet tot de kerntaken van de gemeente behoort. Hieronder zijn alle leningen en regelingen opgenomen die bij het opstellen van deze paragraaf (augustus 2026) formeel waren geregeld.

- Hypothecaire leningen ambtelijke personeel;
- Moerdijk Restauratie fonds;
- Moerdijkregeling met het Havenbedrijf;
- Voorfinanciering opbrengsten windfondsen aan Stichting Energietransitie Moerdijk (STEM)
- Fondsen via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN) voor:
  - Startersleningen
  - Duurzaamheidsleningen
  - Stimuleringsleningen.

Garanties en borgstellingen

In het verleden heeft de gemeentegaranties verstrekt. De gemeente hanteert een terughoudend beleid ten aanzien van het verstrekken van gemeentegaranties. Het verstrekken van garanties is wel mogelijk, maar alleen uit hoofde van de publieke taak en onder vastgestelde voorwaarden.

Momenteel lopen garanties en borgstellingen voor de volgende kredieten:

1. Kredietfaciliteit van maximaal € 2 mln. van de BNG Bank aan het Werkplein Hart van West-Brabant. De gemeente staat borg voor het aandeel van de gemeente in de gemeenschappelijk regeling. Eind 2025 bedroeg dit € 284.000 (14,2% x € 2 mln.)
2. Door de BNG is een lening verstrekt aan Stichting Surplus Zorg met een hoofdsom van € 969.533. Het schuldrestant per eind 2025 bedraagt € 394.000. Het gehele bedrag is door de gemeente geborgd.
3. De gemeente Moerdijk had in het verleden een achtervangovereenkomst met het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) en momenteel nog met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De overeenkomst met het WEW is in 2010 veranderd. In dat jaar heeft het Rijk in overleg met de VNG besloten per 1 januari 2011 de achtervang van alle nieuwe hypotheken voor 100% op zich te nemen. De rol van de gemeente in de garantieregeling voor hypotheken is hierdoor beëindigd. Voor alle reeds verstrekte hypotheken tot 31 december 2010 blijft de gemeente wel garant staan. Dat duurt totdat de laatste lening is afgelost. Op 1 januari 2024 liepen er in de gemeente Moerdijk nog 753 leningen met Nationale Hypotheekgarantie die voor 2011 waren afgesloten met een totaal gegarandeerd bedrag van € 123 miljoen.
4. Het aan de gemeente Moerdijk toerekenbare deel van het schuldrestant van de leningen waarvoor de gemeente Moerdijk een achtervangpositie bij het WSW inneemt bedraagt eind 2025 ca. € 185 mln. De achtervangpositie houdt in dat de gemeente Moerdijk borg staat voor ongeveer 25% van de leningen. Dit is 25% x € 185 mln. = ca. € 46,3 mln. Het risico voor de gemeente bestaat uit het verstrekken van renteloze leningen.

Ontwikkelingen

Renteontwikkelingen

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in 2026 haar monetaire beleid voortgezet met als doel de inflatie op de middellange termijn rond de 2% te stabiliseren. Na een periode waarin de beleidsrente ongewijzigd bleef, heeft de ECB in juni 2026 de beleidsrente met 0,25 procentpunt verhoogd. De centrale bank geeft aan dat toekomstige rentebesluiten afhankelijk blijven van de ontwikkeling van de inflatie, economische groei en geopolitieke ontwikkelingen.

Voor gemeenten betekent de huidige renteontwikkeling dat de financieringskosten voor nieuwe langlopende leningen naar verwachting op een hoger niveau blijven dan in de afgelopen jaren. De gemeente volgt de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt nauwlettend en stemt de timing van nieuwe financieringen af op de liquiditeitsbehoefte en de marktomstandigheden. Hierbij wordt gehandeld binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en het gemeentelijk treasurystatuut.

De verwachting is dat de rente in de komende periode gevoelig blijft voor ontwikkelingen in de inflatie en de economische vooruitzichten. Dit kan leiden tot schommelingen in de financieringskosten. Door een prudent financieringsbeleid en een gespreide looptijd van de leningenportefeuille worden renterisico's beheersbaar gehouden.

Impact van renteontwikkelingen

De beslissingen van de Europese Centrale Bank (ECB) over de rentetarieven hebben een directe invloed op de Euribor, een belangrijke referentierente voor het bepalen van de lening rentes in Nederland. Wanneer de ECB de rente verhoogt, stijgt doorgaans ook de Euribor en dit leidt tot hogere rentes, aangezien banken de hogere kosten doorberekenen aan klanten.

De verwachtingen voor wat betreft de economische ontwikkeling en rentevisie worden door ons gehaald uit de publicaties van diverse grote banken en financiële instellingen. Maandelijks worden deze ontwikkelingen gevolgd. Voorts worden wij door onze contactpersonen regelmatig op de hoogte gehouden van actuele belangrijke ontwikkelingen.

Financieringsbehoefte

De gemeente Moerdijk kent diverse inkomstenbronnen om uitgaven te financieren. De belangrijkste inkomstenbronnen op een rij:

- Uitkeringen uit het gemeentefonds (algemene uitkering, integratie- en decentralisatie uitkeringen);
- Gemeentelijke heffingen (belastingen);
- Specifieke uitkeringen van het Rijk en andere overheden (provincies).

Met deze zogeheten lopende (= jaarlijkse terugkerende) inkomsten kunnen niet alle uitgaven gedaan worden. De lopende inkomsten dienen in beginsel de lopende uitgaven te dekken. Omdat het tijdstip waarop inkomsten worden ontvangen niet altijd gelijkloopt met het tijdstip waarop de uitgaven worden gedaan, ontstaat er behoefte aan financieringsmiddelen. Een andere oorzaak voor het ontstaan van financieringsbehoefte zijn (grote) investeringen en rente- en aflossingsverplichtingen van al opgenomen geldleningen.

Regelmatig kijken we -binnen de wettelijke kaders- naar de optimale verhouding tussen lang- en kortlopende leningen. De gemeente beperkt haar interne liquiditeitsrisico’s door haar treasury activiteiten te baseren op een liquiditeitsplanning.

EMU-saldo

Het EMU-saldo heeft betrekking op het vorderingensaldo van de gemeente op transactiebasis. Dit wettelijk voorgeschreven overzicht geeft het saldo weer van de inkomsten en uitgaven op de lopende rekening en kapitaalrekening. De veranderingen in de vorderingen en schulden op de financiële balans van de gemeente geven inzicht in de wijze waarop de gemeente (per saldo) een tekort heeft gefinancierd. Hieronder is de berekening van het EMU-saldo van het vorige begrotingsjaar, het begrotingsjaar en de drie daaropvolgende begrotingsjaren weergegeven:

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)		2026	2027	2028	2029	2030
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)		-8.799	-4.039	-5.149	-4.230	-3.497
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	-	19.323	15.100	4.200	-5.500	-4.300
3.	Mutatie voorzieningen	+	-2.427	-1.435	-382	-8.185	-942
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	23.685	-5.300	-16.000	-900	-9.400
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	0	0	0	0	0
	Berekend EMU-saldo		-54.234	-15.274	6.269	-6.015	9.261

Zoals blijkt uit bovenstaand overzicht is het EMU-saldo sterk afhankelijk van de omvang van de investeringen in enig jaar en de mutatie op de bouwgronden in exploitatie. De berekende saldi zijn zodanig van omvang dat van enige beïnvloeding op nationaal niveau geen sprake is.

Schatkistbankieren

Gemeenten zijn verplicht hun overtollige liquide middelen aan te houden bij het Rijk via schatkistbankieren. Om het cashmanagement van een gemeente niet al te veel te verstoren heeft het Rijk bepaalde middelen uitgezonderd, waaronder het drempelbedrag. Dit drempelbedrag bedraagt 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000. Voor Moerdijk komt dit neer op een bedrag van afgerond € 4 miljoen. Voor de middelen die moeten worden aangehouden bij het Rijk wordt een vergoeding ontvangen op basis van een dagrente (EuroSTR).

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt ingegaan op de vraag in hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen. Om dat te kunnen beoordelen is inzicht nodig in de omvang en achtergronden van de aanwezige risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Het doel van risicomanagement is drieledig:

1. Het maken van verantwoorde keuzes t.a.v. het al dan niet aanvaarden van risico's;
2. Ervoor zorgen, dat het optreden van risico's zo weinig mogelijk effect heeft op de te behalen (beleids)doelen en de voorzieningen;
3. Het minimaliseren van financiële, juridische, imago-en vertragingsgevolgen van ontstane risico's.

In het kader van het risicomanagement worden periodiek de belangrijkste risico's geïnventariseerd.

We zijn voortdurend bezig om het risicomanagement in de organisatie verder te optimaliseren. Stappen die daarin al zijn ondernomen betreffen het duidelijker beleggen van de verantwoordelijkheid van goed risicomanagement bij het management en het vergroten van de kennis op het gebied van risicomanagement bij de teammanagers en medewerkers. Voorts besteden we op een meer gestructureerde wijze aandacht aan frauderisico's.

Weerstandsvermogen en weerstandsratio

Het weerstandsvermogen van de gemeente Moerdijk is de mate waarin de gemeente in staat is niet begrote, substantiële financiële tegenvallers op te vangen met het doel de gemeentelijke taken te kunnen voortzetten. Het weerstandsvermogen geeft de robuustheid van de financiële huishouding weer.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de berekende benodigde weerstandscapaciteit. Deze verhouding wordt uitgedrukt in de zogenaamde weerstandsratio, die door de gemeenteraad wordt vastgesteld. De weerstandsratio is de factor hoeveel keer de risico's financieel zijn afgedekt in het weerstandsvermogen.

De raad heeft aangegeven dat de weerstandsratio **minimaal 1,0** moet bedragen. Het bedrag van het benodigde weerstandsvermogen wordt binnen de algemene reserve afgezonderd, zodat dit derhalve niet vrij meer inzetbaar is voor andere investeringen e.d.

Benodigde weerstandscapaciteit

De geïnventariseerde risico's met daarbij het ingeschatte maximum schadebedrag en de inschatting van de kans dat het risico zich zal voordoen, leveren tezamen de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit op. Het totaal van de geïnventariseerde risico's bedraagt ca € 56 miljoen, maar rekening houdend met de kans dat de risico's zich gaan voordoen komt de benodigde weerstandscapaciteit uit op € 19,5 miljoen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit komt overeen met de verwachte stand van de algemene reserve per 01-01-2027 van € 42.300.000.

Berekening weerstandsratio

De ratio van het weerstandsvermogen = de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde

weerstandscapaciteit = € 42.300.000: € 19.500.000 = 2,2 (1,0 is voldoende en 2,0 is uitstekend). De weerstandsratio dient volgens het gemeentelijk beleid minimaal 1,0 te zijn.

Ontwikkeling weerstandsvermogen	Begroting 2027	Rekening 2025	Begroting 2026
Benodigd weerstandsvermogen	€ 19.500.000	€ 18.750.000	€ 21.000.000
Beschikbaar weerstandsvermogen (algemene reserve)	€ 42.300.000	€ 35.742.000	€ 35.542.000
Weerstandsratio	2,2	1,9	1,7

De weerstandsratio is met 0,3 gestegen ten opzichte van de jaarrekening 2025. Het benodigde weerrstandsvermogen is € 750.000 gestegen doordat een aantal risico's wordt hoger ingeschat. Het saldo van de algemene reserve is € 6,6 miljoen gestegen als gevolg van het overhevelen van enkele bestemmingsreserves en het toevoegen van de bestemming van het positieve jaarrekeningresultaat 2025.

Top 10 risico's

De belangrijkste risico's en de daaraan gerelateerde bedragen in het weerstandsvermogen zijn:

	Raads-progr.	Risicogebied	Risicobedrag begroting 2027	Risicobedrag rekening 2025	Risicobedrag begroting 2026
1	alg.	Kostenstijgingen (incidenteel/structureel)	€ 600.000	€ 600.000	€ 400.000
2	3-4	Vluchtelingen (incidenteel/structureel)	€ 600.000	€ 600.000	€ 600.000
3	2	Kapitaalgoederen (incidenteel/structureel)	€ 300.000	€ 300.000	€ 400.000
4	3	Projecten (incidenteel)	€ 11.000.000	€ 10.700.000	€ 12.900.000
5		Powerport	€ 700.000	€ 700.000	€ 0
6	3	Externe veiligheid (incidenteel)	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
7	3-4	Sociaal domein (incidenteel/structureel)	€ 700.000	€ 600.000	€ 1.300.000
8	5	Algemene uitkering (incidenteel/structureel)	€ 1.600.000	€ 1.500.000	€ 1.500.000
9	5	Bedrijfsvoering (incidenteel/structureel)	€ 2.300.000	€ 2.000.000	€ 2.100.000
10	5	Juridische claims (incidenteel)	€ 600.000	€ 600.000	€ 600.000
		Overige risico's (incidenteel/structureel)	€ 600.000	€ 650.000	€ 700.000
		Totaal	**€ 19.500.000**	**€ 18.750.000**	**€ 21.000.000**

Incidentele risico's zijn eenmaal meegerekend in het weerstandsvermogen, structurele risico's tweemaal. De gedachte hierachter is dat de gemeente in staat moet worden geacht om structurele risico's in twee jaar tijd in een sluitende meerjarenbegroting te kunnen verwerken.

1. Kostenstijgingen (incidenteel/structureel)

In de begroting wordt zo goed mogelijk rekening gehouden met de actuele prijsontwikkelingen. De reële prijsontwikkelingen in de markt kunnen echter zo snel gaan dat het risico van budgetoverschrijdingen in de exploitatiebegroting en bij (voorgenomen) investeringen aanwezig is. Gemeenten worden via de algemene uitkering uit het gemeentefonds in principe gecompenseerd voor loon- en prijsontwikkelingen. Deze compensatie hoeft echter geen gelijke pas te lopen met de werkelijke kostenstijging van onze gemeente.

De recente ontwikkelingen in het Midden-Oosten heeft tot meer prijsschommelingen geleid op de energiemarkten. In het centraal economisch plan 2026 stelt het Centraal Planbureau vast dat door de gespannen internationale situatie de onzekerheid rondom het economisch beeld zeer groot is. Zo zal een aanhoudende oorlog in het Midden-Oosten de Nederlandse inflatie opstuwen door hogere olie- en gasprijzen en ook het vertrouwen raken.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 600.000 meegenomen.

2. Huisvesting, opvang en begeleiding vluchtelingen (incidenteel/structureel)

Aan de Schansdijk in Zevenbergen vangt de gemeente sinds maart 2022 Oekraïense ontheemden op en sinds 1 juli 2025 exploiteert het COA een asielopvanglocatie op deze locatie.

Met betrekking tot de opvang van Oekraïense ontheemden is de gemeente eigenaar van de gronden, verhuurt de gemeente deze aan Kafra, die er opstallen op heeft geplaatst en huurt de gemeente de units van Kafra om opvangplekken aan de ontheemden te bieden. De afgelopen jaren was de rijksbijdrage ruimschoots toereikend om de kosten te dekken. Bovendien kan bij hogere reële kosten dan de rijksbijdrage dekt alsnog aanvullende vergoeding worden aangevraagd om de kosten te dekken. Per 1 januari 2027 gaat de huidige bijdragen systematiek over naar de nieuwe bekostigingsregeling opvang en huisvesting gemeenten (ook wel de Doelgroep flexibele regeling genoemd), deze regeling wordt op dit moment nog gefinetuned, waardoor eventuele financiële gevolgen nog niet bekend zijn. Het niet-bestede budget wordt toegevoegd aan de algemene reserve; binnen de reserve nieuwkomers is voldoende budget beschikbaar voor de personele lasten en uitvoeringskosten van het Programma Nieuwkomers.

Hoewel de behoefte aan opvangplekken voor Oekraïense ontheemden hoog blijft en er voorlopig geen zicht is op een daling, bestaat de kans dat in de toekomst opvangplekken onbezet blijven, en er voor deze leegstaande opvangplekken dus ook geen rijksbijdrage meer is. Er zullen dan afspraken moeten worden gemaakt met Kafra als eigenaar van de units; een mogelijkheid is om andere doelgroepen te huisvesten na het doorlopen van een vergunningsprocedure.

De huidige Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) voor de opvang van de Oekraïense ontheemden is verlengd tot 4 maart 2028. Op dit moment worden de voorbereidingen getroffen voor het lange termijnbeleid. Op basis van de nu bekende informatie is er binnen het Programma Nieuwkomers voldoende expertise en capaciteit om de implementatie hiervan voor te bereiden.

De asielopvanglocatie aan de Schansdijk is gerealiseerd door en onder verantwoordelijkheid van het COA en wordt vanaf 1 juli 2025 door het COA geëxploiteerd.

Voor beide doelgroepen is de gemeente verantwoordelijk voor het bieden van (de mogelijkheid) tot onderwijs en jeugdhulp. Bij eventuele aanvullende onderwijshuisvestingskosten kan overigens zo nodig een beroep worden gedaan op de Regeling Onderwijshuisvestingsbudgetten asielzoekers (OHBA). Binnen de programma-aanpak nieuwkomers werkt de gemeente aan een integrale aanpak om nieuwkomers te ondersteunen en toe te leiden naar zelfredzaamheid.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 600.000 meegenomen.

3. Kapitaalgoederen (incidenteel/structureel)

De gemeente Moerdijk beschikt over een omvangrijk areaal aan kapitaalgoederen, waaronder wegen, rioleringen, civiele kunstwerken, openbare verlichting, openbaar groen, waterbouwkundige objecten, sportaccommodaties en gemeentelijk vastgoed. De aanleg, instandhouding en vervanging van deze assets vormen een substantieel onderdeel van de gemeentelijke begroting. De wettelijke verplichtingen die uit onze rol als beheerder voortkomen zijn aanzienlijk. Om risico's op kapitaalvernietiging, aansprakelijkheid en onveilige situaties te beperken, wordt gewerkt met actuele beheerplannen, periodieke inspecties en meerjarige onderhoudsprogramma's. De financiële consequenties hiervan zijn vertaald in de meerjarenbegroting en waar nodig afgedekt via voorzieningen of gereserveerde investeringsmiddelen.

Openbare ruimte

Voor de belangrijkste onderdelen van de openbare ruimte zijn actuele beheerplannen beschikbaar. Zo zijn het Gemeentelijk Waterprogramma (2023), het beheerplan wegen (2026), het beheerplan waterbouwkundige objecten (2023) en de beheerplannen voor civiele kunstwerken (2020) vastgesteld en financieel verwerkt in de begroting.
De onderhoudsachterstand bij wegen wordt planmatig aangepakt. Hoewel de uitvoering van projecten steeds vaker afhankelijk is van de planning en capaciteit van netbeheerders, zijn de benodigde middelen beschikbaar gesteld en is het financiële risico van achterstallig onderhoud grotendeels afgedekt.

Voor civiele kunstwerken geldt dat op basis van inspecties en beheerplannen de onderhoudstoestand van stalen, houten en betonnen bruggen, duikers, steigers, damwanden en kademuren inzichtelijk is. Het reguliere onderhoud en de noodzakelijke vervangingen zijn opgenomen in de meerjarenprogrammering. In 2026 wordt gestart met de voorbereiding van een integraal beheerplan voor kunstwerken, vaststelling hiervan is voorzien in 2027.
Ook voor groen en bomen zijn de risico's beter beheersbaar geworden. Met de vaststelling van het Programma Fysieke Leefomgeving en de actualisatie van het groenbeheerplan zijn de vervangingsopgaven in beeld gebracht en financieel vertaald. Voor buitensportaccommodaties zijn de budgetten in 2025 geactualiseerd en verwerkt in de huidige begroting.
Binnen het rioolbeheer blijft enige onzekerheid bestaan over de toestand van riolering onder particuliere percelen en opstallen. Dit kan leiden tot onverwachte uitgaven. Omdat riolering via een gesloten financieringssysteem wordt bekostigd, blijft het risico voor de gemeentelijke begroting beperkt.

Ondanks de aanwezige beheerinstrumenten blijven er risico's bestaan waarop de gemeente slechts beperkt invloed heeft. Een belangrijk aandachtspunt vormt de toenemende afhankelijkheid en participatie van nutsbedrijven. Netbeheerders staan voor grote vervangings- en uitbreidingsopgaven als gevolg van verouderde infrastructuur en de energietransitie. Beperkte capaciteit bij deze partijen kan leiden tot vertraging van gemeentelijke projecten en daarmee tot hogere kosten voor tijdelijk onderhoud enerzijds. Anderzijds kan dit leiden tot kapitaalvernietiging als gevolg van een niet integrale aanpak. In het wegenbeheerplan zijn hier beleidsuitgangspunten op genomen om dit risico te minimaliseren.
Daarnaast brengen klimaatverandering en extreme weersomstandigheden nieuwe risico's met zich mee. Met name bij kleidijken zijn in de afgelopen jaren effecten van langdurige droogte zichtbaar geworden. Hiervoor zijn financiële middelen opgenomen in de begroting, maar de omvang van toekomstige effecten blijft onzeker.
Verder kunnen zich binnen projecten onvoorziene omstandigheden voordoen, zoals bodemverontreiniging, archeologische vondsten, niet gesprongen explosieven, onbekende kabels en leidingen en calamiteiten. Deze risico's zijn inherent aan werkzaamheden in de openbare ruimte en blijven daarom onderdeel van het gemeentelijke weerstandsvermogen.

Vastgoed en monumenten
Naast de openbare ruimte bezit de gemeente een omvangrijke vastgoedportefeuille met een totaal bruto vloeroppervlak van ruim 97.000 m2. Het vastgoed dient beleidsdoelen op het gebied van onderwijs, sport, cultuur en ontmoeting. Binnen de vastgoedportefeuille worden diverse risico's onderkend. Het gaat onder andere om stijgende exploitatiekosten, hogere onderhouds- en vervangingsuitgaven en toenemende wettelijke eisen op het gebied van duurzaamheid, brandveiligheid en asbest.

Om de onderhoudsrisico's binnen de vastgoedportefeuille te beheersen, is in 2023 het Beheerplan Gemeentelijk Vastgoed 2024-2028 vastgesteld door de gemeenteraad, inclusief meerjarenonderhoudsplan. Dit plan is de financiële basis voor het beheer en onderhoud van de portefeuille. Om de kwaliteit van de portefeuille te bewaken worden driejaarlijkse conditiemetingen uitgevoerd op basis van de NEN 2767-inspectiemethodiek. Jaarlijks wordt een indexatie toegepast om prijsstijgingen in bouwkosten en personeel op te vangen.

Een specifiek aandachtspunt betreft de financiële en technische overdracht van maatschappelijk vastgoed bij een wisseling van exploitanten. Bij een onjuiste toepassing van de demarcatie tussen huurder en verhuurder kunnen onderhoudsverplichtingen onvoldoende zijn opgenomen in het meerjarenonderhoudsplan. Hierdoor kunnen onverwachte onderhoudslasten en herstelkosten voor rekening van de gemeente komen. Bij lopende en toekomstige exploitatiewisselingen wordt hier nadrukkelijker aandacht aan besteed.

Het risico op incidentele hoge kosten als gevolg van brandveiligheidsgebreken en asbest is de afgelopen jaren actief verkleind door inspecties, saneringen en noodzakelijke bouwkundige aanpassingen. De gebouwen voldoen daarmee aan de geldende eisen.
Desondanks bevinden zich nog enkele objecten met asbesthoudende daken in de portefeuille. Indien toekomstige wetgeving of de technische staat van deze objecten daartoe aanleiding geeft, kunnen aanvullende saneringskosten

noodzakelijk zijn. Het cluster Vastgoed heeft deze objecten in beeld en beoordeelt periodiek of en wanneer sanering noodzakelijk is.

Om het risico van onderverzekering te beperken is een groot deel van de vastgoedportefeuille in 2024 opnieuw getaxeerd voor de opstalverzekering. Daarbij is de herbouwwaarde van de gebouwen vastgesteld en waar van toepassing ook de waarde van de inventaris, waarmee het risico op onderverzekering is ondervangen.

Ook de verduurzamingsopgave vormt een financieel risico. Toenemende wettelijke eisen en stijgende duurzaamheidsambities kunnen leiden tot aanvullende investeringen in gemeentelijk vastgoed. De verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed is verankerd in de Routekaart Gemeentelijk Maatschappelijk Vastgoed. Voor de periode 2026 tot en met 2029 zijn elf gebouwen geprogrammeerd voor verduurzaming. De aanpak is gebaseerd op het no-regret-principe. De gemeente beperkt het risico door verduurzamingsmaatregelen zoveel mogelijk te combineren met natuurlijke vervangingsmomenten en onderhoudswerkzaamheden. Tevens wordt waar mogelijk gebruikgemaakt van externe subsidieregelingen zoals de DUMAVA-regeling.

Binnen de vastgoedportefeuille vormen de gemeentelijke monumenten een afzonderlijke risicocategorie. Monumentale objecten, waaronder Fort Sabina, de vestingwerken van Willemstad en het stadhuis van Klundert, zijn kwetsbare objecten en kennen relatief hoge onderhouds- en instandhoudingskosten. Voor het opvangen van planmatige onderhoudskosten is een afzonderlijke onderhoudsvoorziening ingericht en waar mogelijk wordt gebruikgemaakt van de Subsidie Instandhouding Monumenten. Daarnaast geldt sinds juni 2026 een energielabelplicht voor monumenten. Cluster Vastgoed brengt in kaart welke objecten daaronder vallen en stelt een uitvoeringsplanning op.

Het in eigendom hebben en zelfstandig beheren van vastgoed ten behoeve van beleidsdoelen kent veel financiële risico’s en legt beslag op de ambtelijke capaciteit. De gemeente onderzoekt daarom in hoeverre beleidsdoelen ook op andere manieren kunnen worden gerealiseerd, bijvoorbeeld door maatschappelijke organisaties financieel te ondersteunen via subsidies in plaats van door het beschikbaar stellen van gemeentelijk vastgoed. Een dergelijke benadering kan de financiële risico's verlagen en de politieke sturingskracht vergroten. Om dit te bereiken is een herstructurering van de vastgoedportefeuille noodzakelijk. Daarbij ligt de eerste focus op de vastgoedcategorieën met het grootste financiële risico: de gemeentelijke zwembaden en multifunctionele accommodaties. Het maatschappelijk accommodatiebeleid, dat eind 2025 is vastgesteld, geeft hiervoor de kaders. Nieuwe ontwikkelingen, zoals initiatieven vanuit de samenleving of plannen voor nieuwbouw van accommodaties, worden voortaan aan dit beleid getoetst.

Daarnaast zijn binnen het onderwijsvastgoed en de sportvoorzieningen omvangrijke investeringen voorzien. In januari 2026 is het Integraal Huisvestingsplan voor primair en voortgezet onderwijs vastgesteld door de gemeenteraad, met een doorkijk tot 2041. Inmiddels is de uitvoeringsfase gestart. Ook de vervangende nieuwbouw van zwembad De Niervaert in Klundert is gestart. Voor de drie overige gemeentelijke zwembaden is in het tweede kwartaal van 2026 een voorstel aan de gemeenteraad aangeboden over het toekomstige gebruik en de exploitatie. Deze trajecten gaan gepaard met investerings- en exploitatierisico’s, die gedurende de verdere uitwerking en besluitvorming worden gemonitord en beheerst.

Kostenstijgingen en marktomstandigheden
Voor de instandhouding van kapitaalgoederen vormen schaarste aan personeel, grondstoffen en uitvoeringscapaciteit een blijvend risico. Hoewel in de begroting rekening wordt gehouden met prijsontwikkelingen, kunnen aanbestedingen duurder uitvallen dan geraamd. Dit geldt onder andere voor onderhoudswerkzaamheden in de openbare ruimte, vastgoedonderhoud en investeringsprojecten.
Het algemene risico van loon-, prijs- en bouwkostenstijgingen is daarom afzonderlijk opgenomen binnen het gemeentelijke weerstandsvermogen.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 300.000 meegenomen (risico kostenstijging is meegenomen bij onderdeel 1).

4. Ruimtelijke projecten / grondexploitaties (incidenteel)

Algemeen

Voor de komende jaren wordt verwacht dat de grondprijzen voor bouwgrond gematigder zullen stijgen dan in de afgelopen jaren het geval was. Voor woningbouwgrond zal deze stijging hoger zijn dan voor andere type ontwikkelingen (bedrijven, logistiek, kantoren & winkels), welke aan de onderkant van de geprognotiseerde bandbreedte nauwelijks toenemen. Binnen de woningbouwsector is het vooruitzicht dat grondgebonden woningen harder in prijs zullen stijgen t.o.v. appartementen, wat zich ook uit in de relatieve grondwaarden onder deze woningtypen.

Wat betreft de kosten die verband houden met gebiedsontwikkelingen wordt voornamelijk gekeken naar de GWW-indexering. De prognose hiervan is dat deze grofweg gelijkmatig stijgen met de grondopbrengsten, waardoor het financieel effect op ontwikkelingen waarbij de gemeente actief betrokken is gering blijft. Met de verwachte kostenstijgingen wordt in actieve grondexploitaties reeds rekening mee gehouden, dus er bestaat wat dit betreft enkel risico op excessieve prijsstijgingen boven de meegenomen verwachtingen. Voor reeds aangekochte gronden met ontwikkelpotentie is het financiële risico wat hoger, ook omdat deze onderhevig zijn aan mogelijke strengere randvoorwaarden i.r.t. kwaliteit en betaalbaarheid die de (terug)verdienpotentie significant kunnen drukken.

Naast (toekomstige) grondexploitaties is de gemeente ook risicodragend betrokken bij infrastructurele ontwikkelingen. Hierbij bestaat het voornaamste risico uit prijsstijgingen en andere externe factoren die het ontwerp of de planning negatief kunnen beïnvloeden. Voor wat betreft de prijsstijgingen lijken deze voorlopig onder het niveau te liggen dat meegenomen is in de individuele kredietaanvragen. Voor project specifieke risico's wordt verwezen naar de toelichting per project hieronder.

Tenslotte nog de facilitaire ruimtelijke ontwikkelingen. In principe is de gemeente hierin minimaal risicodragend, en heeft hierin enkel een financieel belang met betrekking tot het kostenverhaal. De financiering van bovenwijkse infrastructuur berust namelijk vaak op kostenverhaalsbijdragen uit verband houdende facilitaire projecten. Het risico hierin is voornamelijk afhankelijk van de ontwikkelingen in de financiële haalbaarheid en de planning van deze projecten. Op dit moment worden er o.b.v. de huidige marktomstandigheden geen significante algemene risico's op dit gebied verwacht.

Gronden voormalig Caldic-terrein.

In het kader van het project Logistiek Park Moerdijk (LPM) zijn in 2009 afspraken gemaakt omtrent de grondaankoop (ca. 6 ha) en verplaatsing van Caldic Chemie Zevenbergen. De totale grondwaarde bedroeg per 1 september 2009 € 6.000.000. In 2024 is ca. 6.000 m2 van deze grond tegen marktconforme prijs verkocht. Als gevolg daarvan is het in het weerstandsvermogen gereserveerde bedrag (in verband met het risico van afwaardering) verlaagd van € 5,0 naar € 4,5 miljoen. Momenteel wordt ca. 3 ha van deze locatie benut voor de huisvesting van Oekraïners en asielzoekers.

Zevenbergen Oost

Het betreft hier een omvangrijke gebiedsontwikkeling met een voor Moerdijkse begrippen zeer grootschalige woningbouwopgave (minimaal 1.000 woningen) alsmede een forse infrastructurele opgave waaronder een gebiedsontsluitingsweg een stationsopgave en 2 spoortunnels. De ontwikkeling zal geschieden in meerdere fases en de gemeente acteert hier vanuit verschillende rollen zowel faciliterend als actief. In de 1e fase van 350 woningen (Markant) is sprake van een faciliterende rol. De gemeente stond aan de lat voor de planologie. De ontwikkelaar voert de grondexploitatie en neemt de verdere ontwikkel- en afzetrisico's op zich.

Gemeentelijke grondexploitaties Markvelden midden en zuid

Voor Markvelden Midden (ca. 100 woningen) is een grondexploitatie vastgesteld en staat de gemeente aan de lat voor bouw- en woonrijpmaken en de vermarkting van de percelen. Dit deel loopt gelijk op met de 350 woningen in Markant. Een deel van dit gebied is verkocht aan Woonkwartier, een deel is verkocht/onder optie als kavel t.b.v. particuliere zelfbouw en een deel is op de markt gezet door middel van een Tender. Deze tender is recent gegund. Een significant deel van de marktrisico's van deze grondexploitatie wordt daarmee afgedekt.

Voor Markvelden Zuid (ca.350 woningen) is een grondexploitatie opgesteld en deze is in Q1 van 2026 vastgesteld. Ook hier zal de gemeente bouw- en woonrijpmaken en bouwrijpe percelen uitgeven. De ontwikkeling van dit gebied ligt iets verder in de tijd en is qua omvang en aantal woningen een stuk groter dan Markvelden Midden. Het risicoprofiel van deze ontwikkeling is dan ook groter. Daarentegen is een groot deel van de strategische grondportefeuille in deze grondexploitatie ingebracht, waardoor het risico voor dat onderdeel weer is afgenomen. Verder is de verleende woningbouwsubsidie een factor om rekening mee te houden qua voorwaarden en termijnen.

Afdrachten kostenverhaal ten behoeve van Verlengde Zuidrand en Zuidrandtunnel
De 800 woningen in de hierboven genoemde deelgebieden (Markant (voorheen Markvelden Noord), Markvelden Midden en Zuid.) dragen bij aan het kostenverhaal van de Verlengde Zuid- rand en Zuidrandtunnel. De gecontracteerde, maar toekomstig geraamde afdrachten (inkomsten/dekking voor de gemeente) van de nu nog niet concrete vervolgfases (Zwanenveld en/of De Hil) zijn een risico. Immers daar zit de grootste marktonzekerheid. Het gaat hierbij dan in totaal om 200 woningen met een gedachte afdracht per te realiseren wooneenheid over de jaren vanaf 2030. Daar tegenover staat dat het projectgebied ruimte biedt voor de ontwikkeling van meer dan 1.000 woningen waar vooralsnog geen rekening mee is gehouden.

Tunnels en Stationshart
De projecten Zuidrandtunnel en de Verlengde Zuidrand verlopen volgens planning. Voor de Zuidrandtunnel is na aanbesteding geconstateerd dat er een risico is op overschrijding, omdat de post onvoorzien relatief laag is ten aanzien van het resterende risicoprofiel. Dit vergt goede monitoring. Voor de Verlengde Zuidrand is (voorlopig) geconcludeerd dat er voldoende budget is.

Voor het Stationshart ontbreekt tot op heden de rijksbijdrage. Afstemming over cofinanciering met het Rijk en provincie vindt plaats. Voorbereidingen (planologie, ontwerp, etc.) lopen en het instrument strategische grondverwerving is actief ingezet. De reeds eerder toegekende subsidies voorzien in forse bijdragen voor de langzaamverkeerstunnel bij het Station. Als er langere periode onduidelijkheid blijft over de cofinanciering vanuit het Rijk zal ook gekeken worden naar een andere fasering waarbij mogelijk de langzaamverkeersverbinding eerder wordt gerealiseerd.

Diverse projecten
Ten behoeve van een aantal projecten is er bewust voor gekozen om als gemeente zelf actief de grondexploitatie uit te voeren. Hier zijn ook de grootste risico’s aan verbonden. Projecten waar de gemeente primair voor aan de lat staat zijn bijvoorbeeld de centrumontwikkeling in Fijnaart, de bedrijventerrein ontwikkeling in Zevenbergen Noord en Westschans in Klundert. In deze projecten is er sprake van allerhande soorten risico’s die lopende de verschillende fases van een project voor tegenvallers kunnen zorgen. Risicofactoren waaraan kan worden gedacht zijn in het bijzonder de (strategische) verwervingsrisico’s, bodemrisico’s en afzetrisico’s. Herkennen en beheersen hiervan is cruciaal.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 11.000.000 meegenomen (risico kostenstijging is meegenomen bij onderdeel 1).

5. Powerport (incidenteel)
Met de komst van een nieuw kabinet begin 2026, willen Rijk en regio een alternatief scenario voor Moerdijk onderzoeken. Het kabinet heeft de Tweede Kamer op 29 mei 2026 geïnformeerd over haar wens dit scenario uit te werken. Het uitgangspunt voor dit alternatieve scenario is het behoud van de woonkernen van de gemeente Moerdijk. Vanuit dit uitgangspunt wordt uitgewerkt welke opgave kan worden gerealiseerd, waarbij in elk geval ruimte wordt geboden aan de energieprojecten waarvoor op dit moment al procedures lopen en waarbij aanvullend beperkt ruimte wordt geboden aan activiteiten die voldoen aan het beschreven strategisch profiel voor het haven- en industriecluster Moerdijk. Hiertoe wordt onderzocht of dit kan worden gerealiseerd door in te zetten op efficiënter ruimtegebruik binnen het bestaande haven- en industriecluster en een beperkte uitbreiding van het huidige haven- en industrieterrein waarvoor twee gebieden in beeld zijn.

Om een zorgvuldige vergelijking tussen de drie scenario's mogelijk te maken, is aanvullende uitwerking noodzakelijk. Gezien de beschikbare tijd tot het bestuurlijk overleg in juni 2026 bleek dit niet haalbaar. Daarom hebben Rijk, provincie en gemeente op 29 juni 2026 gezamenlijk besloten de keuze voor een ontwikkelrichting uit te stellen tot een nader te bepalen moment. Om onrealistische verwachtingen te voorkomen, is ervoor gekozen op dit moment nog geen nieuwe besluitvormingsdatum vast te leggen. Vanwege het uitstel van besluitvorming bestaat het risico dat de gemeente juridische claims krijgt, omdat inwoners en ondernemers nog langer in onzekerheid zitten. Daarnaast bestaat het risico op langdurig bestuurlijke onzekerheid vanwege de Provinciale Statenverkiezingen van 2027 en de daaropvolgende formatie die kunnen leiden tot vertraging in de besluitvorming. Door de langdurige onzekerheid bestaat het risico dat afzonderlijke energieprojecten versneld worden gerealiseerd, zonder dat deze voldoende worden afgewogen binnen de integrale ruimtelijke besluitvorming van de Powerport-ontwerptafel.

De komende periode staat in het teken van het uitwerken van de beoordelingssystematiek voor de verschillende scenario's, het bepalen van de benodigde beslisinformatie en het inrichten van het proces richting het nieuwe weegmoment. Voor de gemeente Moerdijk blijven de uitgangspunten en ondergrenzen die de gemeenteraad in november 2025 heeft vastgesteld onverminderd leidend. Voor besluitvorming over de nu voorliggende ontwikkelrichtingen is opnieuw een expliciet mandaat van de gemeenteraad noodzakelijk. Dat vraagt vooraf om duidelijkheid over de inhoud van het besluit, de consequenties daarvan en de wijze waarop afspraken voor de lange termijn worden geborgd. Daarnaast moeten er samenwerkingsafspraken worden gemaakt. Er bestaat het risico dat de samenwerkende overheden geen overeenstemming bereiken over de structurele bekostiging van de benodigde capaciteit, uitvoeringskosten en investeringsmiddelen.

Om grip te houden en grondspeculatie/versnippering tegen te gaan is op de zoekrichtingen oost en zuidoost een voorkeursrecht gelegd. Het voorkeursrecht is een passief instrument in die zin dat het niet verplicht tot aankoop waarmee elke aanbieding op waarde en kosten kan worden afgewogen. Het risico is daarmee vooralsnog overzienbaar, maar zal naarmate meer zicht komt op de ontwikkeling en de definitieve ontwikkelrichting gaan toenemen. Met Rijk en provincie worden daarom (werk)afspraken gemaakt over rollen, financiering en risicoverdeling als het gaat om verwerving nu en op termijn.

Moerdijkregeling
Als ondersteunende maatregel om de leefbaarheid in de kern Moerdijk te verbeteren is er een waarborgregeling tot stand gebracht met als doel een deel van de (financiële) onzekerheid over de consequenties van de havenstrategie bij inwoners met een eigen woning weg te nemen. In totaal gaat het hierbij om circa 300 woningen. De beleidsregel de Moerdijkregeling is sindsdien vervangen voor een tijdelijke regeling onder Powerport.

Aanpassing: Moerdijkregeling 2025
In juni 2025 is afgesproken dat de indexering van de Moerdijkregeling terug wordt ingevoerd. Hiermee wordt de aankoopwaarde van de woning weer gerelateerd aan de gemiddelde ontwikkeling in Brabant per woningtype. Hier is de Moerdijkregeling op aangepast. De kosten van de herinvoering van de indexatie zijn voor rekening voor het Rijk, de provincie en de gemeente volgens de verdeelsleutel 5/9-3/9-1/9. De gemeenteraad heeft op 23 oktober 2025 ingestemd met het Moerdijkse aandeel in de kosten voor de jaren 2026 en 2027: € 525.000.

Aanpassing Moerdijkregeling 2026
In het Bestuurlijk Overleg Powerport hebben Rijk, provincie en gemeente Moerdijk afgesproken dat de garantiewaarde van de Moerdijkregeling opgehoogd wordt van 95% naar 100%. Dit gebeurt per 1 juni 2026, maar de verhoogde garantiewaarde geldt met terugwerkende kracht ook voor de mensen die zich per 1 december 2025 hebben aangemeld voor de Moerdijkregeling.

De financiering, risicoverdeling en verdere uitvoering van de regeling worden door Rijk, provincie en gemeente Moerdijk nader uitgewerkt en vastgelegd in een bredere samenwerkingsovereen-komst en financieel afsprakenkader.

Stand van zaken 2027
In het bestuurlijk overleg van 29 juni 2026 hebben Rijk, provincie en gemeente Moerdijk afgesproken de huidige Moerdijkregeling onder de geldende voorwaarden voort te zetten tot tenminste het volgende bestuurlijke weegmoment. De regeling wordt daarmee in ieder geval gecontinueerd in 2027. Daarbij blijft voor deelnemers recht bestaan op 100% van de getaxeerde en geïndexeerde woningwaarde. Jaarlijks wordt bezien of en in welke vorm de regeling opnieuw wordt opengesteld, afhankelijk van de voortgang van de besluitvorming binnen Powerport.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 700.000 meegenomen.

6. Externe veiligheid (incidenteel)
De branden bij Chemie-Pack en de asbestbrand aan de Huizersdijk hebben laten zien dat het risico van grootschalige incidenten en rampen voor de gemeente Moerdijk niet denkbeeldig is en de financiële gevolgen hoog kunnen zijn. De financiële impact van het risico wordt ingeschat op € 5 miljoen. De kans op een incident met een dergelijke impact wordt ingeschat op eens in de 10 jaar.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 500.000 meegenomen.

7. Sociaal domein (incidenteel/structureel)
De financiële druk binnen het sociaal domein blijft hoog. Met name binnen de jeugdzorg, Wmo en Participatiewet/ Werk en Inkomen is sprake van kostenontwikkelingen en externe factoren die door de gemeente slechts ten dele beïnvloedbaar zijn. Ontwikkelingen in zorgvraag, arbeidsmarkt, wet- en regelgeving en rijksfinanciering kunnen leiden tot afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Jeugdzorg
De financiële druk op de jeugdzorg blijft hoog. De omvang en complexiteit van de zorgvraag, prijsontwikkelingen en de inzet van specialistische en hoogcomplexe jeugdhulp zijn slechts ten dele door de gemeente beïnvloedbaar. Met name zwaardere casuïstiek, maatwerk, crisiszorg en zeer specialistische jeugdhulp kunnen leiden tot aanzienlijke financiële afwijkingen.

De ontwikkeling van het Stevig Lokaal Team sluit aan bij de Hervormingsagenda Jeugd en de landelijke ontwikkeling van het stelsel van jeugd- en gezinsbescherming. De inzet is gericht op vroegtijdige ondersteuning, normaliseren, het versterken van de sociale basis en het waar mogelijk voorkomen of verkorten van specialistische jeugdhulp. Tegelijkertijd blijven wachttijden, beperkte beschikbaarheid van specialistische hulp en vertraagde doorstroom financiële risico’s opleveren.

Daarnaast kent de Jeugdwet wettelijke verwijzingsroutes via onder andere huisartsen, jeugdartsen, medisch specialisten en gecertificeerde instellingen, waarop de gemeente slechts beperkt direct kan sturen. Lokaal wordt daarom ingezet op nauwere samenwerking tussen het CJG, huisartsen en scholen en op een betere aansluiting met preventie en voorliggende voorzieningen.

Regionaal wordt via onder andere Grip op Verandering gewerkt aan beheersing van zorggebruik en kosten en het beschikbaar houden van passende specialistische jeugdhulp. Door het open karakter van de Jeugdwet, de beperkte beïnvloedbaarheid van een deel van de instroom en de hoge kosten van complexe individuele casussen blijft sprake van een financieel risico voor de gemeente.

Wmo
De inzet van niet vrij toegankelijke ondersteuning vanuit de Wmo, zoals maatwerkvoorzieningen en pgb’s, is de afgelopen jaren gegroeid. Zowel bij huishoudelijke ondersteuning als bij begeleiding is sprake van verdere stijging in aantallen. Inmiddels is dit het tweede jaar waarin deze ontwikkeling zichtbaar is, waardoor nog niet met zekerheid kan

worden vastgesteld of sprake is van een tijdelijke of structurele ontwikkeling. Wel neemt de complexiteit van cliënten die begeleiding ontvangen toe, waardoor vaker zwaardere en duurdere ondersteuning nodig is.
De verstrekking van voorzieningen op grond van de Wmo is een open-einde-regeling. Een belangrijk risico is dat de vraag naar individuele voorzieningen verder toeneemt als gevolg van vergrijzing, het landelijke afbouwbeleid van intramurale zorg en de doordecentralisatie van beschermd wonen. Hierdoor blijven inwoners langer thuis wonen of keren zij terug naar de wijk.

Daarnaast hebben gemeenten richting aanbieders te maken met de AMvB reële kostprijs Wmo, die verplicht om cao-ontwikkelingen te volgen. Deze ontwikkelingen zijn op dit moment grillig en leiden geregeld tot forse indexaties. Tegelijk blijft het een opgave om ondersteuning beschikbaar te houden voor inwoners die deze het hardst nodig hebben, in een tijd van aanhoudende arbeidsmarktkrapte. Dit vraagt om extra inzet op preventie en investeringen in vrij toegankelijke voorzieningen, zodat de druk op maatwerkvoorzieningen waar mogelijk wordt beperkt.Daarnaast hebben gemeenten richting aanbieders te maken met de AMvB reële kostprijs Wmo, die verplicht om cao-ontwikkelingen te volgen. Deze ontwikkelingen zijn op dit moment grillig en leiden geregeld tot forse indexaties. Tegelijk blijft het een opgave om ondersteuning beschikbaar te houden voor inwoners die deze het hardst nodig hebben, in een tijd van aanhoudende arbeidsmarktkrapte. Dit vraagt om extra inzet op preventie en investeringen in vrij toegankelijke voorzieningen, zodat de druk op maatwerkvoorzieningen waar mogelijk wordt beperkt.

Participatie / Werk en Inkomen
De ontwikkeling van het aantal inwoners dat een beroep doet op de Participatiewet blijft gevoelig voor economische ontwikkelingen en veranderingen op de arbeidsmarkt. Het CPB voorziet voor 2026 een stijging van het landelijke bijstandsvolume. De lokale ontwikkeling kan hiervan afwijken en werkt direct door in de gemeentelijke uitkeringslasten. Daarnaast kunnen wijzigingen in landelijke wet- en regelgeving leiden tot extra financiële druk. Het kabinet is voornemens de maximale WW-duur per 1 januari 2028 te verkorten van 24 naar 12 maanden. Hierdoor kunnen mensen die na afloop van de WW nog geen werk hebben en voldoen aan de voorwaarden voor bijstand eerder instromen in de Participatiewet. Ook de verdere invoering van Participatiewet in balans in 2026 en 2027 kan gevolgen hebben voor de omvang en uitvoering van de bijstand.

Het financiële risico voor de gemeente wordt daarnaast bepaald door de ontwikkeling van het BUIG-budget. Wanneer de uitkeringslasten sterker stijgen dan het toegekende rijksbudget ontstaat een tekort. Onder voorwaarden kan een beroep worden gedaan op de vangnetuitkering, maar tekorten worden daarmee niet zonder meer volledig gecompenseerd.

Binnen het weerstandsvermogen is voor risico’s binnen het sociaal domein in totaal € 700.000 opgenomen.

8. Algemene uitkering Gemeentefonds (incidenteel/structureel)
De algemene uitkering uit het gemeentefonds vormt met een omvang van ruim € 87 miljoen de grootste inkomstenbron van de gemeente. Door deze omvang kunnen relatief beperkte wijzigingen in de rijksuitkering een aanzienlijke invloed hebben op de gemeentelijke begroting. Ter indicatie: een afwijking van 1% in de algemene uitkering betekent voor onze gemeente een bijstelling (verhoging of verlaging) van de jaarlijkse baten van circa € 0,9 miljoen.

De raming van de algemene uitkering in deze begroting 2027-2030 is gebaseerd op de meicirculaire 2026 en sluit daarmee aan bij de begrotingsrichtlijnen van de provincie als financieel toezichthouder. De uitkomsten van de meicirculaire leiden voor de periode 2027-2030 tot een positief structureel effect op het begrotingsresultaat van circa € 1 miljoen. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd via een informatiebrief d.d. 30 juni 2026.

Ondanks deze positieve ontwikkeling blijven de financiële risico's rondom het gemeentefonds aanzienlijk. De aanvullende rijksmiddelen die eerder al door het Rijk beschikbaar zijn gesteld ter compensatie van het zogenoemde ‘ravijnjaar 2026’ en de oplopende jeugdzorgkosten hebben grotendeels betrekking op de periode tot en met 2027.

Vooral vanaf 2028 bestaat nog onzekerheid over de structurele financiering. Het Rijk gaat ervan uit dat de maatregelen uit de Hervormingsagenda Jeugd leiden tot lagere uitgaven, onder andere door de landelijke invoering van een eigen bijdrage en een betere beheersing van de duur van jeugdhulptrajecten. In hoeverre deze landelijke besparingen daadwerkelijk worden gerealiseerd, is nog onzeker. Begin 2027 brengt de Commissie Van Ark hierover een zwaarwegend advies uit. Daarbij wordt zowel vooruitgekeken (2028 e.v.) als teruggekeken (2025 t/m 2027) naar de landelijke uitgavenontwikkelingen binnen de jeugdzorg. Daarnaast betrekt de commissie bij haar oordeel ook voorstellen hoe te komen tot een houdbaar stelsel. De aanhoudende stijging van de jeugdzorguitgaven, zoals die de afgelopen jaren landelijk is gezien, is immers niet wenselijk noch houdbaar voor de toekomst.

Daarnaast bestaat onzekerheid over de toekomstige verdeling van het gemeentefonds. De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) heeft geadviseerd om de huidige verdeelsystematiek beperkt aan te passen en nader onderzoek te verrichten naar verdere verbeteringen. Eventuele wijzigingen in de verdeelmethodiek kunnen voor individuele gemeenten substantiële financiële gevolgen hebben.

Ook andere landelijke ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de gemeentelijke inkomsten, zoals de verdere uitwerking van de toekomst van specifieke uitkeringen (SPUK's) en de jaarlijkse afrekening van het Btw-compensatiefonds. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot incidentele mee- of tegenvallers.

De gemeente volgt de ontwikkelingen rondom het gemeentefonds en de rijksfinanciën nauwgezet. Nieuwe inzichten worden verwerkt in de planning- en control cyclus en de gemeenteraad wordt, indien nodig, tussentijds geïnformeerd via informatiebrieven.

Vanwege de grilligheid van de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, zoals positieve of negatieve bijstellingen achteraf, is in het weerstandsvermogen een bedrag meegenomen van € 1.600.000.

9. Bedrijfsvoeringsrisico's (incidenteel/structureel)

Binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering wordt een aantal risico's onderkend op het gebied van ICT, personeel, financiën, inkoop en aanbesteding, huisvesting, fiscaliteit, het betalingsverkeer en rentekosten. Voor zover deze risico's niet zijn te vermijden, te mitigeren of te verzekeren zijn ze meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Krapte arbeidsmarkt

Een belangrijk risico dat zich de afgelopen jaren steeds sterker is gaan manifesteren is de krapte op de arbeidsmarkt. Dit heeft een stevige impact op de gemeentelijke organisatie en het tijdig en binnen de kostenramingen kunnen realiseren van de gemeentelijke doelen. Het is daarbij niet alleen een kwestie van geld. De krapte op de arbeidsmarkt heeft ook gevolgen voor de mogelijkheden om tijdelijk personeel in te kunnen huren. Het vacaturerisico stijgt naarmate er taken en ambities bijkomen.

Fiscale risico's wet Dba

Met ingang van 1 januari 2025 oefent de Belastingdienst een verscherpt toezicht uit op basis van de Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (wet DBA). Dit betekent dat de Belastingdienst strenger is gaan handhaven op de inzet van schijnzelfstandigen. Opdrachtgevers kunnen naheffingen en boetes krijgen als ze niet voldoen aan de nieuwe regels.

Digitale veiligheid & weerbaarheid

Digitalisering is cruciaal voor de samenleving en wordt steeds meer ondersteund door ICT, slimme applicaties, slimme apparaten en artificiële intelligentie (AI). Dit brengt echter risico's met zich mee voor de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie(systemen). Gemeenten erkennen hun verantwoordelijkheid in de digitale samenleving en streven naar een verhoogde digitale weerbaarheid. Dit betekent dat permanent aandacht besteed wordt aan digitale veiligheid bij bestuur, gemeenteraadsleden, management en ambtenaren, zoals online-trainingen en het nemen van eigenaarschap van informatieveiligheid binnen de eigen processen.

Ondanks alle inspanningen kunnen we nog steeds getroffen worden door incidenten, aangezien 100% veiligheid niet bestaat. De gevolgen kunnen variëren van een volledige stilstand van de organisatie tot het niet kunnen werken van een individuele medewerker. De bedrijfsrisico's zijn moeilijk te kwantificeren en kunnen leiden tot extra kosten, waaronder eigen uren, lagere productie, slechtere dienstverlening, externe expertise voor forensisch onderzoek, herstel- en vervangingskosten en imagoschade.

Gegevensbescherming
De gemeente moet zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens en (vertrouwelijke) informatie. De gemeente verwerkt bij de uitoefening van haar taken veel informatie, zoals persoonlijke informatie van eigen inwoners en van andere burgers, medewerkers, externen en zakenrelaties.

Onze inwoners moeten en mogen ervanuit gaan dat hun gegevens bij ons veilig en vertrouwd worden verwerkt. Daarom zetten we in op informatieveiligheid op onze systemen en leren we onze medewerkers om bewust, veilig en zorgvuldig met (persoons)-gegevens om te gaan. Hierdoor wordt de kans op een inbreuk op gegevens- en informatieverwerkingen verkleind, toch blijft de kans op een inbreuk, zoals een datalek, aanwezig. De impact van een inbreuk kan zowel voor de personen die het betreft als voor de gemeente heel hoog zijn, omdat wij als gemeente veel van de meest gevoelige gegevens van personen verwerken, zoals financiële gegevens, BSN, gezondheidsgegevens en andere bijzondere en/of gevoelige persoonsgegevens.

Daarnaast kan het niet naleven van de voorgeschreven wettelijke kaders resulteren in juridische sancties, zoals boetes en financieel verantwoordelijk zijn voor de kosten en mogelijke compensatie aan getroffen personen.

In het weerstandsvermogen is voor de diverse bedrijfsvoeringsrisico's een bedrag meegenomen van € 2.300.000.

10. Juridische claims (incidenteel)
Het maximaal verzekerde bedrag inzake juridische claims bedraagt € 2,5 miljoen. Eventuele juridische kosten vallen niet onder de verzekering. Er is een risico van (plan)schadeclaims met betrekking tot projecten en wijziging van bestemmingsplannen.

In het weerstandsvermogen is voor bovenstaande juridische risico's een bedrag meegenomen van € 600.000.

Overige risico's (incidenteel/structureel)
Samenwerkingsverbanden
Gemeenten bevinden zich in een voortdurend veranderende omgeving. Daarom wordt steeds gezocht naar een meer efficiënte en effectievere uitvoering van taken en activiteiten. Daar waar mogelijk wordt hierbij ingezet op samenwerking met andere gemeenten en private partijen. In de praktijk blijkt de kaderstelling en de controle ten aanzien van verbonden partijen en in het verlengde hiervan risicobeheersing complex te zijn. Met het oog op het versterken van de grip op verbonden partijen is in regionaal verband een zestal richtlijnen vastgesteld ten aanzien van onder andere de kaderstelling door de raden en de wijze van verantwoording door de verbonden partijen. Naast het toezien op het toepassen van deze richtlijnen wordt daarbij ingezet op het maken van duidelijke prestatieafspraken (bijvoorbeeld door middel van dienstverlenings-overeenkomsten) en het goed monitoren van de uitvoering hiervan. Tot slot is in de regio een quickscan ontwikkeld gericht op een zevental risicovolle regelingen (o.a. BWB, OMWB, Veiligheidsregio, RWB en GGD). Op basis van deze scan kan besloten worden om een diepgaandere evaluatie uit te voeren.

Een aantal gemeenschappelijke regelingen houdt op basis van besluiten van het algemeen bestuur zelf geen of een beperkt weerstandsvermogen aan. Dat betekent dat de samenwerkende gemeenten het resterende risico dragen. In die gevallen zullen de deelnemende gemeenten zelf dienen zorg te dragen voor voldoende weerstandsvermogen.

Afvalverwerking
Het schrappen van de plastictaks voor bedrijven heeft mogelijk als gevolg dat deze kosten aan het einde van de keten worden doorgevoerd. Dat betekent een stijging op de kosten van restafval. Op dit moment is hier nog geen bedrag aan te koppelen.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 600.000 meegenomen voor overige risico's.

Kengetallen weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het Besluit Begroting en Verantwoording gemeente en provincies (BBV) is bepaald dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf kengetallen worden opgenomen.

Deze kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie.

De kengetallen hebben geen functie als normeringsinstrument, maar zijn juist bedoeld om de gemeentelijke financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken en de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten.

Signaleringswaarde

Er zijn geen wettelijke normen vastgelegd voor de kengetallen. Wel zijn er een aantal signaleringswaarden geformuleerd die kunnen helpen bij de beoordeling van de kengetallen.

In de tabel hieronder is te zien welke waarden bij welke categorie (A, B of C) behoren. Categorie A is het minst risicovol en categorie C het meest risicovol.

	Kengetal		Categorie A	Categorie B	Categorie C
1.	Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130 %	> 130 %
		b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130 %	> 130 %
2.	Solvabiliteitsratio		> 50%	20 - 50 %	< 20 %
3.	Grondexploitatie		< 20 %	20 - 35 %	> 35 %
4.	Structurele exploitatieruimte		Begroting > 0%	Begroting 0%	Begroting < 0%
5.	Belastingcapaciteit		< 95%	95 - 105 %	> 105 %

Kengetallen 2027

De volgende tabel laat de verwachte ontwikkeling van de kengetallen zien voor de komende begrotingsjaren (inclusief het verloop ten opzichte van de jaarrekening 2025 en de begroting 2026).

Kengetal	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	MJR 2028	MJR 2029	MJR 2030
Netto schuldquote	31%	47%	66%	64%	68%	59%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	22%	34%	54%	51%	55%	47%
Solvabiliteitsratio	43%	42%	33%	34%	34%	36%
Grondexploitatie	5%	15%	14%	6%	6%	0%
Structurele exploitatieruimte	3%	1%	0%	-2%	-1%	-1%
Belastingcapaciteit	96%	96%	95%	95%	95%	95%

Toelichting per kengetal

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe lager het percentage, hoe kleiner de schulden. De netto schuldquote bedraagt in 2027 66%, de netto schuldquote met

correctie doorgeleende gelden bedraagt 54%. Hoewel vanuit de wetgeving geen externe normen zijn vastgelegd, wordt in de praktijk de netto schuldquote als ‘’goed’’ gezien als deze onder de 90% uitkomt. Het kengetal van de gemeente Moerdijk valt daar dus ruimschoots binnen. Wel is het beeld de afgelopen jaren dat dit kengetal toeneemt. Dit wordt veroorzaakt doordat de komende jaren naar verwachting geldleningen afgesloten moeten gaan worden ter financiering van de geplande investeringen in de komende jaren.

Solvabiliteitsratio
Het kengetal solvabiliteitsrisico geeft zicht in het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen van de gemeente. Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserves als de bestemmingsreserves). In de praktijk wordt het solvabiliteitsratio als ‘’slecht’’ gezien als deze onder de 20% ligt. De solvabiliteitsratio van de gemeente Moerdijk bedraagt in 2027 33% en zit dus ruim boven die grens, wat betekent dat de gemeente over relatief veel eigen vermogen beschikt.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitaties geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (excl. onttrekkingen aan reserves). In de praktijk wordt dit kengetal als risicovol aangemerkt als deze boven de 35% ligt. Het kengetal grondexploitatie bedraagt in 2027 14%. Dit lage percentage geeft aan dat er relatief weinig risico wordt gelopen.

Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal geeft informatie over de mate waarin de structurele lasten worden afgedekt met structurele baten. Vanuit het BBV is de norm, dat de structurele exploitatieruimte in evenwicht dan wel positief is. Dit kengetal is voornamelijk van belang in de meerjarenbegroting. Die moet structureel en reëel in evenwicht zijn, waarbij meerjarig wordt beoordeeld in hoeverre de structurele lasten gedekt kunnen worden uit structurele opbrengsten. De structurele exploitatieruimte bedraagt in 2027 0%. De komende jaren wordt het kengetal op basis van de huidige verwachting negatief, doordat in die jaren begrotingstekorten worden verwacht.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Moerdijk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden van de gemeente in enig jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde.

In de praktijk wordt dit kengetal als slecht gezien als deze boven de 105% ligt, aangezien er dan relatief weinig ruimte is om de belastingen indien nodig te verhogen. Het kengetal belastingcapaciteit bedraagt in 2027 95%, waardoor deze als goed is aan te merken.

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen i.r.t. financiële positie
Het is niet wenselijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie.

Over het algemeen kan geconcludeerd worden dat de kengetallen 2027 van de gemeente Moerdijk als ‘’goed’’ zijn aan te merken. Wel is de afgelopen jaren de ontwikkeling te zien dat de kengetallen wat minder positief worden. Zo neemt de schuldquote toe en neemt de solvabiliteit af. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat de komende jaren naar verwachting geldleningen aangetrokken moeten worden ter financiering van de geplande investeringen. Ook de negatieve exploitatieruimte behoeft de komende jaren aandacht omdat in die jaren meer structurele lasten dan baten worden verwacht.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Moerdijk ontwikkelt zich naar een gemeente die op basis van het programma Fysieke Leefomgeving integraal stuurt op een veilige, duurzame, aantrekkelijke en toekomstbestendige fysieke leefomgeving, waarbij opgaven, projecten, beheer en gebiedsontwikkeling steeds meer als één geheel worden benaderd. Veel opgaven hebben een impact op onze leefomgeving. De openbare ruimte die nu wordt aangelegd gaat dermate lang mee, dat deze nu zou moeten voldoen aan de ambities en opgaven over 20 jaar, of later. Maatschappelijke opgaven als klimaatadaptatie, biodiversiteitverbetering, circulariteit, energietransitie, gezondheid en veiligheid vragen ruimte en een vooruitziende blik op het functioneren van de nieuwe maar ook de bestaande openbare ruimte als geheel. De focus ligt niet langer alleen op instandhouding, maar ook op verbetering en waardecreatie voor de samenleving. We doen dit vanuit sturing op een uitvoerbare en betaalbare leefomgeving, wat is vastgelegd in het programma Fysieke Leefomgeving en dient als uitgangspunt voor de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente Moerdijk en de opgave in de openbare ruimte. Belangrijke extra afweging op basis van het bestuursakkoord 2026-2030 is werk met werk maken zodat omwonende zo kort mogelijk last hebben van werkzaamheden. Dit kan gevolgen hebben voor specifieke assets omdat werk wordt uitgesteld of juist naar voren wordt gehaald.

In de paragraaf kapitaalgoederen wordt per asset aangegeven wat het onderliggende beleid is, de geplande investeringen en de financiële vertaling daarvan. Bij de jaarrekening verantwoorden we de eventuele achterstanden en geven we aan hoe we met deze eventuele achterstanden omgaan.

Overzicht beheerplannen

	Looptijd
Wegen	2026-2030
Groen	2017-2025
Openbare verlichting	2023-2027
Riolering en water	2024-2027
Civiele kunstwerken, (onderdeel stalen, betonnen en houten bruggen)	2020-2026
Civiele kunstwerken, (onderdeel steigers, duikers damwanden en kademuren)	2023-2026
Gemeentelijk Vastgoed	2024-2028

Overzicht kengetallen

Onderwerp	Aantal
km gem. wegen	1.024
ha asfalt	164
ha klinkers en tegels	176
km vrijverval en mechanische riolering	317
aantal rioolgemalen inclusief randvoorzieningen	76
aantal minigemalen (drukriool/installaties)	419
aantal kolken	16.586
ha beplanting	57
ha gazon	77
ha bermen	253
aantal bomen	25.898
aantal panden	114
aantal locaties speelvoorzieningen	130
aantal bruggen	105
aantal lichtpunten openbare verlichting	886

Wegen

Beleid

Het beheer van de gemeentelijke wegen is gebaseerd op het Beleidskader Beeldkwaliteit, Effect gestuurd Beheer (2017). Daarnaast geven de zorgplicht uit de Wegenwet, het Burgerlijk Wetboek en de kaders van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) richting aan het beheer en onderhoud van het gemeentelijk wegennet.

Beheer en kwaliteit

In het 4e kwartaal 2026 is het Wegenbeheerplan 2026-2030 vastgesteld. Hierin zijn de volgende beheerkeuzes gemaakt:

- Beeldkwaliteit C geldt als minimaal onderhoudsniveau voor het gemeentelijk wegennet.
- Maximaal 10% van de elementenverhardingen mag kwaliteitsniveau D hebben.
- De verkeersveiligheid wordt geborgd door extra inzet op klein onderhoud.
- Fiets- en voetpaden krijgen prioriteit vanwege het belang voor kwetsbare verkeersdeelnemers en de toegankelijkheid van de openbare ruimte.
- De bestaande onderhoudsachterstand wordt stapsgewijs teruggebracht, waarbij veiligheid en bruikbaarheid rand voorwaardelijk zijn.

Met deze beheerstrategie wordt gestuurd op een veilig en bruikbaar wegennet, terwijl kapitaalvernietiging zoveel mogelijk wordt voorkomen binnen de beschikbare financiële en organisatorische kaders.
Uit de weginspecties van 2025 blijkt dat de kwaliteit van de asfaltverhardingen sterk is verbeterd en dat er geen sprake meer is van een onderhoudsachterstand waardoor het risico op kapitaalvernietiging beperkt is. Van het totale areaal asfaltverhardingen heeft 7% kwaliteitsniveau D. Hiervan is 4% al opgenomen in de uitvoering of voorbereiding.

Achterstallig onderhoud

Bij de elementenverhardingen bevindt 29% van het areaal zich op kwaliteitsniveau D. Voor 14% van dit areaal zijn onderhoudsmaatregelen gepland. Daarmee resteert een onderhoudsachterstand van ongeveer 15% van het areaal, 5% hoger dan het vastgestelde minimumniveau van 10%. Dit betreffen voornamelijk woonstraten binnen de bebouwde kom. Hiermee is er sprake van achterstallig onderhoud. Om dit achterstallig onderhoud de komende jaren weg te werken is een voorziening achterstallig onderhoud gevormd. Om de veiligheid en bruikbaarheid van het wegennet te waarborgen wordt extra ingezet op klein onderhoud. Daarnaast wordt prioriteit gegeven aan het herstel van voet- en fietspaden.

Risico’s bij het terugdringen van de achterstand zijn de steeds complexer wordende opgaven door ontwikkelingen zoals de energietransitie, klimaatadaptatie, woningbouwopgaven en de toenemende druk op de uitvoeringscapaciteit.

Geplande investeringen komende jaar

De komende jaren verschuift de focus van het wegenbeheer steeds meer naar woonstraten. Daarnaast krijgen fiets- en voetpaden extra prioriteit vanwege het belang voor verkeersveiligheid, toegankelijkheid en de groeiende onderhoudsopgave binnen deze assets.

Grotere (integrale) renovatieprojecten de komende beheerperiode (2027-2030) zijn:

- Zeestraat – Dr Arienslaan Zevenbergen
- Oude Heijningsedijk Fijnaart
- Van Glymesstraat Standdaarbuiten
- Barlaaksedijk Standdaarbuiten
- Drogedijk Fijnaart
- Noordhoeksedijk, St Jozefstraat Noordhoek
- Langenoordstraat Zevenbergen
- Krooswijk Zevenbergen (gefaseerd)

Financiële consequenties

Gebudgetteerde uitgaven

Soort kosten	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029	Budget 2030
Klein onderhoud	1.698.000	1.698.000	1.698.000	1.698.000
Groot onderhoud	2.900.000	2.783.000	2.717.000	2.717.000
Vervangingsinvesteringen	5.101.000	5.101.000	5.101.000	5.101.000
Voorziening achterstand	800.000	800.000	800.000	800.000

Riolering

Beleid

Met het vaststellen van het Focusdocument GWP Moerdijk 2024-2027 door de raad is extra focus en duiding gegeven aan de opgave in de lokale waterketen als gevolg van de in 2021 vastgestelde Klimaatstrategie Moerdijk. Hierin benoemen we concrete basismaatregelen en uitwerkingsprincipes om onze doelstelling op het gebied van water en klimaat te bereiken.

Beheer en kwaliteit

Wij stoppen met het aanpassen van de bodem- en watersituatie bij nieuwe ontwikkelingen: water en bodem worden sturend. Eeuwenlang hebben we geprobeerd de bodem en watersituatie naar onze hand te zetten, met wisselend succes. Het klimaat is de uitdaging met ons aangegaan. Stevigere maatregelen en duidelijkere keuzes zijn nodig om klimaatverandering en de gevolgen daarvan een goede plek te geven. Water zal steeds zichtbaarder worden in onze openbare en particuliere ruimte en de definities van waterhinder en wateroverlast worden bepalend voor welke maatregelen we wel en niet (meer) nemen. De focus voor de verwerking van hemelwater ligt op:

1. Hergebruik
2. Bergen en infiltreren
3. Afvoeren op sloten of wegen met afwaterfunctie
4. Hemelwaterriolering (bovengronds en daarna pas ondergronds)
5. Nooduitlaat
6. Verwerking via vuilwater (bestaand gemengd stelsel)

Er zijn voor de riolering geen kwaliteitsniveaus vastgesteld omdat de aanleg en beheer van de rioleringsvoorzieningen gemeentelijke wettelijke taken zijn, welke hun basis hebben in de Wet milieubeheer (Wm art. 10.33).
In 2026 heeft de raad ingestemd met een nieuw kosten dekkingsmodel voor de financiële onderbouwing van het beheer, vervanging en onderhoud aan de riolering.
Er is geen achterstallig onderhoud, wel zit er een grote vervangingspiek aan te komen van riolering en voorzieningen die aan het einde van hun levensduur geraken rond 2045. In combinatie met uitgesteld onderhoud door gebrek aan personeel of aannemers, gaat dit de komende jaren knellen. Als onderdeel van het nieuwe gemeentelijk waterprogramma 2027-2031 zullen hiervoor nieuwe keuzes en afspraken worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

Specificatie geplande investeringen komende jaar

- Jan van Glymestraat Standdaarbuiten
- Project Willemstad vesting vervolg
- Zeestraat Willem - Alexanderlaan

Daarnaast kolkaansluitingen en huisaansluitingen op de volgende locaties in 2027:

- Polanenpark Klundert
- Rondeel Klundert
- 't Hooren Werck Klundert
- Molenstraat Standdaarbuiten
- Kerkhofweg Zevenbergen
- Wijngaard Zevenbergen
- Zomerland Zevenbergen

Financiële consequenties

Beschikbare budgetten

Soort kosten	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029	Budget 2030
Onderhoud	1.499.000	1.499.000	1.499.000	1.499.000
Vervangingsinvesteringen	6.121.000	4.140.000	3.005.000	3.262.000

Water

Civiele kunstwerken

Beleid

Binnen het beleidskader Water vallen de assets bruggen, steigers, duikers, damwanden en baggerwerken. Het beheer van deze objecten is gebaseerd op het Beleidskader Beeldkwaliteit – Effect gestuurd Beheer (2017), de zorgplicht zoals vastgelegd in de Wegenwet, Woningwet en het Burgerlijk Wetboek, het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Waterwet. De regelgeving rondom de ontvangstplicht van baggerspecie is opgenomen in artikel 5.23 van de Waterwet.
Eind 2023 is het beheerplan Civiele Kunstwerken uitgebreid met een beheerplan voor duikers, damwanden en steigers. In 2027 wordt een nieuw integraal beheerplan, waarin alle civiele kunstwerken worden samengebracht voorgelegd aan de raad. Dit plan vervangt de huidige beheerplannen.

Beheer en kwaliteit

Het beheer van civiele kunstwerken is gericht op het waarborgen van veiligheid, functionaliteit en instandhouding van kapitaalgoederen. Voor de verschillende objecten zijn kwaliteitsniveaus vastgesteld, variërend van A tot en met D. Door middel van periodieke inspecties wordt beoordeeld of deze kwaliteitsniveaus worden gerealiseerd en behouden.
De inspectieresultaten vormen de basis voor de (meerjaren)onderhoudsplanning en de programmering van onderhoudsmaatregelen. Hiermee wordt gestuurd op het behouden of verbeteren van de technische kwaliteit van de objecten. Op dit moment is er geen sprake van achterstallig onderhoud. Wel wordt in enkele gevallen onderhoud bewust uitgesteld om werkzaamheden integraal uit te voeren in samenhang met andere assets of projecten, waardoor efficiëntie- en uitvoeringsvoordelen worden gerealiseerd.
Objecten met een cultuurhistorische waarde vallen buiten het beheerplan Civiele Kunstwerken en worden beheerd vanuit het beheerplan Vastgoed.

Specificatie geplande investeringen komende jaren

Civiele kunstwerken

- Vervanging Knipbrug Oost en West (2029)
- Vervangen Toutenburgbrug (2029)

Financiële consequenties

Beschikbare budgetten

Soort kosten	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029
Klein onderhoud	230.000	230.000	230.000	230.000
Groot onderhoud	189.000	189.000	189.000	189.000
Vervangingsinvesteringen	470.000	0	0	304.000

Baggerwerken

Beleid

In december 2018 is het meerjarenprogramma baggeren 2019-2026 door de raad vastgesteld. Het meerjaren-programma baggeren gaat uitsluitend over groot onderhoud uitgevoerd door het waterschap en de hieraan gekoppelde ontvangstplicht voor de gemeente voor zowel het landelijk baggeren als het stedelijk baggeren. In verband met de uitloop van de planning bij het waterschap is de meerjarenbegroting voor het baggeren aangepast op de nieuwe planning van het Waterschap. Een actualisering van het baggerbeheerplan wordt voorzien in 2028 onder de asset Oppervlaktewater.

Beheer en kwaliteit

In 2026/2027 wordt er door het waterschap landelijk gebaggerd in de polder Zevenbergen/Noordhoek/Standdaarbuiten en vervolgens wordt de polder Fijnaart/Heijningen gebaggerd. Dit werk start in 2027/2028.

Financiële consequenties

Beschikbare budgetten

Soort kosten	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029	Budget 2030
Onderhoud	40.000	140.000	500.000	1.300.000

Groen

Beleid

Voor het onderhoud van het groen gelden de volgende beleidsstukken
- Beleidskader beeldkwaliteit, effect gestuurd beheer (2017);
- Groenbeleid
- Groenstructuurplan;
- Boombeheerplan;
- Groenbeheerplan.

In 2026 zijn de vergroeningsplannen vastgesteld waarbij jaarlijks budget beschikbaar wordt gesteld voor de vergroening van ons stedelijk gebied. In diverse reconstructie projecten wordt er naast het verbeteren van het bestaande groen extra groen aangeplant. De vergroeningsplannen vormen de basis van waaruit we de actualisatie van het groenbeleidsplan 2027-2030 wordt vormgeven wat in het 4e kwartaal 2026 wordt vastgesteld.

De implementatie van de wet Natuurbescherming wordt (in lijn met de Klimaatstrategie) verder vormgegeven mede aan de hand van het soortenmanagementplan (SMP).
In 2027 wordt stappen gemaakt voor de implementatie van de Natuurherstelverordening die sinds 2024 van kracht is. Provinciaal is het Natuurplan vastgesteld in 2026 en de verder implementatie gaat vormgegeven worden in 2027. De gemeenten krijgen hier ook een stevige rol in.

Beheer en kwaliteit

In 2025 is het programma Fysieke leefomgeving vastgesteld waar de asset Groen en Bomen onderdeel van uitmaken. In vervolg hierop zijn voor 2026 vervangingsbudgetten voor bomen opgenomen in de begroting. In 2026 is het verzorgend en deels technische onderhoud opnieuw aanbesteed. Hierbij is gekozen om meerdere bestekken op de markt te brengen ten behoeve van kwaliteit en werkbaarheid. De benodigde budgetten worden hiervoor jaarlijks opgenomen in de begroting.

Het huidige kwaliteitsniveau is voor de centrumgebieden en de entrees vastgesteld op A en voor het overige stedelijke gebied op kwaliteitsniveau B. Voor de industriegebieden en het buitengebied is het kwaliteitsniveau C.
Momenteel is het huidige beheerplan verouderd. Wel zijn de afgelopen 2 jaar de budgetten en kredieten voor de vervangingen en onderhoud van groen bijgesteld zodat deze voldoende zijn om de benodigde onderhoud en vervangingsopgaven te kunnen blijven realiseren. Hiermee is voorkomen dat er achterstallig onderhoud ontstaat. Eind 2026 zal het nieuwe beheerplan voorgelegd worden aan de raad. De verwachting hierbij is dat hier geen financiële consequenties aan gekoppeld zijn omdat de huidige budgetten en kredieten toereikend zijn.

Geplande werkzaamheden

Er wordt gewerkt aan diverse integrale projecten in de openbare ruimte, de locaties zijn vermeld bij onderdeel Wegen. Hierbij worden de wensen vanuit de vergroeningsplannen meegenomen.

Vanuit de asset Groen worden de volgende plantsoenen aangepakt:
- Koningin Emmastraat en zijstraten, Fijnaart
- 't Reekje, Noordhoek
- Zwanengat Zevenbergen
- Molensteen/ Frisostraat Zevenbergschen hoek

Daarnaast wordt in 2027 uitvoering gegeven aan de aanpak van de Essentaksterfte op basis van de resultaten van de controle in 2026.

Financiële consequenties

Beschikbare budgetten

Soort kosten	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029	Budget 2030
Onderhoud	4.728.000	4.728.000	4.728.000	4.728.000
Vervangingsinvesteringen	1.509.000	1.612.000	1.711.000	1.711.000

Gemeentelijk vastgoed

Beleid

De gemeente Moerdijk beheert een omvangrijke en diverse vastgoedportefeuille van circa 97.000 m^2 bruto vloeroppervlak. Deze portefeuille ondersteunt de gemeentelijke beleidsdoelstellingen op het gebied van onderwijs, sport, cultuur, ontmoeting en veiligheid.

Voor het beheer en de ontwikkeling van het gemeentelijk vastgoed zijn door de raad verschillende beleidskaders vastgesteld. Het Beheerplan Gemeentelijk Vastgoed 2024-2028, vastgesteld eind 2023, bepaalt dat het vastgoed wordt onderhouden op conditieniveau 3 (redelijk) conform de NEN 2767-methodiek. De Vastgoedportefeuillestrategie is in 2022 herijkt via de vaststelling van de Routekaart Gemeentelijk Maatschappelijk Vastgoed. Daarbij is de vastgoedportefeuille onderverdeeld in de categorieën kernportefeuille, strategisch bezit, bijzonder bezit en dispositie/afstoot. In 2025 is het Maatschappelijk Accommodatiebeleid vastgesteld. Daarnaast heeft de raad op 29 januari 2026 het Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor het primair en voortgezet onderwijs vastgesteld, met een doorkijk tot 2041. Binnen deze beleidsmatige kaders beheert het cluster Vastgoed in totaal 114 gebouwen en complexen.

Categorie	Aantal gebouwen
Kernportefeuille	37
Bijzonder bezit	45
Dispositie/afstoot	13
Strategisch bezit	19
TOTAAL	**114**

Beheer en kwaliteit

Kwaliteitsniveau

Het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed is gebaseerd op conditieniveau 3 (redelijk) volgens de NEN 2767-methodiek. Dit kwaliteitsniveau waarborgt dat gebouwen hun functie adequaat kunnen vervullen en in een redelijke bouwkundige staat verkeren. Voor het gemeentehuis in Zevenbergen, het Mauritshuis in Willemstad en het voormalige stadhuis in Klundert wordt eveneens uitgegaan van conditieniveau 3. Gezien het representatieve en monumentale karakter van deze gebouwen wordt hiervoor echter een intensiever onderhoudsregime gehanteerd om het gewenste kwaliteitsniveau duurzaam te borgen.

Jaarlijks wordt circa een derde van de vastgoedportefeuille geïnspecteerd. De resultaten van deze inspecties vormen de basis voor de actualisatie van het Meerjarig Onderhoudsplan (MJOP), dat een planningshorizon van tien jaar kent.

Achterstallig en uitgesteld onderhoud

Binnen de reguliere vastgoedportefeuille wordt het onderhoud uitgevoerd conform de vastgestelde onderhoudsplannen en kwaliteitsniveaus. Voor MFC De Parel in Fijnaart vraagt het onderhoud de komende jaren extra aandacht. Door het vroegtijdige vertrek van de vorige exploitant is gebleken dat niet alle onderhoudswerkzaamheden zijn uitgevoerd overeenkomstig de gemeentelijke standaard. Naar aanleiding hiervan heeft de gemeente de demarcatie in de nieuwe exploitatieovereenkomst anders geborgd. De komende jaren worden aanvullende onderhoudsmaatregelen uitgevoerd om het gebouw op het gewenste kwaliteitsniveau te brengen en te houden.

Voor de gemeentelijke monumenten was het meerjarenonderhoudsplan gebaseerd op een globale inspectie uit 2020. In 2026 zijn nieuwe inspecties uitgevoerd conform de NEN 2767-methodiek. Op basis van de uitkomsten wordt het meerjarenonderhoudsplan geactualiseerd en worden de benodigde instandhoudings- en herstelwerkzaamheden gefaseerd uitgevoerd. Voor 67 monumentale objecten is in maart 2025 een aanvraag ingediend voor de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (SIM). Op basis van de eind 2025 toegekende subsidie is in 2026 gestart met de uitvoering van de werkzaamheden. Deze worden in 2027 voortgezet.

Brandveiligheid en asbest

Alle gebouwen waar mensen verblijven zijn geïnspecteerd op brandveiligheid. De benodigde aanpassingen zijn gedaan en de gebouwen voldoen aan de geldende eisen. Op diverse locaties is asbest gesaneerd. Er bevinden zich nog gebouwen in de portefeuille met asbestdaken. Deze objecten zijn in beeld en er wordt per geval beoordeelt of en wanneer sanering noodzakelijk is.

Verduurzaming

De verduurzaming is verankerd in de Routekaart Gemeentelijk Maatschappelijk Vastgoed. Voor de periode 2026-2029 zijn verduurzamingsmaatregelen gepland voor elf gebouwen.
In 2026 worden de verduurzamingsprojecten van de milieustraat Klundert, de gemeentewerf Klundert, de brandweerkazernes Fijnaart en Moerdijkhaven afgerond. Daarnaast wordt de verduurzaming van sportzaal Bloemendaal in Zevenbergschen Hoek uitgevoerd in samenhang met de realisatie van de nieuwe MFA Zevenbergschen Hoek.

In de periode 2027-2029 worden de brandweerkazerne Standdaarbuiten, kinderboerderij De Dierenploeg in Zevenbergen, gymzaal Klundert, gymzaal De Waai en gemeenschapshuis Pestalozzihuis in Heijningen verduurzaamd. De verduurzaming van MFC De Parel wordt daarbij gecombineerd met planmatig onderhoud.

De uitvoering vindt plaats volgens het no-regret-principe, waarbij verduurzamingsmaatregelen zoveel mogelijk worden gekoppeld aan natuurlijke vervangings- en onderhoudsmomenten uit het Meerjarig Onderhoudsplan (MJOP). Waar mogelijk wordt gebruikgemaakt van de DUMAVA-subsidieregeling van het Rijk. Voor de verduurzaming van de gemeentelijke zwembaden is in 2026 een voorstel aan de raad aangeboden.

Restauratie kademuren Willemstad

In 2024 zijn onderzoeken gestart naar de staat van de kademuren in Willemstad. De uitslagen zijn eind 2025 ontvangen. In 2026 is gestart met de restauratie. De werkzaamheden lopen door in 2027.

Onderhoudswerkzaamheden 2027

In 2027 wordt het grootschalig onderhoud voortgezet op basis van het geactualiseerde MJOP. Het instandhoudings- en herstelonderhoud aan monumenten loopt door op basis van de toegekende SIM-subsidie. De grootste werkzaamheden staan bij het Gemeentehuis (lift en installaties), MFC De Parel (kleedruimten, verlichting, vloeren, plafonds, groepenkast en lift) en de Gemeenteloods (vloerrenovatie en overheaddeuren). Daarnaast worden ook in de gymzalen werkzaamheden uitgevoerd.

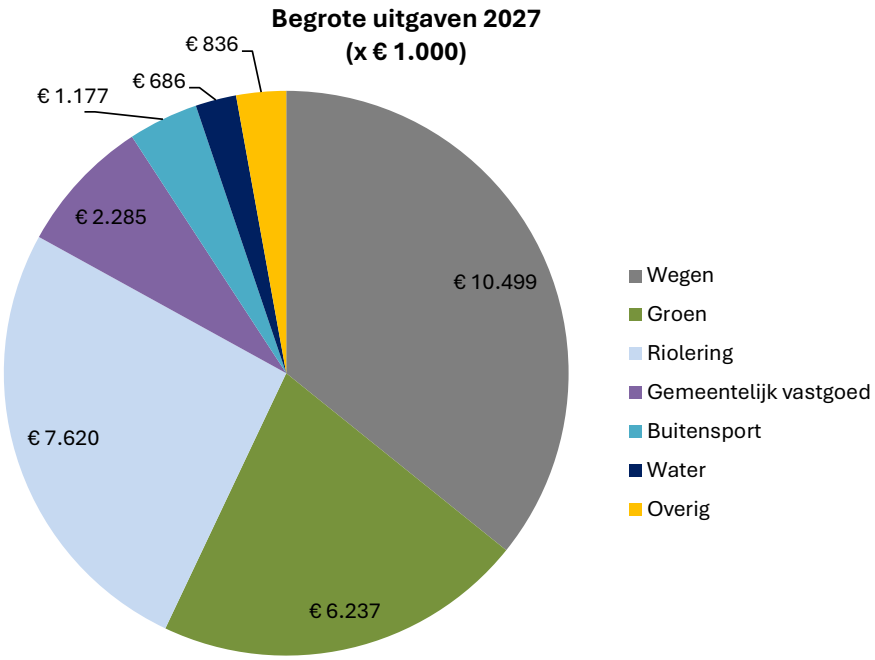
Financiële consequenties

Beschikbare budgetten

Soort kosten	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029	Budget 2030
Klein onderhoud	328.000	328.000	328.000	328.000
Groot onderhoud	1.957.000	1.899.000	1.990.000	2.145.000

Totaal financieel overzicht

In onderstaande diagram staat de verdeling van de totale begrote onderhoudsuitgaven van de kapitaalgoederen (€ 29.3 miljoen) per beheerproduct voor 2027. Onder de categorie overig vallen de kosten voor de openbare verlichting, begraafplaatsen, speeltuinen en diverse andere objecten.

Paragraaf Wet open overheid (Woo)

Inleiding

In de Wet open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording (jaarrekening) verslag doen van de uitvoering ervan. Dit betreft de invulling van deze verplichting in de begroting 2027.

Actieve openbaarmaking

De Woo verplicht overheidsorganisaties om zo veel mogelijk informatie actief openbaar te maken (naast het openbaar maken op verzoek). Daartoe is in de wet een lijst van 11 informatiecategorieën opgenomen. De wettelijke verplichting voor het actief openbaar maken wordt gefaseerd per informatiecategorie ingevoerd. De eerste fase is op 1 november 2024 ingegaan. Voor gemeenten gaat het om de categorieën wet- en regelgeving, informatie over de organisatie en de werkwijze en bereikbaarheid van de gemeente en haar organisatieonderdelen. Onze gemeente voldoet aan deze verplichting. Het merendeel van de informatie uit deze categorieën maken we openbaar via onze website en (via een link) op de Woo-index Gemeente Moerdijk | Overheid.nl, het landelijk publicatieplatform.

Voor het actief openbaar maken van de overige informatiecategorieën geldt momenteel nog een inspanningsverplichting. We geven hier invulling aan door – vooruitlopend op de wettelijke verplichting - nu al stapsgewijs en waar mogelijk reeds informatie uit de overige categorieën actief openbaar te (gaan) maken. Zo publiceren we op Woo | Gemeente Moerdijk | Home zowel de Woo-verzoeken/-besluiten als alle verstrekte documenten en sinds november 2025 ook een jaaroverzicht met de formele klachtoordelen. Daarnaast maken we – naast de besluitenlijsten – ook de agenda's van de collegevergaderingen openbaar. Deze worden gepubliceerd op onze website.

In 2027 en volgende jaren gaan we verder met de implementatie van de actieve openbaarmaking van de overige informatiecategorieën, waarbij we qua volgorde aansluiten op de wettelijke fasering. De data van inwerkingtreding van de overige tranches van de wettelijke verplichting zijn overigens nog niet bekend.

Passieve openbaarmaking/ Woo-verzoeken

Na enkele jaren van stabiliteit (22 respectievelijk 31 verzoeken in 2023 en 2024) zagen we in 2025 een flinke toename van het aantal Woo-verzoeken (46 verzoeken). Het lijkt erop dat deze trend zich doorzet; in het eerste halfjaar 2026 zijn 22 verzoeken ingediend. Het aantal verzoeken zegt overigens niet alles over de inspanningen die nodig zijn om aan deze verzoeken te voldoen. Factoren als omvang van het verzoek en het onderwerp (meestal aan elkaar gerelateerd) spelen hierbij een belangrijke rol.

Ervaring heeft uitgewezen dat een onderwerp dat gevoelig ligt in de maatschappij, kritische vragen en Woo-verzoeken oplevert. We spelen hierop in door bij de onderwerpen en situaties die onze inwoners raken (direct) meer aandacht te besteden aan transparantie. Door uit eigen beweging (meer) informatie openbaar te maken houden we inwoners actief op de hoogte van de ontwikkelingen, waardoor de vragen die er leven al beantwoord worden zonder dat hiervoor een Woo-verzoek nodig is. Desondanks merken we nu reeds dat ontwikkelingen zoals Powerport en Zevenbergen-Oost de komende jaren van invloed zullen zijn op het aantal (complexe en omvangrijke) Woo-verzoeken.

Dienstverlening en Woo

Passend bij onze dienstverleningsprincipes zetten we in op een constructief contact en samenwerking met de indiener van het Woo-verzoek. Dit doen we bijvoorbeeld door (waar mogelijk telefonisch) contact op te nemen over het doel van het verzoek (betreft het een informatie- of Woo-verzoek), de precisering van het Woo-verzoek of om afspraken te maken over prioritering van de afhandeling van een omvangrijk verzoek. Het (telefonisch) contact opnemen met de verzoeker heeft een positief effect op de klantgerichtheid en efficiency van de afhandeling van Woo-verzoeken. De Woo-verzoeker voelt zich gehoord en kan zijn/haar vraag verduidelijken of nader toelichten. Daarnaast helpt het ons om het verzoek zo goed mogelijk binnen de wettelijke dan wel afgesproken termijn te kunnen beantwoorden.

Informatiehuishouding op orde

In de Woo is de verplichting opgenomen om de informatiehuishouding op orde te brengen en te zorgen voor het duurzaam toegankelijk maken én houden van informatie. Dit met het oog op het bevorderen en vergemakkelijken van de actieve openbaarmaking. Moerdijk zet actief in op het item informatiehuishouding op orde aan de hand van een meerjarig informatieverbeterplan. Daarnaast zijn we aangesloten bij diverse (regionale en landelijke) projecten voor de verbetering van de kwaliteit van informatiebeheer. Ook in 2027 blijven we inzetten op de kwaliteitsverbetering van onze informatiehuishouding.

Meenemen organisatie

Ook in 2027 organiseren we weer interne trainingen om de organisatie stap voor stap mee te nemen in de doorontwikkeling van de Woo: wat betekent de Woo voor ons werk en hoe zorgen we ervoor dat onze informatiehuishouding op orde is.

Wetsevaluatie Woo

In 2025 is een landelijk onderzoek uitgevoerd naar de knelpunten in de uitvoering en uitvoerbaarheid van de Woo. Uit dit onderzoek komt onder meer naar voren dat niet alleen het aantal en de complexiteit van het aantal Woo-verzoeken van invloed zijn op de uitvoeringslasten van de Woo, maar ook de inrichting van het Woo-proces. Aangegeven wordt dat er verschillende werkwijzen zijn die kunnen bijdragen aan lagere uitvoeringslasten en kortere doorlooptijden, zoals de inzet van goede zoeksoftware, waar passend verkorten van de zienswijzetermijn en het vroegtijdig betrekken van de verzoeker bij de afbakening en documentinventarisatie. De laatste twee aanbevelingen hebben we reeds in onze werkwijze van de afhandeling van Woo-verzoeken opgenomen.

Vervolgstap is de landelijke wetsevaluatie van de Woo, welke medio 2026 van start gaat. De resultaten van het landelijk onderzoek naar de uitvoeringslasten van de Woo worden hierin meegenomen. De oplevering van de wetsevaluatie staat gepland voor het eerste halfjaar van 2027.

Paragraaf Grondbeleid

In deze paragraaf wordt de visie op het gemeentelijk grondbeleid voor de komende jaren beschreven. Verder wordt er ook een toelichting gegeven voor wat betreft de financiële voortgang, verwachtingen en risico's van de actieve grondexploitaties.

Grondbeleid algemeen

Het grondbeleid is dienstbaar aan het realiseren van ruimtelijke opgaven en ambities. Hierdoor is er sprake van een sterke samenhang en wederkerige afhankelijkheid met andere gemeentelijke beleidsvelden. Daarnaast heeft het grondbeleid ook een significante impact op de financiële gesteldheid van de gemeente Moerdijk door de potentiële kosten, baten en risico's die verbonden zijn aan ruimtelijke projecten. In de gemeente Moerdijk wordt de laatste jaren steeds duidelijker zichtbaar dat de actieve en regisserende vorm van grondbeleid ook daadwerkelijk wordt toegepast. Dit vanuit de gedachte dat eigendom van grond meer sturing en snelheid geeft op de te realiseren vastgestelde ambities op gebied van woningbouw, mobiliteit en vitale centra. Actief grondbeleid vraagt echter wel meer capaciteit van de ambtelijke organisatie en brengt daarnaast ook hogere financiële risico's met zich mee. Per afzonderlijke ruimtelijke opgave zal worden afgewogen welke strategie het meest passend is om de gewenste resultaten te behalen. Ten aanzien van de projectrisico's wordt het risicomanagement van de actieve grondexploitaties extern gespiegeld om het planrisico van actievere projecten kritisch te beoordelen en waar nodig te optimaliseren.

Marktontwikkelingen

In 2026 lijkt de woningmarkt wat afgekoeld, wat zich kenmerkt door wat minder snel stijgende huizenprijzen en een wat lager aantal transacties. Dit lijkt het gevolg te zijn van een lichte stijging in aanbod en hogere hypotheekrentes die de betaalbaarheid en daarmee de vraag onder druk zetten. Voor 2027 wordt verwacht dat deze trend zich doorzet en op middellange termijn lijkt de stijging van de woningprijzen steeds verder te gaan afnemen. Dat de prijzen zullen blijven stijgen lijkt evident, gezien de krapte aan zal blijven houden. De nieuwbouwproductie loopt namelijk nog altijd achter op de doelstellingen en stijgende lonen ervoor zullen zorgen dat vraag blijft stijgen.

Wat betreft de bouwkosten van woningbouw zal naar alle waarschijnlijkheid ook sprake blijven van een doorzetting van de huidige stijging, al is deze zeker niet zo hoog als in voorgaande jaren het geval is geweest. De stijging komt voornamelijk door stijgende personeelskosten, waar materiaalprijzen (op energie- en transportkosten na) redelijk gestabiliseerd zijn. Eenzelfde trend wordt verwacht voor de bouwkosten van infrastructuur en overige gebiedsontwikkeling gerelateerde zaken.

Gezien de trends in de prijzen en bouwkosten, die elkaar niet veel ontlopen, kan met voorzichtigheid geconcludeerd worden dat grondprijzen ook een continuerende stijging zullen ondervinden. Dit is uiteraard wel onderhevig aan eventuele nieuwe schokken in de markt, bijvoorbeeld als gevolg van toenemende geopolitieke conflicten en/of onzekerheid.

Naast de algemene trends in de woningmarkt zijn daarbinnen ook subtrends te zien in de verdeling van woningtypen en de grondprijzen onder verschillende prijscategorieën. Zo worden er (ook in de minder stedelijke gebieden) steeds meer appartementen gebouwd t.o.v. grondgebonden woningen en stijgen de grondprijzen van dure woningen naar rato vele mate harder dan die van goedkope woningen. Dit eerste is voornamelijk het gevolg van schaarste aan grond en de noodzaak voor het bouwen van zoveel mogelijk woningen. De grondschaarste is niet alleen het gevolg van gebrek aan bruto grondgebied, maar ook aan netto uitgeefbare grond als gevolg toenemende eisen wat betreft randvoorwaarden in gebiedsontwikkelingen die een steeds grotere relatieve ruimtevraag claimen binnen projectgebieden. De discrepantie in grondprijsstijgingen toont een andere problematiek, namelijk dat dure woningen steeds essentiëler worden voor het haalbaar maken van ontwikkelingen, en dat ontwikkelingen die enkel of voornamelijk berusten op goedkopere woningen als gevolg daarvan nog moeilijker haalbaar worden. Daarnaast worden goedkope woningen al steeds

kleiner om binnen de prijsgrenzen te kunnen vallen. De druk vanuit betaalbaarheidseisen en kwaliteitseisen van de randvoorwaarden lijken hiermee de grootste zorgpunten voor gebiedsontwikkeling in de nabije toekomst. Een creatieve en onconventionelere kijk op woningtypologieën en de inrichting van nieuwe wijken lijkt hierin wellicht de voornaamste oplossing.

Kaders

Sinds 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Inmiddels lijken de problemen in het digitale stelsel grotendeels verholpen hoewel de complete gewenning nog wel ontbreekt. Daarnaast komt het in steeds meer projecten tot Raad van State procedures wat de woningbouwontwikkelingen verder vertraagt. Gekoppeld aan de Omgevingswet is de BBV-wetgeving ook gewijzigd per 1 januari 2024 met de nieuwe notitie grondbeleid. De benodigde wijzigingen hiervoor zijn inmiddels geïmplementeerd en hebben voor de voorlopige toekomst geen significante impact meer.

De vigerende Nota Grondbeleid van de gemeente Moerdijk stamt uit 2022. O.b.v. de aanbevelingen van de accountant lijkt hier echter wel een marginale wijziging in plaats te moeten vinden, namelijk wat betreft het indexeren van grondopbrengsten in grondexploitaties naar het heden. In feite behelst dit enkel het tekstueel wijzigen van een enkele zin om dit mogelijk te maken. Dit zal eind 2026 gebeuren. Gerelateerd aan het grondbeleid moet het beleid wat betreft snippergroen, jacht- en visrechten en volkstuinen nog worden herzien. Met de komst van het Didam-arrest, het verbod op ongeoorloofd staatssteun, de Omgevingswet, de Woo, Wet Markt en Overheid, Nota Grondbeleid 2022 en de beleidsregel Grondtransacties en kabels en leidingen sindsdien, rijst de vraag of het beleid voldoet aan het wettelijk en nieuwe beleidsmatige kader. Ook kan de huidige werkwijze mogelijk efficiënter, transparanter en eenduidiger. Hierop dienen nieuwe processen en het onderliggende beleid te worden ingericht. Voor het reorganiseren van het grondbeleid omtrent volkstuincomplexen, jacht- en visrechten en de vereenvoudiging van snippergroenbeleid zijn de eerste onderzoeken uitgevoerd en eind 2026 verwachten we hiervoor de eerste beleidsstukken te kunnen lanceren. Het laatste relevante beleidsstuk wat resteert is de Nota Kostenverhaal welke in 2024 is vastgesteld. Voorlopig fungeert dit nieuwe beleid naar verwachting en bedoeling en worden er derhalve geen nieuwe ontwikkelingen verwacht op dit gebied.

Wat betreft de Vennootschapsbelasting (Vpb) lijkt er op basis van de voorlopige toekomstverwachting dat in de aankomende jaren weinig tot geen risico ontstaat op het moeten afdragen van deze belasting. Deze analyse komt voort uit de meest recent uitgevoerde QuickScan door onze belastingadviseur BDO en de daarbij horende meerjarenprognose. Dit kan echter snel veranderen mochten er significante onverwachte mutaties ontstaan in de grondexploitatieportefeuille. Bij het vaststellen van nieuwe grondexploitaties wordt daarom het eventuele effect op de QuickScan in beeld gebracht en waar nodig meegenomen in de besluitvorming. De raming voor de verschuldigde vennootschapsbelasting, die eerst opgenomen was in de meerjarenbegroting, is o.b.v. de uitkomsten van de QuickScan geschrapt en zal wederom opgevoerd worden als de uitkomst van toekomstige scans wijzigt.

Projectenvoortgang 2027 (en verder)

Onder de kop “Complexen in exploitatie 2026” kan per project specifieke informatie gevonden worden over de voortgang van de reeds vastgestelde grondexploitaties die in 2026 nog in exploitatie zullen zijn. Naast de actieve grondexploitaties zijn er echter ook projecten die in de (nabije) toekomst een grondexploitatie zullen worden of projecten waarin de gemeente een facilitaire rol heeft. Hieronder nog een toelichting op de relevante ontwikkelingen in deze projecten die wat grootschaliger van aard zijn.

In het gebied Zevenbergen Oost zijn grote stappen gemaakt ten behoeve van de realisatie van (de eerste) 800 woningen. In Markvelden Noord zal eind 2026 worden gestart met de bouw en moeten de eerste woningen in 2027 opgeleverd worden. Voor zowel Markvelden Midden als Markvelden Zuid zijn inmiddels grondexploitaties vastgesteld, en voor Markvelden Midden zijn zelfs alle grondverkopen al verzekerd welke in 2027 zullen worden overgedragen aan Woonkwartier, de winnaar van de tender en alle vrije kavelkopers zodat zij kunnen aanvangen met de bouw. Wat betreft Markvelden Zuid zal 2027 voornamelijk in het teken staan van het voorbereidende grondwerk en het vaststellen van de wijziging omgevingsplan. Gezien de voortgang in de woningbouwprojecten zal ook de aanleg van de randweg om

het gebied te ontsluiten voor een groot deel in 2027 gereed zijn. Wat betreft het stationsgebied zal de focus in 2027 voornamelijk liggen op het verwerven van benodigde grondgebieden voor de langzaam verkeerstunnel en daarnaast op de planvorming en verwerving van externe financiering.

Naast Zevenbergen Oost zijn er uiteraard nog vele andere projecten die bijdragen aan het behalen van de opgaven. In het facilitaire project Willemstad Oost moet in 2027 gestart worden met de bouw van de eerste fase. In de actieve ontwikkelingen Westschans Klundert zal het stedebouwkundig plan in 2026 herzien moeten worden om het plan te laten voldoen aan de waterhuishoudingseisen. Vervolgens is het de bedoeling dat in 2027 gestart wordt met het voorbelasten van de gronden zodat in 2028 het bouwrijp maken gereed kan zijn en de eerste gronden kunnen worden uitgegeven. Wat betreft het gebied Zevenbergen Noord zal het nieuwe bedrijventerrein in 2027 bouwrijp gemaakt moeten worden. Daarnaast zijn in 2026 grote stappen gezet in de contractvorming voor het gebied de Vloeivelden in Zevenbergen Noord, en zal 2027 in het teken staan van het oplossen van de laatste obstakels om dit project haalbaar te maken en het opstarten van de planologie. Tenslotte is de laatste wat grootschaligere ontwikkeling het centrumplan Fijnaart. Eind 2026 wordt verwacht dat hiervoor een grondexploitatie zal worden vastgesteld en vervolgens is het de bedoeling dat in 2027 de wijziging omgevingsplan zal worden vastgesteld. Daarnaast is de gemeente nog bezig met het verwerven van de laatste 2 objecten om de realisatie van dit plan te kunnen verzekeren.

Complexen in exploitatie

Bedragen x € 1.000,-

NR.	COMPLEXEN IN EXPLOITATIE	BOEKWAARDE	MUTATIES	(VERWACHTE) BOEKWAARDE	MUTATIES	(VERWACHT) RESULTAAT
		1-1-2026	2026	1-1-2027	vanaf 2027	bij afsluiting
80	Waterfront Moerdijk	-5.848	-282	-6.131	758	-5.372
163	Sporenbergstraat Zev. Hoek	-718	909	191	86	277
172	Bedrijventerrein Zvb. Noord	-3.080	-3.830	-6.910	6.258	-652
185	Westschans Klundert	-5.165	-2.586	-7.751	4.855	-2.897
189	Woningb. Volkst. Willemstad	0	-383	-383	676	293
190	Wethouder Trompersstraat	-249	180	-69	-93	-162
206	Markvelden Midden	-2.655	-1.676	-4.331	4.246	-84
207	Markvelden Zuid	0	-6.801	-6.801	6.811	10
215	Mariaschool Langeweg	-50	60	9	-116	-106
216	Cocon Klundert	-39	155	116	-131	-16
217	Noordhoek	0	-257	-257	481	224
	TOTAAL	**-17.804**	**-14.511**	**-32.317**	**23.831**	**-8.485**

Reeds genomen winstnemingen hebben een negatief effect op de boekwaarden, het afsluitingsresultaat is hiervoor gecorrigeerd. Verder worden toekomstige winstnemingen niet meegenomen in de toekomstige mutaties.

Naar verwachting zijn er in begin 2027 ten minste 11 actieve grondexploitaties in de projectenvoorraad aanwezig. Dit betreffen enkel de complexen die medio 2026 al actief in exploitatie zijn, en dus is hierbij geen rekeningen gehouden met complexen die hierna nog door de raad worden vastgesteld als grondexplotatie.

Af te sluiten grondexploitaties in 2026 (naar huidige verwachting)

- Dorpshart Moerdijk
- Stoofstraat Zevenbergen

In exploitatie genomen grondexploitaties medio 2026

- Markvelden Zuid
- Woningbouw volkstuinen Willemstad

Parameters grondexploitaties

De begrotingen van de resultaten in de grondexploitaties worden beïnvloed door een set van parameters. De uitgangspunten wat betreft deze parameters worden (ten minste) jaarlijks herzien. Hieronder een korte toelichting wat betreft de bepaalde percentages. Er wordt in de grondexploitaties enkel gerekend met reële bedragen, aangezien deze relevanter zijn voor de gemeentelijke begroting dan netto contante waarde. Er wordt dus geen verdisconteringsvoet toegepast.

Rentepercentage BIE

- Het rentepercentage dat gehanteerd wordt bij de grondexploitaties vanaf 2026 is 2,5%, dit percentage is herrekend bij de begroting 2026 o.b.v. de huidige BBV-regelgeving. Het rentepercentage wijzigt dus niet t.o.v. het boekjaar 2025 waar ook 2,5% werd gehanteerd.

Opbrengstenstijging

- Conform het huidige beleid wordt een opbrengstenstijging van 0% toegepast. Daadwerkelijke prijsstijgingen moeten blijken uit geactualiseerde taxatierapporten zoals staat geformuleerd in de Nota Grondbeleid. De accountant heeft bij de jaarrekening 2025 echter een aanbeveling geplaatst om deze methode te wijzigen om wel de reeds gerealiseerde prijsstijging tot het heden hierin te incorporeren. Aangezien deze aanbeveling in strijd is met het beleid, maar ambtelijk wel geconcludeerd is dat aansluiting bij de aanbeveling wenselijk is, zal een (marginale) tekstuele aanpassing in de Nota Grondbeleid moeten worden doorgevoerd. Dit zal eind 2026 plaatsvinden.

Kostenstijging

- Op aanbeveling van de accountant bij de vorige jaarrekening wordt per 2026 gebruik gemaakt van de Outlook Grondexploitaties van Metafoor voor de kostenstijgingsparameters. Het aansluiten bij deze methodiek heeft als voordeel dat door het weidse gebruik hiervan bij grondexploitaties een brede acceptatie bestaat voor het gebruik van deze indices bij o.a. verantwoordingen of de verwerving van externe financiering. Hieronder de indexeringen o.b.v de Outlook Grondexploitaties 2026 die in de Grondexploitaties zijn toegepast. Gezien deze cijfers niet significant afwijken van de vorige methodiek zijn de nominale effecten in de Grondexploitaties relatief marginaal.

KOSTENSTIJGINGSINDICES	2026	2027-2028	2029 en verder
GWW-kosten	3,5%	3,0%	2,0%
Plankosten	4,5%	3,0%	2,0%

Grondverkopen

Voor alle huidige plannen die in 2027 in exploitatie zijn, zullen er in de projecten Waterfront, Sporenbergstraat, Bedrijventerrein Zevenbergen Noord, Westschans, Woningbouw Volkstuinen Willemstad, Markvelden Midden, Markvelden Zuid en Noordhoek nog grondverkopen gerealiseerd worden. De hoogte van deze opbrengsten wordt uiteindelijk bepaald door de uitkomst van een tender, of als hier geen sprake van is wordt een taxatie uitgevoerd op basis van de definitieve verkaveling. Voordat de daadwerkelijke verkoopprijs is vastgesteld worden de opbrengsten geschat o.b.v. voorlopige taxaties. Op dit moment verwachten wij in de genoemde grondexploitaties nog voor in totaal ca. € 67,5 mln. aan grond te verkopen vanaf 2027. Het grootste deel hiervan is afkomstig van de projecten Markvelden Zuid (ca. € 28,1 mln.), Westschans Klundert (ca. € 13,4 mln.), Bedrijventerrein Zevenbergen Noord (ca. € 12,6 mln.) en Markvelden Midden (€ 8,6 mln.). Dit zijn echter wel voornamelijk projecten die zich nog in een relatief vroege fase bevinden waarbij deze grondverkopen dus ook relatief ver in de toekomst liggen, waardoor er meer kans is dat deze bedragen nog (significant) zullen gaan afwijken.

Resultaat Grondexploitatie

Het totaalresultaat van de grondexploitatie in een bepaald jaar is opgebouwd uit de (tussentijdse) winstnemingen genomen in dat jaar minus de toevoegingen aan de voorzieningen verlies, gecorrigeerd voor negatieve projectafsluitingen (aangezien deze bij afsluiting uit de verliesvoorziening zijn gehaald). Doorgaans geeft dit geen accuraat beeld van de winstgevendheid van de totale grondexploitatie aangezien vooral nieuw in exploitatie genomen projecten en afgesloten projecten in deze cijfers zijn weergegeven. Verliesvoorzieningen worden namelijk direct getroffen voor het volledig verwachte negatieve resultaat bij het ontstaan van het verlies ongeacht het jaar van afsluiting.

Winstnemingen en positieve afsluitingen

Op grond van de BBV-regels is het verplicht om winstnemingen te doen in grondexploitaties waarbij een postief eindresultaat wordt verwacht. De hoogte van de (tussentijdse)winstneming in een jaar wordt bepaald m.b.v. de POC-methodiek (percentage-of-completion). Ook moet er voldoende zekerheid zijn dat de winst gerealiseerd gaat worden, dit wordt voornamelijk geborgd met het criterium dat de opbrengsten binnen moeten zijn om een winstneming te doen.

In 2026 wordt verwacht dat winstnemingen gedaan dienen te worden in de projecten Stoofstraat (ca. € 36.000, tevens afsluiting) en Sporenbergstraat (ca. € 190.000). In 2027 wordt vervolgens verwacht dat er winstnemingen gedaan dienen te worden in de projecten Sporenbergstraat (ca. € 43.000), Woningbouw Volkstuinen Willemstad (ca. € 194.000) en Noordhoek (ca. € 188.000). De hoogte van deze winstnemingen is afhankelijk van de achteraf daadwerkelijke verhouding van gemaakte kosten en opbrengsten t.o.v. de geprognotiseerde totalen hiervan. Met de jaarrekening worden de definitieve winstnemingen herberekend en wordt dit gerapporteerd in de bijbehorende paragraaf grondbeleid van die jaarrekening.

Verliesvoorziening

De omvang van deze post bedraagt per 1-1-2026 ca. € 11,8 mln. Medio 2026 is deze voorziening ongewijzigd aangezien er geen nieuwe grondexploitaties met een negatief verwacht eindresultaat zijn vastgesteld. Het grootste deel van deze verliesvoorzieningen is te wijten aan de negatieve verwachte resultaten in de projecten Waterfront Moerdijk, Bedrijventerrein Zevenbergen Noord, Westschans Klundert en Dorpshart Moerdijk. Aangezien het Dorpshart Moerdijk naar verwachting eind 2026 zal worden afgesloten zal dit verlies op dat moment definitief genomen worden en zal dit project daarmee dus niet meer drukken op de voorziening verlies vanaf 2027.

Toelichting complexen in exploitatie 2026

P80 Waterfront Moerdijk

Het afronden van de havenherinrichting en de kadevernieuwing (geen onderdeel van de grondexploitatie) wordt verwacht in 2027. Dit moet afgerond worden alvorens aangevangen kan worden met de woningbouw aan de Westzijde. Daarnaast zal naar verwachting eind 2026/begin 2027 een definitief besluit worden genomen omtrent de ontwikkelrichting van Powerport, wat van belang is voor de haalbaarheid van de woningbouw in dit project gezien daar uiteraard een ontwikkelaar gevonden voor moet worden om dit te ontwikkelen. Na dit besluit kan dus de tender worden opgezet voor de verkoop van de gronden en kan daarnaast gestart worden met het voorbereiden van de bouwrijp werkzaamheden. Uitgaande van dit tijdspad zou in 2028 aangevangen kunnen worden met de bouw van de woningen en de horecavoorziening.

P163 Sporenbergstraat Zevenbergschen Hoek

Medio 2026 is het bouwrijp maken van het terrein afgerond en kunnen voor het eind van het jaar de gronden voor de kavelkopers en de projectmatige bouw grotendeels overgedragen worden. Door enkele bomen die nog niet gekapt kunnen worden zijn er echter een paar percelen die iets later overgedragen zullen worden. Er wordt vooralsnog verwacht dat in 2028 alle woningen opgeleverd zijn en het woonrijp maken kan plaatsvinden.

P172 Bedrijventerrein Zevenbergen Noord

In 2026 zijn de laatste benodigde gronden voor het project verworven, en kunnen de fysieke werkzaamheden in het gebied worden voorbereid. Echter is de voortgang van de planning wel afhankelijk van een raad van state procedure i.v.m. de wijziging omgevingsplan. Afhankelijk van de doorlooptijd hiervan kan vervolgens volledig bouwrijp gemaakt worden en vooralsnog is het de planning dat de uitgifte van de eerste bedrijfskavels in 2028 kan plaatsvinden.

P185 Westschans Klundert

Door problematieken i.v.m. de waterhuishouding van het projectgebied, moet waarschijnlijk het plan stedenbouwkundig herzien worden. In het tweede deel van 2026 wordt onderzocht wat de exacte impact hiervan is en zal gewerkt worden aan een nieuw stedenbouwkundig plan. Wat hiervan de impact is (zowel planologisch en financieel) en of er aanvullende besluitvorming nodig is zal begin 2027 duidelijk zijn. In het meest gunstige scenario zou in 2027 aangevangen kunnen worden met de fysieke werkzaamheden in het gebied in de vorm van de voorbelasting.

P189 Woningbouw Volkstuinen Willemstad

Deze grondexploitatie is begin 2026 vastgesteld door de gemeenteraad. Het project betreft de realisatie van 16 patiowoningen die zullen worden ontwikkeld door een CPO (collectief particulier opdrachtgeverschap). Met de CPO zijn reeds afspraken gemaakt over de verkoop van de gronden, welke in 2027 overgedragen moeten zodat zij de bouw van hun woningen kunnen realiseren.

P190 Wethouder Trompersstraat Langeweg

In 2026 zijn de 10 sociale huurwoningen opgeleverd en is het gebied omliggend direct daaraan woonrijp gemaakt. De overdracht van de gronden voor de 5 projectmatige woningen zal eind 2026 plaatsvinden waarna de ontwikkelaar kan aanvangen met de bouw. In 2027 kan vervolgens het laatste deel van het gebied woonrijp worden gemaakt en het project worden afgesloten.

P206b Markvelden Midden

Inmiddels zijn alle verkoopprocedures in dit gebied afgerond waarmee de opbrengsten verzekerd zijn. Deze bestonden uit de verkoop van vrije kavels aan particulieren, een tenderprocedure voor de ontwikkeling van voornamelijk betaalbare woningen en de afspraken met de woningcorporatie wat betreft de sociale en middeldure huurwoningen. Na het bouwrijp maken, waarmee in 2026 een start wordt gemaakt, zullen de gronden in 2027 aan de verschillende partijen/particulieren worden overgedragen om te kunnen starten met de bouw van de woningen. Naar de huidige verwachtingen zullen de laatste woningen in 2028 gereed moeten zijn en kan vervolgens het volledige projectgebied woonrijp worden gemaakt.

P206c Markvelden Zuid

Na Markvelden Midden betreft dit de volgende fase van Zevenbergen Oost die de gemeente zelf actief in ontwikkeling brengt. Begin 2026 is de grondexploitatie voor dit gebied, waar in totaal 350 woningen moeten komen, vastgesteld. Gezien deze grote schaal in aantal woningen betekent dit ook dat dit veruit de grootste grondexploitatie is in termen van kosten en opbrengsten. Het is de verwachting dat kosten en opbrengsten ongeveer op dezelfde hoogte liggen en het project daarom financieel neutraal kan worden gerealiseerd. Gezien de lange doorlooptijd, mede door meerdere faseringen, en de nog definitief te ontwerpen inrichting van het gebied is dit uiteraard wel onderhavig aan vele factoren die hier nog van invloed op kunnen zijn. Qua planning zou in 2027 de voorbelasting van het gehele gebied al moeten plaatsvinden, waarna in 2028 gefaseerd gestart kan worden met het bouwrijp maken. Vooralsnog wordt verwacht dat de eerste gronden in 2028 kunnen worden uitgegeven en vervolgens in totaal een doorlooptijd van 3 jaar om alle gronden uit te kunnen geven conform een n.n.t.b. fasering. Het eind van het project, betreffende oplevering van de laatste woningen en het vervolgens volledig bouwrijp maken van het gebied, wordt op dit moment geschat op 2032.

P215 Mariaschool Langeweg

Medio 2026 is de sloop van de voormalige school gereed en kunnen de overige bouwrijp werkzaamheden starten. Naar verwachting zal dit eind van het jaar gereed zijn en kunnen de gronden uiterlijk begin 2027 worden overgedragen aan Woonkwartier t.b.v. de bouw van 6 sociale huur en 6 goedkope koopwoningen. Eind 2027 wordt verwacht dat deze opgeleverd kunnen worden.

P216 Cocon Klundert

De voormalige school de Cocon in Klundert is inmiddels gesloopt waarmee eind 2026 het bouwrijp kan plaatsvinden. Deze gronden zullen uiterlijk in 2027 worden overgedragen aan de woningcorporatie die hier enkel appartementen in de sociale huur zal realiseren. De bouwtijd hiervan zal ongeveer een jaar bedragen.

P217 Noordhoek

Nog voor het einde van 2026 moet in dit gebied de voorbelasting plaatsvinden, waarna in 2027 het terrein volledig bouwrijp gemaakt kan worden. In 2027 zal ook een tenderprocedure worden doorlopen om een ontwikkelaar te vinden voor de vrijesectorwoningen die hier gepland staan. Naar verwachting moet dit voor het einde van 2026 worden afgerond en kunnen de gronden in 2027 gepasseerd worden om zodanig in 2028 de woningen op te kunnen leveren.

Complexen niet in exploitatie

Dit betreffen complexen waarvoor nog geen raadsbesluit is genomen inzake (her)ontwikkeling, een projectexploitatie is vastgesteld en/of geen locatie ontwikkelingsovereenkomst is ondertekend. Het betreft hier voornamelijk strategisch verworven objecten. Om zicht en grip te houden op de waardeontwikkeling wordt afhankelijk van het soort object, (met een gemiddelde frequentie van ca. 1x per 2 jaar) de taxatie geactualiseerd dan wel getoetst aan de WOZ-waarde.

Per 1-1-2026 bedraagt de totale waarde aan niet in exploitatie genomen bouwgrond ca. € 32,8 mln. In 2026 (ten tijde van het schrijven van de paragraaf) is hieraan netto ca. € 7,3 mln. aan onttrokken. Medio 2026 heeft namelijk nog geen strategische grondaankoop plaatsgevonden, maar wel zijn er gronden verkocht aan de Oostdijk Willemstad (ca. € 975.000) en gronden ingebracht in de grondexploitatie Markvelden Zuid (ca. € 6,3 mln.) die daarmee onttrokken worden aan de complexen niet in exploitie.

Risico's

Wat betreft de complexen niet in exploitatie lijkt het zwaartepunt qua risico's te liggen op de verworven gronden in het stationsgebied (onderdeel van Zevenbergen Oost). Deze zijn strategisch verworven met de filosofie van (pro-)actief grondbeleid, wat hier nodig is geacht om toekomstige ontwikkeling mogelijk te maken. Door de grote schaal van dit project en de nog onzekere uitwerking hiervan loopt de gemeente een risico op het moment dat er geen ontwikkeling plaats kan vinden. Enigszins te voorziene risico's voor deze en/of andere gronden zijn in principe afgedekt, bijvoorbeeld binnen het weerstandsvermogen.

Reserve strategische verwerving

De stand van de reserve is per 1-1-2026 ca. € 5,8 mln. positief. Zoals in de 1e bestuursrapportage 2026 is besloten worden in 2026 € 100.000 sloopkosten die voortkomen uit de strategische verwervingen t.b.v. het project Zevenbergen Oost gedekt uit deze reserve. In de 2e bestuursrapportage worden eventueel aanvullende onttrekkingen aan de gemeenteraad voorgelegd.

Reserve grondexploitatie

De stand van de reserve is per 1-1-2026 ca. € 1,6 mln. positief. Gedurende het jaar vinden geen onttrekkingen of storting plaats in deze reserve. Wijzigingen in de reserve worden namelijk pas verwerkt met het vaststellen van de jaarrekening 2026. De reserve is bedoeld om fluctuaties in winstnemingen op te vangen en om stortingen in de reserve bovenwijkse voorzieningen en ruimtelijke ontwikkeling uit te dekken.

Kostenverhaal

Medio 2024 is door de gemeenteraad een nieuwe Nota Kostenverhaal vastgesteld. Dit was voornamelijk het gevolg van de nieuwe Omgevingswet en de gewijzigde basis voor de bijdrage ruimtelijke ontwikkeling met de Omgevingsvisie 2040. Ondanks de actualisatie van dit beleid blijft de algemene reservestructuur met een reserve bovenwijkse voorzieningen en een reserve ruimtelijke ontwikkeling hetzelfde. De methodiek voor het bepalen van de bijdragen (en daarmee het vullen van de reserves) is echter wel veranderd, hierover hieronder meer. De reserves bovenwijkse voorzieningen en ruimtelijke ontwikkeling worden vervolgens benut voor wijk en kern overstijgende voorzieningen van openbaar nut. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van een hoofdontsluiting, rondwegen en grootschalige parkeervoorzieningen, maar ook investeringen in het buitengebied, het uitplaatsen van milieuhinderlijke bedrijven uit kernen, de toekomstige opgave in herstructurering en de revitalisering van zowel woningbouw als bedrijfslocaties.

Bovenwijkse voorzieningen

Voor de bovenwijkse voorzieningen is in het nieuwe beleid zo puur mogelijk aangesloten bij de wetgeving met voornamelijk de PPT-criteria (profijt, proportionaliteit en toerekenbaarheid). Dit heeft tot gevolg dat voor het bepalen van de bijdrage bovenwijkse voorzieningen maatwerk wordt geleverd. In de Nota Kostenverhaal staat uitgebreid beschreven welke stappen genomen worden om te komen tot een bijdrage bovenwijkse voorzieningen voor een kostenverhaalsplichtige activiteit.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Voor de bijdrage ruimtelijke ontwikkelingen (juridisch de “financiële bijdrage”) wordt in grote lijnen wel de eerdere methodiek voortgezet waarbij deze bijdrage een vast bedrag per woonequivalent is. Deze bijdrage is berekend d.m.v. een investeringsprogramma dat gebaseerd is op de ambities uit de Omgevingsvisie 2040. Dit zijn dus veelal ook investeringen waarvoor nog geen direct raadsbesluit is genomen omdat deze qua planning op een relatief lange termijn liggen. Er wordt dus feitelijk van tevoren gespaard voor deze investeringen, waardoor een deel van de kosten gedekt zal kunnen worden uit de reserve ruimtelijke ontwikkelingen. Dit is echter wel een gedeeltelijke dekking, gezien alleen het relatieve deel van de “nieuwe stad” t.o.v. de “bestaande stad” op die nieuwe activiteiten verhaald kan worden.

Dit investeringsprogramma, en daarmee de bijdrage, wordt jaarlijks geactualiseerd. Het geactualiseerde investeringsprogramma wordt door het college vastgesteld en veranderingen hierin worden in de paragraaf grondbeleid gerapporteerd. O.b.v. het vigerende investeringsprogramma ruimtelijke ontwikkelingen (vastgesteld door college op 16-12-2024) is de bijdrage ruimtelijke ontwikkeling bepaald op € 2.374 per woonequivalent (WEQ). Hierbij staat een sociale huurwoning/goedkope koopwoning gelijk aan 0,7 WEQ, een middeldure woning aan 1 WEQ, een dure woning aan 1,3 WEQ, 100m2 bvo overige functies aan 1 WEQ en 1000m2 extensieve functies aan 1 WEQ. Hieronder het vigerende investeringsprogramma ruimtelijke ontwikkelingen waarop deze bijdrage gebaseerd is:

Mobiliteit en bereikbaarheid
- Ca. € 81,0 mln.

Recreatie, groen, landschap en natuur
- Ca. € 12,6 mln.

Overige specifieke ruimtelijke ontwikkelingen
- n.v.t. (nog geen concrete specifieke investeringen die niet binnen bovengenoemde categorie vallen of op een andere manier toegerekend moeten worden)

Reserves bovenwijkse voorzieningen en ruimtelijke ontwikkelingen

De inkomsten uit het kostenverhaal zijn hoofdzakelijk afkomstig uit projecten waarin de gemeente niet of in mindere mate risicodragend participeert, en dus vaak enkel een faciliterende rol heeft. Bij actieve grondexploitaties worden bijdragen aan de reserves doorgaans verdisconteerd in de grondverkopen (bij afsluiting de grondexploitatie), mits er geen sprake is van macro-aftopping. De stand van de reserves per 1-1-2026 is als volgt:

Reserve bovenwijkse voorzieningen
- Ca. € 2,9 mln.

Reserve ruimtelijke ontwikkelingen
- Ca. € 4,3 mln.

Gedurende het jaar vinden er geen mutaties plaats binnen deze reserves. Wel kunnen er bijdrages binnenkomen vanuit facilitaire projecten die bij de jaarafsluiting worden gestort in de reserves. Medio 2026 is er enkel t.b.v. de reserve ruimtelijke ontwikkelingen een bijdrage binnengekomen voor een kleinschalig initiatief aan de Kleine Ton in Fijnaart.

Paragraaf Bedrijfsvoering

In deze paragraaf worden, naast de toelichting op de verschillende onderdelen van de bedrijfsvoering in programma 5, enkele andere relevante ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering geschetst.

Personeel en organisatie

Formatie en bezetting

Binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering is de toegestane formatieruimte het vertrekpunt voor de personeelsbegroting. De loonkosten die samenhangen met deze volledige formatie vormen het maximale financiële kader voor uitgaven aan regulier personeel. In de praktijk ontstaan gedurende het jaar regelmatig vacatures, bijvoorbeeld doordat functies nog niet of pas later worden ingevuld. De daardoor tijdelijk beschikbare financiële ruimte kan worden benut voor externe inhuur.

Vanuit de benchmark 2025 Personeelsmonitor (A&O Fonds Gemeenten) blijkt dat in Moerdijk het aantal fte's op 1000 inwoners (7,3) lager is dan andere gemeenten van dezelfde omvang (7,9) en ook lager is dan het gemiddelde van alle gemeenten (10,4). De verwachting is dat het personeelsbestand de komende jaren zal blijven stijgen, o.a. vanwege de uitbreiding en verzwaring van gemeentelijke taken op het terrein van woningbouw, duurzaamheid en klimaat. Daarnaast zetten we waar mogelijk in op verlaging van externe inhuur en kiezen we waar mogelijk voor een (tijdelijk) dienstverband.

Voor meer inzicht in de ontwikkeling van de personele formatie en bezetting wordt tevens verwezen naar de verplichte beleidsindicatoren die gemeenten opnemen. Deze indicatoren (die in de bijlage van deze begroting zijn terug te vinden) geven nadere informatie over onder andere formatie, bezetting, apparaatskosten, externe inhuur en overhead.

Cao-ontwikkelingen

De huidige CAO Gemeenten heeft een looptijd van 1 april 2025 tot en met 31 maart 2027. In 2027 vinden nieuwe onderhandelingen plaats tussen vakbonden en werkgeversorganisaties.
Conform de uitgangspunten in de kadernota (raadsvergadering 9 juli 2026) is in de begroting rekening gehouden met een stelpost voor deze verwachte loonontwikkeling. Zodra er een nieuw CAO-akkoord beschikbaar is, wordt inzichtelijk gemaakt wat de daadwerkelijke impact hiervan is op de gemeente Moerdijk. Daarbij wordt bezien welke aanpassingen nodig zijn in lokale regelingen en arbeidsvoorwaarden, zodat deze in lijn blijven met de landelijke afspraken.

Overhead

Conform de (BBV) wetgeving moeten de overheadkosten in de begroting en jaarrekening afzonderlijk in beeld gebracht worden. Het totaal aan overheadkosten is als volgt opgebouwd:

Personeelskosten	€	12.475.000
Huisvestingskosten	€	2.787.000
Overige kosten	€	5.242.000
Totaal	**€**	**20.504.000**

De verhouding tussen indirecte en directe kosten bedraagt afgerond: 42% - 58%. De opslag voor overheadkosten bedraagt 72,7% (in 2026 was dit 71,5%).

Organisatiesturing en -structuur

De groei van de gemeente is meer dan het stapelen van stenen. Het gaat ook om de voorzieningen die nodig zijn om fijn in Moerdijk te kunnen wonen, werken en recreëren. Om adequate dienstverlening te kunnen blijven verlenen is het nodig dat de organisatie meegroeit met de toename van inwoners en maatschappelijke taken. Dat maakt dat de invulling van ons organisatiemodel (Van Goed naar Beter) aan een update toe is.

Dit komt doordat we voor grotere en complexere opgaven staan dan we hadden voorzien in 2017. De complexiteit zit hem in een aantal zaken. De samenleving stelt hogere eisen: inwoners weten de gemeente steeds beter te vinden, stellen complexere vragen en verwachten snelle, adequate antwoorden. Ook de vergrijzing brengt extra taken met zich mee, WMO-aanvragen zijn steeds vaker complex en meervoudig en ook de druk op jeugdhulp wordt steeds hoger. Daarnaast zien we ambitieuze doelstellingen vanuit de lokale politiek en van buitenaf zoals op het gebied van woningbouw, de ontwikkeling van Powerport, haven- en industrieterrein, stationsomgevingen, scholen, sporthallen en zwembaden.

De afgelopen jaren hebben we door te leren en te experimenteren innovatie een impuls gegeven. Hoewel we de afgelopen jaren innovatief en meer datagedreven zijn gaan werken, blijkt dat dit de stijgende werkdruk niet volledig opvangt. De organisatie is in de afgelopen jaren gegroeid in medewerkers voor het fysieke en het sociale domein, maar ondersteuning en management zijn daarbij achtergebleven. Het aantal teammanagers is zelfs verminderd.

Om beter te kunnen sturen op opgaven, resultaten en ontwikkeling van medewerkers is onderzoek gedaan naar mogelijke verbeteringen. Dit heeft geleid tot het koersdocument Koersvast bijsturen, de basis voor ons programma organisatieontwikkeling waarover we in programma 5 een nadere toelichting hebben gegeven.

We kennen 6 leidende principes die richting geven aan hoe we werken en samenwerken:
1. Moerdijk is een organisatie die goede dienstverlening levert aan inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners.
2. Moerdijk is een luisterende, aanspreekbare, responsieve en samenwerkende gemeente.
3. Moerdijk is een wendbare organisatie de in kan spelen op politieke ambitie.
4. Moerdijk is een toekomstbestendige organisatie die gesteld staat voor opgaven van buitenaf.
5. Moerdijk neemt verantwoordelijkheid en stimuleert eigenaarschap op alle niveaus.
6. Moerdijk is een aantrekkelijke werkgever.

Rechtmatigheidsverantwoording door college

Volgens artikel 212 en 213 van de Gemeentewet legt het college van burgemeester en wethouders (B&W) ieder jaar verantwoording af over de getrouwheid van de informatieverstrekking en het rechtmatig handelen van de organisatie. De resultaten van de interne controles binnen de organisatie vormen hiervoor een belangrijke basis. Met het vaststellen van een intern controleplan bepaalt het college waarop de interne controles in 2027 moeten worden gericht. Hierbij wordt gekeken naar de risico’s die bekend zijn en naar relevante ontwikkelingen binnen en buiten de organisatie.
Een ontwikkeling met bijbehorende risico’s die in 2027 specifieke aandacht krijgt betreft het project Powerport, de in verkenning verkerende gebiedsontwikkeling rond Moerdijk, Drimmelen en Geertruidenberg. Bij de besluitvorming over deze ontwikkeling is het in kader van getrouwheid en rechtmatigheid van belang goed vast te leggen hoe de financiële gevolgen in 2027 en de jaren daarna verwerkt moeten worden. Daar waar nodig zal hierover vooraf de afstemming met de accountant worden gezocht.

De controles die nodig zijn voor de rechtmatigheidsverantwoording gaan over twee onderwerpen: betrouwbaarheid (getrouwheid) en rechtmatigheid. Bij getrouwheid gaat het erom dat alle inkomsten en uitgaven correct en volledig in de jaarrekening zijn opgenomen. Bij rechtmatigheid gaat het vooral om de vraag of de organisatie zich heeft gehouden aan de geldende wet- en regelgeving. De accountant beoordeelt uiteindelijk of de jaarrekening betrouwbaar is en of de rechtmatigheidsverantwoording van het college klopt. Wanneer de accountant een goedkeurende verklaring geeft, betekent dit dat erop mag worden vertrouwd dat de informatie in de rechtmatigheidsverantwoording van het college juist is.

(Digitale) dienstverlening en procesgericht werken

Ook in 2027 blijft het versterken van onze dienstverlening en het procesgericht werken een belangrijk onderdeel van onze bedrijfsvoering. De kwaliteit van onze dienstverlening wordt immers mede bepaald door de manier waarop processen zijn ingericht, hoe deze aansluiten op de behoeften van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, en hoe zij worden ondersteund door passende applicaties en data.

Vanuit het programma Dienstverlening werken we verder aan het inzichtelijk maken, prioriteren, modelleren, optimaliseren en continu verbeteren van dienstverleningsprocessen. Daarbij formuleren en borgen we een langetermijnvisie en strategie voor procesgericht werken, zodat dit een duurzame en organisatiebrede manier van werken wordt. We hanteren nadrukkelijk het inwonersperspectief: wat hebben inwoners nodig, hoe ervaren zij onze dienstverlening en welke wettelijke verplichtingen gelden daarbij? Processen met de grootste impact op de dienstverlening krijgen daarbij voorrang.

In 2027 zetten we daarnaast verdere stappen in het ontwikkelen en borgen van de gemeentebrede serviceformules en servicenormen. Deze vormen het vertrekpunt voor een consistente en herkenbare dienstverlening via alle kanalen. Op basis van klantbeleving, dienstverleningsdata en onderzoek sturen we op kwaliteit en continu verbeteren. De inzichten uit monitoring en metingen gebruiken we om dienstverlening en processen gericht te optimaliseren, waarbij ook prioritering, rapportage en sturing op (dienstverlenings)processen verder worden versterkt.

Verder investeren we in de ontwikkeling van een sterkere dienstverlenende cultuur. Medewerkers worden ondersteund in procesmatig werken, klantgericht handelen en continu verbeteren. Met gerichte leer- en ontwikkelinterventies versterken we kennis, vaardigheden en bewustzijn binnen de organisatie, en besteden we expliciet aandacht aan communicatie over procesgericht werken en de bijdrage die iedereen daaraan levert. Daarmee bouwen we verder aan een organisatiebrede basis voor procesgericht werken en aan dienstverlening die mensgericht, inclusief en betrouwbaar is.

Informatiebeveiliging en gegevensbescherming

Het vergroten van de digitale weerbaarheid, het beschermen van (persoons)gegevens en informatie blijft van essentieel belang voor de continuïteit van de dienstverlening en bedrijfsvoering van de gemeente Moerdijk.De afhankelijkheid van informatie en informatiesystemen blijft onverminderd groot voor het functioneren van zowel primaire als ondersteunende processen. Daarnaast blijft de gemeente in toenemende mate afhankelijk van externe leveranciers van informatiesystemen, wat blijvende aandacht vraagt voor het beheersen van risico’s binnen de keten.

Tegelijkertijd worden dreigingen op het gebied van informatiebeveiliging en gegevensbescherming steeds complexer en impactvoller. Hierdoor nemen de risico's op verstoringen van de dienstverlening toe en blijft het waarborgen van een rechtmatige, transparante en zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens een belangrijk aandachtspunt. Naast informatiebeveiligingsrisico's wordt aandacht besteed aan privacy risico's bij bestaande en nieuwe gegevensverwerkingen, waaronder het uitvoeren van gegevensbeschermings-effectbeoordelingen (DPIA's), privacy by design en het toezicht op naleving van de AVG. Om te kunnen voldoen aan normen, wet- en regelgeving als fundament voor digitale weerbaarheid en zorgvuldige gegevensverwerking, vraagt de implementatie van nieuwe wettelijke verplichtingen blijvende aandacht. Daarbij wordt zowel de interne als de regionale samenwerking verder versterkt om gezamenlijk de weerbaarheid tegen digitale dreigingen te vergroten en de bescherming van persoonsgegevens verder te versterken.

Minimaal één keer per jaar wordt de raad geïnformeerd over de actuele stand van zaken rond informatiebeveiliging en gegevensbescherming. Dat is tevens het moment om prioriteiten scherper te stellen als dat nodig is. De raad ontvangt rapportages over:

- De risico’s (analyse van dreigingen en incidenten);
- De inrichting van processen en procedures voor informatiebeveiliging (BIO / ENSIA);
- De inrichting van processen en procedures met betrekking tot privacy (AVG).

Uitgangspunt blijft het uitvoeren van de basistaken, waaronder het signaleren en afhandelen van incidenten, datalekken, inzageverzoeken en de verplichte toezichtstaken op grond van wet- en regelgeving. In 2027 ligt extra nadruk op de volgende onderwerpen:

- Uitvoering geven aan de Cyberbeveiligingswet;
- Verder inrichten en onderhouden van het ISMS (Information Security Management System) en PMS (Privacy Management System) ten behoeve van naleving van de BIO en AVG;
- Doorontwikkelen van de cybercrisisorganisatie;
- Oefenen van cybercrisissen en versterken van de crisisrespons;
- Opleiden en trainen van bestuur en management op het gebied van informatiebeveiliging en privacy;
- Versterken van bedrijfscontinuïteit in relatie tot informatiebeveiliging en gegevensbescherming;
- Opzetten en uitvoeren van een gemeentebreed jaarprogramma voor bewustwording op het gebied van informatiebeveiliging en privacy.
- Versterken van de privacy-governance, waaronder het actueel houden van het verwerkingsregister, de uitvoering van DPIA's, toezicht op privacy-risico's en het verder implementeren van privacy by design en privacy by default.

Digitale toegankelijkheid

Gemeente Moerdijk wil dat iedereen gebruik kan maken van online informatie en digitale dienstverlening. Wij besteden daarom aandacht aan (digitale) toegankelijkheid, gebruiksgemak en vindbaarheid van de informatie op onze websites. Wij doen dit in overeenstemming met de de European Accessibility Act (EAA), opvolger van de wet Tijdelijk Besluit Digitale Toegankelijkheid Overheid (tBDTO).

In deze wetgeving is geregeld dat overheidsinstanties alle websites en digitale diensten begrijpelijk, bedienbaar en digitaal toegankelijk moet maken voor iedereen. Als gevolg hiervan moet de overheidsinstantie een toegankelijkheidsverklaring publiceren voor iedere website en app waarvoor zij verantwoordelijk zijn. Voor Moerdijk gaat het in totaal om meer dan 30 websites/apps. We kunnen dit alles niet in één keer oppakken en hanteren hierin een fasering.

Momenteel hebben wij **24 gepubliceerde toegankelijkheidsverklaringen**, die zijn terug te vinden op onze eigen website. Naast het uitvoeren van toegankelijkheidsonderzoeken vervolgen we in 2027 de uitvoering van toegankelijkheidsissues, zoals het opschonen van niet-toegankelijke informatie en documenten op de website Moerdijk.nl. Daarnaast werken we door middel van de inzet van onder andere AI-tools aan het verder verbeteren en vergroten van de digitale toegankelijkheid. Om bij medewerkers (meer) bewustzijn te creëren, continueren we de trainingen voor medewerkers om documenten (meer) digitaal toegankelijk te maken. Ook is de training opgenomen in de on-boarding van nieuwe medewerkers.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Moerdijk heeft bestuurlijke en financiële belangen in verbonden partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor de gemeente. Uiteraard met inachtneming van de eigen beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden ten aanzien van deze partijen.

Beleid verbonden partijen

Op 30 mei 2024 heeft de gemeenteraad de Nota verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden West-Brabant vastgesteld. Deze nota is in regionaal verband opgesteld en is door de zestien deelnemende gemeenten gelijk vastgesteld. Daarmee stellen we gezamenlijk heldere spelregels voor de samenwerking met verbonden partijen.

In deze nota zijn de volgende spelregels voor verbonden partijen opgenomen:
Afspraak 1.1. Elke vorm van samenwerking begint bij duidelijke afspraken over bevoegdheden, verantwoordelijkheden, kaders en verantwoording.
Afspraak 2.1. Risicoprofiel als kader voor actieve informatieplicht, informatievoorziening en vorm van raadssamenwerking.
Afspraak 2.2. Gemeenten zorgen voor gezamenlijke integrale aansturing en afstemming.
Afspraak 2.3. Gezamenlijke kaderstelling met financiële en beleidsmatige richtlijnen voor de begroting.
Afspraak 2.4. Termijnen voor behandeling van conceptbegroting en jaarrekening (1 april en 1 juli).
Afspraak 2.5. Evaluatie wordt 4-jaarlijks overwogen.
Afspraak 3.1. Borgen van zeggenschap via statuten en beïnvloeding hiervan door wensen en bedenkingen.
Afspraak 3.2. Actief beheer, informatie uitwisselen en rapporteren op maatschappelijke effecten.
Afspraak 3.3. Evenwichtig samengestelde raden van bestuur, directies en raden van toezicht/ commissarissen (benoemen, verlengen, schorsen en ontslaan).
Afspraak 3.4. Geen bestuurders of ambtenaren van gemeenten in Raden van Commissarissen of Raden van Bestuur/directies.
Afspraak 3.5. Beloningsbeleid zoveel mogelijk conform WNT.
Afspraak 3.6. Invloed op strategiebepaling door college en gemeenteraad.
Afspraak 3.7. Vermogenspositie en dividendbeleid bij deelnemingen periodiek herijken.
Afspraak 3.8. Tijdig deponeren van jaarstukken, beoordeling en transparant publiceren daarvan.

Overzicht verbonden partijen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verbonden partijen waarin de gemeente deelneemt en/of een belang heeft. Op de volgende pagina's is per verbonden partij een nadere toelichting opgenomen.

Verbonden partijen	Bijdrage 2027 (x € 1.000)
Gemeenschappelijke regelingen	
1. Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord	0
2. Havenschap Moerdijk	0
3. Regio West-Brabant (RWB)	958
4. Regio de Baronie	69
5. Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen	130
6. GGD West-Brabant	1.224
7. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	2.400
8. West-Brabants Archief (WBA)	421
9. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	2.870
10. Regionaal Bureau Leren (RBL) West-Brabant	227
11. WVS	361
12. Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)	1.035
13. Werkplein Hart van West-Brabant	17.339
14. ICT-samenwerking West-Brabant West	1.612
15. Jeugdregio West-Brabant West	0
Vennootschappen	
16. BNG Bank N.V.	0
17. Brabant Water N.V.	0
18. B.V. Rewin West-Brabant	159
19. N.V. Havenbedrijf Moerdijk	0
Stichtingen en verenigingen:	
20. Inkoopbureau Karel	280
21. Stichting Openbaar Onderwijs West-Brabant	0

Verdere gegevens per verbonden partij zijn als volgt:

1. Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord						
Vestigingsplaats	Tilburg					
Website	https://www.ravbrabantmwn.nl					
Visie / doelstelling	Het leveren van kwalitatief hoogwaardige ambulancezorg, die tijdig ter plaatse is en binnen de budgettaire kaders wordt gerealiseerd.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	dat het voor een goede ambulancezorg van belang is samen te werken; dat deze samenwerking gericht is op een niveau van ambulancezorg waarbij de patiënt centraal staat; dat de ambulancezorg een belangrijke pijler is onder de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, waardoor het wenselijk is om het werkgebied samen te laten vallen met dat van de politieregio's Midden- en West-Brabant en Brabant-Noord.					
Bestuurlijk belang gemeente	DB: geen bestuurlijk belang AB: wethouder P. Joosten-Wesselius / plv. wethouder B. Blom					
Financieel belang gemeente	Sinds de oprichting van de GR RAV Brabant MWN in 2005 wordt gewerkt met een begroting die volledig is gedekt door het aan de RAV toegekende budget vanuit de zorgverzekeraars en heeft de RAV geen financiële bijdrage van de deelnemende gemeenten nodig gehad. Ook in 2027 wordt geen gemeentelijke bijdrage gevraagd.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ 17.474.000	1-1-2027	€ 25.684.000	€ 0	€ 0
	31-12-2027	€ 17.474.000	31-12-2027	€ 31.560.000		
Belangrijke ontwikkelingen	Zowel vanuit het Landelijk Kwaliteitskader Ambulancezorg 1.0 als vanuit (eigen) klanttevredenheidsonderzoeken is de RAV voortdurend alert op kwaliteitsverbetering. De RAV zal de gemeenten daarover periodiek informeren. Begin 2024 is de nieuwe urgentie-indeling ingevoerd. Echter, de 15-minutennorm A1-urgentie vormt nog wel de basis voor het landelijk referentiekader voor spreiding en beschikbaarheid, dat elk jaar opnieuw bekeken en bijgesteld wordt als basis voor het budget voor de paraatheid. In de wet- en regelgeving rondom ambulancezorgvoorzieningen staat dit als volgt beschreven: 1. De Regionale Ambulancevoorziening zorgt ervoor dat de spreiding van de standplaatsen zodanig is dat in het werkgebied van de veiligheidsregio minstens 97% van de bevolking binnen 12 minuten aanrijtijd kan worden bereikt door een ambulance; 2. De Regionale Ambulancevoorziening streeft ernaar dat in het werkgebied van de veiligheidsregio binnen 15 minuten responstijd 95% van de inzetten met A1-urgentie ter plaatse is. De krapte op de arbeidsmarkt voor acute zorg is de laatste jaren een serieus probleem. De RAV onderneemt hiervoor verschillende acties bijvoorbeeld door in een eigen opleiding HBO-V-afgestudeerden in circa 18 maanden op te leiden tot ambulanceverpleegkundige. Daarnaast creëren de RAV-doorstroommogelijkheden voor ambulancechauffeurs om ambulanceverpleegkundige te worden en participeert de RAV met een aantal andere RAV-en in een landelijke pilot om te werken met anders opgeleide zorgprofessionals op de meldkamer ambulancezorg. De RAV richt daarnaast hun primair proces efficiënter in door differentiatie in vervoer.					
Risico's	Er zijn geen financiële risico's.					

2. Havenschap Moerdijk						
Vestigingsplaats	Moerdijk					
Website	Geen					
Visie/ doelstelling	Het bedrijfsmatig (doen) verrichten van werkzaamheden m.b.t. het aandeelhouderschap van het Havenbedrijf Moerdijk NV en het optreden als financier van dit bedrijf.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Via het houden van de aandelen van het Havenbedrijf Moerdijk NV kan mede sturing gegeven worden aan deze NV. Verder kan via de GR de NV worden voorzien van de benodigde financiële middelen. Hierdoor is de NV niet aangewezen op financiering vanuit de markt.					
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente Moerdijk wordt in het bestuur vertegenwoordigd door wethouder D. Dingemans (Economie) en wethouder A. Fens (Financiën).					
Financieel belang gemeente	Gemeente Moerdijk is voor 50% eigenaar. De GR Havenschap Moerdijk is een zgn. 'bedrijfsvoeringsorganisatie' (BVO). De gemeente staat voor 50% garant voor de aan te trekken financieringsmiddelen ten behoeve van Havenbedrijf Moerdijk NV. De begroting van de GR is sluitend, zonder dat een bijdrage van de deelnemers gevraagd wordt. In de begroting is rekening gehouden met het verstrekken van een garantiepremie aan de deelnemers van 0,2% van de kredietlimiet. Voor 2027 bedraagt dit € 251.500 per deelnemer. De uitvoeringskosten van de GR komen voor rekening van de NV.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ 97,3 mln.	1-1-2027	€ 183 mln.	€ 0	€ 0
	31-12-2027	€ 97,3 mln.	31-12-2027	€ 186,2 mln.		
Belangrijke ontwikkelingen	De financieringsbehoefte (kredietlimiet) bedraagt vermoedelijk € 253,3 miljoen in 2027.					
Risico's	De GR trekt de financiering aan voor de activiteiten binnen de NV. Als de NV de betalingsverplichtingen niet kan nakomen, komen deze ten laste van de deelnemers van de GR. Bij de verzelfstandiging per 30-12-2016 heeft een risico-inventarisatie plaatsgevonden. De bezittingen van de NV (de GR heeft het 1e recht van hypotheek en pandrecht) en het eigen vermogen van de GR zijn voldoende om de risico's te dekken. Jaarlijks bij de controle van de jaarrekening toetst de accountant of risico's nog steeds volledig zijn afgedekt.					

3. Regio West-Brabant (RWB)						
Vestigingsplaats	Etten-Leur					
Website	.https://www.west-brabant.eu					
Visie / doelstelling	De Regio West-Brabant (RWB) is een samenwerkingsverband van 16 gemeenten dat uitvoering geeft aan diverse regionale taken op het gebied van economie, mobiliteit en dienstverlening. De strategische agenda van de Regio West-Brabant is gericht op behoud en versterking van het regionale vestigingsklimaat, het stimuleren van economische ontwikkeling en het efficiënt organiseren van diverse uitvoeringstaken.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	De versterking van het regionale vestigingsklimaat vraagt om samenwerking over gemeentegrenzen heen. De RWB maakt het mogelijk om specialistische en uitvoeringsgerichte taken, zoals regioarcheologie, kleinschalig collectief vervoer, het mobiliteitscentrum en programmamanagement van regionale programma's en fondsen, gezamenlijk en efficiënt uit te voeren. Door deze samenwerking ontstaat meer focus, slagkracht en efficiëntie bij het aanpakken van regionale vraagstukken en transities. Daarnaast versterkt deelname aan de RWB de verbinding met de Economic Board West-Brabant, REWIN en andere regionale partners.					
Bestuurlijk belang gemeente	AB: burgemeester A.J. Moerkerke, plv. wethouder A.M.J. Dingemans DB: wethouder A.M.J. Dingemans Vertegenwoordiging in de bestuurscommissie KCV: wethouder P. Joosten-Wesselius					
Financieel belang gemeente	De gemeente Moerdijk draagt via een jaarlijkse bijdrage bij aan de financiering van de Regio West-Brabant. Daarnaast neemt de gemeente diverse diensten af die door de RWB worden uitgevoerd en kan zij gebruikmaken van regionale subsidieregelingen, programma's en fondsen die door de RWB worden beheerd of gecoördineerd.					
Financiële gegevens	Eigen Vermogen		Vreemd Vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	1.506.000	1-1-2027	9.405.000	€ 0	Apparaatskosten: € 195.123 O&O Fonds: € 16.457 Afname diensten: € 63.000 KCV: € 683.750 Totaal (exclusief bijdrage REWIN): € 958.330
	31-12-2027	1.506.000	31-12.2027	9.401.000		
Belangrijke ontwikkelingen	In 2025 hebben zich belangrijke ontwikkelingen voorgedaan in de regionale samenwerking. Er zijn twee nieuwe regionale samenwerkingsverbanden in ontwikkeling die een groot deel van de taken op het gebied van economisch vestigingsklimaat van de RWB overnemen. Hieraan ligt de gedachte ten grondslag dat deze regio-indeling beter aansluit bij de dagelijkse verplaatsingspatronen (*daily urban systems*) en de economische structuur van het gebied. De Stedelijke Regio Breda Tilburg (SRBT) en de Stedelijke Regio West-Brabant (SRWB) nemen ieder een deel van deze taken over. Binnen de SRBT geeft de gemeenschappelijke regeling Baronie uitvoering aan de strategie voor het westelijke deel van deze regio. De Economic Board West-Brabant blijft als triple helix-organisatie opdrachtgever van REWIN. De gemeenten financieren REWIN en in 2027 loopt dit nog via de inwonerbijdrage aan RWB. In 2026 wordt een verkenning gestart naar de toekomstige werkwijze voor de financiering van REWIN. Ook voor de dienstverleningstaken van de RWB wordt gewerkt aan een toekomstbestendige inrichting. Deze taken worden in 2027 nog uitgevoerd door de RWB. Daarnaast wordt de toekomst van het O&O-fonds bezien in het licht van de nieuwe regionale indeling.					
Risico's	De gemeente Moerdijk participeert vanwege haar strategische ligging in meerdere regionale samenwerkingsverbanden. Omdat de strategieën en agenda's binnen deze regionale samenwerkingen nog volop in ontwikkeling zijn en de inwonerbijdrage aan de RWB voor de uitvoering van taken en REWIN deels in stand blijft, bestaat het risico dat de totale kosten voor regionale samenwerking voor Moerdijk hoger uitvallen dan voorheen. Het financiële risico voor de gemeente blijft voor een belangrijk deel beperkt tot de jaarlijkse bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling.					

4. Regio de Baronie						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	N.v.t.					
Visie / doelstelling	Regio de Baronie vormt een goed verbonden netwerk van steden en dorpen, waarbinnen de belangrijkste verplaatsing van de betreffende inwoners (wonen, werken, recreëren, gebruik maken van voorzieningen) zich afspelen. Daarom werken de gemeenten binnen de Baronie samen, zij maken afspraken over de inrichting van de fysieke leefomgeving. Door samen te werken vergroten zij de slagkacht en uitvoeringskracht van de individuele gemeenten.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Regio De Baronie werkt samen aan het behartigen van gemeenschappelijke belangen op verschillende terreinen in het publieke domein.					
Bestuurlijk belang gemeente	Lid AB: burgemeester A.J. Moerkerke					
Financieel belang gemeente	De deelnemende gemeenten zullen er steeds voor zorgdragen, dat Regio De Baronie te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen, mits het openbaar lichaam binnen de door het algemeen bestuur vastgestelde kaders blijft.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ 165.000	1-1-2027	€ 0	€ 0	€ 68.540
	31-12-2027	€ 165.000	31-12-2027	€ 0		
Belangrijke ontwikkelingen	Regio de Baronie is in 2026 gestart met een lichte kernagenda. Begin 2027 wordt de nieuwe kernagenda aan de raden voorgelegd. In 2025 hebben zich belangrijke ontwikkelingen voorgedaan in de regionale samenwerking. Er zal een groot deel van de taken op het gebied van economisch vestigingsklimaat die nu belegd zijn bij de de RWB overgenomen worden door de Baronie. Hieraan ligt de gedachte ten grondslag dat deze regio-indeling beter aansluit bij de dagelijkse verplaatsingspatronen (*daily urban systems*) en de economische structuur van het gebied.					
Risico's	De gemeente Moerdijk participeert vanwege haar strategische ligging in meerdere regionale samenwerkingsverbanden. Omdat de taken op het gebied van economisch vestigingsklimaat die in de huidige situatie belegd zijn bij het RWB deels zullen worden overgeheveld naar Baronie en deel naar SRWB bestaat het risico dat kosten gaan toenemen omdat er overlap zit in deze uitvoeringstaken.					

5. Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	N.v.t.					
Visie / doelstelling	Regionale samenwerking op het gebied van de nazorg voor de gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Gezamenlijke (wettelijke) verplichting voor de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaats Bavel-Dorst en voor de nazorg van de gesloten stortplaats Zevenbergen tot overdracht aan de provincie.					
Bestuurlijk belang gemeente	AB: wethouder Bennie Blom DB: wethouder Bennie Blom					
Financieel belang gemeente	Gemeente Moerdijk dient samen met gemeenten (en provincie) uit de regio zorg te dragen voor een dekkend fonds voor de eeuwig durende nazorg voor de 2 stortplaatsen.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ 1.530.364	1-1-2027	€ 25.000.857	€ 0	€ 129.899
	31-12-2027	€ 508.421	31-12-2027	€ 18.663.091		
Belangrijke ontwikkelingen	De provincie Noord-Brabant heeft het jaar van overdracht van stortplaats Zevenbergen vastgesteld op 2030 en een naheffing opgelegd voor de eeuwigdurende nazorg. Bij het opstellen van de begroting van de GR Nazorg is als uitgangspunt gehanteerd dat alle deelnemende gemeenten gebruik zouden maken van een lening bij de GR NGS om deze naheffing te financieren. Gemeenten hadden echter de mogelijkheid hiervan af te wijken en de opgelegde naheffing in één keer te voldoen. De gemeente Moerdijk heeft ervoor gekozen de naheffing te financieren via een lening bij de GR NGS, die in tien jaar wordt afgelost. Omdat enkele deelnemende gemeenten voor een andere betalingswijze hebben gekozen, sluit de begroting 2027 niet volledig aan op de uiteindelijke situatie en dient deze te worden aangepast. Hiervoor zal in het najaar van 2026 een begrotingswijziging worden voorgelegd. De provincie Noord-Brabant staat open voor nader onderzoek naar de levensduur van de afdichtingsconstructie van stortplaats Zevenbergen. Indien uit dit onderzoek blijkt dat de levensduur, net als bij Bavel-Dorst, kan worden verlengd tot 100 jaar, zal minder doelvermogen benodigd zijn. In dat geval wordt de opgelegde naheffing herzien en naar beneden bijgesteld. Hierdoor ontvangt de GR NGS een deel van de betaalde bijdrage terug. Naar verwachting wordt dit onderzoek in 2027 afgerond.					
Risico's	N.v.t.					

6. GGD West-Brabant						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://www.ggdwestbrabant.nl					
Visie / doelstelling	**"Wij maken samen gezond gewoon."** Gezondheid moet in 2030 een vanzelfsprekend onderdeel zijn van alle keuzes, voor inwoners, gemeenten, organisaties en samenwerkingspartners. De GGD wil bijdragen aan een samenleving waarin iedereen zo gezond mogelijk kan opgroeien en ouder worden. De GGD West-Brabant ondersteunt gemeenten bij het beschermen, bewaken en bevorderen van de publieke gezondheid. Samen werken we aan een gezond, veilig en veerkrachtig West-Brabant, waarin inwoners gelijke kansen hebben om gezond op te groeien, te leven en ouder te worden.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Artikel 14 lid 1 Wet publieke gezondheid: Ter uitvoering van bij of krachtens deze wet opgedragen taken draagt het college van burgemeester en wethouders zorg voor de instelling en instandhouding van een gemeentelijke gezondheidsdienst. Hechte samenwerking in regionaal verband m.b.t. de openbare gezondheidszorg is gewenst en noodzakelijk.					
Bestuurlijk belang gemeente	DB: geen bestuurlijk belang AB: wethouder P. Joosten-Wesselius;					
Financieel belang gemeente	De 16 deelnemende gemeenten zullen er steeds voor zorgen dat de GGD altijd over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. De algemene deelnemersbijdrage aan de GGD is gebaseerd op het aantal inwoners (groepen totaal, 0 t/m 3 jaar en 4 t/m 18 jaar) per 1 januari van het jaar vóór het kalenderjaar (begrotingsjaar) conform de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De kosten voor de uitvoering van de plustaken worden op basis van individuele afspraken aan de betreffende gemeente toegerekend.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ 7.729.000	1-1-2027	€ 8.425..000	€ 0	€ 1.224.195
	31-12-2027	€ 14.330.000	31-12-2027	€ 14.167.000		
Belangrijke ontwikkelingen	De doelen uit de Beleidsbegroting 2027 zijn: 1. Inhoudelijke koers: gezondheid centraal via preventie. De GGD start de nieuwe beleidsperiode 2027-2030 met drie hoofdthema's: Kansrijk opgroeien Gezonde leefomgeving Mentale veerkracht Daarbij blijft de focus op preventie:*"voorkomen als het kan, beschermen als het moet"*. De ambitie is om gezondheid meer onderdeel te maken van het dagelijks leven, beleid en de leefomgeving. 2. Vier pijlers van de toekomstvisie Alle activiteiten worden uitgewerkt vanuit vier pijlers: Voorkomen als het kan, beschermen als het moet. Zelf, maar niet alleen. Iedereen verschillend, allemaal gelijk. Overal om ons heen, binnen en buiten. 3. Belangrijke ontwikkelingen Voor 2027 zet de GGD onder meer in op: verdere harmonisatie van de jeugdgezondheidszorg in Brabant; versterken van suïcidepreventie; meer aandacht voor mentale gezondheid op scholen; gezondheid structureel meenemen in ruimtelijke plannen; aanpak van gezondheidsachterstanden in kwetsbare wijken; uitbreiding van digitale dienstverlening en datagedreven werken. 4. Organisatieontwikkeling De GGD investeert in: aantrekkelijk werkgeverschap; digitalisering en AI-toepassingen; crisisbestendigheid; duurzaamheid; intensievere samenwerking met **GGD Hart voor Brabant** via het traject **"Samen Sterker"**, met als mogelijke stip op de horizon een verdere samenvoeging.					
Risico's	De financiële positie is solide, maar het weerstandsvermogen daalt naar 82%, onder de eigen norm van 100%. Belangrijkste risico's zijn: wegvallende subsidies; personeelstekorten; kosten van Samen Sterker; datalekken en cyberaanvallen.					

7. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)						
Vestigingsplaats	Tilburg					
Website	https://www.omwb.nl					
Visie / doelstelling	Uitvoeren van (wettelijke) VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) en verzoektaken milieu. Verbeteren kwaliteit leefomgeving, veiligheid en volksgezondheid; Eenduidige en gelijke behandeling bedrijven en burgers: level playing field. Professioneel, kwalitatief en kostenbewust. Onafhankelijke advisering en gevraagd en ongevraagd advies geven aan deelnemers					
Reden participatie c.q. openbaar belang	De gemeente is wettelijk verplicht de basistaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu (VTH-taken milieu) over te dragen aan en uit te laten voeren door de OMWB; Uit oogpunt van continuïteit, kwaliteit, effectiviteit en efficiency besloten de uitvoering van de niet-verplichte VTH-taken milieu en verzoektaken bij de OMWB onder te brengen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Lid AB en DB: burgemeester A.J. Moerkerke Plv. lid AB: wethouder G.J.M. Blom					
Financieel belang gemeente	Gemeente is mede-eigenaar en loopt risico voor eventuele financiële tekorten.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ 3.985.000	1-1-2027	€ 14.130.000	0	€ 2.400.000
	31-12-2027	€ 3.886.000	31-12-2027	€ 13.578.000		
Belangrijke ontwikkelingen	Monitoren gevolgen inwerkingtreding Omgevingswet op 1 januari 2024 en eventueel aanpassen werkafspraken/-processen. Implementatie afspraken e.d. die voortvloeien uit het Interbestuurlijk Programma versterking Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (IBP VTH) o.a. de financieringssystematiek van de omgevingsdienst. Uitvoering Kaderrichtlijn water (KRW). Aanpak ZZS en PFAS.					
Risico's	De weerstandsratio van de OMWB is ruim voldoende.					

8. West - Brabants Archief (WBA)						
Vestigingsplaats	Bergen op Zoom					
Website	https://westbrabantsarchief.nl					
Visie / doelstelling	Visie: Het WBA wil een duurzame en betekenisvolle bijdrage leveren aan belanghebbenden (overheid, burger en instellingen) door het verwerven, produceren, opslaan, toegankelijk maken en houden van archiefinformatie, m.n. door het mede realiseren van een e-depotvoorziening. Missie: Het WBA vervult in de ontwikkeling van een open overheid een spilfunctie als beheerder van de archiefinformatie van het heden, het verleden en de toekomst. Doelstellingen: Bijdrage leveren aan een effectieve borging van digitale informatie voor de bedrijfsvoering, verantwoording en controleerbaarheid nu en voor erfgoed in de toekomst; Goede kwaliteit en beleidsontwikkeling en de uitvoering van kerntaken die voortvloeien uit de Archiefwet 1995 en lokale regelingen; Geringe kwetsbaarheid van de uitvoering van kritische taken op het gebied van archiefbeheer en wettelijk toezicht op de nog niet-overgebrachte archiefbescheiden; Goede kwaliteit van innovatie en eigentijdse dienstverlening aan interne en externe klanten binnen de financiële ruimte die geboden is.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Regionale aanpak/ uitvoering van de (Archief)wettelijke verplichting: Beheer, bewaring en ter beschikking stellen van de in de archiefbewaarplaats berustende archiefbescheiden en collecties van de deelnemers; Toezicht op het beheer van de niet-overgebrachte archiefbescheiden bij de deelnemers; Realisering en beheer van gezamenlijk e-depot; Regionaal kennis- en informatiecentrum binnen West-Brabant op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis door het opbouwen en beheren van een zo breed mogelijke collectie regionaal-historisch bronnenmateriaal. En deze op een zo actief mogelijke wijze beschikbaar stellen aan een breed publiek; Het realiseren van efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	DB en AB: burgemeester A.J. Moerkerke. Vanaf 08-07-2026: wethouder G.J.M. Blom					
Financieel belang gemeente	De deelnemersbijdrage is gebaseerd op meterprijs aan overgebrachte overheidsarchieven. Het Algemeen Bestuur beslist wat er gebeurt met een positief resultaat, maar kan het ook (deels) naar rato uitkeren aan de deelnemers in de vorm van een korting op een volgende deelnemersbijdrage.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ 130.000	1-1-2027	€ 448.919	0	€ 421.872
	31-12-2027	€ 190.731	31-12-2027	€ 460.060		
Belangrijke ontwikkelingen	Opgave dienstverlening: Het nieuwe webportaal wordt met enige vertraging gefaseerd opgeleverd. Met behulp van dit portaal kan het WBA informatie volgens moderne standaarden, en op overzichtelijke en toegankelijke wijze ontsluiten. Dit maakt digitale dienstverlening makkelijker en fysieke dienstverlening kan op afspraak. In samenwerking met het Werkvoorzieningsschap wordt het archief digitaal toegankelijk door digitaliseringstrajecten en Scanning on Demand (SOD) voor inwoners en de deelnemers. Opgave Basis op orde: De nieuwe Archiefwet treedt op 1 januari 2027 in werking. Het WBA zorgt er samen met de deelnemers en verbonden partijen voor dat in 2027 geen onverwachte problemen ontstaan voor wat betreft de implementatie van de nieuwe wetgeving. In 2026 is een nieuw collectiebeheerssysteem aanbesteed. De implementatie, nazorg en directe doorontwikkeling gaan in 2027 verder. Voldoende gebruikerstrainingen zijn hierbij van belang. Steeds meer digital born archieven worden door de deelnemers overgedragen naar het WBA. Door middel van intensieve samenwerking met de deelnemers wordt vorm gegeven aan de wettelijke verplichting om deze informatie blijvend te bewaren en toegankelijk te houden. Het is van belang dat het WBA zelf actief (jonge medewerkers opleidt binnen de archiefwereld om zo voor de toekomst te garanderen dat er voldoende aanwas blijft voor functies waarin de arbeidsmarkt steeds minder voorziet. Dit heeft effect op de opleidingskosten van het WBA. Opgave Erfgoed: Na de geplande oplevering van de erfgoedwebsite in 2026 is de opdracht van de coördinator erfgoedverhalen voltooid. Er zijn voldoende verhalen opgeleverd om de erfgoedwebsite te vullen. Er komt ruime voor nieuwe verhalen van zowel medewerkers, vrijwilligers en bezoekers van de website. Ook wil het WBA een goede partner zijn voor de heemkundige kringen in West-Brabant.					

	Opgave Organisatie: Vanaf 2027 gaan meerdere medewerkers met pensioen. Om hierop in te spelen is in 2026 een strategische personeelsplanning op gesteld op basis van het in 2024 opgestelde formatieplan. Dit formatieplan is vanaf 2027 ook de basis van de personeelsbegroting. In 2027 wordt de pilot-samenwerking met het inkoopbureau Karel geformaliseerd. Op deze manier wordt geborgd dat aan alle relevante wet- en regelgeving op het gebied van inkopen en aanbestedingen wordt voldaan. Functies en rollen worden op een andere manier ingevuld als gevolg van vertrek van collega's en veranderingen in het werkveld. Er wordt gekeken naar inzet van talent bij het vraagstuk dat er ligt. Professionalisering rondom projectmatig werken wordt verder uitgewerkt.
Risico's	Het WBA de volgende drie soorten risico's: Imagorisico Het niet kunnen voldoen aan de verwachtingen van de deelnemers. Het gaat dan specifiek om het uitoefenen van het archieftoezicht en de dienstverlening. Veiligheidsrisico Het niet of onvoldoende kunnen voldoen aan de nieuwe privacywetgeving en eisen voor informatiebeveiliging zoals die worden gesteld in wet- en regelgeving en door de deelnemende gemeenten. Bedrijfsvoeringrisico Het niet kunnen leveren van overeengekomen dienstverlening door hoog ziekteverzuim.

9. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://www.vrmwb.nl					
Visie / doelstelling	Het bevorderen van een veilige en veerkrachtige samenleving door het versterken van de samenwerking tussen gemeenten, hulpdiensten en maatschappelijke partners, het vergroten van de slagkracht van de hulpverleningsdiensten en het continu verbeteren van de voorbereiding op en bestrijding van rampen en crises.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Realiseren van efficiencywinst; Realiseren van kwaliteitsbevordering; Invullen wettelijke plicht op grond van artikel 3 van de Brandweerwet 1985 (wettelijk verplichte gemeenschappelijke regeling); Bewerkstelliging doelmatig georganiseerde en gecoördineerde uitvoering van brandweer- en rampbestrijdingstaken; Bevordering goede hulpverlening bij een ongeval of ramp					
Bestuurlijk belang gemeente	Burgemeester A.J. Moerkerke is lid van het algemeen bestuur; plv.Wethouder A.M.J. Dingemans					
Financieel belang gemeente	De 24 deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de VMWB over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen, waarmee de exploitatie en het afdekken van financiële risico's is gewaarborgd.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ 6.066.000	1-1-2027	€ 52.053.000	€ 0	€ 2.870.981
	31-12-2027	€ 4.091.000	31-12-2027	€ 65.423.000		
Belangrijke ontwikkelingen	Als basis voor de beleidsbegroting 2027 wordt het beleidsplan van de VRMWB gebruikt waarin de voornemens voor 4 jaar (2023-2027) zijn opgenomen. De beleidsbegroting 2027 heeft een herkenbare relatie met dit beleidsplan en daarmee met drie beleidspijlers en een wendbare en duurzame organisatie als fundament. Zo wordt één lijn gehanteerd in de beleidsdocumenten. Hiermee wordt het inzicht vergroot in welke activiteiten bijdragen in het bereiken van de beschreven doelen. In 2023 begon een beleidsperiode van vier jaar. Vanwege actuele uitdagingen en urgente veiligheidsrisico's heeft het Algemeen Bestuur besloten om deze periode te verlengen met twee jaar tot 2029. Bij het schrijven van deze begroting bevinden we ons dus in het midden van de verlengde beleidsperiode. Tegen die achtergrond hebben we de voortgang van onze ambities beoordeeld en in een aantal gevallen de keuze gemaakt om activiteiten te temporiseren en resultaten aan te passen, zodat we op actuele onderwerpen kunnen versnellen. In veel gevallen is versnelling nodig op onderwerpen die niet in ons beleidsplan staan, zoals weerbaarheid, noodsteunpunten, en bedrijfscontinuïteit. We zien (de effecten van) uitval van vitale infrastructuur, maatschappelijke onrust en extreem weer op dit moment als onze meest prioritaire risico's. Al ruim twee jaar vormt het vergroten van weerbaarheid tegen dit soort risico's een focus van onze activiteiten.					
Risico's	De risico's worden door de Veiligheidsregio in een risicomatrix opgenomen in de begroting en opgenomen in een risicoparagraaf. Er zijn voorzieningen getroffen voor verplichtingen en financiële risico's in de toekomst. Per 1-1-2027 is de stand van de algemene reserve 1.449.143 Dit betekent dat de ratio weerstandsvermogen daalt naar 0,33. Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre we in staat zijn om financiële tegenvallers op te vangen zonder de noodzaak om direct te bezuinigen of het beleid aan te passen. We zijn beperkt in staat om financiële tegenvallers zelf op te vangen. Om deze reden dienen de deelnemende gemeenten een algemene reserve aan te houden om de risico's van de Veiligheidsregio op te vangen die onder andere is bestemd voor de risico's die voortvloeien uit de gemeenschappelijke regeling waarin wordt deelgenomen. Hiermee zijn in feite de gemeenten een deel van de benodigde weerstandscapaciteit en doen we indien nodig een beroep op de weerstandscapaciteit van de deelnemende gemeenten.					

10. Regionaal Bureau Leren (RBL) West-Brabant						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://rblwest-brabant.nl					
Visie / doelstelling	In de Doorstroom-regio West-Brabant via samenwerking het schoolverzuim en het voortijdig schoolverlaten verder terugdringen.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Kwaliteitsverbetering; Efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	Lid gemeenschappelijk orgaan: Wethouder P. Joosten-Wesselius; plv.: wethouder B. Blom					
Financieel belang gemeente	Zowel de personeelskosten als de uitvoeringskosten die verbonden zijn aan de uitvoering van de taken van leer- en kwalificatieplicht (5 t/m 17 jaar) worden omgeslagen over de deelnemende 14 gemeenten. Verdeling vindt plaats naar rato van het aantal inwoners van 5 tot 18 jaar (per 1 januari van het tweede voorgaande begrotingsjaar). De personeelskosten als ook de uitvoeringskosten die verbonden zijn aan de uitvoering van de taken van het Doorstroompunt voortijdig schoolverlaten (18 tot 27 jaar) worden bekostigd uit de door contactgemeente Breda ontvangen specifieke rijksuitkering voor het Doorstroompunt voortijdig schoolverlaten. Breda moet deze volledig inzetten voor het Doorstroompunt voor de begeleiding van 18 tot 27- jarigen van alle 14 gemeenten, waaronder de jongeren van de gemeente Moerdijk.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ 0	1-1-2027	€ 1.568.165	€ 0	€ 226.972
	31-12-2027	€ 0	31-12-2027	€ 1.568.165		
Belangrijke ontwikkelingen	Voor 2027 voert het RBL voor alle 14 gemeenten een centrale leerplicht- en Doorstroompunt-administratie uit (= niveau 1). Daarnaast is de sturing en coördinatie op de Doorstroompunt-functie gezamenlijk vormgegeven. Het RBL voert ook de begeleiding en toezicht op het gebied van leerrecht, kwalificatieplicht en voorkomen voortijdig schoolverlaten uit voor de 5 gemeenten Moerdijk, Breda, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout (= niveau 2), daarbij wordt met de noodzakelijke formatie-uitbreiding bij leerplicht en kwalificatieplicht (jongeren 5-17 jaar) ingezet op preventie en outreachend werken. Met de nieuwe wet “Van school naar duurzaam werk” op 1 januari 2026 is de doelgroep van de doorstroomcoaches (was 18 tot 23 jaar) uitgebreid naar jongeren tot 27 jaar, waarbij de rol van de doorstroomcoach is veranderd van regievoerder naar begeleider. Er is een gezamenlijke regionale opdracht voor onderwijs, Doorstroompunt, gemeenten en arbeidsmarktregio. De kern is dat jongeren tot 27 jaar worden ondersteund in de overgang van school naar vervolgonderwijs, leerwerk, werk en duurzaam werkbehoud. Het gaat om uitgevallen jongeren maar juist ook om jongeren bij wie vroeg zichtbaar is dat de overgang kwetsbaar kan worden. Het Doorstroompunt dient jongeren tot 27 jaar zonder startkwalificatie te monitoren en te ondersteunen bij: terugkeer naar onderwijs, of doorgeleiding naar werk, al dan niet met inzet van arbeidsmarktpartners (gemeenten/Werkcentrum). Daarbij wordt ook ingezet op preventie en outreachend werken.					
Risico’s	Bij de gemeenschappelijke regeling staan de deelnemende gemeenten financieel garant. Er wordt geen weerstandsvermogen opgebouwd.					

11. Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant (WVS-groep)						
Vestigingsplaats	Roosendaal					
Website	https://www.wvs.nl					
Visie / doelstelling	WVS-groep biedt op grond van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) mensen met een (grote) achterstand op de arbeidsmarkt, kansen zichzelf door middel van arbeid te ontwikkelen. Doel is het vinden van regulier werk of in een (meer) beschutte omgeving. WVS-groep voert haar missie uit in aansluiting op het gemeentelijk beleid van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten. Sinds 2015 vindt er geen instroom meer plaats van mensen in een Wsw-dienstverband. WVS-groep wordt omgevormd tot een leerwerkbedrijf waar mensen, uit de doelgroep Participatiewet, kansen worden geboden om zich te ontwikkelen om zo meer perspectief te krijgen op deelname aan de reguliere arbeidsmarkt. De leerwerktrajecten vinden plaats onder regie van het Werkplein Hart van West-Brabant. Naast het aanbieden van leerwerktrajecten zal ook het instrument beschut werken via WVS-Groep uitgevoerd worden. De WVS onderscheidt nu twee takken: de WVS-academie en de WVS-diensten, waarmee in de bedrijfsvoering de nieuwe taken omtrent het ontwikkelen van inwoners verder worden uitgedragen.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Regionale samenwerking in de uitvoering van de wettelijke verplichting (Wsw); Het voorkomen van structurele uitsluiting van mensen met een afstand tot de reguliere arbeidsmarkt; Het realiseren van efficiencywinst door regionale samenwerking.					
Bestuurlijk belang gemeente	DB: geen bestuurlijk belang AB: wethouder A.C.M. Fens, plv. wethouder D. Dingemans					
Financieel belang gemeente	De deelnemende gemeenten zijn gezamenlijk financieel verantwoordelijk voor de gemeenschappelijke regeling WVS. WVS heeft een financiële buffer in de vorm van de algemene reserve. Mochten de winst en de algemene reserve van WVS echter niet volstaan, zullen de gemeenten zelf extra moeten bijdragen. De gemeentelijke bijdrage in het exploitatietekort wordt berekend naar rato van het aantal Wsw-werknemers, het aantal medewerkers beschut werk en het aantal participanten dat uit iedere gemeente afkomstig is en die op 1 januari van het jaar t–1 bij WVS in dienst en / of werkzaam zijn. Daarnaast wordt 100% van de rijksbijdrage WSW en Sociale Infrastructuur aan WVS overgemaakt, dit is voor 2027 een bedrag van € 2.545.382.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ 7.846.000	1-1-2027	€ 19.672.000	€ 0	€ 361.221 Aandeel in exploitatietekort
	31-12-2027	€ 7.000.000	31-12-2027	€ 20.518.000		
Belangrijke ontwikkelingen	WVS heeft zich de laatste jaren in toenemende mate omgevormd tot werkontwikkelingsbedrijf en zet zich binnen de ketensamenwerking met het Werkplein Hart van West-Brabant en de ISD Brabantse Wal in om meer inwoners in West-Brabant te ontwikkelen naar werk of andere vormen van participeren. Deze samenwerking c.q. Programma WegWijzer komt in samenhang terug in de begrotingen van de 3 organisaties. Alle projecten in het programma WegWijzer bieden een vergaande verbetering van de samenwerking tussen ISD, Werkplein en WVS met als doel om meer kwetsbare inwoners in West-Brabant te ontwikkelen. In de meerjarenraming is goed nagedacht over de financieel lastige jaren die de deelnemende gemeenten voor de boeg hebben. Het streven is door intensieve samenwerking met ISD en Werkplein meer inwoners aan de slag te helpen dan wel geactiveerd te krijgen. WVS heeft vanuit het verleden te maken met hogere loonkosten t.o.v. het landelijk gemiddelde terwijl de bedrijfskosten en de verhouding reguliere medewerkers versus doelgroepmedewerkers lager liggen. Het inverdienvermogen ligt echter weer hoger t.o.v. het landelijk gemiddelde. WVS zit daarmee in de top van best presterende werkontwikkelbedrijven in Nederland (Berenschot). De Cao Aan de Slag volgt de stijgingen van het WML Er is extra vergoeding vanuit het Rijk opgenomen in de begroting van WVS. De rijksbijdrage infrastructuur voor het versterken van de infrastructuur van sociale werkontwikkelbedrijven en het creëren van extra banen voor personen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Een deel van de rijksbijdrage gaat via de grootste deelnemende gemeente binnen de gemeenschappelijke regeling (Roosendaal) en een deel via de afzonderlijke gemeenten. Projecten die hiervoor worden ontwikkeld vallen onder het programma WegWijzer.					
Risico's	Gelet op de (grote) commerciële risico's die WVS loopt en de groeiende behoefte aan liquiditeit zou een ruimer weerstandsvermogen zeer wenselijk zijn. Deloitte heeft in 2024 opnieuw onderzoek gedaan naar het meest passende niveau van het weerstandsvermogen. Deloitte heeft becijferd dat een algemene reserve benodigd is van € 7 miljoen. WVS blijft hiermee binnen de marge van de Nota Verbonden Partijen (max. 8 % van de lasten). Met de toevoeging van € 0,5 miljoen uit het resultaat van 2025 bedraagt de algemene reserve van WVS nu € 7,0 miljoen. Bij een toekomstig positief jaarresultaat wordt 50 % van het resultaat toegevoegd aan de algemene reserve tot het maximale bedrag van € 7 miljoen is bereikt.					

12. Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)						
Vestigingsplaats	Etten-Leur					
Website	https://www.bwbrabant.nl					
Visie / doelstelling	De taken op het gebied van heffing en invordering van belastingen, de Wet Waardering Onroerende Zaken en de BAG voor de deelnemers uit te voeren.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Terugdringen kwetsbaarheid; Het realiseren van efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	AB: Wethouder Financiën A. Fens Plv. AB-lid: wethouder D. Dingemans.					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ 0	1-1-2027	€ 9.517.000	€ 0	€ 1.035.000
	31-12-2027	€ 0	31-12-202	€ 9.367.000		
Belangrijke ontwikkelingen	De BWB staat sinds haar oprichting borg voor de uitvoering van de aan haar opgedragen taken op het gebied van waarderen, heffen en innen van lokale belastingen. Door deze taken gezamenlijk uit te voeren treden voor de deelnemers voordelen op. Het verminderen van kwetsbaarheden in specialistische functies en het verbeteren van de kwaliteit zijn hiervan goede voorbeelden. Veranderende wet- en regelgeving en behoeftes bij onze deelnemers leiden ertoe dat de eisen die gesteld worden aan de BWB omhooggaan. Dit is onder andere het geval bij informatiebeveiliging en privacy, de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording maar ook op het gebied van informatievoorziening en de wens meer in control te komen. Een belangrijke verandering, die in deze begroting 2027 is verwerkt, betreft de administratieve verwerking van de BTW. Deze wordt buiten de deelnemersbijdragen gehouden en afzonderlijk bij de deelnemers in rekening gebracht. Het betreft een andere manier van presenteren.					
Risico's	Het totale risicoprofiel van de BWB is sinds 2026 licht toegenomen vanwege de Wet DBA, aanbesteding, risico kosten digitaal berichtenverkeer en daling renteopbrengsten. Het risico hoogte proceskostenvergoedingen is vervallen.					

13. Werkplein Hart van West-Brabant (HvWB)						
Vestigingsplaats	Etten-Leur					
Website	https://werkpleinhartvanwest-brabant.nl					
Visie / doelstelling	Het Werkplein streeft ernaar zoveel mogelijk potentiële werknemers van de deelnemende gemeenten naar vermogen te laten participeren op de reguliere arbeidsmarkt of, indien dit niet haalbaar is, in de maatschappij. Efficiënte en effectieve uitvoering van de nieuwe Participatiewet in balans (2026) en aanverwante inkomensondersteunende regelingen Ioaw, Ioaz en BBZ, de Wet inburgering 2021 alsmede het minimabeleid.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Terugdringen kwetsbaarheid; Het realiseren van efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	DB: wethouder A. Fens; plv. wethouder D. Dingemans AB: wethouder A. Fens; plv. wethouder D. Dingemans					
Financieel belang gemeente	De 6 deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat het Werkplein over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen, waarmee de exploitatie en het afdekken van financiële risico's is gewaarborgd. De directe productkosten, met uitzondering van de kosten van de re-integratie en activering van cliënten, worden rechtstreeks toegerekend aan de gemeente waarvoor de kosten zijn gemaakt. De kosten van re-integratie en activering worden aan de afzonderlijke deelnemers toegerekend op basis van de participatiebudgetten die de deelnemende gemeenten van het Rijk ontvangen. De uitvoerings- en organisatiekosten worden onderscheiden naar kosten basistakenpakket en plustaken. De kosten voor de uitvoering van het basistakenpakket worden aan elke deelnemende gemeente toegerekend op basis van een vastgestelde verdeelsleutel zijnde het gewogen gemiddelde van het aantal periodiek uitkeringsgerechtigden en inwoneraantal. De kosten voor extra dienstverlening worden op basis van individuele afspraken aan de betreffende gemeente toegerekend.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ 0	1-1-2027	€ 6.000.000	€ 0	€ 17.338.743
	31-12-2027	€ 0	31-12-2027	€ 6.350.000		
Belangrijke ontwikkelingen	De begroting 2027 is gebaseerd op de ervaringscijfers (realisatie 2025) en de verwachte ontwikkelingen ten aanzien van het bestandsvolume en prijs- en loonstijgingen (op basis van de prognoses van het CPB). Gezien de huidige maatschappelijke en economische ontwikkelingen, is het moeilijk te voorspellen hoe het bestandsvolume zich ontwikkelt. De eerdere CPB-prognose voor 2026 was 0% toename van het bestandsvolume. In het laatste Sociaal Economisch Plan is de tendens dat het bestand in 2026 met 1,4% toeneemt. Vanaf 2027 gaat het CPB uit van een daling van 1,4%. Het CPB neemt in hun berekening landelijk beleid mee zoals is opgenomen in het Hoofdlijnenakkoord. Hoewel voor 2026 en verder zeker onzekerheden blijven bestaan (economie kan stagneren, geopolitieke ontwikkelingen) geeft het Werkplein de richting aan voor een blijvende inzet op de ontwikkeling van onze inwoners. Uiteindelijk sloot Werkplein 2025 af, voor alle gemeenten samen, met een gelijk blijvend bestand t.o.v. december 2024. Moerdijk laat eind 2025 een dalende lijn in de bestandsontwikkeling zien. De eerste maanden van 2026 toonden een stijging aan van het bestand, ook voor Moerdijk. Mocht in de toekomst blijken dat de begroting niet realistisch is, wordt er in het najaar een herziene begroting aangeboden. Om de stijging tegen te gaan, worden doorlopend projecten ingezet, gericht op het bevorderen van de arbeidsparticipatie en het bieden van maatwerkbegeleiding. Er wordt dicht bij de inwoners gewerkt in de lokale gemeentehuizen en samenwerking met partners in het sociaal domein wordt gezocht. Door gebiedsgericht te werken kan een meer specifieke lokale agenda worden uitgevoerd met aansluiting op lokale netwerken van lokale partners. Dit versterkt de samenwerking binnen het sociaal domein. Zodra de vormgeving van de Stevig Lokale Teams (SLT's) bij gemeenten gereed is kan het Werkplein hierop met de dienstverlening aanhaken. De nieuwe Participatiewet in Balans (2026) moet beter aansluiten op de capaciteiten en behoeften van mensen. De procedures worden vereenvoudigd en gemeenten krijgen meer ruimte voor maatwerk. Hierdoor kunnen professionals beter inspelen op persoonlijke situaties en effectiever naar werk begeleiden. Vertrouwen en de menselijke maat zijn hierbij kernwaarden.					
Risico's	De lokale uitgaven voor de regelingen die het Werkplein uitvoert, kunnen behoorlijk afwijken van de prognoses als gevolg van economische en landelijke politieke ontwikkelingen c.q. besluiten. Het Werkplein beschikt niet over een algemene reserve, wel over een post onvoorziene uitgaven van € 50.000. Het Werkplein is een gemeenschappelijke regeling waarvoor de gemeenten garant staan. Het aanhouden van een eigen vermogen om risico's te kunnen opvangen is derhalve niet strikt noodzakelijk.					

14. ICT-samenwerking West-Brabant West						
Vestigingsplaats	Zevenbergen					
Website	https://www.ictwbw.nl					
Visie / doelstelling	Het verzorgen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering van de ICT-taken voor de deelnemers.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	het verlagen van de kwetsbaarheid; het realiseren van kostenreductie door schaalvergroting; het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening; het verhogen van de professionaliteit van de medewerkers; het verhogen van de arbeidsproductiviteit; het delen van kennis en het creëren van specialisatie.					
Bestuurlijk belang gemeente	Bestuurslid: wethouder A.Fens. Plv. wethouder D. Dingemans					
Financieel belang gemeente	De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat ICT-WBW over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen, waarmee de exploitatie en het afdekken van financiële risico's is gewaarborgd.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ 0	1-1-2027	€ 1.169.277	€ 0	€ 1.612.359
	31-12-2027	€ 0	31-12-2027	€ 1.105.481		
Belangrijke ontwikkelingen	ICT WBW zet in 2027 de ontwikkeling naar een regieorganisatie verder voort. Waar 2026 in belangrijke mate in het teken staat van aanbesteding, transitie en inrichting van de nieuwe dienstverlening, ligt in 2027 het accent op het bestendigen van deze veranderingen en het verder versterken van de sturing op kwaliteit, continuïteit, veiligheid en doelmatigheid van de ICT-dienstverlening. In 2027 wordt daarom verder gewerkt aan het versterken van de regiefunctie, het borgen van afspraken met leveranciers, het verkrijgen van meer inzicht in prestaties en risico's en het verder professionaliseren van de dienstverlening aan de deelnemers.					
Risico's	ICT WBW beschikt niet over een eigen vermogen, de deelnemers staan garant voor een eventueel tekort.					

15. Jeugdregio West-Brabant West					
Vestigingsplaats	Roosendaal				
Website	https://www.jeugdhulpwbw.nl/				
Visie / doelstelling	Doelstelling is om de regionale samenwerking op het gebied van specialistische jeugdhulp formeel, eenduidig en toekomstbestendig te organiseren. De negen deelnemende gemeenten werken hierbij samen aan de inkoop, organisatie en kwaliteitsbewaking van specialistische jeugdzorg voor kinderen, jongeren en gezinnen met complexe hulpvragen.				
Reden participatie c.q. openbaar belang	Deelname aan de GR is gebaseerd op de wettelijke verplichting voor gemeenten om regionaal samen te werken op het gebied van jeugdzorg en deze samenwerking formeel vast te leggen. Door gezamenlijk specialistische jeugdhulp in te kopen en te organiseren, wordt bijgedragen aan de beschikbaarheid, kwaliteit en continuïteit van deze zorg.				
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente is via het college vertegenwoordigd in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling en draagt gezamenlijk met de overige deelnemende gemeenten verantwoordelijkheid voor de regionale uitvoering van de specialistische jeugdhulp. De gemeenteraad behoudt invloed en controle via onder andere de begroting, jaarstukken en de overige gebruikelijke verantwoordingsmomenten.				
Financieel belang gemeente	Gemeente Moerdijk draagt als deelnemende gemeente bij aan de financiering van de GR. De hoogte van de gemeentelijke bijdrage is afhankelijk van de binnen de GR gemaakte afspraken en de kosten van de gezamenlijk georganiseerde taken.				
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	-	1-1-2027	-	-	-
	31-12-2027	-	31-12-2027	-		
	Op het moment van opstellen van deze begroting is deelname aan de GR voor Gemeente Moerdijk nog niet definitief.					
Belangrijke ontwikkelingen	De bestaande regionale samenwerking tussen de negen gemeenten wordt per 1 januari 2027 formeel vastgelegd in de vorm van een openbaar lichaam. De nieuwe organisatie wordt voorbereid om per 1 januari 2027 de regionale taken uit te voeren.				
Risico's	De vraag naar jeugdhulp en de daarmee samenhangende kosten blijven toenemen. De regionale samenwerking biedt mogelijkheden om hier gezamenlijk op te sturen, maar voorkomt niet automatisch verdere kostenstijgingen. Daarnaast brengt deelname aan de GR met zich mee dat gemeenten gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering van de regionale taken. Mogelijke financiële risico's liggen daarmee onder andere in hogere zorgkosten en ontwikkelingen in de vraag naar specialistische jeugdhulp.				

16. BNG Bank NV						
Vestigingsplaats	Den Haag					
Website	https://www.bngbank.nl/Home					
Visie / doelstelling	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. De wethouder Financiën is afgevaardigde.					
Financieel belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. De gemeente bezit 27.027 aandelen à € 2,50 = € 67.567,50 (belang van 0,05%).					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ onbekend	1-1-2027	€ onbekend	€ 0	€ 0
	31-12-2027	€ onbekend	31-12-2027	€ onbekend		
Belangrijke ontwikkelingen	BNG Bank heeft de eigen strategie vastgelegd in ‘ons kompas naar impact’. Het hoofddoel van deze strategie blijft dat de bank zich als belangrijkste kredietverstrekker in het publieke domein zal blijven inzetten voor het socialer en duurzamer maken van Nederland. BNG Bank wil impulsen blijven geven aan de ESG-prestaties van de klanten en de bank zelf. Dat doet BNG Bank door het verstrekken van kredieten en het delen van kennis in nauwe samenwerking met de klanten. BNG Bank wil de manier waarop klanten bij BNG Bank bankieren verbeteren en eenvoudiger maken, onder andere via verdere digitalisering van haar klantprocessen.					
Risico’s	De BNG wordt als een zeer solide bank aangemerkt. BNG Bank is na de Staat een van de grootste emittenten van Nederland. Ratingsbureau’s Fitch, Moody’s en Standard & Poor’s waarderen BNG Bank op het hoogste ratingniveau.					

17. Brabant Water NV						
Vestigingsplaats	Den Bosch (hoofdvestiging); Breda (nevenvestiging).					
Website	https://www.brabantwater.nl					
Visie / doelstelling	De levering van drinkwater van hoge kwaliteit, water op maat en watergerelateerde producten en diensten.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Het behartigen van de streekbelangen (volksgezondheid, milieu en economische ontwikkeling).					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. De wethouder Financiën is afgevaardigde.					
Financieel belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder; 53.002 aandelen (1,9% van het totaal).					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ onbekend	1-1-2027	€ onbekend	€ 0	€ 0
	31-12-2027	€ onbekend	31-12-2027	€ onbekend		
Belangrijke ontwikkelingen	De klimaatveranderingen en de droogte hebben invloed op de watervoorraad. Om in de toekomst waterlevering te kunnen blijven garanderen zijn investeringen nodig. Dit heeft effect op de tariefstelling.					
Risico's	De aanwezige reserves worden voldoende geacht om de risico's af te dekken.					

18. B.V. Rewin West-Brabant						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://www.rewin.nl					
Visie / doelstelling	De regionale ontwikkelingsmaatschappij B.V. REWIN West-Brabant is een uitvoeringsorganisatie van 16 West-Brabantse gemeenten en heeft als doel het versterken van de regionale economische ontwikkeling van West-Brabant. REWIN geeft uitvoering aan de regionale economische agenda en draagt bij aan de ambitie om West-Brabant in 2030 koploper te maken in de transitie naar een duurzame en innovatieve economie. Dit gebeurt samen met ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden (triple helix) vanuit de thema's Duurzame Economie en Innovatief Ondernemen, met de programma's Circulair Ondernemen, Plantbased Ondernemen, Start-ups & Scale-ups en Innovatief mkb.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	REWIN draagt bij aan de versterking van de regionale economie, werkgelegenheid en het vestigingsklimaat in West-Brabant. Daarnaast sluit de inzet van REWIN goed aan bij de doelstellingen en opgaven uit de Havenstrategie.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente Moerdijk is aandeelhouder. Wethouder A.M.J. Dingemans is afgevaardigde voor de Aandeelhoudersvergadering (AVA).					
Financieel belang gemeente	Gemeente Moerdijk is houder van 17 aandelen met een totale waarde van € 7.714. Er wordt alleen dividend uitgekeerd als de algemene vergadering daartoe besluit.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	Niet bekend	1-1-2027	Niet bekend	€ 0	€ 159.256
	31-12-2027	Niet bekend	31-12-2027	Niet bekend		
Belangrijke ontwikkelingen	In 2023 heeft de Economic Board de Economische Agenda 2023-2026 vastgesteld. In tegenstelling tot de eerdere inzet op topsectoren (waaronder logistiek) wordt nu ingezet op het stimuleren van transities op gebied innovatief ondernemerschap en duurzame economie. De nieuwe agenda richt zich in het verlengde hiervan op circulair ondernemen, plantbased ondernemen, start-up & scale ups en innovatief MKB. In 2025 hebben zich belangrijke ontwikkelingen voorgedaan in de regionale samenwerking. De Economic Board West-Brabant blijft als triple helix-organisatie opdrachtgever van REWIN. De gemeenten financieren REWIN en in 2027 loopt dit nog via de inwonerbijdrage aan RWB. In 2026 wordt een verkenning gestart naar de toekomstige werkwijze voor de financiering van REWIN.					
Risico's	Het financiële risico voor de gemeente is beperkt tot het aandeelhoudersbelang en de eventueel verstrekte bijdragen aan REWIN. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor schulden van de vennootschap boven het ingelegde kapitaal. Bij een eventueel faillissement van REWIN kan de waarde van het aandelenbezit geheel verloren gaan.					

19. N.V. Havenbedrijf Moerdijk						
Vestigingsplaats	Moerdijk					
Website	https://www.portofmoerdijk.nl					
Visie/ doelstelling	Het Havenbedrijf Moerdijk beheert, exploiteert en ontwikkelt het Zeehaven- en Industrieterrein Moerdijk.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	In de Havenstrategie Moerdijk 2030 en de daaraan gekoppelde dynamische Uitvoeringsagenda zijn de doelen op basis van de 3P's People, Planet en Profit geformuleerd. Naast de activiteiten die direct gerelateerd zijn aan het beheer, de exploitatie en de ontwikkeling van het Zeehaven- en Industrieterrein Moerdijk levert het Havenbedrijf een belangrijke bijdrage aan de People en Planet doelen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder via de GR Havenschap Moerdijk. De gemeente wordt in het bestuur van de bedrijfsuitvoeringsorganisatie vertegenwoordigd door wethouder A.M.J. Dingemans (economie) en de wethouder E. Schoneveld (middelen). Wethouder A.M.J. Dingemans is afgevaardigde voor de Aandeelhoudersvergadering					
Financieel belang gemeente	Gemeente is via de GR Havenschap Moerdijk materieel houder van 50% van de aandelen. Er wordt alleen dividend uitgekeerd als de algemene vergadering daartoe besluit en indien dit past binnen de regels van het dividendbeleid.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	Niet bekend	1-1-2027	Niet bekend	€ 0	€ 0
	31-12-2027	Niet bekend	31-12-2027	Niet bekend		
Belangrijke ontwikkelingen	In de Havenstrategie Moerdijk 2030 is de gezamenlijke ambitie van gemeente, provincie en het Havenbedrijf Moerdijk omschreven: het Haven- en Industrieterrein Moerdijk is hét knooppunt in de Vlaams-Nederlandse Delta op gebied van duurzame logistiek en procesindustrie, waarbij people, planet en profit met elkaar in balans zijn. De huidige havenstrategie geeft onvoldoende houvast bij de nieuwe opgaven op gebied van de verzwaring van het elektriciteitsnet, de transitie naar een circulaire economie en de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Herijking komt aan de orde in verlengde van de Ontwerptafel Powerport en de actualisering van de bedrijfsstrategie van het Havenbedrijf. Totdat er andere afspraken zijn gemaakt blijft de Havenstrategie 2030 leidend, in combinatie met de doelstellingen uit de Omgevingsvisie. Het rijk stelt naar verwachting in het najaar van 2026 een strategisch economisch profiel vast voor het Haven en industriegebied. Hierin spreken Rijk, provincie en de gemeente Moerdijk af dat het haven- en industriecluster Moerdijk wordt gepositioneerd als een strategisch nationaal en internationaal knooppunt met een profiel gericht op groene chemie en circulaire ketens, kritieke grondstoffen en metalen, versterking huidige en opkomende waardeketens en grootschalige energie-infrastructuur. Toekomstige logistieke functies binnen het haven- en industriecluster Moerdijk worden uitsluitend toegestaan indien deze aantoonbaar en direct bijdragen aan het hierboven beschreven profiel. Ontwikkelingen die hier niet aan voldoen worden niet gefaciliteerd, wel met de notie dat Moerdijk een van de havens van nationaal belang is. Voor nieuwe logistieke functies wordt de maximale synergie met bestaande havenfaciliteiten en multimodale infrastructuur als randvoorwaarde gesteld. Rijk, provincie en de gemeente Moerdijk erkennen dat in alle scenario's wordt ingezet op efficiënter ruimtegebruik en herstructurering binnen het bestaande haven- en industriecluster en een beperkte uitbreiding van het haven- en industriecluster.					
Risico's	De GR zorgt nog voor de financiering van het Havenbedrijf. Het weerstandsvermogen is ruim toereikend om eventuele risico's hiervan af te dekken. Hiernaast beschikt de GR over onderpanden op gronden en erfpachtinkomsten, zodat risico's uiterst gering zijn. Stikstofproblematiek en geluidsbepalingen. Dit vertraagt werkzaamheden voor gevestigde bedrijven en nieuwvestigers en de gronduitgifte door het havenbedrijf, wat kan gaan doorwerken in het financieel resultaat van het havenbedrijf. In het gebied op en om het haven- en industriegebied wordt ruimte gezocht voor energie-infrastructuur. Indien de energie-infrastructuur plaats krijgt op het industrieterrein dan komt er hiermee minder ruimte beschikbaar voor de economische functie. Dit kan ook gaan leiden tot inkomstenderving (gronduitgifte/ havengelden). Risico is ook dat minder ruimte voor uitbreiding (herstructurering) consequenties kan hebben voor de toekomstbestendigheid van de haven. Spoedige realisatie van de energie-infrastructuur is voor zittende bedrijven noodzakelijk om te kunnen verduurzamen. Zonder extra netcapaciteit is elektrificatie van de industrie niet mogelijk, terwijl bedrijven klaar staan om hierin te investeren. Het langdurig stagneren van nieuwe ontwikkelingen, kan impact krijgen op de financiële positie van het havenbedrijf. Momenteel is dat niet het geval. Risico is dat de financiering van de herstructurering hoge kosten met zich mee gaat brengen.					

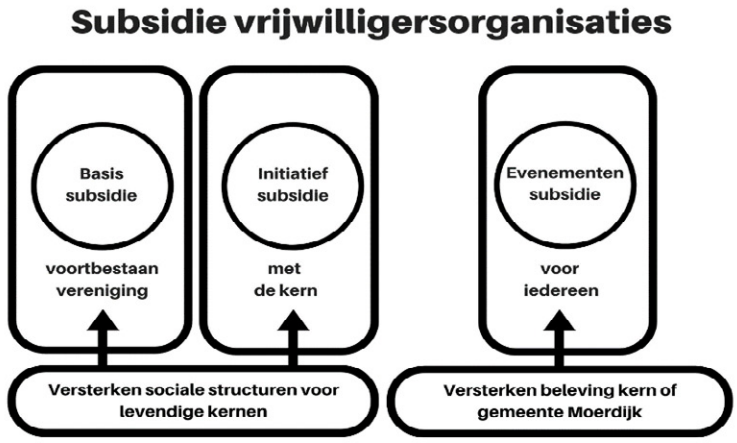
20. Inkoopbureau Karel						
Vestigingsplaats	Etten-Leur					
Website	https://wijzijnkarel.nl/					
Visie / doelstelling	Het uitvoeren van en adviseren in een gezamenlijk inkoop- en aanbestedingsbeleid ter professionalisering evenals voor het behalen van voordelen op zowel financieel, kwalitatief als procesmatig gebied voor de zelfstandige gemeenten.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Het behalen van voordelen op financieel, kwalitatief en procesmatig gebied; Voldoen aan rechtmatigheid van de aanbestedingsregels en -processen.					
Bestuurlijk belang gemeente	DB en AB: de wethouder Financiën A. Fens					
Financieel belang gemeente	Iedere deelnemende gemeente is een éénmalig entreegeld verschuldigd afhankelijk van het aantal inwoners per gemeente. Dit bedrag wordt terugontvangen na liquidatie (art. 7.3 en 7.4). Verder is de gemeente een bedrag verschuldigd per dagdeel dat afgenomen wordt.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	€ onbekend	1-1-2027	€ onbekend	€ 0	€ 280.000
	31-12-2027	€ onbekend	31-12-2027	€ onbekend		
Belangrijke ontwikkelingen	N.v.t.					
Risico's	N.v.t.					

21. Stichting Openbaar Onderwijs West-Brabant							
Vestigingsplaats	Roosendaal						
Website	https://obo-wbr.nl						
Visie / doelstelling	Het voorzien in een kwalitatief en kwantitatief aanbod van onderwijs voor leerlingen van 4 tot 12 jaar.						
Reden participatie c.q. openbaar belang	Regionale coördinatie/ aanpak van wettelijke verplichting; Het realiseren van efficiencywinst.						
Bestuurlijk belang gemeente	Regiegroep: wethouder P. Joosten-Wesselius Plv.: wethouder B. Blom						
Financieel belang gemeente	Geen direct financieel belang. De gemeente Moerdijk blijft te allen tijde verantwoordelijk voor het bieden van toegankelijk openbaar onderwijs (risico).						
Financiële gegevens	Eigen vermogen			Vreemd vermogen		Resultaat 2027	Bijdrage 2027
	1-1-2027	5.297.280	1-1-2027	6.133.773	- € 218.000 (nadelig)	€ 0	
	31-12-2027	5.079.280	31-12-2027	6.410.295			
Belangrijke ontwikkelingen	OBO beschikt momenteel over 15 vestigingen, verspreid over 5 gemeenten, terwijl vergelijkbare besturen landelijk gemiddeld 8 vestigingen hebben (bron: “Schoolbesturen op de kaart”). Binnen het huidige onderwijslandschap heeft het besturen van deze stichting een hoge mate van complexiteit vanwege de combinatie van schaalgrootte, het gemiddelde leerlingenaantal per school en het aantal gemeenten waarin de stichting actief is. Deze spreiding maakt dat OBO voor strategische keuzes staat in de komende jaren. De rijksoverheid richt zich steeds meer op het verminderen van het aantal kleine scholen, wat invloed heeft op de richting waarin het onderwijsaanbod zich zal ontwikkelen. Deze ontwikkelingen vragen om een zorgvuldige afweging van de lokale behoeften van leerlingen, ouders en medewerkers, maar ook om een duidelijke visie over de toekomst van de verschillende scholen binnen de OBO-organisatie. Dit vereist een strategische benadering waarbij zowel de onderwijskwaliteit als de samenwerking tussen de scholen centraal blijven staan. Uit de balans en kengetallen blijkt dat OBO met de begrote resultaten uit de meerjarenbegroting 2026-2030 blijft voldoen aan de normen van de inspectie. De meerjarenbegroting sluit vijf jaren met een negatief resultaat. Door de daling van leerlingenaantallen is er een daling van inkomsten. Bijsturing van de begroting ligt vooral op het personele vlak, maar heeft nog niet geleid tot een positieve begroting. Personele inzet moet beter gerelateerd worden aan de ontwikkeling van de leerlingenaantallen. Dit blijft een uitdaging omdat op verschillende locaties tegen minimumgrenzen wordt aangelopen om de onderwijskwaliteit te waarborgen. OBO heeft juni 2026 het initiatief ingediend bij DUO (Ministerie OCW) voor het stichten van een nieuwe openbare basisschool Montessori Kindcentrum De Sprong in nieuwbouwwijk Zevenbergen-Oost.						
Risico’s	Door de te verwachten negatieve resultaten zal het weerstandsvermogen (eigen vermogen/ totale baten x 100%) van OBO dalen van 12% in 2026, naar 11% in 2027, 10% in 2028 en 2029, en 9% in 2030.						

Paragraaf Subsidies

1. Subsidie voor vrijwilligersorganisaties

Vrijwilligersorganisaties
Het college hanteert het subsidiekader voor vrijwilligersorganisaties. Met dit kader is duidelijk wat voor categorieën subsidies voor vrijwilligersorganisaties wij hebben, wat het algemene uitgangspunt is en waar de subsidie in hoofdzaak voor bedoeld is.

Binnen elke categorie is het mogelijk om verschillende soorten subsidies een plek te geven die specifieke beleidsdoelen nastreven. Dit geeft ons de mogelijkheid om per onderwerp goed te monitoren of een subsidie effectief is. Wat legitimeert om een regeling aan te houden, aan te passen of te laten vervallen. Zo sturen we op resultaat en beperken we de regeldruk.

Basissubsidie
Dit is een structurele subsidie waarmee activiteiten worden gewaardeerd, die bijdragen aan de sociale structuren binnen de kernen van onze gemeente, zonder deze naar aard en inhoud te beïnvloeden. Jaarlijks dienen vrijwilligersorganisaties een aanvraag in voorzien van een activiteitenplan en begroting.
Alle voorwaarden zijn vastgelegd in de Nadere regels Basissubsidie Vrijwilligersorganisaties. Jaarlijks ontvangen tegen de 200 vrijwilligersorganisaties een basissubsidie.

Om de versterking van de samenhang van het verenigingsleven en de onderlinge samenwerking in een kern te bevorderen is er de regeling Basissubsidie Versterking samenhang vrijwilligersorganisaties. We noemen deze regeling ook wel het “zelf subsidie verdelen”. De kern Langeweg maakt hier gebruik van.

Om gebiedsgericht werken te bevorderen, kan een basissubsidie worden verstrekt voor activiteiten die daaraan bijdragen. Dit is vastgelegd in de Subsidieregeling basissubsidie gebiedstafels, welke in 2026 is vastgesteld.

Initiatiefsubsidie
Dit is een bijdrage in de kosten van losse activiteiten die voor en door inwoners en/of organisaties in een kern worden opgepakt. De initiatiefsubsidie is onderverdeeld in verschillende regelingen. Allemaal met een specifiek beleidsdoel. Voor nu zijn de volgende regelingen van toepassing:

1. Initiatiefsubsidies Vrijwilligersorganisaties
   doel:
   Het samenbrengen van inwoners in een kern in de gemeente Moerdijk waarbij het versterken van de sociale structuren binnen deze kern centraal staat.
2. Vitale en Cultuurrijke samenleving
   doel:
   1. Een klimaat waarin inwoners hun talenten op het gebied van sport en cultuur kunnen ontwikkelen;
   2. Het bevorderen van een gezonde leefstijl;
   3. Het bevorderen van een vitale samenleving;
   4. Borging en voortzetting van sportieve en cultuurrijke activiteiten.
3. Startsteun
   Ondersteuning in de opstart van duurzame kansrijke maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan een betere woon- of leefomgeving voor inwoners van de gemeente Moerdijk.
4. Herdenkingen
   Inwoners van Moerdijk de mogelijkheid bieden met elkaar de oorlog en de watersnoodramp te herdenken en de bevrijding van Moerdijk te vieren, zoals beschreven in het Cultuur- en erfgoedbeleid van de gemeente Moerdijk.

Evenementensubsidie
Inzet van deze regeling is evenementen te ondersteunen die de beleving van een kern of de gemeente Moerdijk in zijn geheel versterken. In de regeling zijn specifieke evenement gerelateerde kosten opgenomen die worden gesubsidieerd. De helft van deze kosten worden op basis van offertes gesubsidieerd tot een maximum van € 10.000. Nadere regels evenementensubsidie.

Startsubsidie
Dit is een eenmalige subsidie die wordt verleend aan vrijwilligersorganisaties om een formele rechtspersoon te vestigen. Een vereniging of stichting.
Het gaat hierbij om een vast bedrag van € 300 ter vergoeding van kosten voor inschrijving bij de Kamer van Koophandel en notariskosten.
Op grond van overlegging van nota's van Kamer van Koophandel en notaris wordt het vaste bedrag aan de betreffende organisatie beschikbaar gesteld. Een startsubsidie wordt alleen aan vrijwilligersorganisaties verleend die ook in aanmerking komen voor een basissubsidie.
De startsubsidie is onderdeel van de Nadere regels Initiatiefsubsidies Vrijwilligersorganisaties

2. Subsidie voor uitvoeringsorganisaties

Deze subsidie wordt ook wel budgetsubsidie genoemd. Dit is een subsidie, waarbij de instelling of organisatie een gemaximeerd taakstellend bedrag krijgt om een tevoren overeengekomen activiteitenaanbod uit te voeren. Deze budgetsubsidies worden gehanteerd bij professionele instellingen, zoals bijvoorbeeld Surplus Welzijn en vrijwilligersorganisaties zoals bijvoorbeeld Stichting Cultuur Moerdijk.

De subsidieverlening vindt deels op basis van wettelijke taken en deels op basis van autonome taken plaats. Zo dient de gemeente op grond van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning het algemeen maatschappelijk werk in stand te houden. Daarentegen is het in stand houden van Buurthuis Irene een autonome taak.

Met een budgetgesubsidieerde instelling of organisatie worden jaarlijks prestatieafspraken gemaakt. Deze prestatieafspraken worden vastgelegd in nadere subsidieregels of beschikking. De instelling of organisatie dient

jaarlijks een jaarrekening en een inhoudelijk verslag te overleggen. Bij een subsidie vanaf € 50.000 dient tevens een accountantsverklaring te worden overlegd. We verlenen jaarlijks tussen de € 2,5 en € 3 miljoen aan 12 tot 20 organisaties. Afhankelijk van de beleidsdoelstellingen in dat jaar.

Voor een aantal van deze uitvoeringsorganisaties zijn inmiddels subsidieregels opgesteld.
Op dit moment gaat het om de volgende regelingen:
- Nadere regels Cultuur Moerdijk
- Nadere regels Maatschappelijke Ondersteuning – Buurt en Meedoen
- Nadere regels Maatschappelijke Ondersteuning – Buurtkamers
- Nadere regels Maatschappelijke Ondersteuning – Informele Zorg
- Nadere regel Maatschappelijke Ondersteuning – Meedenken en Ondersteunen
- Uitvoeringsregeling jaarlijkse subsidie cultuureducatie gemeente Moerdijk

De overige uitvoeringsorganisaties zijn opgenomen als begrotingssubsidie (Zie punt 4).

3. Subsidie voor individuele activiteiten

- Vergoeding onderhoud AED
  Een bijdrage leveren aan het onderhouden en in stand houden van een dekkend netwerk van AED's in de gemeente Moerdijk die 24 uur per dag 7 dagen in de week beschikbaar zijn om de overlevingskansen van inwoners met een fibrillerend hart (volksmond hartstilstand) te vergroten
- Subsidieregeling muziekonderwijs gemeente Moerdijk
  Om jeugd en jongvolwassenen t/m 21 jaar te stimuleren langdurig een muziekinstrument te spelen.

4. Overzicht subsidies waarvoor geen afzonderlijke subsidieregeling is vastgesteld

Op grond van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) mag de gemeente Moerdijk slechts subsidie verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt. Het gaat hier om de Algemene Subsidie Verordening en de nadere regels die daaruit volgen.

Indien er activiteiten zijn die niet vallen binnen een wettelijk voorschrift regelt de Awb dat subsidieverstrekking ook is toegestaan als in de gemeentebegroting de subsidie-ontvanger en het bedrag worden vermeld waarop de subsidie maximaal kan worden vastgesteld.

Het vaststellen door de gemeenteraad van de begroting betekent niet dat deze subsidie-ontvangers recht hebben op deze subsidiebedragen zonder verdere voorwaarden. De gemeenteraad reserveert de bedragen slechts voor deze subsidie-ontvangers. Het college kan bij subsidieverlening altijd voorwaarden opnemen.

De gemeente Moerdijk verstrekt een aantal subsidies waarvoor geen afzonderlijke subsidieregeling is vastgesteld. De basis voor deze subsidies ligt in de begroting van de gemeente Moerdijk.
In de volgende tabel zijn de subsidie-ontvangers opgenomen met naam en met het maximale beschikbare bedrag.

Subsidieontvanger	Bedrag
Brabants Landschap	€ 367
IVN afdeling Dintel- en Marklanden	€ 500
Wereldwinkel	€ 1.000
Voedselbank Moerdijk	€ 1.500
Buurtbusvereniging Heijningen	€ 1.600
Buurtbusvereniging Moerdijk	€ 1.600
Buurtbusvereniging Standdaarbuiten/Noordhoek	€ 1.600
Buurtbusvereniging ZEZ	€ 1.600
St. d'Engelenburgh	€ 3.000
St. Museum watersnoodwoning Heijningen – Moerdijk	€ 3.000
Adviesraad Sociaal Domein	€ 8.500
St. Slachtofferhulp Nederland	€ 15.241
Stichting fort Sabina, cultureel programma	€ 15.000
St. Nationaal Vlasserij-Suikermuseum	€ 15.000
St. MFC Gebouw Irene	€ 20.000
Jeugdeducatiefonds	€ 29.000
St. Streekomroep voor West-Brabant	€ 30.046
Energiek Moerdijk	€ 45.000
Stichting Energietransitie Moerdijk	€ 65.000
St. Kinderboerderij Zevenbergen	€ 83.771
GGZ-WNB preventie jeugd	€ 150.000

5. Overzicht regelingen met een subsidieplafond

De gemeente kan per subsidieregeling een subsidieplafond instellen (Afdeling 4.2.2 Algemene wet bestuursrecht). In de Algemene Subsidieverordening Gemeente Moerdijk is bepaald (Artikel 5 Subsidieplafond en begrotingsvoorbehoud) dat gemeenteraad het subsidieplafond voor een nadere subsidieregel vaststelt.

In het onderstaande overzicht staat per regeling, waarvoor een subsidieplafond van toepassing is, welk subsidieplafond de gemeenteraad heeft vastgesteld:

Nadere regel	Subsidieplafond
Startsteun	€ 40.000,-
Nadere regels Maatschappelijke Ondersteuning – Buurt en Meedoen	€ 536.512,-
Nadere regels Maatschappelijke Ondersteuning – Buurtkamers	€ 97.375,-
Nadere regels Maatschappelijke Ondersteuning – Informele Zorg	€ 300.459,-
Nadere regel Maatschappelijke Ondersteuning – Meedenken en Ondersteunen	€ 637.743,-
Subsidie Onderwijsachterstanden gemeente Moerdijk	€ 331.285,-

Beleidsindicatoren

Meerjarenbegroting 2027-2030

MOERDIJK

Beleidsindicatoren

Voor de gemeenten is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) een lijst van indicatoren ontwikkeld en samengesteld. Daarbij golden een aantal belangrijke uitgangspunten:

- de indicatoren leveren een bijdrage aan de versterking van het horizontaal toezicht;
- de raadsleden worden daarmee in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen;
- de indicatoren zijn van toepassing op alle gemeenten;
- de indicatoren zijn gebaseerd op landelijke bronnen waardoor er geen extra informatie uitvraag hoeft te worden gedaan en zodat gemeenten automatisch deelnemen;
- er worden bestaande bronnen gebruikt;
- de indicatoren worden regelmatig door de bronnen gepubliceerd;
- voor de indicatoren met betrekking tot het ‘sociaal domein’ is aangesloten bij de reeds bestaande ‘Gemeentelijke monitor sociaal domein’.

Deze indicatoren dragen bij om de begroting en jaarverslagen beleidsmatiger te maken, zodat raadsleden op de belangrijke momenten in de planning & control cyclus zich een beeld kunnen vormen over behaalde en te behalen beleidsresultaten. Omdat het wenselijk is de resultaten van gemeenten te kunnen vergelijken moeten deze indicatoren vanaf de begroting 2017 worden opgenomen.

Op de website www.waarstaatjegemeente.nl vindt u op het dashboard het onderdeel Besluit Begroting en Verantwoording. De hieronder vermelde indicatoren zijn van 13 augustus 2026. De indicatoren worden doorlopend aangepast o.b.v. nieuwe gegevens uit de onderliggende bronnen.

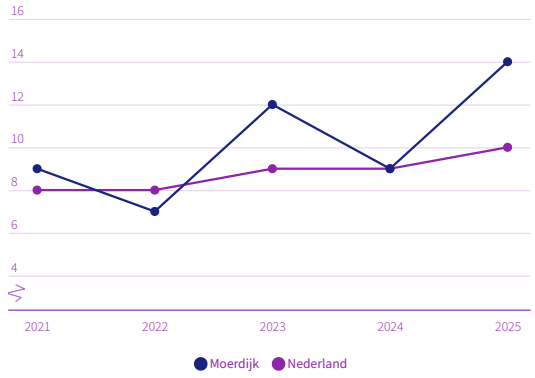

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

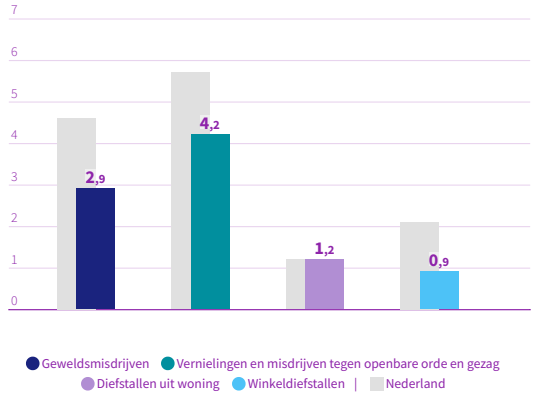
Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | **2021 - 2025**

Misdrijven
Moerdijk, per 1.000 inwoners

CBS | **2025**

Economie

Functiemenging

57,4%
Moerdijk

54,5%
Nederland

Meerdere bronnen | **2024**

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

186,5
Moerdijk

191,4
Nederland

LISA | **2024**

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

6,0
Moerdijk

6,7
Nederland

DUO/Ingrado | **2024**

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

24
Moerdijk

28
Nederland

DUO/Ingrado | **2024**

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,7%
Moerdijk

2,3%
Nederland

DUO/Ingrado | **2024**

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

48,6% Moerdijk

42,5% Nederland

Gezondheidsmonitor | **2024**

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | **2024**

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

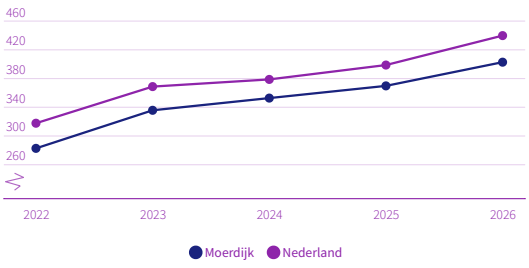
75,7% Moerdijk

42,5% Nederland

Klimaatmonitor | **2024**

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | **2022 - 2026**

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

6,4 Moerdijk

8,4 Nederland

BAG/ABF | **2024**

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

960,7 Moerdijk

850,2 Nederland

Meerdere bronnen | **2024**

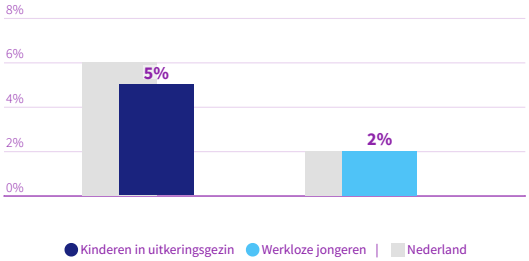
Jongeren met een delict voor de rechter

1% Moerdijk

1% Nederland

CBS | **2023**

Achterstand onder jeugd
Moerdijk

CBS | **2024**

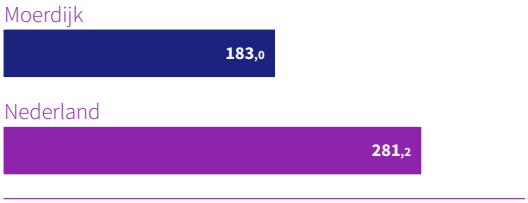
Netto arbeidsparticipatie

74,2% Moerdijk

73,2% Nederland

CBS | **2025**

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | **2025**

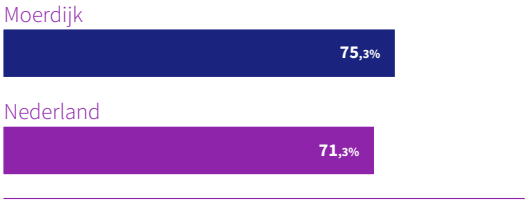
Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

225,8 Moerdijk

217,8 Nederland

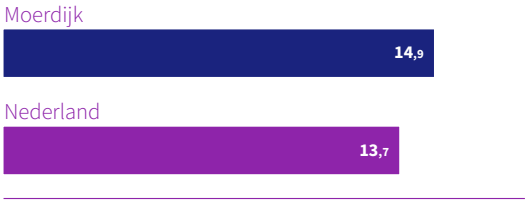
CBS | **2025**

Demografische druk

CBS - ABF | **2026**

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | **2025**

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 864
Moerdijk

€ 993
Nederland

COELO | **2026**

Jongeren met jeugdbescherming

1,0%
Moerdijk

1,0%
Nederland

CBS | **2025**

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 1.045
Moerdijk

€ 1.091
Nederland

COELO | **2026**

Jongeren met jeugdreclassering

0,2%
Moerdijk

0,4%
Nederland

CBS | **2025**

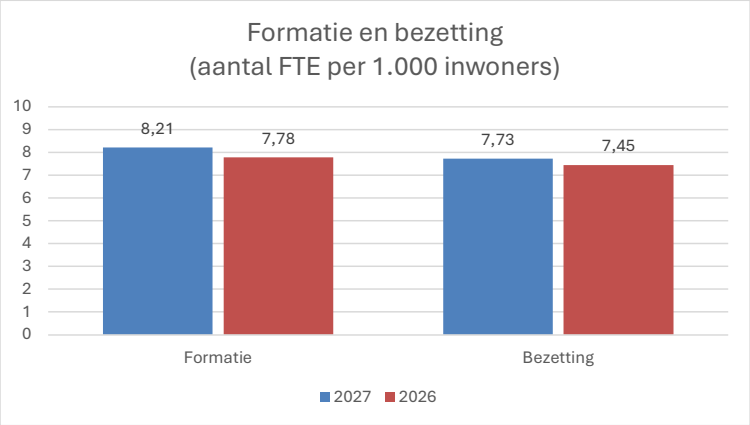
Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo
per 10.000 inwoners

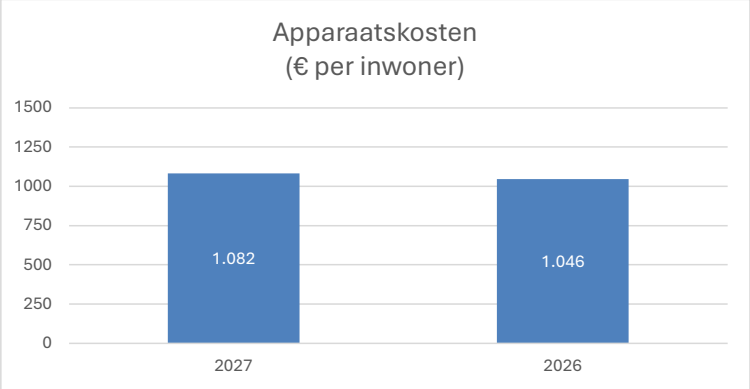
710
Moerdijk

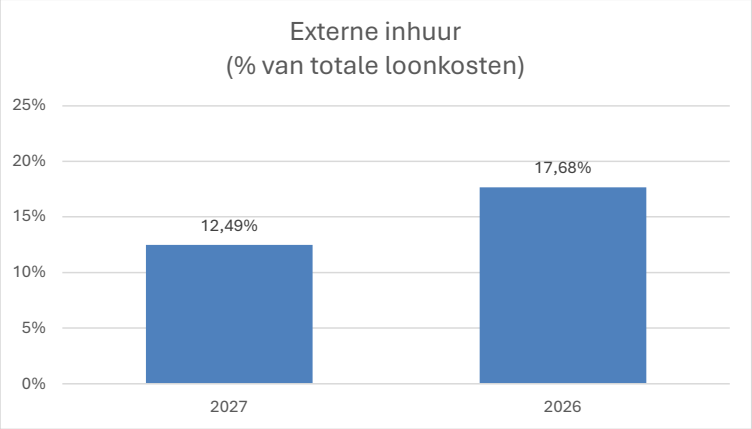
720
Nederland

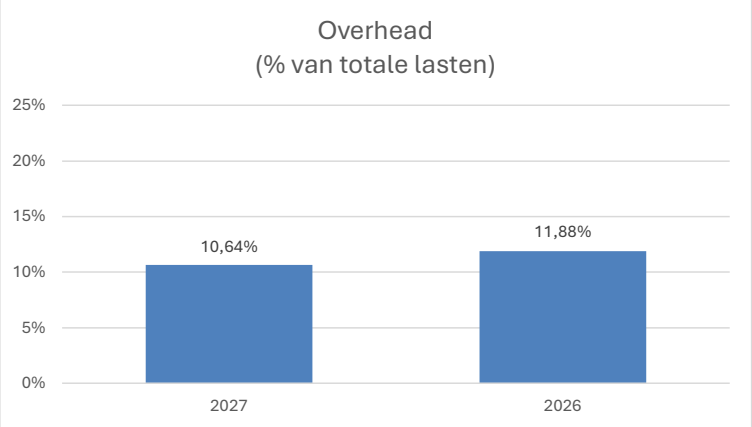
CBS GMSD Wmo | **2024**

Overige verplichte indicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Bron	Omschrijving
Formatie fte	per 1.000 inwoners	2027	Moerdijk	8,21	Eigen gegevens	Aantal fte per 1.000 inwoners
Formatie fte	per 1.000 inwoners	2026	Moerdijk	7,78	Eigen gegevens	Aantal fte per 1.000 inwoners
Bezetting fte	per 1.000 inwoners	2027	Moerdijk	7,73	Eigen gegevens	Bezetting aantal fte per 31-12 van het jaar, fte per 1.000 inwoners
Bezetting fte	per 1.000 inwoners	2026	Moerdijk	7,45	Eigen gegevens	Bezetting aantal fte per 31-12 van het jaar, fte per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	euro per inwoner	2027	Moerdijk	1082,02	Eigen gegevens	Bedrag per inwoner
Apparaatskosten	euro per inwoner	2026	Moerdijk	1045,65	Eigen gegevens	Bedrag per inwoner
Externe inhuur	%	2027	Moerdijk	12,49	Eigen gegevens	Kosten inhuur externen als % van totale loomsom + kosten inhuur externen
Externe inhuur	%	2026	Moerdijk	17,68	Eigen gegevens	Kosten inhuur externen als % van totale loomsom + kosten inhuur externen
Overhead	%	2027	Moerdijk	10,64	Eigen gegevens	Kosten overhead als % van de totale lasten
Overhead	%	2026	Moerdijk	11,88	Eigen gegevens	Kosten overhead als % van de totale lasten

Incidentele lasten en baten met toelichting

Meerjarenbegroting 2027-2030

MOERDIJK

Overzicht incidentele lasten en baten 2027-2030

(Bedragen x € 1.000) (-/- is nadeel)

	Incidentele lasten	2027	2028	2029	2030	Toelichting
	Incidentele lasten (conform begroting 2026-2029)					
1	Afschaling N285: bijdrage aan de provincie t.b.v. rotonde	-	-400	-	-	Nadat de Noordelijke Randweg gereed is zal de N285 aan de gemeente worden overgedragen. Vooruitlopend daarop zullen 2 rotondes worden aangelegd, waarin de gemeente een bijdrage zal verstrekken.
2	Afschaling N285: bijdrage aan de provincie t.b.v. rotonde Langeweg	-434	-	-	-	Zie hierboven
3	Opvang ontheemden Oekraïne	-3.419	-3.419	-3.419	-3.419	Vanaf het voorjaar van 2022 worden in de gemeente vluchtelingen uit Oekraïne opgevangen. Omdat niet vaststaat hoelang deze opvang zal duren, worden alle kosten en inkomsten die hierop betrekking hebben als incidenteel aangemerkt. De opbrengsten zijn geraamd op € 4,9 miljoen per jaar (zie ook nr. 31) en de kosten op € 3,4 miljoen.
4	Nieuwkomers (asielzoekers, statushouders en arbeidsmigranten)	-481	-41	-47	-	Naast de kosten die worden gemaakt voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, worden ook t.b.v. andere nieuwkomers incidentele kosten gemaakt. Dit betreft o.a. tijdelijke capaciteit t.b.v. een adviseur en programmamanager nieuwkomers. Deze kosten worden gedekt uit de reserve nieuwkomers (zie ook nr. 33).
5	Coördinatie Brede School	-55	-	-	-	Bij de vaststelling van de begroting 2026-2029 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld t.b.v. de Coördinatie brede school. Zoals in de kadernota 2026-2029 (raadsvergadering 3 juli 2025) hierover was toegelicht richt de opdracht Brede School coördinatie zich op het verbinden van onderwijs, opvang, sport, cultuur en welzijn om een optimale ontwikkelomgeving voor kinderen te creëren. Om de Brede School coördinatie te continueren zijn in 2026 en 2027 incidentele middelen nodig. In 2026 en 2027 onderzoeken we binnen OKO (Opgroeien in een Kansrijke Omgeving), pijler vrije tijd, welk vervolg deze opdracht moet krijgen vanaf 2028.
6	Centrummanager Vitale centra (Fijnaart, Klundert, Willemstad en Zevenbergen)	-200	-200	-	-	In de raadsvergadering van 17 oktober 2024 heeft de gemeenteraad besloten om t/m 2028 budget beschikbaar te stellen t.b.v. een centrummanager vitale centra. Dit als onderdeel van het bredere programma 'Vitale Centra' waarin de gemeente Moerdijk zich ten doel gesteld om het economische en sociale welzijn van haar centra te versterken. De centrummanager neemt een centrale positie in bij de ontwikkeling van onze vitale centra. Hij of zij wordt aangesteld door de gemeente en heeft de rol van initiator, bemiddelaar en aanspreekpunt. De centrummanager zorgt ervoor, dat overheid, vastgoedeigenaren en ondernemers met elkaar samenwerken en werken aan een gemeenschappelijk doel, namelijk versterken van de aantrekkingskracht en het economische klimaat van de binnenstad. Zoals in het raadsvoorstel is toegelicht is dit geen structureel budget en zal tussentijdse evaluatie plaatsvinden. De bekostiging van de centrummanager en het bijbehorende werkbudget wordt gedekt uit de reserve Vitale Centra (zie ook nr. 34).

	Incidentele lasten	2027	2028	2029	2030	Toelichting
7	Capaciteit backoffice WMO en Schuldhulpverlening (1,2 fte)	-88	-	-	-	Bij de vaststelling van de begroting 2026-2029 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld t.b.v. de benodigde capaciteit binnen de backoffice Wmo en Schuldhulpverlening. Zoals in de kadernota 2026-2029 (raadsvergadering 3 juli 2025) hierover was toegelicht betreft dit een tijdelijke uitbreiding van de Backoffice tot eind 2027. Hiermee worden de teams Wmo en Schuldhulpverlening ontlast en ontstaat meer ruimte voor de toenemende complexiteit van de hulpvragen. Tegelijkertijd wordt onderzocht of deze werkzaamheden structureel bij de Backoffice kunnen worden belegd. De middelen zijn daarom incidenteel van aard.
8	Organisatieontwikkeling	-100	-	-	-	Bij de vaststelling van de begroting 2026-2029 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld t.b.v. Organisatieontwikkeling. Zoals in de aanbiedingsnota destijds is toegelicht is dit incidentele budget nodig voor de verdere inrichting van sturingslijnen, het versterken van samenwerking en integraliteit, en aanvullende opleidingen en trainingen. Daarmee borgen we dat de verandering toekomstbestendig is en niet alleen betrekking heeft op de structuur, maar ook op cultuur en sturing. Het gaat hierbij om € 100.000 in 2026 en in 2027.
	Incidentele lasten (conform kadernota 2027-2030)					
9	Uitvoering huisvestingsverordening	-13	-	-	-	Op 29 januari 2026 heeft de gemeenteraad een huisvestingsverordening vastgesteld, op grond waarvan woningzoekenden met maatschappelijke binding voorrang kunnen krijgen bij de toewijzing van sociale huurwoningen. Naar verwachting treedt per 1 juli 2026 de Wet versterking regie op de volkshuisvesting in werking. Gemeenten worden daarmee verplicht een urgentieregeling in de huisvestingsverordening op te nemen. Op basis hiervan kunnen woningzoekenden bij de gemeente een aanvraag indienen voor voorrang dan wel urgentie. De gemeente zal deze werkzaamheden extern beleggen. WoningNet levert onder meer diensten aan gemeenten, waaronder de volledige uitvoering van een voorrangsregeling en een urgentieregeling. Voor beide regelingen is een kostenindicatie ontvangen. Voor de implementatie van de voorrangsregeling en urgentieregeling is een incidenteel budget nodig van € 13.000.
10	Voorfinanciering Powerport	-500	-	-	-	Gemeente Moerdijk werkt samen met de gemeenten Drimmelen, Geertruidenberg, de provincie en de ministeries KGG, VRO en I&W aan de ontwerptafel Powerport. Voor onze inzet met betrekking tot de ontwerptafel maken we apparaatskosten en proceskosten. De omvang van de kosten is afhankelijk van de aard en inhoud van de besluiten, plannen en afspraken die in het kader van de ontwerptafel worden gemaakt. Het uitgangspunt is dat de kosten die de gemeente maakt vergoed worden. Hierover dienen echter nog nadere afspraken te worden gemaakt met Rijk, Provincie en gemeenten. Wel is er in 2027 werkbudget nodig om adequaat te kunnen reageren en rechtmatig te kunnen handelen. Hiervoor wordt incidenteel een bedrag van €500.000 gevraagd.
11	Bijdrage ecologische verbindingszone Groenstrook (Klundert)	-269	-	-	-	In 2025 is de samenwerkingsovereenkomst Herverkaveling/herinrichting en realisatie ecologische verbindingszone (evz) Groenstrook te Klundert gesloten met het Havenbedrijf, waterschap Brabantse Delta, Staatsbosbeheer en de gemeente Moerdijk. Het uiteindelijke doel is om te komen tot een recreatief en landschappelijke opwaardering van de Groenstrook en de realisatie van een natte ecologische verbindingszone (evz) onderdeel van de Kaderrichtlijnwater (KRW). Het project wordt uitgevoerd onder regie van het waterschap. Op basis van de afspraken uit de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) natte ecologische verbindingszones wordt aan de gemeente Moerdijk een eenmalige bijdrage gevraagd van 60% van de totale kosten. Voor de gemeentelijke bijdrage geldt vervolgens een subsidie vanuit het Groenontwikkelfonds Brabant (GOB) van 75%. Hiermee bedraagt de netto eenmalige bijdrage in 2027 voor de gemeente ca. € 269.000

	Incidentele lasten	2027	2028	2029	2030	Toelichting
12	Afkoop onderhoud Zuidrandtunnel	-	-	-430	-	De realisatie van de Zuidrandtunnel maakt deel uit van de verlengde Zuidrand (randweg) en gebiedsontwikkeling Zevenbergen-Oost. De gemeente werkt in dit project samen met ProRail. Gemeente en ProRail zijn een objectovereenkomst overeengekomen. De investeringsuitgaven leiden tot structurele kapitaallasten die in de begroting zijn verwerkt. Daarnaast dient de gemeente een eenmalige bijdrage te doen aan Prorail waar € 430.000 voor nodig is in 2029.
13	Opvolging aanbevelingen rekenkameronderzoek	-191	-191	-	-	In 2025 heeft een de rekenkamer een onderzoek gedaan naar de kostenontwikkeling binnen de jeugdhulp in de gemeente Moerdijk. Uit de aanbevelingen van de rekenkamer komt naar voren dat er goed gekeken moet worden naar de beïnvloedingsmogelijkheden om de van de jeugdhulp in de gemeente Moerdijk terug te dringen. Om hier uitvoering aan te kunnen geven doet de gemeente een incidentele investering voor een periode van twee jaar. Dit vanuit het oogpunt dat na deze implementatiefase de nieuwe werkwijze structureel ingebed dient te zijn in de bestaande werkprocessen en capaciteit.
14	Uitvoering programma nieuwkomers	-150	-	-	-	Het Programma Nieuwkomers (2023–2027) heeft als doel een inclusieve gemeente te realiseren waarin nieuwkomers volwaardig meedoen. Voor de uitvoering van activiteiten, het versterken van samenwerking en het borgen van de aanpak (incidenteel) uitvoeringsbudget nodig in 2027. Binnen het programma wordt gewerkt met drie actietafels (één per pijler), waar gemeente en partners samenwerken aan concrete acties en inbedding. Per actietafel is jaarlijks € 50.000 nodig voor activiteiten, netwerkversterking en borging van de aanpak.
15	Baggerwerkzaamheden Vesting Willemstad	-	-	-500	-1.000	Voor de (o.a. A) watergangen is het waterschap verantwoordelijk. De eigenaren van naastliggende percelen (binnen de kom is dit de gemeente) hebben ontvangsplicht voor de vrijkomende baggerspecie. In 2024 zijn metingen gedaan naar de dikte van de specielaag in de vestinggrachten van Willemstad. Gebleken is dat hier een aanzienlijke laag specie in ligt waardoor (boven op de structurele werkzaamheden), aanvullende incidentele werkzaamheden nodig zijn op deze locatie . Op basis van de onlangs ontvangen informatie van het Waterschap staan deze incidenteel aanvullende werkzaamheden in hun meerjarenplanning in 2029/2030 gepland.
	Incidentele lasten (conform bestuursakkoord)					
16	Opstellen leegstandsverordening	-50	-	-	-	Onderzoek naar mogelijkheden leegstandbeleid. We verruimen de mogelijkheden voor transformatie van leegstaande panden en werken hiervoor concrete voorstellen uit. We onderzoeken of een leegstandsverordening hieraan kan bijdragen. Voor het opstellen van deze nieuwe verordening stellen we in 2027 een incidenteel budget van €50.000 beschikbaar.
17	Locatieonderzoek onderzoek uitbreiding capaciteit woonwagens	-100	-	-	-	Locatiestudie naar de mogelijkheden voor het uitbreiden van het aantal standplaatsen. We pakken onze verantwoordelijkheid en zoeken naar locaties waar nieuwe woonwagenstandplaatsen gerealiseerd kunnen worden. Voor het locatieonderzoek woonwagens stellen we in 2027 €100.000 ter beschikking.
18	Stevig Lokaal Team	-250	-250	-	-	Inrichtingskosten voor het opzetten van stevige lokale teams en het eenduidiger maken van de toegang tot de regelingen en de zorg. We zetten Stevige Lokale Teams op en maken toegang tot regelingen en zorg eenduidiger. Voor de inrichting is 2 jaar lang €250.000 nodig. Dit vanuit het oogpunt dat na deze implementatiefase de nieuwe werkwijze structureel ingebed dient te zijn in de bestaande werkprocessen en capaciteit.
19	Opstellen Verordening Jeugdhulp	-50	-	-	-	Implementatiekosten in 2027 voor de nieuwe verordening Jeugdhulp. In 2027 is er een nieuwe verordening Jeugdhulp, waarin we ook vastleggen wat de ouderlijke verantwoordelijkheid is.

	Incidentele lasten	2027	2028	2029	2030	Toelichting
20	Training nieuwe manier van werken sociaal domein	-100	-100	-	-	Implementatie doorontwikkeling sociaal domein om zelfredzaamheid te versterken én publieke middelen zorgvuldig en rechtvaardig in te zetten. We trainen onze medewerkers om op een andere manier te werken. Hiervoor stellen we in 2027 €100.000 beschikbaar. Dit vanuit het oogpunt dat na deze implementatiefase de nieuwe werkwijze structureel ingebed dient te zijn in de bestaande werkprocessen en capaciteit.
21	Sport- en accommodatiebedrijf	-100	-	-	-	Opstellen businesscase sport- en accommodatiebedrijf. We ontwikkelen een businesscase voor een sport- en accommodatiebedrijf en zetten die af tegen de huidige situatie. We zoeken naar de meest effectieve manier om onze accommodaties te exploiteren en wegen steeds af of iets beter past in eigen beheer of in de markt. Hiervoor is in 2027 incidenteel €100.000 nodig.
22	Mogelijkmaker	-100	-100	-	-	Incidenteel budget voor de implementatie van een "mogelijkmaker". Dit ziet toe op een aangepaste/nieuwe werkwijze waarbij een mogelijkmaker helpt samen met de initiatiefnemer plannen vlot en passend door het vergunningentraject te loodsen De mogelijkmaker heeft als rol de organisatie te helpen meer vanuit de ja-mits houding naar aanvragen te kijken. Hiervoor stellen we jaarlijks €100.000 beschikbaar voor een periode van twee jaar. Dit vanuit het oogpunt dat na deze implementatiefase de nieuwe werkwijze structureel ingebed dient te zijn in de bestaande werkprocessen en capaciteit.
23	Programma Vitale Centra	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	Storting in de reserve Vitale centra ten behoeve van een levendige, bereikbare en toekomstbestendige centra. Stortingen en onttrekkingen worden als incidenteel aangemerkt.
24	Participatie	-100	-100	-	-	Incidenteel budget voor de implementatie van de vernieuwde manier van werken. We trainen meer medewerkers in de organisatie op het gebied van participatie, zodat elk team een aanspreekpunt heeft dat kan meedenken over de randvoorwaarden voor goede participatie. Hiervoor is een incidenteel budget nodig van €100.000 in 2027 en 2028. Dit vanuit het oogpunt dat na deze implementatiefase de nieuwe werkwijze structureel ingebed dient te zijn in de bestaande werkprocessen en capaciteit.
	Overige incidentele lasten					
25	Herstelkosten schade wegbeheer en openbare verlichting	-130	-130	-130	-130	Het reguliere en planmatige onderhoud is structureel. Herstelkosten betreffen uitgaven voor het herstellen van onverwachte schade aan wegen en openbare verlichting, zoals verzakkingen, beschadigde verharding, lichtmasten of armaturen door bijvoorbeeld aanrijdingen of vandalisme. Conform de Notitie structurele en incidentele baten en lasten van de Commissie BBV, vallen kosten van herstel van schade (inclusief vandalisme) aan gemeentelijke eigendommen onder de incidentele lasten.
26	Powerport - herstel indexering Moerdijkregeling	-300	-	-	-	In de raadsvergadering van 23 oktober 2025 heeft de gemeenteraad voor uitvoering van de aangepaste Moerdijkregeling in 2026-2027 in totaal € 525.000 budget beschikbaar gesteld. Dit is 1/9 deel van de geraamde kosten voor uitvoering van de regeling in 2026-2027. Hierbij is besloten om de algemene reserve aan te wenden ter dekking van deze kosten (zie ook nr. 35).
27	Toekomstbestendige exploitatie MFA De Parel	-49	-	-	-	In de raadsvergadering van 29 januari 2026 heeft de gemeenteraad ingestemd met het uitvoeren van het vervolgtraject om te komen tot een definitieve exploitatie van Multifunctionele Accommodatie (MFA) De Parel per 1 juli 2027. Daarbij is ingestemd met het opstarten en doorlopen van de onderzoeks- en voorbereidingsfase, gericht op het inventariseren van de huidige en toekomstige vraag en het beschikbare aanbod binnen MFA De Parel. Hiervoor is een budget beschikbaar gesteld van € 74.000 in 2026 en € 49.000 in 2027.

	Incidentele lasten	2027	2028	2029	2030	Toelichting
28	Integraal Huisvesting Plan (IHP)	-	-100	-100	-50	In de raadsvergadering van 29 januari 2026 heeft de gemeenteraad het Integraal Huisvesting Plan (IHP) primair onderwijs en voortgezet onderwijs Moerdijk vastgesteld. Als onderdeel daarvan is per nieuwbouwproject een incidenteel budget van € 50.000 opgenomen voor kosten ten behoeve van locatieonderzoeken (b.v. voor verkeersonderzoek, bodemonderzoek, QuickScan flora en fauna onderzoek en 1 e verkenning archeologisch onderzoek). In 2028 is er in totaal € 100.000 nodig voor locatieonderzoeken t.b.v. de scholen De Fijne Aarde (Fijnaart) en Gezamenlijke nieuwbouw scholen Klundert. In 2029 is er in totaal € 100.000 nodig voor locatieonderzoeken t.b.v. de Boemerang en de Toren (Zevenbergen) en in 2030 gaat het om € 50.000 t.b.v. KC de Boemerang (Zevenbergen). Deze incidentele kosten worden gemaakt voorafgaand aan de daadwerkelijke investeringskredieten die tot structurele kapitaallasten zullen leiden.
	Incidentele stortingen in reserves					
29	Storting in reserve Ruimtelijke ontwikkeling	-326	-23	-23	-23	Vanuit projectontwikkelaars worden conform de nota kostenverhaal vergoedingen ontvangen bedoeld voor de reserve ruimtelijke ontwikkeling. Deze bijdragen worden aan de reserve ruimtelijke ontwikkeling toegevoegd (zie ook nr. 30)
	Totaal incidentele lasten	**-8.555**	**-6.054**	**-5.649**	**-5.622**	

	Incidentele baten	2027	2028	2029	2030	Toelichting
	Incidentele baten conform begroting 2026-2029)					
30	Bijdragen t.b.v. de reserve Ruimtelijke ontwikkelingen	326	23	23	23	Vanuit projectontwikkelaars worden conform de nota kostenverhaal vergoedingen ontvangen bedoeld voor de reserve ruimtelijke ontwikkeling. Deze bijdragen worden aan de reserve ruimtelijke ontwikkeling toegevoegd (zie ook nr. 29)
31	Rijksbijdrage opvang ontheemden Oekraïne	4.895	4.895	4.895	4.895	Dit betreft de rijksbijdrage en de eigen bijdragen in de kosten van de opvang.
32	Verwacht resultaat grondexploitaties	425	181	4	4	Voor de jaar tot jaar sterk fluctuerende resultaten van de grondexploitaties geldt dat deze op basis van de BBV-regels niet als structurele inkomsten mogen worden aangemerkt. Het verwachte saldo van de baten en lasten van de grondexploitaties wordt dan ook als incidenteel beschouwd.
	Incidentele onttrekkingen uit reserves					
33	Dekking tijdelijke kosten nieuwkomers uit de reserve nieuwkomers	481	41	47	-	Dekking van tijdelijke kosten nieuwkomers uit de reserve nieuwkomers (zie ook nr.4).
34	Dekking uitgaven centrummanager vitale centra uit de reserve vitale centra	200	200	-	-	In de raadsvergadering van 17 oktober 2024 heeft de gemeenteraad besloten om een centrummanager vitale centra aan te stellen in de periode 2025-2028 (zie ook nr. 6) en de bijbehorende uitgaven te dekken uit de reserve Vitale Centra.
35	Dekking kosten herstel indexering Moerdijkregeling uit algemene reserve	300	-	-	-	In de raadsvergadering van 23 oktober 2025 heeft de gemeenteraad voor uitvoering van de aangepaste Moerdijkregeling in 2026-2027 in totaal € 525.000 budget beschikbaar gesteld. Dit is 1/9 deel van de geraamde kosten voor uitvoering van de regeling in 2026-2027. Hierbij is besloten om de algemene reserve aan te wenden ter dekking van deze kosten (zie ook nr. 26).
	Totaal incidentele baten	**6.627**	**5.340**	**4.969**	**4.922**	

		2027	2028	2029	2030	
	Saldo incidentele lasten en baten	**-1.928**	**-714**	**-680**	**-700**	

Geprognostiseerde begin- en eindbalans

Meerjarenbegroting 2027-2030

MOERDIJK

Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Om de ontwikkeling van de belangrijkste activa (bezittingen) en passiva (eigen vermogen en schulden) inzichtelijk te maken, wordt in de begroting een meerjarige geprognosticeerde balans voorgeschreven. De geprognosticeerde balans geeft inzicht in de verwachte ontwikkeling van vooral de investeringen in vaste activa, de ontwikkeling van de voorraad gronden (bouwgrond in exploitatie), de toename of aanwending van de reserves (het eigen vermogen), het verloop van de voorzieningen, het verloop van de schulden en de financieringsbehoefte (behoefte aan leningen).Deze meerjarige geprognosticeerde balans geeft daarmee inzicht en kan helpen om een oordeel te vormen over de gezondheid van de financiële positie van de gemeente en de ontwikkelingsrichting ervan.

De geprognosticeerde balans t/m 2030 ziet er als volgt uit:

Activa	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**	**31-12-2028**	**31-12-2029**	**31-12-2030**
(Im)Materiële vaste activa	161.977	181.300	196.400	200.600	195.100	190.800
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	237	237	237	237	237	237
Financiële vaste activa: Overige leningen	14.593	23.900	23.700	23.100	22.300	21.800
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	615	615	615	615	615	615
Totaal Vaste Activa	**177.422**	**206.052**	**220.952**	**224.552**	**218.252**	**213.452**
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	8.384	32.100	26.800	10.800	9.900	500
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	1.631	1.600	1.600	1.600	1.600	1.600
Uitzettingen <1 jaar	28.398	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Liquide middelen	270	100	100	100	100	100
Overlopende activa	16.173	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal Vlottende Activa	**54.856**	**63.800**	**58.500**	**42.500**	**41.600**	**32.200**
Totaal Activa	**232.278**	**269.852**	**279.452**	**267.052**	**259.852**	**245.652**

Passiva	**31-12-2025**	**31-12-2026**	**31-12-2027**	**31-12-2028**	**31-12-2029**	**31-12-2030**
Eigen vermogen	100.149	91.350	92.153	89.585	89.108	88.639
- *Algemene reserve*	35.743	47.120	46.820	46.820	46.820	46.820
- *Bestemmingsreserve*	59.270	49.072	47.913	46.517	45.314	44.159
- *Resultaat*	5.136	-4.841	-2.580	-3.752	-3.027	-2.340
Voorzieningen	35.128	32.701	31.266	30.884	22.699	21.757
Vaste schuld	39.480	58.408	82.810	99.207	95.599	90.985
Totaal Vaste Passiva	**174.757**	**182.460**	**206.229**	**219.676**	**207.406**	**201.381**
Vlottende schuld	14.749	20.000	20.000	15.000	15.000	15.000
Overlopende passiva	42.772	67.392	53.223	32.376	37.446	29.271
Totaal Vlottende Passiva	**57.521**	**87.392**	**73.223**	**47.376**	**52.446**	**44.271**
Totaal Passiva	**232.278**	**269.852**	**279.452**	**267.052**	**259.852**	**245.652**

Hieronder een korte toelichting op de balans.

Vaste activa
De boekwaarde van de materiële vaste activa neemt de komende jaren toe. Dit is het gevolg van de investeringen die de komende jaren gepland staan op basis van de besluiten die de gemeenteraad hierover heeft genomen. Daarnaast neemt de financiële vaste activa in de komende jaren toe i.v.m. de leningen die worden verstrekt in het kader van verduurzaming en startersleningen.

Vlottende activa
De voorraden worden met name gevormd door de bouwgronden in exploitatie en de voorziening die hier in mindering wordt gebracht. Door het fluctuerende karakter van de grondexploitaties kan deze boekwaarde jaarlijks fors wijzigen. Grondaankopen en verkopen gedurende een jaar hebben grote invloed op de ontwikkeling van de boekwaarden.
De overige onderdelen binnen de vlottende activa zijn gebaseerd op ervaring cijfers van de afgelopen jaren.

Vaste passiva
Het eigenvermogen van de gemeente wordt gevormd door de reserves, die is onderverdeeld in de algemene- en bestemmingsreserves. In de bijlage bij de begroting is een meerjarig verloopoverzicht opgenomen van de reserves en voorzieningen.

Verder is binnen de vaste passiva te zien dat de vaste schulden de komende jaren toenemen. Dit betekent dat er de komende jaren naar verwachting geld geleend moet gaan worden. Deze leningen zijn o.a. nodig ter financiering van de investeringen die de komende jaren zijn gepland.

Vlottende passiva
Voor de vlottende passiva geldt hetzelfde als voor de overige vlottende activa. Ook hier geldt dat de verwachte balanswaarde is gebaseerd op ervaringscijfers van de afgelopen jaren en is er een post opgenomen om de balans sluitend te maken.

Meerjarig verloopoverzicht reserves en voorzieningen

Meerjarenbegroting 2027-2030

MOERDIJK

Meerjarig verloopoverzicht reserves en voorzieningen

Reserves

Omschrijving reserve (bedragen x € 1.000)	Saldo 31-12-2026	Mutaties 2027	Saldo 31-12-2027	Mutaties 2028	Saldo 31-12-2028	Mutaties 2029	Saldo 31-12-2029	Mutaties 2030	Saldo 31-12-2030
Algemene reserve	42.279	-2.880	39.399	-3.752	35.647	-3.027	32.621	-2.340	30.281
Reserve bovenwijkse voorziening	2.857	-	2.857	-	2.857	-	2.857	-	2.857
Reserve strategische verw. onr. Goed	5.726	-	5.726	-	5.726	-	5.726	-	5.726
Reserve ruimtelijke ontwikkeling	4.745	326	5.071	23	5.094	23	5.116	23	5.139
Reserve geluidsaneringsmaatregelen	236	-	236	-	236	-	236	-	236
Reserve meerjarige uitgaven incid.	1.085	-	1.085	-	1.085	-	1.085	-	1.085
Reserve sociaal domein	138	-	138	-	138	-	138	-	138
Reserve geluidsanering HSL-Zuid	395	-	395	-	395	-	395	-	395
Reserve grondexploitatie	1.600	-	1.600	-	1.600	-	1.600	-	1.600
Reserve Nieuwkomers	569	-481	87	-41	47	-47	-	-	-
Reserve Vitale Centra	3.540	-200	3.340	-200	3.140	-	3.140	-	3.140
Reserve afschr.lasten invest	28.179	-804	27.376	-1.178	26.198	-1.178	25.020	-1.178	23.842
Totaal	**91.351**	**-4.039**	**87.312**	**-5.148**	**82.164**	**-4.229**	**77.935**	**-3.495**	**74.440**

Voorzieningen

Omschrijving voorziening (bedragen x € 1.000)	Saldo 31-12-2026	Mutaties 2027	Saldo 31-12-2027	Mutaties 2028	Saldo 31-12-2028	Mutaties 2029	Saldo 31-12-2029	Mutaties 2030	Saldo 31-12-2030
Voorziening onderhoud gebouwen	35	149	185	174	358	42	401	-90	311
Voorziening riolering egalisatie	7.299	-1.502	5.797	-871	4.926	-525	4.400	-753	3.648
Voorziening pensioenverpl. wethouder	4.082	-	4.082	-	4.082	-	4.082	-	4.082
Voorziening wachtgeldverpl. (ex)weth	0	-	0	-	0	-	0	-	0
Voorziening wegen obv beheerplan	281	-83	198	34	231	100	331	100	431
Voorziening verw. verlies grondexpl.	9.290	-284	9.006	-84	8.921	-8.269	652	-652	0
Voorziening incid. ruimingen graven	211	18	229	18	247	18	265	18	282
Voorziening onderh begraafplaats ZVB	91	-4	86	-4	82	-4	77	-4	73
Voorziening onderh begraafplaats KL	404	27	432	27	459	27	486	27	514
Voorziening tariefegal. rioolh. HB	1.386	438	1.825	438	2.263	438	2.702	438	3.140
Voorziening debiteuren Werkplein	218	-	218	-	218	-	218	-	218
Voorziening riolering sparen	7.272	-	7.272	-	7.272	-	7.272	-	7.272
Voorziening oh begraafplaats ZVB Nie	162	16	178	16	193	16	209	16	225
VZ achterstallig o.h. wegen	569	-	569	-	569	-	569	-	569
VZ afr. Vlinderbuurt Stb	58	-	58	-	58	-	58	-	58
VZ waterbouwkundige objecten	120	-67	52	-19	33	41	74	49	123
VZ monumentale objecten	460	-142	317	-109	208	-69	140	-91	48
Voorziening RVU	48	-	48	-	48	-	48	-	48
Voorziening verlofsparen	13	-	13	-	13	-	13	-	13
Voorziening dubieuze debiteuren	293	-	293	-	293	-	293	-	293
Voorziening Waterwijk	408	-	408	-	408	-	408	-	408
Totaal	**32.701**	**-1.435**	**31.266**	**-382**	**30.884**	**-8.185**	**22.699**	**-942**	**21.757**

Overzicht structurele reservemutaties

Meerjarenbegroting 2027-2030

MOERDIJK

Overzicht structurele reservemutaties

(Bedragen x € 1.000)

Progr.	Omschrijving reserve	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Toelichting
	Toevoegingen:					
	Niet van toepassing	-	-	-	-	
	Totaal toevoegingen	**-**	**-**	**-**	**-**	
	Onttrekkingen:					
2,3,4,5	Reserve afschrijvingslasten investeringen	-804	-1.178	-1.178	-1.178	De reserve afschrijvingslasten investeringen is door de gemeenteraad ingesteld ter dekking van de afschrijvingslasten van diverse investeringen. Jaarlijks worden daar de afschrijvingslasten van de betreffende investeringen uit onttrokken.
	Totaal onttrekkingen	**-804**	**-1.178**	**-1.178**	**-1.178**	
	Saldo	**-804**	**-1.178**	**-1.178**	**-1.178**	

Reservemutaties hebben in beginsel een incidenteel karakter. De meeste reservemutaties zijn dan ook terug te vinden in het 'overzicht van incidentele lasten en baten'.
Voor de meerjarige ontwikkeling van alle reserves wordt verwezen naar het 'meerjarige verloopoverzicht reserves en voorzieningen'.

NB: De primitieve begroting 2027 sluit met een structureel tekort. Om tot een structureel sluitende begroting in het jaar 2027 te komen, wordt voorgesteld een deel van het beschikbare surplus van de algemene reserve in te zetten. Het gaat hierbij om het deel van de algemene reserve dat niet nodig is om financiële risico's op te vangen.

Hiermee maken maken we gebruik van de regeling zoals die is vastgelegd in het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader ('GTK Gemeenten 2026' paragraaf 7.1.3.1. 'Inzet surplus algemene reserve'). Door gebruik te maken van deze regeling wordt de inzet van het surplus van de algemene reserve als structurele baat bestempeld.

Normaal gesproken zou deze onttrekking onderdeel uitmaken van bovenstaand overzicht. De onttrekking is echter nog niet verwerkt in de primitieve begroting, omdat gelijktijdig met de begroting de 1e begrotingswijziging 2027 aan de raad wordt aangeboden. In deze begrotingswijziging worden nog verschillende wijzigingen verwerkt die van invloed zijn op het financiële resultaat. De inzet van het surplus van de algemene reserve wordt ook in die wijziging verwerkt. De begroting en de 1e begrotingswijziging leiden daarmee gezamenlijk tot een structureel sluitende begroting 2027.

In het raadsbesluit tot vaststelling van de begroting 2027 wordt toegelicht waarom deze inzet mogelijk is en waarom aan de voorwaarden van de provincie wordt voldaan.

Overzicht taakvelden

Meerjarenbegroting 2027-2030

MOERDIJK

Overzicht taakvelden

(bedragen x € 1.000)

Taakveld	Taakveld omschrijving	Baten	Lasten	Eindtotaal
0-1	Bestuur	-1	2.362	2.361
0-10	Mutaties reserves	-1.785	326	-1.459
0-11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	-2.580	-2.580
0-2	Burgerzaken	-1.102	2.123	1.021
0-3	Beheer overige gebouwen en gronden	-82	1.115	1.033
0-4	Overhead	-630	21.134	20.504
0-5	Treasury	-4.930	488	-4.442
0-61	OZB woningen	-4.973	493	-4.480
0-62	OZB niet-woningen	-23.139	404	-22.735
0-7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-86.923	0	-86.923
0-8	Overige baten en lasten	-662	6.710	6.048
0-9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	59	59
1-1	Crisisbeheersing en brandweer	-15	3.359	3.344
1-2	Openbare orde en veiligheid	-302	2.951	2.649
2-1	Verkeer en vervoer	-853	12.801	11.948
2-2	Parkeren	-8	252	243
2-3	Recreatieve havens	-205	213	8
2-4	Economische havens en waterwegen	-37	312	276
2-5	Openbaar vervoer	0	33	33
3-1	Economische ontwikkeling	0	1.382	1.382
3-2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	538	538
3-3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-28	320	292
3-4	Economische promotie	-343	634	291
4-2	Onderwijshuisvesting	-9	1.803	1.795
4-3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.122	3.543	2.421
5-1	Sportbeleid en activering	-192	1.079	888
5-2	Sportaccommodaties	-200	4.477	4.277
5-3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-23	753	730
5-4	Musea	0	69	69
5-5	Cultureel erfgoed	-16	1.131	1.115
5-6	Media	0	1.268	1.268
5-7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-10	5.588	5.578
6-1	Samenkracht en burgerparticipatie	-6.230	11.487	5.258
6-21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	0	612	612
6-22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen jeugd	0	2.372	2.372
6-23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal	0	724	724
6-3	Inkomensregelingen	-12.277	17.639	5.362
6-4	WSW en beschut werk	0	2.948	2.948
6-5	Arbeidsparticipatie	0	895	895
6-60	Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-18	2.394	2.377
6-711	Huishoudelijke hulp (Wmo)	-310	5.039	4.729

Taakveld	Taakveld omschrijving	Baten	Lasten	Eindtotaal
6-712	Begeleiding (Wmo)	0	4.164	4.164
6-751	Jeugdhulp ambulant lokaal	0	2.521	2.521
6-752	Jeugdhulp ambulant regionaal	0	7.324	7.324
6-753	Jeugdhulp ambulant landelijk	0	786	786
6-761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	11	11
6-762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	4.476	4.476
6-763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	11	11
6-791	PGB Wmo	0	243	243
6-792	PGB jeugd	0	200	200
6-811	Beschermd wonen (Wmo)	0	-686	-686
6-812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	52	52
6-821	Jeugdbescherming	0	766	766
6-822	Jeugdreclassering	0	78	78
6-91	Coördinatie en beleid Wmo	0	180	180
6-92	Coördinatie en beleid jeugd	0	410	410
7-1	Volksgezondheid	-192	2.472	2.280
7-2	Riolering	-9.367	8.112	-1.256
7-3	Afval	-7.023	5.600	-1.422
7-4	Milieubeheer	-402	4.455	4.053
7-5	Begraafplaatsen en crematoria	-244	770	526
8-1	Ruimte en leefomgeving	-50	1.035	985
8-2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-24.766	24.536	-229
8-3	Wonen en bouwen	-3.293	4.989	1.697
	Eindtotaal	**-191.758**	**191.758**	